

Forfatter: Topsøe, Vilhelm

Titel: NUTIDSBILLEDER (1878)

Citation: Topsøe, Vilhelm: "NUTIDSBILLEDER (1878)", i Topsøe, Vilhelm: *Udvalgte Skrifter*, 1923, s. 197. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-topsoe02-shoot-workid66874.pdf> (tilgået 26. juni 2024)

Anvendt udgave: Udvalgte Skrifter

Ophavsret: Udgiver har den fulde ophavsret.

Dog kan værket gengives i det omfang som det følger af ophavsretsretlige undtagelser om citat, kopiering til privat brug mv. Desuden kan der ske kopiering til undervisningsbrug mv. i det omfang som det følger af aftaler indgået med Copydan og tilsvarende institutioner.

Nogle af værkerne i Arkiv for Dansk Litteratur er dog helt fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit.

Du kan finde hvilke værker fra Arkiv for Dansk Litteratur som er frie i [denne liste](#). Har du spørgsmål til benyttelsen af et værk, kan du kontakte udgiver: [Det Danske Sprog- og Litteraturselskab](#)

NUTIDSBILLEDER (1878)

198

199

FØRSTE KAPITEL

Det var en af de allerførste Sommerdage, men meget varmt, og saa varmt, som det var, kunde der godt have været lukket endnu mere op, især da Værelset endnu var i Vinterdragt og opfyldt med Tæpper og Puder og udpolstrede Møbler. Man kunde nok se, at man var hos en gammel Dame, der selv paa en varm Sommerdag var bange for at faa for megen frisk Luft.

I Stuen var kun to Personer, en ung Dame og en yngre Mand. Den unge Dame, Frøken Helene, var Husets Datter, den unge Mand, Flemming hed han, var en Ven af Huset. De to vare ikke i Slægt sammen, men der var en vis Lighed imellem dem, begge vare høje og slanke, smukke Skikkelser med smukke Ansigter og udprægede Træk. Hun havde mørkere Øjne og mørkere Haar og et mere livfuldt Udtryk. Han havde egentlig ogsaa et livligt Ansigt, men det Livfulde kom mest fra sarkastiske Blink. De To sad og talte sammen ved Bordet midt i Stuen. Han holdt sin Hat i Haanden; hun havde et Arbejde liggende paa Bordet foran sig, hvormed hun legede med den ene Haand paa en Maade, der ikke røbede megen Respekt for det i Egenskab af Haandarbejde.

»Hvorlænge bliver De borte?« spurgte hun.

»Ikke mere end et Par Maaneder i det Højeste,« sagde han, »det vil være mere end nok. Det er kun for at føje Fader, jeg overhovedet tager til Berlin, og det er en ren Fiktion, at jeg prøver, om jeg mulig skulde synes om at være Legationssekretær. Prøvens Resultat er afgjort i Forvejen.«

»De vil ikke være det?«

»Nej, jeg vil ikke være det.«

200

»Har De nogen særlig Indvending imod den Stilling, eller er det den samme ....?«

»Ganske rigtigt,« sagde han. »Den samme, som jeg har havt imod forskjelligt Andet, som Fader har søgt at tvinge mig ind paa, kun den, at jeg ikke har Lyst til den, og ikke vil kunne udrette Noget i den, som er værd at udrette.«

»Saaledes taler De altid.«

»Saaledes tænker jeg!«

»Men hvad vil De da egentlig?«

»Ingenting. Blot have Lov til være i Fred og se paa det Hele. Det er baade det Morsomste og det Mageligste,« sagde han med et ham eget Smil, som man ellers oftere saa, naar han hørte efter Andre, end naar han selv talte.

»Det er underligt, jeg har stundom ønsket, at jeg var en Mand for at kunne komme til at virke og udrette Noget i Verden. Og De er Mand og De har udmærkede Evner, ja det ved vi jo Alle, og De ønsker blot at være fri.«

»Jeg ønsker blot at være fri. Der er blevet virket og udrettet saa Meget i Verden af Narre, og lige galt er det Alt blevet, saa nu maa da den Tid være begyndt at komme, da fornuftige Folk har Lov til at holde sig i Ro.«

»Jeg troer, De har Uret, jeg ved, De har Uret. Det har man aldrig Lov til. Og jeg synes, (hun krammede

stærkere paa Arbejdet og talte her lidt genert, tvungent og undselig, som om hun gjorde en Slags Undskyldning, fordi hun talte om saadanne Ting, og i en saadan Tonart) jeg synes, at der er saa Meget i Tiden, som kræver, at Alle skulle tage Haand i med, for at gjøre Verden bedre og lykkeligere. Jeg synes, at jo længere man kommer frem, des flere Opgaver viser der sig for os Alle, desmere er der, som kalder og opfordrer til at tage Del i Livet.«

»Aa nej, nej, nej, Helene,« sagde han, atter smilende og vinkede med Haanden, som om han talte til et uroligt Barn. »De misforstaaer ganske, hvad Tiden vil. Tiden er træt, den kalder og opfordrer slet ikke mere. Overfor sine Stedbørn tier den stille og lader dem tumle sig forstyrret om paa egen Haand, men sine egne sande Børn hvisker den i Øret, at der ikke er Noget at ulejlige sig med, at det Hele hverken kan blive slettere eller bedre eller lykkeligere. Jeg 201 smigrer mig med at høre til de Yndlingsbørn, der have faaet dette betroet, og derfor ønsker jeg blot at blive paa min Sofa og se paa mine kjønne Malerier og til Afvexling paa Verden, thi saa ødelagt er den heldigvis ikke, at den er bleven lutter Kjedsommelighed.«

»Og saaledes troer De, at De vil blive lykkelig.«

»Lykkelig. Det forlanger jeg virkelig ikke - det vilde ogsaa være det sikreste Middel til ikke at blive det. Jeg ved, at jeg er en Overgangsformation, Noget der ogsaa er Brug for i Naturen, og jeg stiller mine Krav til det, De kalder Lykken, efter hvad jeg ved, at jeg er.«

»Jeg ved ikke, om jeg ogsaa er det, De kalder en Overgangsformation, men jeg ved, at jeg maa forlange noget Mere, end De synes at ville. Jeg har ogsaa nok Lyst til at være lykkelig.«

»Ved De hvad, Helene, Dem troer jeg, min Fader vilde have haft mere Fornøjelse af at have til Søn end mig.«

»Maaske,« svarede hun, halvt tankeløst, idet hun lod et hende eget uroligt og ligesom søgende Blik glide over Omgivelserne. »Vist er det, her sker Intet, her er roligt og uforstyrret, her forlanges der ikke Noget. Maaske det var noget for Dem?«

»Og De havde maaske endogsaa Lyst til at rejse til Berlin.«

»Aa ja, i Mangel af Andet er det jo altid Noget at rejse.«

Aabenbart ovre i en anden Tankerække og med et prøvende Blik paa hende, der vilde have været for forskende, naar det ikke havde været halvt ubevidst, sagde han: »Det kan egentlig altid have sin Fordel at rejse bort i nogen Tid. Man bliver dog altid klarere over Et og Andet.«

Hun svarede ikke, men idet hun rejste sig og gik hen til Vinduet, var der over hendes Ansigt mere Rødme end før og ligesom en Skygge af Harme.

Vinduet var i Stueetagen; Amaliegade laa udenfor, den saae saa solrig og fredelig ud, som nogen af Sommersolen bagt Gade kan se ud, i Timer, da Skyggen er smeltet ind til at være en ganske smal Stribe paa den ene Side, en lille Sti ved Siden af Heden for de faa Forbivandrende. Der var ikke 202 engang Forbivandrende nu; nogle Spurve, der befandt sig synlig vel i Solen, var det eneste Levende i den stille Gade.

Hun vendte sig atter fra Vinduet og gik frem og tilbage i Stuen, rørende ved en Blomst hist - der var mange Blomster i Stuen, og det gjorde Luften mere tung - flyttende en Bog her.

Han saae efter hende. Den lyse, elegante Sommerdragt klædte hende udmærket. Gang, Holdning, Figur, Alt var smukt. Han blev ved at se efter hende paa sin ubestemte, grublende Maade. Tausheden havde snart varet noget længe.

»Jeg troer ikke, De vilde synes om Berlin,« sagde han, aabenbart for at sige Noget.

»Aa, hvorfor ikke det?« Der var en vis heftig Klang i hendes Stemme ved disse første korte Ord efter Tausheden.

»Ja, det er sandt, vedblev han, uden at mærke Noget; »De finder jo altid Noget i Verden, noget Smukt og Interessant. Men De maa selv om, hvad den Tro bringer Dem.«

»Maaske jeg bliver skuffet, saa skal jeg finde mig i Skuffelserne. Jeg er vis paa, at det ikke bliver Skuffelse Alt; fordi jeg er - uheldig i Et og Andet, hvad jeg mulig nok bliver, har jeg Ret i Hovedsagen. Det er den sande Maade at se Livet paa, naar man i det vil finde noget Stort og Skjönt.«

Han trak let paa Skuldrene: »Livet? Mener De dermed Menneskene?«

Hun var paa sine Vandringer i dette Øjeblik noget fra ham, lidt bagved. Hun vendte sig halvt om, og saae paa ham, der ikke kunde se hende og svarede:

»Ogsaa Menneskene - skjøndt det kan falde noget vanskeligt.«

»De digter om paa dem.«

»Maaske. Men jeg kan ikke lade være.«

»Det er kun, fordi De er en aristokratisk Natur, der altid vil leve i godt Selskab; er der ikke godt Selskab, digter De Dem det selv.«

»Det kan vise sig til Slutningen, at Digterne ere dem, der have Ret.»

Atter blev der et Øjeblik Pause, i hvilken man kun hørte den svage Klappen af den lunkne Sommervind i den 203 nedslaaede Markise udenfor Vinduet; ellers stod Alting stille. Sol, Luft, Samtale.

Han lænede sig tilbage i Lænestolen og saae op imod den aldeles klare, blaa Himmel. Hun satte sig ned og sendte atter sit søgende Blik omkring, begyndende ved ham og endende, Gud ved hvor.

»Moder bliver længe borte,« sagde hun, som denne Gang følte Trang til at bryde Pausen.

Han svarede ikke, og blev ved at stirre ud i Luften; han og hun vare saa gamle Bekjendte, at han nok kunde være lidt uhøflig.

Der blev atter ganske stille. Saa hørte man det ringe. Hun havde hele Tiden vogtet paa hans Ansigt, hun saae ogsaa nu deri Noget, som viste, at en Afbrydelse ikke var saa uvelkommen.

Den Indtrædende var en Herre, og hun modtog ham med stor Elskværdighed.

Herren var Grev Schwerin, en tysk Diplomat; han og Flemming vare gode Bekjendte og hilste venligt paa hinanden. Helenes afdøde Fader havde været ansat i Berlin i en Aarrække, og han og hendes Moder havde havt mange Bekjendte der. Dette havde været Anledningen til, at Schwerin havde opsøgt Damerne, da han kom til Staden. Helenes Moder, Kammerherreinden, havde altid syntes godt om Berlin, hun havde mange venlige Erindringer derfra, og hendes bløde Sind var glad ved, til Trods for Alt, hvad der var kommet imellem, at høre lidt om gamle Bekjendte. Schwerin var bleven vel modtaget og kom ikke sjelden i Huset.

Han kjendte godt Forholdene og vidste, at Flemming var en Barndomsven af Huset. Han havde dog set lidt spejdende paa begge, da han afbrød deres Tête-à-tête. Helene havde følt sig lidt trykket derved, Flemming mærkede ikke Noget. Men Helene viste ham som sagt megen Venskabelighed.

Schwerin fortalte, at han nu tog paa Landet, han havde endelig bestemt, hvor han vilde ligge.

»Naa, hvad blev det saa til?« spurgte Helene.

»Jeg valgte Marienlyst!« sagde Schwerin.

Helene lo. »Naa det kom der ud af Deres Sværmeri for Lyngby Kirkegaard. Ja, det tænkte jeg nok!« 204 »Jeg forsikrer Dem for, at det var, fordi jeg var nødt dertil,« svarede Schwerin. »Det var ikke muligt at faa en brugelig Lejlighed for mig ligeoverfor Kirkegaarden. Ellers havde jeg sandelig taget den; jeg har aldrig set Magen til Kirkegaard. Det, at man har givet dem, der høre til paa den, den bedste Plads i hele Byen som dem, der var Aristokratiet, dem, der var komne bedst an, er Noget, jeg finder saa rigtigt og tiltalende, at jeg gjerne vilde have Udtrykket for den Opfattelse for Øje hver Dag.«

»Nu maa De nøjes med Hamlets Grav, uden en Hamlet i,« sagde Helene.

»Jeg maa trøste mig med, at jeg, ligesom Manden, der roste sig af altid at føre med sig, hvad han behøvede for at være lykkelig, saaledes ogsaa altid kan føre al den Kirkegaard, jeg behøver for at være glad ved Verden omkring med mig. Men det kan da for den Sags Skyld ethvert fornuftigt Menneske.«

»Hvad, vil De gjøre Proselyter her i Huset?« spurgte Flemming.

»Naturligvis,« svarede Schwerin. »Jeg er en skikkelig Fyr og vil her som allevegne gjøre Godt. Der er ingen glade og lykkelige Mennesker til her i Verden uden os, der have set til Bunds i det Heles Elendighed og Værdiløshed, Tilfredsheden finder man først paa Bunden af Utilfredsheden, og Verden tager sig aldrig saa dejlig ud som paa Baggrund af den Viden, at Universet er et uhyre Gravkapel, hvor den ene Verden skal hensættes efter den anden. En ganske ny og frisk Verden med en lang, solbeskinnet Dag vilde jo være et forfærdelig kjedsommeligt Opholdssted, selv om der i den var nok saa dejlige Haver, hvor skønne Kvinder lod sig traktere med Æbler af de behagelige Slanger. Nej, kølig Aften, Nat, Mørke, Død, det er en Baggrund for Livet til at tage sig ud paa.«

»Lutter sort Emaille om Brillanter, finder jeg, hverken klæder Emailen eller Brillanterne.«

»Undskyld, Frøken, De har maaske ikke før truffet en Guldsmed, der har gjort det rigtig godt.« Han smilede lidt sikkert.

205

Han var en af de mest yndede Herrer i det diplomatiske Korps og vant til at gjøre en vis Lykke ikke mindst iblandt Damerne med sin sorte Lære og livlige Dødsbetragtninger. Med Helene kunde han naturligvis ikke blive enig om Nogenting, men det morede hende at tale med ham eller høre ham tale; og naar han gik for vidt og paa en noget for kaad Maade saarede hendes Følelser, trak hun sig altid hurtig tilbage.

Hvad der tiltalte hende ved ham var Følelsen af, at der hos ham var en betydelig, spænstig Energi, i Kraft af hvilken han til Trods for al den Ringeagt for Livet, han førte i Munden og tildels virkelig følte, arbejdede meget ivrigt. Man vidste, at han besørgede alt Arbejde ved Legationen for sin Chef, der var et godt Hoved, men af dem, der ikke selv gjøre det Mindste ved deres Arbejde, naar de paa nogen Maade kunne faa det gjort af Andre. Schwerin kunde imidlertid ikke lide at anses for Arbejder og slog det altid hen.

Derfor drillede Helene ham og sagde: »De tager vel egentlig ud paa Landet for ret at være flittig. Hvad er det egentlig, De arbejder saa ivrigt paa?«

»Ja« gjør kun Nar ad mig,« svarede han, »jeg indrømmer, at jeg er saa taabelig at arbejde. Det er en ulykkelig Mangel ved min Organisme, som kræver nogen Virksomhed nu og da, og som ikke kan nøjes med den blotte Ro. Det er en organisk Fejl, jeg er født med, noget Arveligt, Frugten af Andres Fejl. Mine Forfædre har været nogle forfærdelig virkende og virksomme Mennesker, og der maa ved al deres Arbejden i Aarhundreders Løb være aflejret en Drift til Virken i vor Slægts Blod, som det maaske kræver nogle Generationer at faa ret afstumpet. Vi har Alle havt den samme Hage, lige fra det femtende Aarhundrede. Det hænger maaske sammen med den. Men baade Hagen og Driften skal vi nok faa effacerede.«

Helene saae paa ham; det var en noget stor Hage, han havde i sit kolde, stive, næsten mørke Ansigt, hvis Udtryk egentlig lidt harmonerede med den lette, livlige Maade, hvorpaa han talte.

Fra Schwerin saae hun paa Flemming.

206

Denne opfangede hendes Blik og sagde: »De tænkte, at jeg ikke har arvet en saadan Række Forfædre. Nej, jeg mærker i Virkeligheden ikke Spor af noget Organ for Energi, vi maa have været meget blødere.«

»De har forresten, troer jeg virkelig,« sagde Schwerin, »ganske gode Anlæg for mig. De er en Elev, som Læreren maaske kan blive skinsyg paa, hvis jeg maa blive Deres Lærer. Naa, hils nu Berlin fra mig og benyt Tiden, og naar De kommer hjem, haaber jeg, at jeg kan lugte dens rette Gravkjælderlugt i Deres Klæder, ligesaa tydeligt, som man i Stuen, kan lugte Luften udefra i dens Klæder, som kommer ind.« Han tog Afsked med Helene og gik.

»Hvorledes synes De egentlig om ham?« spurgte Flemming, da han var gaaet.

»Godt! Hvorledes synes De om ham?«

»Godt! Han kommer her ikke saa meget i den sidste Tid, troer jeg.«

»Ligesom ellers. Hvorfor troede De det?«

»Han har ikke talt saa meget om Dem i den senere Tid.«

»Talte han meget om mig før?«

»Aa ja,« sagde Flemming i en mere ligegyldig Tone, end Helene syntes om.

Og saa kom atter en Pause, hvori man atter kun hørte den svage Klappen af Markisens Sejl i den lunkne Sommervind og en enkelt Forbigaaendes Skridt og Fuglenes Svirren.

»Tager De over til Gaarden i Jylland i Sommer?«

»Jeg troer nok, Moder har Lyst til, at vi skal være en Maaned eller to paa Færgegaarden. Næppe længer; der er ikke meget bekvemt nu.«

Atter Pause.

»Deres Moder bliver længe borte,« sagde saa Flemming. »Jeg troer ikke, jeg har Tid til at vente længer.«

Hun svarede ikke; da han rejste sig op, rejste hun sig ogsaa, og de stod ligeoverfor hinanden, et smukt Par.

»Hvad vil De have, Helene, jeg skal tage med til Dem fra Berlin,« spurgte Flemming.

»Intet.«

»Slet Intet? Aa, jeg ved det, De er ligesom den beskedne 207 Prinsesse i Eventyret, der kun forlanger, at man skal bringe en Rose.«

»Ja; bring mig den. Farvel.«

Flemming gik hjem for at fuldende sine Rejsetilberedelser; dette var det sidste Besøg, han havde haft at gjøre. Han saae ikke videre oplivet ud efter det, han gik saa langsomt i de solhede Gader og var saa fordybet i sine Tanker, at han flere Gange syntes lige ved at gaa istaa. Saa gik det op for ham i hans Grubien, at det var meget varmt, og han skyndte sig hjem, hvor der var svalt og stille - paa sin Vis.

Han boede med sin Fader, en gammel Mand, der havde været Minister ved Slutningen af Enevældens Tid, i en stille gammel Gaard i en af de stille Gader bagved Slottet, som havde bevaret en vis Smag af dette Naboskab.

I Gaarden stod et gammelt Lindetræ. Det var ikke en af disse bedrøvelige Fanger, som føre en forkrøblet Tilværelse i en indelukket Baggaard, fra hvilken de kummerfuldt strække deres magre Grene op efter et Glimt af Sol og et Pust af frisk Luft, men kun modtage Skorstensrøg og fidede Dunster, medens al mulig Urenlighed gennem den snavsede Stenbro siver ned og forgifter de lidende Rødder. En saadan forsømt Væxt var ikke det gamle Lindetræ her, men som en hædret, velbehandlet Gjæst stod det smukt i den store, renligt fejede Gaard og førte sig da ogsaa op, som et Træ skal gjøre, der har en Mission i Byen.

Kraftigt og uforknyt hele Vinteren igjennem meldte det sig om Foraaret med Knopper, hvis frodige Rigdom forkyndte Folkene i Huset, at det selv i sin kjøbenhavnske Gaardsplads betragtede Foraaret som sig i ligesaa høj Grad vedkommende som noget andet Træ. Om Efteraaret strøede det Gaarden saa tæt med gule Blade, fra hvilke der udstrømmede den friske, søde Lugt, som boer i de visnede Blade, at det gjorde Løvfaldet til et Anliggende, der angik hele dette Hus og aldeles ikke kunde overses, og det ikke blot af Portneren, der skulde feje Gaarden, men heller ikke af nogen af de Andre i hele Huset.

208

Men i Sommertiden var det naturligvis især et ypperligt gammelt Træ. Det holdt Liv og Sommer til Huse, malede et venligt Spil af Lys og skiftende Skygge paa Murene og kastede et dæmpet, grønlig gyldent Skjær ind ad de store Vinduer paa Trappen med det gammeldags Rækværk og de brede Trin.

Flemming havde dets grønne Grene lige udenfor Vinduet i det Værelse, han havde valgt til sit Dagligværelse, fordi det ikke, saaledes som det, han under et Paaskud havde taget til Soveværelse, laa lige ved Siden af Faderens Værelse.

Sagen var den, at han kom bedre ud af det til Dagligbrug med Træet end med sin Fader.

Og dog var den gamle Gehejmerraad en brav og ret medgjørkelig gammel Herre. Han havde uden Bitterhed trukket sig tilbage fra sin høje Embedsstilling, om end ganske vist ikke uden Sorg; thi han havde kun beklædt den i faa Aar. Han havde stor Arbejdsiver og mente, at han endnu vilde have haft Meget at udrette. Med Kants Moral og Ørsteds Jura mente han, at Verden kunde blive tilstrækkelig god og lykkelig, naar det blot var de rette Folk, der tog fat. For ham med hans strænge og i bestemte Former fæstnede Forestillinger om Ansvar og Pligt var det ulideligt at se den eneste Søn, han havde, og hvem han havde lovet sig saa Meget af, gaa om som, hvad han fandt en Drømmer, vel en uskadelig Drømmer, men tillige en unyttig Drømmer.

Sønnen havde taget alle sine Examinere, taget dem med al mulig Honnør, thi han var et ypperligt Hoved. Men derved var det ogsaa blevet. Det var den gamle Mands højeste Ønske, at se Sønnen træde ind i Statstjenesten, ikke blot fordi han hørte til en Generation, i hvilken Fædrene endnu ikke fremfor Alt ønske deres Sønner, at de ikke maa komme til at gaa den Vej, de selv have gaaet og følt sig skuffede ved, men ogsaa fordi han i højeste Maade havde alle de Ældres Forestillinger om, at det var en særlig ypperlig Livsgjerning at tjene Staten; alle Forestillingerne om Almenvæl og Borgerheld fra Aarhundredskiftet vare lyslevende i ham, ganske vist omtrent med uforandret Indhold.

Men Sønnen vilde ikke føje ham. Han kunde ikke bekvemme sig til at bytte sin flanerende »Frihed« med en 209 Gjerning, som ikke tiltalte ham. »Han har det ikke fra mig, han har det snarere fra sin salig Moder,« kunde Faderen sukke, naar han grublede over det Hele. Hans Moder havde været en fin holstensk Dame, zart og skrøbelig, sværmende til Overmaal for den Poesi, som fyldte hendes Tid, for hendes danske Fædrelands store Digtere ikke mindre end for de tyske, og altid med Henrykkelse mindende, at hun som Barn havde leget for Baggese og fremsagt tyske Vers for ham i Forældrenes Hus. »Han har det fra sin Moder!« Naar Sønnen hørte dette, tog han sig vel iagt for at modsige det, thi til en vis Grad mærkede han nok, at det var en Antagelse, der dækkede ham i disse Diskussioner, som han fandt inderlig ubehagelige og trættende. Men han smilte lidt ironisk ved Tanken om, at Faderen slet ikke kunde se, at selv om Grundlaget

var det samme, var der kommet nye Momenter til fra den Tidsalder, hvori han levede, i al Fald var han langt fra at være en af den forrige Tids lykkelige Drivere, der fandt Tilværelsen saa saare skøn og fyldt med Velklang og Glæde.

Han hørte til en talrig yngre Skole; født Idealist, havde han altfor let, ja endog med et vist Velbehag ladet sig skræmme tilbage af den Tid, han var kastet ind i. Der kom for ham som for alle de Mangfoldige, der ere disponerede for Tidens Sygdom, Anledninger nok til at finde, at Livet var netop saa indholdsløst og løst, som de bleve oplagte til at forudsætte. Sligt sker ikke igjennem en enkelt Katastrofe, den Slags ødelæggende Virkninger kommer lidt efter lidt gennem en langsom Forvitring, naar der først er slaaet en lille Revne, og saaledes var ogsaa for ham Overgangen sket lidt efter lidt fra en Drømmer til en Skeptiker, der i fornem Fjernhed nok vilde se lidt til i Livet, men heller ikke mere - sket gradvis gennem forskellige Indflydelser, baade af højere og lavere Art.

Han havde altid været en ærlig Natur, men maaske der dog var lidt Sofisteri i det, naar han ligeoverfor sin Faders forgjæves Opfordringer til at søge sig en Stilling i Livet trøstede sig selv med, at han var for ærlig til at ville binde sig til en Livsgjerning, der ikke tiltalte hans egentlige Væsen. Idet han mere og mere afskyede Virkeligheden, fyldte han 210 sin Tid væsentlig med kunstneriske Interesser. I dem var der et Fristed at finde for ham, og han yndede mere og mere at dvæle i dets drømmende Læ. Han syslede imidlertid med disse Interesser paa en rent passiv og nydende Maade. Hans Indtægter, Renterne af hans Mødrene Arv, tillode ham ikke synderlig store Udgifter, og han turde ikke heller for Faderen bringe for mange Malerier eller Smaagrupper eller Afstøbninger i Huset; han nøjedes med selv at besidde enkelte udmærkede Ting, men han havde rejst ikke lidt, alene for at se og nyde andetsteds. Og naar det gjaldt, kunde han for at nyde Kunstens Værker nok gjøre Noget. Han var engang, under et Paaskud rejst til Dresden blot for at se paa de smaa Billeder af Adrian van der Werff, hvis polerede og elegante Finhed, han paa Grund af et tilfældigt Indtryk havde faaet Lyst til at beskue.

Saaledes stod Sagerne imellem Fader og Søn, og derfor var det ikke saa underligt, at den sidste foretrak Lindetræets Selskab ogsaa paa denne sidste Dag inden Afrejsen.

Han havde taget imod en Konstitution i en diplomatisk Post efter Faderens Ønske, der haabede, at han i Livet i en stor Hovedstads bedste Kredse mulig kunde finde Noget, der tiltalte ham. Men Sønnen var ganske paa det Rene med sig selv om, at han ikke vilde Andet end gjøre Prøven. Og naar han havde føjet Faderen heri, saa var der en Grund til, og det var maaske den afgjørende, et Forhold han vilde klare sig selv; det mente han maaske kunde naaes ved en Fraværelse. Og derpaa tænkte han, medens han den varme Sommerdag laa og betragtede Lindens Grene.

Da Flemming var gaaet, blev Helene siddende lidt stille i det hede Værelse. Flemming havde paa sin halvt adspredte Maade set paa hendes Haandled og Arm, som viste sig i den lyse Lærredskjoles vide Ærmer; hun havde, da hun bemærkede det, taget Armen til sig. Nu saa hun paa Haandleddet og paa det smukke Armbaad; saa rejste hun sig op og gik hen til Spejlet og saa sig i det. Hun kunde være ganske rolig; det var et smukt og frisk Billede, hun der saae, 211 og dog syntes hun ikke tilfreds, thi hun rystede paa Hovedet, da hun gik bort derfra.

Saa satte hun sig atter hen og lod sit søgende Blik glide over alle de udpolstrede Omgivelser, hvor det Intet fandt, og ud over den stille, solbeskinnede Gade, hvor det heller Intet fandt.

Det var ganske vist et stille og ubevæget Liv, hun og hendes Moder førte. De To udgjorde hele Familien, Faderen var død for adskillige Aar siden, og de havde trukket sig temmelig tilbage fra Verden. Synderlig formuende vare de ikke; Familien havde været rig, men Jordegodset var blevet splittet ad i de sidste Generationer, og Kammerherreindens Mand havde, skjøndt ingen Ødeland, gjort sit hertil, thi han var temmelig ligegyldig i Pengesager. Han havde før haft et mindre Gods i Jylland, og af det var der, da Alt bragtes i Orden, kun en mindre Ejendom tilbage, hvis værdifuldeste eller eneste værdifulde Bestanddel var en Færgegaard. Det Privilegium, der fra gammel Tid havde været knyttet til denne, var imidlertid ret indbringende, og da Alt var forpagtet bort, havde hun sine Indkomster uden synderligt Bryderi, og de slog til, til det komfortable, men meget rolige Liv, den gamle Dame forlangte.

Et meget roligt Liv. Altfor roligt forekom det Datteren; ikke fordi hun forlangte mere Adspredelse, men der var i hende et stort Fond af Liv og Energi, som forgjæves søgte Anvendelse i dette dæmpede, stille Liv.

Flemming havde kaldt sig selv en Overgangsformation i Modsætning til hende; deri havde han ikke Ret; ogsaa i hende var der en egen Brydning; nyere Forestillinger om Kvindens Opgave i Livet havde gjort dybt Indtryk paa hende, eller i al Fald vakt Uro og Længsel. Men ved Siden heraf var der i hendes fine og hensynsfulde Sind en stærk Uvillie imod ethvert Brud med den Forestilling om Kvindelighed, hun var opvoxet i. Alle hendes skønne Drømme og inderlige Længsler efter at komme til at udrette noget Godt og Heldbringende i Livet nødtes derfor til at holde sig i det Ubestemte. Men Følelsen heraf pinte hende, pinte hende stærkt i det stille, indelukkede Liv og Hjem, pinte hende.

syntes hun, bestandig stærkere. Dag gik efter Dag og Uge efter Uge og Aar efter Aar over den udpolstrede Lejlighed, hvor man neppe led, at et Vindue stod aabent, men hun blev ikke roligere ved al denne Ro. Hun var alt fyldt sit femogtyvende Aar; Blodet kunde banke i hende med en hel ængstelig Følelse, naar hun tænkte paa, hvad hendes Liv hidtil havde indeholdt, og hvad det fremtidig skulde indeholde. Der kunde ved Tanken herpaa komme en saa trykkende Angst over hende, at hun om Natten ikke kunde sove og kunde fare op i Mørket og knuge sine Hænder, og ønske at komme til at græde, skjøndt hun ikke selv ret vidste hvorfor, uden af ubestemt Medlidenhed med sig selv. Stundom fik hun unægtelig det Ønske opfyldt.

Om Dagen, og naar hun var hos sin Moder, som hun holdt inderlig af, og som hun vidste for ingen Pris vilde undvære hende, saa var det bedre, men selv da kunde Uroen finde hende imellem alle Blomsterne og Puderne, og der kunde melde sig ligesom en Bebrejdelse over, at der hos hende var saa stort et Spring imellem Virkelighed og Ønsker, den inderlige Trang til dog at have Noget, hun kunde bringe et stort og alvorligt Offer.

Saaledes sad hun den Dag. Og Uroen var ikke bleven mindre ved Flemmings Besøg.

Hendes Moder kom hjem. Det var en blid, stilfærdig, ældre Dame, i hvis Væsen der altid laa noget Sympathetisk; gennem en Slags stille, men helt passiv Velsindethed ligeoverfor Alle, hun kom i Berøring med, erhvervede hun sig ogsaa Ret til, at Alle skulde være elskværdige ligeoverfor hende.

Datteren fortalte, at Flemming havde været der for at sige Farvel inden sin Afrejse. Hun beklagede, at hun ikke havde været hjemme, beklagede ogsaa, at hun ikke havde faaet sagt ham en Mængde Ting, som forresten vare ganske ligegyldige, om Berlin, som hun holdt meget af fra den Tid, hun og hendes Mand havde levet der. Og om dette smaasnakkede hun stille de næste Timer, medens Sommereftermiddagen gled hen over den stille Gade.

Den gamle Dame holdt ikke af Landet, hendes lune Stuer i Byen var det eneste Sted i Verden, hvor hun befandt sig rigtig vel. Helene sukkede efter Skove og Søer, men maatte slaa sig til Taals med de Uger ovre paa deres Færgegaard, der vare stillede i Udsigt. Men det var haardt at sidde i Amaliegade den Eftermiddag. Hun fik et Indfald: hun kunde ride sig en Tur. Hest holdt de naturligvis ikke selv, men hos en gammel Officer af deres Familie, som boede i Nærheden, kunde hun altid faa Heste at laane, og hun benyttede sig jævnlig deraf. Hvergang gjorde Moderen nogle stilfærdige Indvendinger, mest fordi hun var i Vane med at gjøre Indvendinger mod det mindste Brud paa det Stille, Tilvante, fra hvem det saa kom, men naar hun havde gjort sine Indvendinger, havde hun i Virkeligheden Intet imod, at Helene gjorde hvad hun vilde. Portneren blev sendt afsted med Anmodning om Hestene, og en Times Tid efter red hun ud, fulgt af en kjedelig Oppasser, som den gamle Herre altid plagede hende med som Eskorte, naar han ikke selv kunde ride med.

Hun red ud ad Langelinie og videre ud ad Strandvejen. Over den brede, flade og lidt kjedsommelige Forstrand, som gjør Begyndelsen af Strandvejen til dennes mindst smukke Parti, saa hun paa Sundet. Det laa stille, blegt i sine Farver, efter den varme Dag, men det gjorde hende godt at se derpaa, kølede og forfriskede, thi det forekom hende, at hun ogsaa var saa legemlig træt efter alle de Tanker, hun havde tumlet med.

Der var Adskillige, der færdedes paa Vejen den lune, smukke Sommeraften, især Kjørende og Ridende af det fine Publikum, der af en eller anden Grund endnu ikke vare komne fra Byen. Et Stykke foran sig saae hun en Rytter, der ogsaa red ud efter. Han syntes at benytte den gode Plads, han havde til at øve sin Hest. Han vexlede med forskellige Galoparter og øvede den tillige i øjeblikkelig Parering. Han gjorde Indtryk af at være en udmærket Rytter.

En Herre og to Damer kom ridende hende imøde, aabenbart Søskende, alle tre høje, blonde, med kjønne, halvt aristokratiske, halvt kuskeagtige Fysiognomier, alle tre siddende fortrinligt til Hest. De stansede fornøjet for at hilse paa Helene, og med det samme godmodige Smil paa deres godmodige Ansigter sagde de Alle Goddag.

214

»Har De set Schwerin foran?« sagde Herren, den unge Falkenhjelm. »Han rider udmærket.«

»Han rider udmærket,« sagde hans ældste Søster.

»Han rider udmærket,« sagde hans yngre Søster.

Alle taug og saa venligt paa hinanden indbyrdes og paa Helene. Helene taug ogsaa. Hun tænkte over, hvad hun egentlig skulde gjøre. Blev hun ved at ride ud efter, havde hun en sikker Følelse af, at hun vilde komme til at følges med Schwerin. Vendte hun om, maatte hun følges med Falkenhjelms. Det var gode, vakkre Mennesker, som hun godt kjendte, og som alle tre vare lige passionerede for hende.

»Rider De langt ud endnu?« spurgte Broderen.

»Rider De langt ud endnu?« spurgte den ældste Søster.

»Rider De langt ud endnu?« spurgte den yngste Søster.

Helene havde taget sit Parti, inden den sidste endnu var færdig, og sagde:

»Ja, jeg vil en længere Tur, jeg har Hovedpine.«

»Vi rejse imorgen til Falkenborg, det var rart, vi mødtes endnu engang,« sagde Herren.

»Det var rart, vi mødtes endnu engang.«

»Det var rart, vi mødtes endnu engang.«

Og afsted red de tre Søskende saa ind ad Byen til. Helene fortsatte sin Vej. Schwerin var bleven borte, imens de holdt stille. Men da hun havde ladet sin Hest trave ud et Stykke, saae hun ham ved en Omdrejning lige foran sig, tumlende Hesten til en eller anden Kunst, som den ikke vilde gjøre ham rigtig tilpas. Saa holdt han ganske stille, og i Stilheden hørte han Nogen ride bag sig. Han vendte sig om og i den lyse Aften gjenkendte han strax Helene. Han red hen til hende: »Er det Dem? Jeg kunde høre, det var en Dame, der kom.«

»Det er vel ikke nogen Kompliment?«

»Nej,« sagde han tørt og red saa videre ved Siden af hende.

»Saa meget desto bedre,« svarede Helene efter et Øjeblik, »saa har jeg ikke Noget at svare paa.«

Han nikkede lidt skjødsløst med Hovedet, men sagde ikke Noget; hun var ikke langt fra at finde, at det var en 215 lidt for nonchalant Maade, han opførte sig paa, for nonchalant i Forhold til deres Bekjendtskab.

Hun beskæftigede sig derfor udelukkende med sin Hest og taug ogsaa stille. Han mærkede det og sagde: »Tillader De, at jeg rider et Stykke med Dem?« Nu nøjedes Helene med at bøje Hovedet i Taushed; han havde jo ogsaa taget Tilladelsen, inden han bad derom.

Det gik saaledes et Stykke, saa mødte de en Vogn, hvori der sad en ældre Mand, som Helene ikke kjendte. Schwerin hilste med den dybeste Ærbødighed, kastende Hesten om næsten som for en kongelig Person.

»Hvem var det?« spurgte hun nysgjerrigt; »jeg kjendte ham ikke.«

»Det var den pavelige Kardinallegat, der gaar til Stockholm og Petersborg; han har været til Taffel idag hos Kongen.«

»Og ham hilser De saa ærbødig?« spurgte hun ligefrem.

»De mener, at det ikke sømmer sig for en Mand med mine Anskuelser om Religion. Aah! Ser De, han der er en stærk Mand, en meget stærk Mand, hvad det saa er, der giver ham Styrke. Den Slags Folk viser jeg altid Ærbødighed.«

»Fordi De selv føler Dem svag maaske?«

»Nej, tvertimod; kun fordi jeg selv føler mig stærk. Og han der er stærk, jeg siger Dem meget stærk.« Han talte pludselig meget livligt. »Ser De, man kan indrette det, som man vil, i den politiske Verden med alle mulige Arrangementer for det Indres Vedkommende, det er og bliver dog Lapperier; Historiens Gang og Verdens Skæbne bestemmes til enhver Tid kun af et halvt Dusin Mænd, i det Højeste. Bliver man ikke en af dem, saa er der ikke Noget ved det Hele. Han der bliver en af dem. Og - De ved jo ikke, om jeg ikke ogsaa kan blive en af dem; jeg skal betro Dem Noget, man behøver slet ikke at være en stor Mand for at lave store Begivenheder.« Han talte i en let spøgende Konversationstone; men Spøgen blev ved Munden og berørte ikke hans Blik, som med en vis Opmærksomhed var fæstet paa hende.

»Iaften synes De altsaa, at der dog er Noget midt i Intetheden, som det er værd at anstrænge sig for?«

»For mig? Ja. For Kardinalen? Ogsaa Ja. For Deres 216 Rideknægt, den tro Soldat bagved? Nej. For alle dem, vi møde her paa Vejen iaften? Nej, absolut nej, de kan Alle pakke ind.«

»Men jeg? De glemmer mig.«

»Det skal De ikke sige. Men ærlig talt, det er stadig lidt vanskelig for mig at faa Kvinderne til at passe ind i mit System.«

»Saa kommer det an paa, om det mest geraader Systemet eller Kvinderne til Ære.«

»Ganske sandt.« Han bukkede høflig.

Helene kom til at tænke paa, at man almindelig fortalte, at Schwerin havde havt en interessant Roman. Der var meget delte Beretninger om, hvorledes Sammenhængen med den havde været; der blev talt om, at den, han havde sværmet for, var en Prinsesse, som imidlertid var bleven gift med en Fyrste af et regerende Hus, men omtrent Idiot. Hun fortrød sin Yttring og bestemte sig hurtig til at lade Emnet om Kvinderne falde.

»Jeg troer, jeg vil vende om nu,« sagde hun, »ellers bliver det helt mørkt, inden jeg kommer hjem.«

»Dersom De tillader, vender jeg om med. Jeg har røgtet mit Ærinde herude.«

»Som var at øve Deres Hest i den højere Ridekunst.«

»Ikke ganske. Jeg var kun herude for at se, hvorledes Kalrdinalen kom forbi den italienske Ministers Landsted; de er nok fjerne Slægtninge; det kunde være interessant at vide, om han havde gjort en stilfærdig lille Visit paa Vejen, eller om Ministeren tilfældig havde været ude i Haven, da han kørte forbi, og set ham, om Vognen havde holdt o. s. v. o. s. v. Det er Smaating, men under de nuværende Forhold har alle Smaating Interesse for os, som angaa Forholdet mellem Paven og Italien, ved De. Og vil man have godt spioneret, maa man spionere selv. De ser, jeg aabner Dem Indblik i Diplomatiets interessanteste Hemmeligheder.«

De afbrødes ved, at en Flok kaade Drengene, som de kom forbi, pludselig i Kor udstødte et Vræl for at skræmme Hestene. Det var en let Sag for Schwerin at styre sin, Helene var ikke saa sikker, men hun behøvede dog ikke Assistance.

Schwerin truede ad Drengene med sin Ridepisk. For at 217 besvare Truslen tog en af dem, en opløben Lømmel, med et Skjældsord en lille Sten fra Vejen og kastede den efter dem. Det var maaske ikke saa ondt ment, men Stenen var skarp, og den ramte Helene i Panden. Hun kunde ikke tilbageholde et Skrig, Schwerin saa, hvad det var. Stenen havde slaet hende til Blods.

»Fordømte Pak!« udraabte han, idet han blev aldeles bleg i Ansigtet og vendte sin Hest for at sætte ind imod Drengene. Han drejede i det Samme sin Ridepisk til Slag med den svære Metalkugle, som udgjorde Haandtaget. Helene kastede sig forfærdet over imod ham, og det lykkedes hende at faa fat i hans Arm. »Bliv,« sagde hun, »bliv, De maa ikke; De vil jo slaa ham ihjel.«

Denne Stansning benyttede Drengene til at løbe ind ad en Indkjørsel.

Schwerin var atter hurtig bleven Herre over sig selv. »Det havde unægtelig været en daarlig Tjeneste, jeg havde gjort Dem og mig selv med ved at slaa Hovedet i Stykker paa den Lømmel; han havde staaet sig bedst derved, og de, der skal have med ham at gjøre, ogsaa. En mindre af det Pak vilde altid have været en Gevinst .... Men det bliver jo ved at bløde. Den uforskammede Slyngel!«

Man hørte Drengenes spottende Raab inde fra deres Skjul.

Helene lagde atter sin Haand paa hans Arm, han lod den blive liggende, og de red roligt videre.

»Vil De ikke have noget koldt Vand i et af Husene, her ligger?« spurgte han.

»Nej, paa ingen Maade,« sagde hun leende; »lad os blot ikke gjøre Ophævelser af saa Lidt.«

Der stod imidlertid en Tjenestepige ved Havelaagen til en Villa, de red forbi. »Bring mig lidt Vand til den Dame, men lidt hurtigt,« kommanderede Schwerin.

Pigen løb ind og kom tilbage med et Glas Vand. »Naa, det var forresten ikke Mening,« sagde Schwerin ærgerligt.

»Men De forlangte jo ikke udtrykkelig noget Andet,« sagde Helene smilende.

»Folk, der er til for at lystre, skal vide, hvad det er man vil, uden at man skal behøve at gjøre sig altfor megen Ulejlighed for at præcisere det. Naa, vi faar vel hjælpe os med det. Giv mig Deres Lommetørklæde.«

Han lod det gennemvædes af det kolde Vand. »Tillad!« og med en omhyggelig og let Haand tørrende han Bloddraaberne af, idet han løftede hendes Hat op for at komme til. »Se saa, nu kan man da idetmindste ikke se Blodet mere,« sagde han.

Hun takkede og satte selv sin Hat til Rette. »Og lad os nu ride til,« sagde hun, »det bliver altfor sildigt.«

Han kastede Glasset mod en Stenbunke; »det har opfyldt sin Mission,« sagde han, idet det knustes, »og skal ikke degraderes til atter at blive Vandglas.« Pigen beroligedes ved en flot Drikkeskilling. Og afsted foer de saa.

Da Helene kom hjem, vilde hun ikke strax samme Aften fortælle sin Moder om Stenkastet, der havde ramt hende; thi hun havde ikke Lyst til at fortælle hele Begivenheden. Hun sagde Godnat, og under Paaskud af Hovedpine gik hun til sit Værelse, inden der blev tændt Lys.

Da hun inde hos sig selv saae sig i Spejlet, saae hun, at det nok lod sig gjøre ved en let Ændring af Frisuren at skjule Saaret, saa behøvede hun maaske slet ikke at tale derom. Det gjorde forresten lidt ondt, ja egentlig ikke saa lidt. Men hun vilde ikke have undværet det; det og Rideturen. Der var dog sket Noget.

ANDET KAPITEL

Den egentlige Sommer var gaaet, og det var en temmelig tidlig og frisk Morgen i Eftersommer - en frisk Morgen, men noget urolig, med rask Vestenvind og med drivende Skyer, der snart dækkede Himlen med et graat, regntruende Lag, snart splittedes ad og lod et stærkt Sollys strømme ned.

Det var en smuk Jydsk Egn, ikke langt fra Kysten. Man saae ikke Havet her, men oppe fra en Bakkekam, der laa en 219 halv Mil ude i Øst, kunde man se en Strimmel af det Blaa og stundom, som et utydeligt Spor af Livet paa andre Kanter, Røgstriber fra Dampskibe, der gik derude. Indenfor var der Marker i Bakkedrag og Skove omkring disse, et smukt og vexlende Landskab.

Paa den Vej, som fra en kjøn lille Gaard førte ned over Markerne, red en ung Mand. Hesten gik i Skridt, Rytteren sad mageligt i Sadlen. Det var Gaardens Ejer, og han var reden ud for at se til sit Landbrug.

Gaarden laa højt, og Rytteren, som red ned efter, kunde glæde sig ved Udsigten. Det var en smuk Udsigt, frisk og vid, og den tog sig godt ud i denne Morgens urolige Belysning. Noget alvorlig var den, naar Skyerne trak sig tæt og mørkt sammen, holdende en Trusel om stærkt, koldt Regnskyl eller maaske endog Haglbyger op over hele Landskabet, der da i den kolde Morgen mindedes om, at Sommeren alt var forbi, og at den lange Vinter snart skulde komme. Men saa kunde pludselig atter det Graasorte briste, Solen skinnede, og Skovene og Markerne erklærede det for endnu at være Sommer og god Tid.

Alt dette var smukt at se til i al sin Ustadighed. Og hvad Rytteren angik, da havde han ogsaa den Grund til at fornøje sig ved Synet, at en Del, og en god Del af disse Marker og Skove, som endnu saae saa veltilpas ud, var hans Ejendom. De hørte til den lille Gaard, der halvt skjult i sin Haves gamle Træer laa oppe paa Højden.

Og dog saae Rytteren ikke ud til at bryde sig synderlig om det skiftende Spil af Lys og Skygge paa det smukke Landskab. Han var redet ud for at tage sig af sit Landbrug og ovenikjøbet redet meget tidlig ud, men han red dog nu allerede langsomt efterat have travet flot de første Par hundrede Skridt. Hesten pustede og kastede med Hovedet; fra dens Side var der ikke Noget i Vejen for at sætte lidt mere Fart paa, men Rytteren red underlig uvillig, som om han egentlig fortrød, at han var kommen ud. Ridetøjet knagede i langsom Takt; han vendte sig saa til en, saa til en anden Side; saa holdt han Hesten an og saae hen for sig, som om han tænkte paa atter at vende hjem, saa satte han den atter i Gang og red videre paa en nølende, ubestemt Maade.

220

Han kom til et Sted, hvor Vejen, han red paa, blev skaaren af en anden. Skulde han der til Venstre eller Højre? Venstre? Højre? Venstre blev det. Hesten fik saa Lov at trave skarpt ud, da Beslutningen var tagen. Først til Teglværket. Det var lille, og det satte store grimme Pletter af Afskallethed og Stenbunker og Brokker omkring sig i det friske Grønne, men det var hans Stolthed. Det var ham selv, der havde anlagt det, fundet paa Ideen, bestemt Beliggenheden og det Hele, og det betalte sig ganske godt.

Det var en Triumf, thi man havde raadet ham fra det, og kyndige Folk havde forsikret ham om, at det aldrig vilde gaa og, at de Penge han satte i det, vare kastede bort. Og det var dog gaaet meget godt.

Han standsede ved Anlæget; et Par af Arbejderne stod og drev og røg en Morgenpipe. Værkføreren kom hen og hilste paa ham.

»Det gaaer godt?« sagde den unge Ejer.

»Aa Tak, det gaaer, som det plejer.«

»Men det er jo godt.«

»Jeg synes snart, vi have lovlig mange Sten.«

»Ikke nær nok. Vi maa udvide os; det er Noget, jeg tænker meget paa i denne Tid.«

»Naa, ja saa,« svarede den Anden og tog et Græsstraa, stak det i Munden og tyggede paa det.

»Der vil blive Brug for flere og flere Sten. Byggeudviklingen paa denne Kant er først ret begyndt. De skal Alle have forbedrede Landbrugsbygninger, og de skal bygges med vore Sten.«

Harald Holst, det var Rytterens Navn, hørte til dem, der altid gaa ud fra, at Udviklingen i det Store som i det Smaa vil holde sig netop i det Spor, hvori den i Øjeblikket befinder sig. Hans Værkfører, som var en almindelig Almuesmand, fandt ikke dette selvfølgerigt, ikke heller for Teglblænderiafsætningens Vedkommende. Men da det, naar Alt kom til Alt, var ham temmelig ligegyldigt, om det gik godt eller daarligt med Teglblænderiet, dets Ejerman og hele Historien, gad han ikke gjøre sig den Ulejlighed at modsige, men bed blot den fortyggede Ende af Straaet og tyggede saa videre.

221

»Det kan saamænd gjerne være,« sagde han; saa bed han en ny Ende af.

»Her skal ellers Herren se disse Sten,« sagde han efter en ny Pause, gaaende over til noget mere Konkret, »det er dog en kjøn Sten.«

Han tog den ud af en Stabel og viste Rytteren den.

Værkføreren var en dreven Karl, der altid roste sig af, at han forstod at tage sine Folk. Og ikke med Urette.

Der var ikke Noget at se ved den Sten, som ikke i Virkeligheden vilde være at iagttage ved hvilkensomhelst almindelig brændt Sten.

Herren tog den imidlertid ud af hans Haand, vejede den, bankede let paa den med Ridepiskens Knap og nikkede med en kyndig Mine.

»Primavarer!« sagde den Anden og nikkede ogsaa som en Mand, hvem man kan komme til ved Dag og ved Nat, han vil altid være at finde støt ved sin Gjerning og gjørende Gjerning af prima Sort.

»Ja, de roser vore Sten,« sagde Harald Holst, »og det fortjener de. Farvel.«

Værkføreren spyttede atter en Stump fortygget Straa fra sig og vendte tilbage til Brænderiet, sparkende i Forbigaaende til den Sten, der havde vakt hans og Herrens Beundring.

Da Rytteren var kommet et Stykke bort, vendte han sig om, og stod og saae en Tid efter ham. Han, saae aldeles ikke efter ham med nogen Følelse af Uvillie eller Velvillie, ikke med det moderne Proletariats Uvillie imod sin Arbejdsgiver, endnu mindre med den ældre Tids Velvillie for en Husbonde, men med en fuldkommen neutral Følelse og gik saa ind og tog sig lidt af sit Arbejde, da han lige saa gjerne kunde gjøre det som noget Andet.

Harald Holst red videre, tænkende med Tilfredshed paa sit Teglblænderi. For hans Betragtning stod Teglværket alt som et Anlæg, der havde stor Betydning for Egnen. Han tænkte sig det udvidet og vindende endnu større Betydning, maaske givende et helt Opsving til Egnens økonomiske Udvikling.

Det maa indrømmes, at han ikke beskæftigede sig 222 synderlig med det Udbytte, Anlægget skulde give ham selv. Udvidelse, Forøgelse af Produktion, Skaben af Værdier og lignende mere almene Formaal sysselsatte hans Forestillinger for største Delen; men naturligvis nærrede han alligevel selv en ubestemt, men ret behagelig Forestilling om, at han skulde blive rig, maaske meget rig.

Han red nu raskere. Vejen førte ham her forbi hans lille Tørvemose. Et Par Folk gik og arbejdede med deres Børn; en Dreng sad alt paa Hesten, som skulde stampe rundt i Vandhullet, Gud ved, hvormange Timer i ensformig kredsende Bevægelser for at ælte Tørvemassen. En lille Pige, paa en tolv, fjorten Aar, bemærkede han, var meget flink til at arbejde, hun strøg Tørvemassen, saa det var en Lyst; tilsølet og vaad var hun paa alle sine Pjalter fra øverst til nederst, men et kjønt Ansigt havde hun, og hun hilste ret fornøjet paa ham, og dog var Morgenens her baade kold og klam.

Ubestemte Forestillinger om at gjøre Noget for at forbedre Arbejdernes Stilling gled igjennem hans Sind, imens han red videre. Det var en trist Lod, hans Tørvearbejdere havde. De boede dernede paa Mosen,

fugtigt og daarligt; megen Fortjeneste var der ikke, Noget burde der gøres for dem. Mosen tillod maaske at forbedre deres Løn lidt. Han førte et overordentligt fint og indviklet Regnskab, i hvilket Alt var udstykket i saamange Enkeltheder som muligt, med selvstændige Budgetter; Mosen havde ogsaa sit.

Hvad der imidlertid kunde gøres strax, det var at gøre de Hytter, Folkene boede i, noget bedre, lægge lidt Gulv, udbedre Taget. De klagede ikke, men han selv lagde Mærke til, at der var Hul i Taget. Disse Ideer optog ham noget, men saa kom han ind paa Fantasterier om at gifte sig med den kjønne lille Pige og gjøre Arbejderens Datter til Frue paa Gaarden, og den Slags Forestillinger, som saa ofte lure i Nærheden af vore mere alvorlige Betragtninger, og saa forsvandt ad den Vej foreløbig Forsætterne om at reparere Tagene.

Morgenkulden havde været næsten bidende over Mosen; det var behageligt, at samtidig med at han kom op fra den, fandt et Solbrud Sted, som fyldte Alt med Lys og Varme.

223

Kun i det ene Hjørne af Horizonten stod sorte Skymasser endnu samlede til et Stormløb op over den blaa Himmel. Men hvad Resultatet heraf end maatte blive, saa er det vist, at i Øjeblikket var den gode Sag sejrrig, og Solens Sejr tog sig godt ud. Alting, fra det endnu blomsterrige Gjærde og til den fjerne Skovramme, saae oplivet og livskraftig ud.

Det var fornøjeligt at se ud over al denne Herlighed fra det højtliggende Punkt, som han nu atter var kommet op til, og han nød ogsaa dette Syn. Han tænkte paa den Tid, som forresten ikke laa saa overordentlig langt tilbage, da han havde drømt om, ikke at blive den praktiske Landmand, men Kunstner, Maler, og fra dette Synspunkt havde set paa Moser og Marker og mere tænkt paa det Lys, der skiftede over dem end paa det Ammoniak eller fosforsure Kalk der maatte være i dem.

Han satte atter sin Hest i Gang og tænkte paa, at han dog endnu havde sine Malerrekvisiter hjemme paa Loftet. Synderlig vidt havde han ikke drevet det; vel havde han endog gaaet lidt paa Akademiet, men Perspektivlæren havde været ham aldeles ulidelig og var egentlig den, hvorpaa hans Kunstnerlidenskab strandede. Og dog, saa lidt han end var kommet frem, kunde han dog nok tage en god Skizze, og han fik Lyst til at prøve det igjen. Her ved dette Gjærde med den prægtige Vegetation kunde hans Malerstol have staaet udmærket, og hvor fornøjeligt havde det ikke været at sidde her med sin Pensel som de nikkende Asters og de gule Kongelyses Fortrolige. I Forgrunden ligeud til Korsvejen stod et Par Poppelpile; de skulde have været med. De saa lidt grimme og forpjudskede ud, og Ingen brød sig om de uselige Træer paa de gode Tider af Aaret. De sprang ud, fik Blade, som Støvet paa Landevejen dækkede, og Blæsten pidskede, til de atter faldt af. Ingen saae til de to Piletræer i al den Tid. Anderledes om Vinteren. Naar denne nu saa fredelige og tilgængelige Egn, hvor Naturen syntes saa ganske underkuet, pludselig blev forvandlet, og Naturens undertvungne Vildhed rev sig løs og blev den stærkeste, og hele Egnen saae ud, som det dog aldrig kunde være Meningen, at den skulde beboes af Mennesker, saa gjorde de to stynede Træer god Vagt og god Tjeneste. Naar Snestormen fygede, 224 naar al Forskjel paa Mark og Vej og Grøft var sporløst udslettet, rakte de trofast Armene i Vejret for at fortælle de stakkels Vejfarende i Sneen og Mørket, hvor Vejen gik til Lille Lavby og hvor til Store Højby, og varede dem imod at svinge ud paa Mosedraget. En rask Skizze af Udsigten her skulde have de to Træer i Forgrunden, svejende i Blæst, foroven urolig Himmel. Ret vel overvejet fandt han, at de to Pile maaske kunde have fortjent en Novelle, en lille Digtcyklus. De havde oplevet mange forskellige Ting paa deres Post. Og meget Andet omkring dem kunde komme med; den gamle, men nu halvt nedpløjede Høj, ikke at tale om Mosen, den farlige Mose, som skjulte saa mange Hemmeligheder, hvor Oldtidsfund stadig bleve gjorte, vistnok fra en stor Kamp, der her havde fundet Sted, et Slag i Historiens Morgen mellem Danske og indtrængende Tyske. Hvem havde sejret?

Naa, alt det havde ikke Noget at gøre med hans Landbrug. Han var jo en positiv og praktisk Mand og vilde i al Fald være det, thi det var Tidens Opgave.

I en vis Ubestemthed tænkte han paa hvormange Malere og Digtere, der aldrig kom til at male eller digte. Dertil var der ikke Noget at sige; Naturen var rig, den havde Raad til at lad mange Fuskere gaa til Spilde. Afvexlende beskæftigede han sig saa, medens han red videre, med dette Thema og med Hypotesen, om det ikke kunde lade sig gøre at anlægge en Fabrik for at vinde Ammoniak og i det Hele taget rationelt drive den store Mose, hvor Slaget havde staaet i Historiens Morgen.

Han saae paa sit Uhr. Halvni! Et Øjebliks Betænkning. Det passede altfor godt. Saa afsted da i rask Trav, langt raskere, end han før havde redet.

Da han havde redet et Kvarters Tid, var han udenfor en til en Nabogaard hørende Have, som løb langs med Vejen.

Paa en Høj i Udkanten af denne Have saae man noget Lyst. Havde man været der for lidt siden, kunde man have set dette samme Lyse gaa frem og tilbage i Gangen ud imod Vejen og ivrig holde Udkig ned ad denne.

Dette var ikke saa vanskeligt, thi Vejen langs Haven 225 hørte aabenbart ikke til de mest befærdede

Kommunikationslinier.

Kom en Vogn knirkende langsomt forbi, sad Kudsken og nikkede og lod halvt i Søvn og vanemæssigt Pysken dingle over Hestene; her var Intet at tage sig i Agt for og Intet at møde, og var en Vogn knirket forbi, saa kunde man være vis paa, at det varede lang Tid, inden der viste sig andre levende Væsener paa Vejen end de urolige Fugle, som skulde se efter Et eller Andet i de dybe Hjulspor og som altid syntes at flyve bort i samme Nu, de fik Øje paa, hvad de søgte, ligesom for at betænke sig paa, om det dog var det, de egentlig vilde have.

Men saa ensom Vejen var, havde det Lyse dog været temmelig optaget af at holde Udkig med den. Naturligvis fordi det Lyse var en ung Pige - tilmed en ganske kjøn, ung Pige, der nu sad fordybet i en Bog paa Højen og vendte Ryggen mod den Kant, hun havde spejdet udover, og, halvt skjult bag de tætte Nøddebuske, ikke havde nogen Anelse om, at der kom Nogen ridende, eller gaaende, eller kjørende.

»Godmorgen,« hilste Rytteren muntert.

»Godmorgen,« hilste den unge Dame, højst overrasket og uden at kunne frigjøre sig for at blive noget rød i Hovedet.

Sagen var, at det i de sidste Uger ikke havde været saa sjældent, at Rytteren var kommet her forbi ved denne Tid, og at hun havde siddet paa Højen og læst.

Da det nu var for sildigt til at gjøre det om, fortrød hun, at hun ogsaa denne Morgen havde ladet sig finde her. Forsaavidt var der dog ingen Grund til Bekymring, som de korte Samtaler, de plejede at føre, ingenlunde vare indholdsrige. Der var endog den Mærkelighed, at de snarere bleve indholdsløse. Det var, som om de vare færdige med et Kapitel og stod foran et nyt, som de, hvad nu end Grunden var, ikke kunde faa begyndt paa.

Da de den Morgen havde sagt »Godmorgen«, maatte de til at spørge hinanden om, hvorledes de havde det. Derefter spurgte han: »Har Deres Familie det godt?«

Hun svarede: »Jo Tak. Har Deres Tante det godt?« Han 226 sagde: »Jo Tak!« Saa spurgte han, hvad det var for en Bog, hun læste i.

Her indtraadte nu en let Forvirring, thi det huskede hun i Øjeblikket ikke og vilde først ved et skjult Blik paa de opslaaede Sider forvise sig herom. Da det imidlertid viste sig, at Bogen laa bagvendt paa hendes Skjød og hun ikke kunde skaffe sig nogen Inspiration fra de Ord, hun slet ikke kunde læse, døbte hun den »en af Carl Bernhard« og kom i samme Øjeblik til at huske, at det jo var en af de nye Spielhagener, som hun havde taget med oppe fra, for at maskere sin Vandring i Haven. Desaaarsag blev hun meget bange for, at han skulde spørge nærmere om Bogen og hendes Bedrag blive aabenbaret, og blev meget rød efter sin Erklæring.

Han førte imidlertid ikke dette Emne videre, men taug lidt.

Hun hyllede sig i sit lette Shawl og gjorde en frysende Bevægelse.

I Virkeligheden var hun slet ikke paaklædt til at være saa længe ude i Morgenkulden, som hun havde været.

»Ja, det er en kold Morgen,« oplyste han hurtigt, »det er nok egentlig ikke rigtigt af mig at opholde Dem saa længe. Godmorgen.«

»Godmorgen,« hilste hun igjen, men noget uvilligt. Der var Noget i hans hurtige Griben af dette Moment for at komme bort, som aabenbart ikke behagede hende.

Men han red hurtigt bort. Han havde med Glæde gjort den lange Omvej for at faa hende at se. Da det var lykkedes ham, vidste han egentlig ikke, hvad han skulde stille op dermed.

Meget mulig, at den unge Pige var Mere værd. Han havde kjendt hende fra Barn af; i de sidste Aar havde hun været i Pension i Hovedstaden. I Sommer var hun kommet hjem; der var noget ret Kvikt og Livfuldt over hende, og ganske kjøn var hun. Men ligemeget, mere end en Hilsen brød han sig egentlig ikke om, men den vilde han ogsaa gjerne have.

Han red nu rask hjem. Hans Morgeninspektion paa Ejendommen var endt. Han kunde kun ikke rigtig blive klog 227 paa sig selv, om han var tilfreds med hele sit Morgenværk eller ikke.

Saaledes gik det ham ganske vist ikke saa sjælden. Og saaledes var det gaaet ham i hele Livet. Han havde først tænkt paa at studere, men opgivet det efterat have taget Artium, fordi der ikke var noget bestemt Studium, der tiltalte ham. Denne Beslutning havde han ikke fortrudt, skjøndt han nu og da mente, at

han kunde have havt Brug for statsøkonomiske Kundskaber. Men saa var det gaaet op for ham, at det egentlig var Kunsten, som havde hans Kjærlighed. Saa havde han, som sagt er, helliget sig den et Par Aar, haabende at blive en udmærket Maler; thi det var den brogede, mangfoldige, tilsyneladende let tilgængelige Malerkunst, der tiltalte ham. Først mente han, at han var Landskabsmaler, saa, at han var Dyremaler, og endelig, at han ikke kunde bølge sig nok under stive konventionelle Regler til at blive nogen af Delene.

Det gik op for ham, at det heller ikke var det, Tiden krævede af ham, at han skulde være en Kunstner. Han havde altid været et bevæget Gemyt, opdraget i Frihedsjubel og Frihedslust. At følge med sin Tid var Noget, han betragtede som sin første Pligt, og ikke at forstaa den, som den største Synd. Det kunde være, at der hos ham var en stadig Tvivl om, hvorledes man skulde komme til ret at forstaa den og til ret at følge den. Men han stode paa, at det kom nok af sig selv og holdt sig til sine Indskydelser. Da Malerkunsten flygtede for ham, gik det temmelig pludselig op for ham, at vi ere »ude af den æsthetiske Periode«, at Tiden til at sysle fredeligt og idyllisk i det Skjønnes Tjeneste var borte; større og alvorligere Opgaver frembød sig for Manden, for Nutidsmanden. Mere direkte maatte han arbejde for det Hele og Store, paa at fremme den almene Udvikling. Hans Fader døde paa dette Tidspunkt, det var et Vink af Skæbnen. Han havde tidligere, naar han i al sønlig Godmodighed tænkte paa Faderens Død, ment, at han, naar dette Tidspunkt indtraf, strax vilde sælge den Ejendom, der da tilfaldt ham. Nu bestemte han sig til at blive Landmand, ja, styrtede sig næsten med Lidenskab over denne Gjerning.

228

Han mente at opdage, at han havde et ganske ejendommeligt praktisk Greb som Styrer af en større Landejendom og besluttede at give et mægtigt Stød til ikke blot sin egen Ejendoms, men hele Egnens Opkomst, og da Alting hos ham fortonede sig over i store og imponerende almene Dimensioner, saa fik hans Bedrift for ham Karakteren af en Art national og patriotisk Gjerning, som saae langt mere storladet ud end Udøvelsen af nogen Kunst. Det var et i Sandhed tidssvarende Værk, det var, hvad Tidsalderen og Tidsaanden krævede.

Og dog nytter det ikke at skjule, at Tilfredsstillelsen ogsaa her stundom kun var saa som saa.

Han higede efter at blive fyldt af et stærkt og mægtigt Pust af Tidsforstaaelse - hvorhen det egentlig skulde bære, tænkte han sig ikke - men han higede som oftest forgjæves; Pustet vilde ingenlunde altid lige kraftigt vifte ham imøde hverken fra det fosforsure Kalk eller fra hans velførte Regnskaber.

Den Morgenstund kom han hjem fra sin Gjerning uden noget Spor af Pustet, ja end ikke langt fra at have en pinlig Følelse af, at Gjerningen den Dag havde bestaaet i, at han var reden om adskillige Timer uden ret at vide, hvor han skulde gjøre af sig selv, men prøvende Lidt af alt Muligt.

Den Vej, han red paa, havde den Forening af vide Udsigter og Ensomhed, som i sig indeslutter en ejendommelig Fred; men denne Fred vilde ikke gennemtrænge ham. Paa de lyse Marker, som trak sig henimod Skovrammen, paa de fjernere Bakkestrøg, bag hvis Folder Havet skjulte sig, saa han med samme udeltagende Adspredthed som paa selve den sandede Vej. For de meget usikre og uensartet sammensatte Stemninger har Naturen ingen forløsende Kraft.

Endelig var han hjemme og sprang af Hesten ved den gamle Stentrappe, der paa en underlig, usymmetrisk Maade var anbragt i den ene Ende af Hovedbygningens lange, enetages Længe.

Hans Gaard havde maaske oprindelig været en hyggelig, landlig Ejendom, men nu saa den ikke videre hyggelig ud. Der færdedes altid Haandværkere; Murbrokker, Stendynger, Kalkkuler, Brædestabler laa altid paa den ene eller den anden Kant, gjørende Gaardspladsen uryddelig eller knugende Græsset, knækkende Blomster og kvasende Buske og Træernes Kviste i Haven.

Altid drev der nogle Folk om i kalkede og plettede Arbejdsdragter, som slet ikke hørte hjemme i de landlige Omgivelser og i en landlig Staffage, men bragte daarlig Kjøbstadluft med sig; de røg Piber paa de mest brandfarlige Steder, vare nærgaaende imod Pigerne, studse imod Karlene og knap middelmaadig høflig imod Herren.

Men Brug for dem havde han bestandig. Saa skulde en Udbygning bygges helt om, saa skulde en anden have en aldeles uforholdsmæssig Reparation eller en u hensigtsmæssig Forbedring. Var der ikke Noget at gjøre udenom, flyttedes Uroen over i Hovedbygningen. Saa blev der hugget et Skillerum ned eller sat et andet op, slaaet Vinduer ud, hvor der før ingen havde været, og muret til, hvor der tidligere var Vindue, anbragt Døre, eller opsat Trapper, eller gjort Forandringer ved Skorstene og Komfurer, Forandringer, som førte til, at der ikke var en Væg, som ikke var spoleret med en Dør, der skulde give hensigtsmæssig Udgang til Et eller Andet, og ikke et Ildsted, som ikke var indrettet efter nye Tegninger og røg paa det Afskyeligste.

De landlige Folk blev paa en kjedsommelig Maade umedgjørlige ved denne stadige Indkvartering af fremmede Haandværkere. Pigerne gjorde Karlene skinsyge, Karlene skjændtes og sloges endog jevnlig med Haandværksfolkene, men tog dog op efter dem et studst og brøstigt Væsen, som man ikke før havde kjendt der.

Huset selv lugtede altid af Maling, eller vaad Kalk, eller frisk Fyrretræ, eller noget af det Alt sammen.

Dette generede ikke synderlig Ejeren selv, men desmere den ældre Tante, som styrede Huset. Hun var et af de ældre Mennesker, som søgte deres Glæde i at føle sig krænkede og tilovers i Livet, og havde altid været tilbøjelig til at se Verden fra dens bedrøvelige Side. For saadanne Folk er det Gamle og Tilvante dog endel mindre sort end det Nye. Nu vaktes hun hver Morgen et Par Timer, før hun ønskede det, ved Banken og Hamren og Dundren og andre Lyde, der allerede i sig selv forkyndte, at noget Gammelt 230 gik bort og noget Nyt kom i Stedet. Nu vandrede hun alle sine Fjed mellem Høvlspaaner og Kalkstøv og mødte stadig i sit eget Hus Fyre med Kaskjet paa Hovedet, som de ikke tog af for hende, Folk som hun endog mistænkte for at gjøre Grin med hendes Filtsko, naar hun gik op ad en Trappe.

Derfor sukkede hun ogsaa fra Morgen til Aften, Dag ud og Dag ind over den »Jerusalems Ødelæggelse«, som aldrig vilde høre op, og i hvilken hun skulde henslæbe Resten af sine Dage; ikke engang Vinduerne kunde man se ud af, som man havde set ud af dem forhen.

Denne gamle Tantes kappeklædte Hoved viste sig ved det aabne Vindue, da Holst stod af Hesten. Han saa paa sit Uhr med en daarlig Samvittighed. Det var kjedeligt, Klokken var bleven for mange, en halv Time over den sædvanlige Frokosttid.

»Tante maa ikke blive vred,« raabte han, »jeg ser, at Klokken er for mange. Jeg havde saa Meget at bestille.«

»Tal ikke om det,« sagde Tanten, »jeg er vant til at vente; her gaar jo Alting forstyrret til,« og hun drog et resigneret Suk. At hun ikke blot altid følte Trang til at anse sig for tilsidesat, men ogsaa maatte give denne Følelse Udtryk, gjorde hende til en til Stadighed mindre opmuntrende Husfælle, men da hun ellers styrede Huset meget godt, og Harald Holst var en brav og godmodig Fyr, fandt han sig rolig i det og lod hende uforstyrret gaa og samle de for hendes Velvære nødvendige Krænkelser op, ligesom han vilde have gjort ved en skikkelig gammel Høne, der gik og pikkede sine Korn op hist og her fra i hans Gaard.

Hans Frokostbord var saa vel besat og pænt arrangeret, som nogen Ungkarl kunde forlange, og havde hans Morgengjerning ikke bragt ham andet Udbytte, saa havde den idetmindste givet ham ypperlig Appetit.

»Posten er kommet, der ligger Dine Breve og Aviser,« sagde Tanten, idet hun med et Suk indtog sin Plads ved Maskinen og pegede paa den zirligt ordnede Bunke, der var lagt ved hans Kuvert.

»Ja Tak, jeg har set det, lille Tante. Men jeg er saa umaadelig sulten.«

»Men der er et Telegram imellem,« sagde hun langsomt, 231 dæmpende Stemmen resigneret, men med Krænkelens Velbehag over dog at kunne gjøre ham klog paa Noget.

»Naa, det er der nok ogsaa,« sagde han og skar det op med sin Smørrebrødskniv.

»Halløj, Tante! Vi faa fine Fremmede idag - til Middag.«

»Fremmede til Middag! Vi har ikke Andet end Lammekjød i Huset. Det har Du slet ikke talt om før.«

»Nej, for jeg vidste det jo ikke.«

»Ja, jeg kunde da heller ikke saa godt vide det,« sagde Tanten blidt, krænket gnidende sine Hænder.

»Nej, naturlig! Men Du skaffer os nok en pæn lille Middag alligevel, det er en kræsen Herre, en Diplomat.«

»Vorherre bevares, det manglede blot, saa kan han vel ikke engang tale Dansk.«

»Jo, vær rolig. Han er dansk. Det er Flemming, ham husker Du jo nok. Han kommer hjem fra Berlin og indfrier et gammelt Løfte ved paa Vejen at gjøre en Afstikker her til mig.«

»Flemming, han en Søn af den gamle Statsminister.«

»Ja, rigtig, den gamle Statsminister, Tante, som Du saa godt kjendte fra den Tid, Du boede i Kjøbenhavn.«

»Det var en fin, gammel Minister,« sagde Tanten, let oplivet ved disse Erindringer. »Det var anderledes Ministre, de havde hos Christian den Ottende, end dem, de nu har; men da gik ogsaa Alting anderledes til.«

»Godt vant er de Folk i al Fald, Tante, husk paa det til Middagen.«

»Ja, Du har Ret i det, men Du kan sagtens give Raad.«

TREDIE KAPITEL

Den rejsende Gjæst, som havde meldt sin Ankomst til Harald Holst, skulde hentes paa Jernbanen af Værten selv, som ikke uden Besvær fik en Vogn istand og forspændt; thi i Huset havde Ingen mere Tid til Noget, men syntes altid optaget med at hjælpe en Anden med Noget, som 232 imidlertid aldrig blev gjort; men afsted kom han dog, i yderste Øjeblik.

Stationen laa næsten et Par Mile borte. Det var en lille landlig Station, en ganske lille Knude paa Baneliniens lange Snor, kun bestaaende af et Par smaa og simple Bygninger, der laa i en ensom Egn. Den Stationsforvalter, der havde sin Bolig her, kunde godt forene en Slags Eremitstilling med Stationsforstanderposten. Paa alle de Tider, da der netop ingen Tog var, var denne Jernbanestation et højst fredsommeligt Sted, der syntes ganske at have vendt Verdens Larm og Tummel Ryggen, et Sted, hvor Intet skete, og Intet skulde ske.

Et Par Gange om Dagen kom imidlertid et Tog, fra den ene eller den anden Side. Paa de Tider holdt der saa et Par Vogne paa den sandede Plads foran Stationsbygningen; en stilfærdig Banebetjent syslede ude ved Skinnerne og stillede nogle Signaler, et Par Mennesker drev om med Pakker og Bylter paa Trappen og i den lille Ventesaal. Og saa kom Toget i det Fjerne, først den hvide Busk af Røg bag Skovkanten og saa den mørke Masse, der hurtigt voxede og vækkede Egnen op, medens den foer forbi. Det standser, volder et Øjebliks Larm og Travlhed ved den lille Station, og saa atter Farvel. Det gaaer, skrumper hurtigt ind og forsvinder som en lang, glidende sort Klods ud bag Bakkerne. Vognene ved Stationen ere atter forsvundne, de Rejsende med Bylterne ogsaa borte, det Pust af Liv fra Omverdenen, som Toget bragte paa sine klappende Hjul, er døet ganske hen, Landskabet, som det havde vakt op, er atter stivnet i en Ro og Stilhed, hvor Intet sker og Intet er bestemt til at ske.

Ved at kjøre utilladelig hurtig hele Vejen lykkedes det Harald Holst, som aldrig kom præcis, dog at naae til Stationen kun nogle Minutter, efter at hans Gjæst, til sin ubehagelige Overraskelse, havde opdaget, at der ingen Vogn var efter ham, og derfor var kommen til det Resultat, at hans Telegram ikke var ankommet i rette Tid. Ligesom han var ifærd med at grunde over, hvad han skulde gribe til, forladt paa denne øde Station, kom Kjoretøjet imidlertid raslende. Den lille Forsinkelse gjorde Velkomsthilsenen dobbelt varm fra begge Sider.

233

Samtalen gik ogsaa livligt, medens de kjørte fra Stationen.

Flemming roste navnlig Luftens friske Lugt og klagede over, hvad han havde lidt ved Rendestenslugten i Berlin, en By der om Sommeren lugtede som ingen anden paa Jorden, Noget han fandt dobbelt ærgerligt, da han ganske godt kunde lide Beboerne, mest rigtignok, sagde han, fordi Alle rakkede ned paa dem.

Ikke blot Luftens Lugt, men ogsaa hele Egnens Karakter forekom ham tiltalende. Han tog dog det Forbehold, at Intet klædte et Landskab, som at se det fra en hurtig kjørende Vogn, der ikke lod En plages længe med at se det Samme.

Huset var blevet sat godt i Stand til den Fremmedes Modtagelse. Den krænkede Tante havde ikke blot gjort Underværker med Maden, men ogsaa sørget for, at Alt stod parat i samme Øjeblik, Vognen holdt for Døren.

Middagsmaaltidet gik godt; det Eneste, der generede Gjæsten, var en stærk Træk, som kom fra et stort Hul, der med en uvis Bestemmelse var slaaet i Muren, og som meget mangelfuldt var dækket med Sækkelærred.

Efter Bordet sad de to Herrer i Havestuen med deres Cigarer. Udsigten var ikke vid; Haven var lang, men ikke bred. Over en Plæne saae man, gjennem en tynd Række Popler, ud paa Markerne.

Der havde været Tale om en lille Udflugt paa Ejendommen, som Harald Holst nok havde Lyst til at vise sin Gjæst, men det var aabenbart, at denne helst var fri for en saadan Expedition, og den var netop bleven opgivet. »Men sig mig,« sagde Flemming, »hvor langt er der herfra til Færgegaarden? Jeg har glemt Lokaliteternes Beliggenhed, mens jeg var her paa Egnen.«

»Aa, smaa halvanden Mil.«

»Ikke længer.«

»Vil Du derover?« spurgte Holst lidt forundret.

»Jeg kunde egentlig nok have Lyst til at se Stedet igjen. Jeg husker det godt fra den Tid, Fader og jeg om Sommeren besøgte Kammerherren.«

»Naa ja. Ja nu har Enken jo kun Færgegaarden tilbage; hun og Datteren har været der ovre en Maanedstid eller maaske længere i Sommer.«

234

»Har været?«

»Ja, de rejste i forrige Uge. Det undrer mig saamænd, at de holdt saa længe ud. Den Lejlighed, der er forbeholdt dem selv i Hovedlængen, er i daarlig Stand, og det synes, som om den gamle Dame er meget svag. Hun var næsten aldrig ude. Frøkenen derimod færdedes meget omkring, ofte alene og til Fods, hvad man syntes var noget løjerligt her paa Egnen. Det var forresten en kjon Pige. Men som sagt, jeg forstaaer ikke ret, hvorfor de egentlig vil ligge paa Landet herovre uden maaske, fordi det ikke koster dem Noget.«

»Aa nej, saamænd,« svarede Flemming. »Der er jo ikke noget Særligt ved den Del af Egnen.«

»Du havde dog Lyst til at se den?«

»Ja, men jeg huskede ikke, det var saa langt.«

»Saa bliver vi hjemme; thi ærlig talt, jeg synes ogsaa det er en daarlig Fornøjelse at kjøre til Færgegaarden! Den gamle Dame faaer forresten vist Vrøvleri med den.«

»Saa hvorledes det?«

»Folk paa Egnen ser skævt til det Privilegium, saavidt jeg kan forstaa. Man vil have det afløst, det vil sige, mod en Spotpris eller Ingenting helst; saadan er jo Folk. Der er formodentlig nogle Gavtyve, der har spekuleret Et eller Andet ud og sætter det i de Andre.«

»Det vilde da være skammeligt, om det blev til Noget. Den gamle Dame vilde jo saa blive helt ruineret!«

»Ja, vel vilde det være skammeligt, men det har heller ingen Nød. Vi er da ogsaa Nogen herovre, som holde paa Lov og Ret. Men sig mig, hvad Du synes om min Ejendom? Den er ført à jour, kan Du bande paa.«

»Ja, Du er vel en vældig Fremskridtsmand ogsaa som Landmand. Reformerer i Alt?«

»Naturlig.«

»Og det betaler sig udmærket?«

»Det gjør det nok - med Tiden.«

»Naa, det gjør det »nok«, og »med Tiden«! ja, saa er jeg tilfreds, det var blot det Forsvar for Fremskridtet, jeg vilde høre.«

235

»Du er nok bleven endnu mere nihilistisk med Tiden,« sagde Harald Holst med lidt Alvor i Stemmen.

»Kjære Ven, ikke en Smule mere end Tiden selv er bleven, den gaar nemlig ogsaa frem. Men misforstaa mig forresten ikke, som om jeg havde Noget at sige imod, at Du eller nogen Anden slaar sig paa Fremskridt, naar det morer ham. Det Motiv finder jeg nemlig særdeles plausibelt, og det er jo i ethvert Tilfælde aabenbart, at Du befinder Dig personlig vel ved det; Du har det jo fortræffeligt, en sand Idyl,« han pegede ud ad Havestuedøren imod Markudsigten.

»Min Idyl,« sagde Holst, »ja det kan lyde meget godt, men jeg ved blot ikke ret, hvad jeg skal fange an med den.«

»Det finder Du nok ud af. Et Par og Trediver Aar, ugift, Formue - i Reformstand - godt Helbred, thi Du har jo endnu ikke faaet ødelagt Din Mave - det er Faktorer, som man maa have et ualmindeligt daarligt Greb paa Livet for ikke at bringe Noget ud af.«

Den Anden trak paa Skuldrene. »Bringe Noget ud af det; ja, det er netop Sagen. Blot jeg vidste, hvad jeg skulde bringe ud af det Hele, Idyllen medindbefattet. Landvæsenet, selv i dets højeste Udvikling, er jeg bange for, ikke tilfredsstillende mig. Jeg føler saa stor Trang til at udrette Noget i Livet.«

»Men hvilket, i hvad Retning?«

»Det lyder vist noget underligt, naar jeg siger, at jeg ikke ved det.«

»Du ved det ikke?«

»Nej! Spørg mig, om jeg vilde ønske at virke Noget som Maler, som Landmand, som Menneske, som Præst maaske endogsaa, og jeg kunde sige baade Ja og Nej til det Altsammen.«

»Ved Du, hvad der er Ulykken? Du kjender Historien med den trediveaarige Kvinde, den Krise, hun skal gjenngaa o. s. v. - Mændene har som Mænd en lignende, der kommer lidt senere; det er den, Du er ifærd med.«

»Altid Aforismer.«

»Gjør ikke Nar af dem, af al Halvsandhed er det den taaleligste. Men forøvrigt: Jeg har Ret, hele Sandheden paa 236 min Side - at sige, hvis ikke Sammenhængen er den, at Du er forelsket, thi det er en Fortolkning, der ogsaa er mulig.«

Holst blev en Smule rød, men sagde efter et Øjeblikks Betænkning: »Nej, Nej.«

»Naa, saa, saa er kun den første Fortolkning mulig. Men det er en Overgang, Du hurtig kommer over.«

»Det haaber jeg ikke, ikke i al Fald uden paa den Maade, at jeg saa virkelig har fundet Noget at virke for; jeg trænger for Alvor til det; jeg er et Barn af min Tid. Jeg vil ud i Livet, jeg vil gjøre Noget, v i l udrette Noget og det noget Dygtigt, kortsagt jeg vil Noget.«

»Hvilket?«

»Dril mig dog ikke. Det har jeg jo sagt, at jeg ikke véd. Min Opgave vil endnu ikke klare sig for mig; men det kommer nok, naar bare man bliver ved at ville, at ville.«

»Ja, troer Du det? Du kan jo ikke lide Kritik, men jeg synes jo nok, at man først maa være enig med sig selv om det Maal, som ....«

»Det er kun, fordi Du ikke er i Forstaaelse med Tiden, med den Del af Tiden i al Fald, som jeg er ....«

»Nej muligvis, men opfat det blot ikke, som om jeg siger Dig imod. Gaa Du omkring og vil, Du har jo prøvet at ville forskellige Ting, og det har vist sig, at ingen af dem var det Rette; prøbér paa andre, gaa ombord i andre Skuder, jeg bliver paa Strandbredden, paa et skyggefuldt Sted, men skal følge Dine Farter med megen Interesse, selv om jeg, ligesaa lidt som Du selv, ved, hvor Du styrer hen.«

»Naa, Tak skal Du have,« svarede Harald Holst, lidt gnavent. »Gider Du ikke i Øjeblikket forlade Din Plads paa Strandbredden for at gjøre en lille Vending i Haven, inden det bliver ganske mørkt?«

Flemmings Besøg skulde, hvad Harald Holst nu erfarede til sin beklagelige Overtænkelse, kun vare til næste Morgen. Han havde tænkt at beholde sin Gæst nogle Dage og ogsaa først forstaaet, at det var dennes Mening, men derom var der nu ikke Tale, han vilde alsted for at komme hjem til Søndag. Hvad nu end den egentlige Grund var til, at han saa hurtigt atter vilde forlade Stedet, saa havde det forresten heller ikke det Præg af rolig Komfort, som han satte Pris 237 paa, ikke at tale om, at hans Vært røbede et betænkeligt Anlæg til at tage ham med paa Udflugter for at se dette eller hint, som han ikke brød sig det Mindste om at se, og i det Hele at udfolde en urolig Gæstfrihed, som han slet ikke satte Pris paa. Han vilde kun blive denne Dag, og den næste Morgen tidlig rullede derfor den lille Vogn atter med de To i raskt Trav til Stationen, der stadig gjorde Indtrykket af, her i Egnen at være det Sted, hvor Uro foruden og forinden mindst hørte hjemme.

Langsomt vaagnede i den friske Morgen denne Eremitbolig op af sin natlige Slummer. Atter kom et Par Vogne kjørende op i det knirkende Grus foran Trappen, og nogle utidige Mennesker steg af med Rejsetøj. Atter drev nogle Bønder omkring udenfor; et Par Stykker, som ikke havde villet gjøre sig den Ulejlighed at undersøge, naar Tiden for Togets Afgang var, men som foretrak at komme et Par Timer for tidlig, sad og halvsov i den lille Ventesaal. Saa puslede en treven Karl udenfor ved Signalerne, saa saaes den hvide Røgbusk i det Fjerne, saa Togets mørke Krop, saa vakte dets larmende og raslende Ankomst Egnen og Stationen til et Glimt af bevæget, lysvaagent Liv, og saa forsvandt atter Glimtet. Røgbusken blev usynlig paa sin hurtige Vej, Egnen blev atter rolig, og Harald Holst kjørt ene hjem til sin Gaard og sin Villen og Virkelyst.

FJERDE KAPITEL

Det var en Søndag Formiddag, da Flemming vendte hjem fra sin Expedition til Berlin, som han havde afsluttet med Besøget hos Harald Holst.

Det stille, gamle Hus saae altid halvt søndagsagtigt ud; men om Søndagen var det ganske særlig stille og fredeligt. Det var en smuk Solskinsdag; det gamle Lindetræ stod endnu ret grønt og kraftigt, og det grønlig gyldne Lys fyldte hele Trappegangen.

Da Drosken holdt udenfor med den Rejsende, havde det stille Hus strax hørt det; Tjeneren var i en Fart nede 238 for at hjælpe til med Kufferten, og da Flemming kom paa Trappen, stod hans Fader i Døren med det hvide Halstørklæde og den langskjødede, tilknappe, blaa Frakke, som udgjorde hans stadige Costume. Der stod den lille Mand, som om han havde staaet der lige fra Afrejsens Dag, og rakte begge Hænderne ud imod Sønnen og bød ham et hjerteligt Velkommen.

Det var en Selvfølge, at Intet i det gamle Hus var forandret. Det lignede slet ikke Noget af Alt det, Flemming var kommen fra, mindst af Alt lignede det det Hus, han sidst havde aflagt Besøg i; det gjorde et eget godt Indtryk paa ham, at gaa omkring i disse Stuer, hvor de sidste tredive Aar ikke havde ændret en Stols Plads. Det hele var ganske, som det havde været i Frederik den Sjettes Tid. Møblerne vare i det første Kejserdømmes antike Stil, arrangerede med stor Regelmæssighed og den mest uforstyrrelige Orden. Der var Silkegardiner og Silkebetræk, men nøgne Gulvflader og kun smaa Stykker Tæppe hist og her ved et Par Sofaer; de store Tæpper gav daarlig Luft, forklarede Gehejmerraaden. Derfor maatte der heller aldrig brænde Kul, overflødigt at sige, at der ikke taaltes Gas; den gamle Herre vilde ikke engang have Lampe ind paa sit Værelse, kun Lys, en dobbelt Kontorstige med en mærkelig Lyseskærm; skulde man tro hans Forsikringer, maatte den være i Besiddelse af en Lysstyrke, der trodsede alle optiske Love.

Det var et roligt og stille Hus at komme ind i, dobbelt roligt og stille for en Mand, der havde Uro og Utilfredsstillethed i sig; og der var noget Velgjørende for Flemming i det Indtryk, det Hele gjorde, da han nu atter gjensaa det. Han gik ind paa sine Værelser; de lignede ikke det Øvrige. De vare møblerede paa fuldstændig moderne Vis, baade mageligt og smagfuldt.

Alting derinde var iøvrigt i den bedste Orden og beredt til at modtage ham. Det var virkelig ganske behageligt at komme hjem.

Han lukkede Døren og strakte sig paa sin Sofa ligeoverfor sit Yndlingsstykke, et stort italiensk Landskab, malet af en udenlandsk Kunstner, der vidste at give Sol og Farver, hvad Solens og Farvernes er. Gjerne var han bleven der, 239 tilfreds med i Taushed og hos sig selv at være glad over at gjense sin gamle Fader og takke ham for god Modtagelse, men utilbøjelig til at give disse Følelser et mere tydeligt Udtryk. Navnlig var han helt utilbøjelig til at indlade sig paa det gamle Emne med Faderen, og han følte dog, at der forestod en Diskussion. Han kunde ikke komme til at synke mageligt hen i det Tilvante, der efter Fraværelsen saae dobbelt fredeligt og lokkende ud, uden først at gennemgaa en ny Forklaring, først at have meddelt sin Fader, at det sidste Forsøg paa at finde en Stilling, en Virkekreds, og hvad det nu hed, var løbet ligesaa uheldigt af som noget tidligere.

Derfor kunde han ikke ret finde Hvile paa sin magelige Sofa og foran det store skønne Billede fra det lykkelige Land.

Han tænkte sig imidlertid, at han kunde trække det ud i nogen Tid endnu, i al Fald nogle Dage, for at leve lidt i Fred. Han havde derfor ogsaa opsat at finde Udtryk og Former for sit Afslag, der kunde gjøre dette mindre pinligt for Faderen.

Saaledes skulde det imidlertid ikke gaa. Efter Frokosten foreslog Gehejmerraaden ham strax at komme ind paa sit Værelse og ryge en Cigar. Han var ligesaa urolig og ilter efter at komme til Sagen, som Sønnen var uvillig dertil; det var ligesom Adskillelsen havde samlet yderligere Utaalmo« dighed i ham.

»Jeg vil gjerne tale lidt i Ro med Dig,« sagde den ivrige, lille Fader, »og Du kan vel ogsaa nok tænke Dig, at jeg er noget nysgjerrig efter at høre, hvad Du saa siger om Diplomatikken.«

Sønnen fulgte sin Fader i Taushed. Alene dette syntes ikke at gjøre noget godt Indtryk paa denne, og da de havde sat sig ned, var det paa en noget mere brusque Maade, end han hidtil havde talt, at han spurgte:

»Naa, hvordan syntes Du saa om Stillingen i Berlin?«

Ærlighed udmærkede altid Sønnen i hans Forhold til Faderen, og han svarede: »Oprigtig talt synes jeg hverken om Berlin eller om Stillingen.«

»Det Første bryder jeg mig ikke om: det Andet 240 der vel i Virkeligheden det Samme, som om det var en Stilling som Toldbetjent eller Handelsmand eller Ingeniørofficer eller hvilket som helst Andet, der var Tale om.«

»Jeg er bange for, at Du har Ret. Naar jeg ikke kan finde en Stilling, som virkelig tiltaler mig, i hvilken jeg troer, jeg vil kunne udrette Noget, og hvis Gjerning tillige har nogen Interesse for mig - saa vil jeg heller ingen have.«

»Du vil overhovedet ikke være Noget, ikke udrette Noget i Verden, Du føler ingen indre Trang til at virke og udrette. Jeg kunde endda tilgive det, naar jeg troede, Du selv følte nogen sand Beklagelse over dette Forhold, men det troer jeg ikke,« vedblev Faderen heftigt.

Sønnen rystede paa Hovedet og sagde: »Det vilde være mig en sand Plage, at have at gjøre med et Arbejde, der ikke tiltalte mig; det er mig ganske vist ogsaa en Plage ikke at have nogen Gjerning, men dog et mindre Onde, end det Andet. Du tager fejl, hvis Du troer, jeg er tilfreds over ikke at føle mig anlagt til Noget, men jeg føler mig ikke heller nedværdiget ved at ....«

»Være led og kjed af Alt og føle Dig uduelig til Alt. Nej, naturligvis. Du mener maaske ovenikjøbet at staa paa et højere og mere overlegent Stade end vi Andre. Vi kjendte ogsaa disse Historier i min Tid.«

»Med den Forskjel maaske, at I mest lærte dem af Bøgerne, mens vi lærer dem af Livet selv, af den Luft vi lever i, af Alt, hvad der foregaar rundt om os. Det er Virkeligheden, som ....«

»Det er ikke sandt,« sagde den Gamle og rejste sig op af Stolen og gik op og ned. »Du lyver paa Livet. Enhver kan finde deri, hvad han vil. Det er kun, naar man selv har gjort sig blaseret og villieløs som Du, at man nødes til alene at se paa Ydersiden og ikke kan finde Noget af Livets Kjærne.«

I en undskyldende Tone indskød Sønnen: »Det Hele er saa smaat her hjemme; maaske jeg snarere vilde tro paa, at der kunde udrettes Noget i Livet, og paa at det ikke var en urimelig Ulejlighed at anstrænge sig, hvis Forholdene var større og mere forskjelligartede. Naar Alting er saa smaat og saa ensformigt her hjemme, kommer man lettere 241 til at tro, at saa daarligt det er, kan det dog ikke være anderledes.«

»Levede Du i et større Samfund, vilde Du vel undskylde Din Nihilisme med, at Du der ikke havde Kræfter til den store Opgave.«

»Maaske; jo mere man ser paa hele Livet, desto mere fristes man unægtelig til at lade Alt sejle sin egen Sø.«

»Vi gav os ikke af med hele Livet paa den Maade, som I udviklede Aander nu gjør det. Vi var mere bornerede, vi holdt os indenfor snævrere Grænser. Vi holdt paa, at vi vare satte i Verden for Noget, for noget Bestemt, og paa det troede vi. Hvor smaat og beskedent det var, saa gjemte det for os baade Ansvar og Pligt. Enhver følte Noget for sin Bestilling, Skomageren som Statsministeren. Man havde ikke den Vandrefrihed, som I anse for nødvendig, men var tilbøjelig til at blive i sin snævre Baas, som I vilde anse det for; men saa følte til Gjengjæld Enhver, at der, hvor han nu engang stod, havde han en Plads i Livet at udfylde, og det virkede atter paa ham selv.«

»Det var lykkelige Tider.«

»Tiderne er som Menneskene, det var Mennesker, der troede paa Noget, ser Du, paa Retfærdighed, paa Fremskridt, paa Menneskehed, ikke at tale om paa Gud, men I ....«

Den Gamle havde talt Vreden af sig og satte sig ned og taug sørgmodig.

»Hvis er Skylden, at vi nu er anderledes? Ingens? Alles? Jeg kan ikke være anderledes.«

»Du vil ikke, det er Sagen,« sagde den Gamle og rejste sig atter op og gik hen til Vinduet, hvor han stillede sig med Hænderne paa Ryggen.

Samtalen var endt, og Sønnen gik, uden at sige Noget, ud af Stuen.

Lignende Diskussioner vare før blevne førte mellem Fader og Søn, men ikke saa uforbeholdent, eller med det Præg af Bitterhed, næsten Uvillie fra Faderens Side, som der havde været over denne.

Flemming gik ind paa sit Værelse og kastede sig atter ned paa Sofaen. Men den behagelige Fred, som havde været over det mørke, stille Værelse, var nu forsvunden. Han 242 var bleven fyldt af en haard, uopløst Misstemning, en inderlig Misfornøjelse og Utilfredshed, som han kun ikke ret vidste, hvorimod han skulde vende. Han gjorde derfor, som altid, gravede sig ned i den, bøjede sig under den, som under en naturlig og nødvendig Sag.

Det Hele kunde ikke være anderledes og ikke blive anderledes. Og efterat han var bleven færdig med én Cigar, tændte han sig en anden og røg ogsaa den ud, kun let skiftende sin Plads paa Sofaen, for bedre at kunne se ud paa Lindetræet, som drev sit langsomme Spil med Lys og Skygge, alt som Timerne gik den rolige Søndag Formiddag. Og han fandt, at det kunde være ganske tiltalende, at bytte med saadant et

Lindetræ, i al Fald om Sommeren.

Der var gaaet et Par Timer, men han laa endnu paa Sofaen, da hans Fader traadte ind ad Døren.

Den Gamle gjorde en ærgerlig Bevægelse. »Undskyld, hvis jeg forstyrrer Dig,« sagde han, »Du sov nok.«

»Nej, slet ikke Fader,« sagde Sønnen i en saa blid Tone, at Gehejmerraaden ogsaa blev noget formildet og sagde: »Jeg tænkte, Du maaske var søvning efter Rejsen. Jeg kom for at sige Dig, at vi skal spise i Amaliegade idag ligesom ellers. Gaar Du med?«

»Ja,« sagde Flemming uden Betænkning.

Den Gamle gik atter ud af Stuen. Den Unge saae paa sit Uhr, han havde endnu en Times Tid til at omsætte sig i Lindetræets uforstyrrede Væsen, og han lagde sig atter paa Sofaen og saae paa de grønne Blade i den vigende Sol og de gule, af hvilke stadig enkelte om end med længere Mellemrum tabte deres Plads og svirrende, som anskudte Fugle, langsomt og nødtigt faldt til Jorden, til Stenbroen og Fejekosten.

FEMTE KAPITEL

Det var en fast Regel, at Gehejmerraaden hver Søndag var hos Kammerherreinden. Det var omtrent det eneste Sted, hvor den gamle Mand gik, men der forsømte han ikke; ja, forsigtig som han var med sit Helbred, kunde han 243 begaae en Uforsigtighed, naar det gjaldt at komme derud. Og han var Damerne der ligesaa uundværlig som de ham. Det fjernere Svogerskabsforhold, som bestod mellem de to Familier, var i Aarenes Løb blevet til et fast Venskab.

Huset hos Kammerherreindens var imidlertid ingenlunde saa konsekvent gammeldags, som hos Gehejmerraadens. Ogsaa der var lidt gammeldags, og der var unægtelig hist og her Spor af Tidens farveblegende Virkning; men man var dog kommen baade til Stenkul og Tæpper paa alle Gulve og udpolstrede Møbler. Gehejmerraaden havde, hvad der var det Mærkelige, derude ikke det Mindste at indvende imod slige Noviteter, ja fandt endog, at der var overordentlig hyggeligt, og udtalte jevnlig Ønsket om, at han kunde faa sin Lejlighed til at gjøre et lignende hyggeligt Indtryk. Men naar slige Udtalelser besvaredes med Antydninger om, at han jo kunde anskaffe sig disse eller hine nye Ting og afskaffe disse eller hine ældre, erklærede han paa det Bestemteste, at derom kunde der ikke være Tale, det Gamle skulde blive som det var, og overlod saa til sine Raadgivere paa denne Basis at finde Midler til at ændre Udseendet af hans Bolig.

De to Damer modtog deres Gjæster med stor Hjertelighed, især den Hjemvendte.

»Det er dejligt, at Folk nu begynder at komme hjem,« sagde Kammerherreinden med den hende ejendommelige, frysende Bevægelse. »Vinteren er meget hyggeligere; den glæder jeg mig til; saa kan man da med rolig Samvittighed sidde godt og lunt inden Døre.«

»Aa ja,« sagde Helene, »De skulde bare have hørt Moder klage sig hele Sommeren efter Vinter.«

»Ja; i Færgegaarden, hvor Du fik trukket mig over, giver jeg ikke meget for Sommeren. Ikke et Vindue sluttede. Nej, saa har man det dog anderledes lunt og godt herhjemme.«

Lunt var der ganske vist; der var i Stilhed allerede lagt lidt i Kakkellovnene.

Flemming var glad i Helenes Nærværelse. Alle Skyer syntes at være forsvundne ved Gjensynet. Han spøjte og lo som et ungt Menneske. Hans Væsen øvede den samme Virkning paa hende, og hendes Moder saae forskende paa 244 hende; at hun var saa oplivet, var hende en Overraskelse, men paa den anden Side fandt hun det slet ikke saa uforklarligt.

Kammerherreinden skulde have Noget at vide om mange forskellige Ting i hendes kjære Berlin og var glad ved at høre Flemming tale godt om Staden i det Hele.

»Men min Rose, hvor er Rosen, som De skulde bringe mig?« spurgte Helene smilende, da de et Øjeblik var lidt ensomt for sig i den store Stue, hvor der var saa mange Møbler i forskellige Partier, at man havde let ved at finde en Plads for sig selv midt i Stuen.

»Rosen? Jeg har den med!« sagde Flemming.

Hun taug, men spurgte saa atter med et vist dristigt Kast: »Er De nu vis paa, at De dog ikke har glemt den - eller at den ikke er visnet?«

Senere kom der et Par nye Gjæster, men som iøvrigt ogsaa hørte til de stadige Søndagsfolk. Den Ene var en gammel Etatsraad, ligesom Gehejmeraaden en afskediget Embedsmand. Han havde tjent under denne, en Tid været en Slags Sekretær hos ham, og nærede den dybeste Beundring for ham. Det var hans Livs Stolthed, at han hørte med til hans Søndagsparti; thi den Plads havde Kammerherreinden med Omsigt og kvindeligt Takt betroet netop til ham. At spille Kort engang om Ugen med Gehejmeraaden var det, han levede paa i Klubben. Det gav ham hans Position. Thi skjøndt han diskret aldrig refererede Noget af sin Mesters Ord, var han meget anset i en ikke ringe Kreds af ældre Medlemmer som en Mand, der i Kraft af dette stadige Kortspil var Ihændeher af en Mængde Statsmandsvisdom, og det Statsmandsvisdom af en ganske anderledes Slags end den, hvorpaa man ellers troede.

Forøvrigt var Etatsraaden en meget stilfærdig og skikkelig Mand. Som saa Mange fra hans Tid var han bleven Samler af Et eller Andet og havde valgt Konkylier. Af den nyere Tids Forskninger var der desuden en Række, som ganske særlig interesserede ham, nemlig de rationelle Undersøgelser af Ernæringsvirksomheden. Han havde selv en meget svag Mave og syslede med særlig Velbehag med den 245 Forestilling, at faa alt det sande Ernæringsstof, Legemet skulde bruge, koncentreret til et Stof, af hvilket man saa blot behøvede at tage en Theskefuld nogle Gange om Dagen for derigjennem ganske at affinde sig med Spisen og Drikken. Dette var hans Yndlingsthema; dog forebragte han det ikke for Gehejmeraaden, det var kun Klubben, der nød godt heraf; her var han til Gjengjæld ikke langt fra at faa dannet en Skole for sin Lære, især blandt Folk, der, indtil det nye Stof var opfundet, fandt det at være en sørgelig, men dog behagelig Pligt, at blive ved at leve ganske paa den samme ufordøjelige Vis som hidtil.

Den anden Gjæst var en yngre Kunstner; han var en Søn af Almuesfolk ovre paa den Kant, hvor Kammerherrens hørte hjemme. De havde taget sig af det lovende, unge Talent og hjulpet ham adskilligt til at gjøre den Lykke, han virkelig havde gjort eller var stærkt ifærd med at gjøre.

Den unge Kunstner besøgte jævnlig Kammerherreinden. Han saae med sine livlige, lidt poliske Øjne, sit tykke Haar og buskede Skæg nok ud til ellers ikke at være forknyt af sig, men i hendes stille Værelser havde han altid over sin Optræden et Præg af høflig og stilfærdig Ærbødighed, der blev befunden at være meget passende.

Spillepartiet arrangeredes ved et Bord i selve Dagligstuen.

Da der ikke var anden Fjerdemand den Aften, fandt Flemming sig i at tage et Kort med de tre Ældre.

Maleren tillod sig at sætte sig i Nærheden af Frøken Helene, som stadig sad med sit Arbejde, og førte en Samtale med hende, der fra hendes Side havde Præget af en lidt overbærende, for ikke at sige nedladende Tone, fra hans af ærbødig Høflighed; men naar han følte sig ubevogtet, lod han lange, lange Blikke dvæle ved hende. Hun saa straalende ud; naar hun sad i Tanker, kom der den Aften en Glans af Lykke over hendes Ansigt, og hvor det klædte hende. Der laa paa Bordet, ved hvilket de sad, et overflødigt Papir og Blyant, som af en Fejltagelse var bleven bragt tilstede for Spillepartiet.

Malerens Fingre fik instinktmæssig fat paa Blyanten. Det, han tegnede, var den smukke Profil foran ham. Naar 246 han var kommen saavidt, at Billedet var ganske tydeligt, kradsede han det hurtigt over, men begyndte saa strax paa et nyt, som atter tegnedes for at kradses over.

Han kunde gjøre dette rolig, thi hun saa ikke til, hvad han tegnede, og spurgte ikke derom.

Deres Samtale gik rolig og stille. Henne ved Spillebordet faldt Kortene med fuldkommen Regelmæssighed. Men paa engang gik Døren op, og en Gjæst traadte ind, der strax ved sin Indtrædelse bragte Liv, næsten Uro med sig. Det var Schwerin. Han var i Selskabstoilette. Han havde næsten kjedet Livet af sig ved en stor officiel Middag med Folk, der havde indgaaet en Sammensværgelse om ikke at have nogen Tanke i Hovedet, hvad han fandt var meget fornuftigt, men lidt ensformigt. Imens han rettede paa det hvide Johanniterkors, han bar paa Kjolen som usvigeligt Vidnesbyrd om højfornem Byrd, klagede han over, at den fine Verden her var uvillig imod det demokratiske Begreb Talentet. Alle andre Steder var Videnskab, Kunst, Literatur paa Moden, men ikke her. Vilde man kvæles i sin egen Kjedsommelighed, saa - *enfin*, men man maatte ikke trække alle Andre med.

Helene, hvem han nærmest henvendte sig til, hørte venligt efter. Hun forsvarede Familien Falkenhjelm, som Schwerin særlig angreb, fordi han idag havde siddet ved Siden af den Gamle, som han paastod ikke endnu var kommet til at tale sammenhængende; en normal Pescheræer vilde kunne gjøre det af med ham i en hvilkenksomhelst Diskussion. »Der sidder min gamle østerrigske Kollega Schnakendorf paa den anden Side af ham og holder det Foredrag for ham over Hegels Betydning endnu den Dag idag, hvormed han allevegne forfølger mine filosofiske Kjætterier, og, da han saa er færdig, spørger den skikkelige Mand imellem os for dog at sige Noget, hvor gammel Hegel vel nu er. Og det er en af den selskabelige Ligas fornemste Ledere!«

»Saa dan De en Fronde,« sagde Helerie.

»Ja. Vil De være med?«

»Naa, det er altsaa Noget, vi Damer kunne være gode nok til, arrangere et Selskabsliv, hvori Mændene kunne befinde sig vel.«

247

»Det tilfredsstillende ikke Dem?«

»Nej, ikke ganske.«

»De vil have Valgret?«

»Den maa Mændene gjerne beholde. De levne nok til os alligevel,« sagde hun muntert.

»For Exempel?«

»Menneskene i Detail. De behandler dem kun en gros.«

»Det er den eneste Maade at tage dem paa.«

»Tvertimod, den er ganske umulig. Og hver Gang det lykkes en Kvinde at paavirke blot en Enkelts Karakter, giver hun sit Bidrag til det Heles Udvikling. Som Menneskene er, bliver dog tilsidst Livet.«

»Det synes, at De blot behøver at sige Hvidt, for at jeg skal sige Sort. Ogsaa her siger jeg: Nej omvendt. Menneskene maa rette sig efter Livet, og det tillader ikke Meget.«

»Aa, Gud, Nej!« sukkede dæmpet Etatsraaden fra Spillebordet. Der havde man ogsaa hørt lidt efter, og han var kommet til at tænke paa Livets Fordøjelsesbesværligheder.

»Livet tillader al Udvikling,« sagde Helene.

»De har Ret,« sagde Gehejmraaden. »De taler som en Vogterske over Livets hellige Ild. Det skal Kvinderne være, og jo mere profane Mændene blive, desmere Brug er der for Vestalinder. Og hvem ved, maaske er der Tider, hvor Slægtens Levedygtighed samler sig stærkest hos Kvindekjønnen.«

»De tager naturligvis ogsaa fejl i, hvad De nu sagde,« vedblev Schwerin uden at bryde sig om Afbrydelserne og talende mere dæmpet for at beholde Helene for sig selv. »Løsningen er en ganske anden, jeg skal give Dem den i to Ord.« Og i en spøgende, docerende Tone fortsatte han: »De vil give mig Ret i, at der i os lever en absolut, dyb og uopfyldelig Trang til Noget, vi kalde Lykke. De vil ogsaa indrømme, at der ingen Lykke findes.« Helene rystede paa Hovedet, han rystede med Haanden, for at hun ikke skulde afbryde ham, og fortsatte: »Lykken er Noget, som er os paa en Gang nødvendigt og umuligt.« Han gjorde et Greb i hendes Syæske og lagde et Vindsel for Nødvendigheden og et for Umuligheden og derpaa en lille Broderesax tvers over. »Løsningen paa denne Modsigelse er,« fortsatte han, idet han pegede paa Saxen, der skulde forene Vindsierne, »at der er en negativ 248 absolut Lykke. Den er Negationen af hele Historien, for at tale filosofisk, og for at tale dagligdags: Dette,« han tegnede med Fingeren et stort Nul, »Døden, Tilintetgjørelsen.«

Idet han var færdig, tog han sig pludselig til Halsen og rømmede sig paa en ængstelig, prøvende Maade: »Her er Kakkellovnsvarme, stærk Varme, og Døren derind til er bleven staaende aaben; det er ikke meget fornuftigt, ved De, med disse Trækvinde, som man har Mani for her i Landet.«

»De kan gjerne lukke,« sagde Helene.

»Tak,« sagde han lettet, men blev dog ved at være taus og rømmede sig stadig paa en prøvende Maade. Han lod de højere Themaer ligge og nøjedes med ligefrem at forklare, at han var noget udsat for at faa Difteritis, at det var en afskyelig Sygdom, og at Sygdom i det Hele var afskyelig.

Tiden til Opbrud kom. Schwerin fik Flemming til at følge sig hjem, istedetfor at kjøre med sin Fader, hvad han ikke var saa uvillig til, thi han brød sig ikke om at faa nok en Samtale med Faderen som Slutning paa Dagen.

Schwerin boede ved Stranden. Han havde valgt dette Strøg, fordi man havde sagt ham, at der var mest Sol i hele Byen, og han kunde ikke faa nok af Lys.

Da de kom til hans smukke Ungkarlejlighed, skinnede den ogsaa fuldt oplyst. Saaledes maatte den altid staa og vente paa ham om Aftenen og Natten. Han tog først i Skynding et Middel til at forebygge sit Halsonde og satte sig saa mere vel tilpas til Rette med Flemming i Dagligstuen. Tjeneren bragte Cigarer, Vin,

Glas og et stort, gammelt Krus med Øl til sin Herre, og Samtalen gik snart livlig og ugenert.

De kom naturligvis ogsaa til at tale om Kvinder og Kjærlighed. Schwerin plejede at udtale sig meget frivolt om disse Emner. Det gjorde han ikke iaften, skjøndt han kom i en meget animeret Stemning, tildels ved at drikke en hel Del i en Fart. I sin underlige, springende Tone, hvori man aldrig vidste, om der var mest Spøg eller Alvor, sagde han: »Nogle vil i Kjærligheden kun have Besiddelsen - Bønder. Andre kun Maaneskin - Narre. Der er en højere Enhed af Besiddelsestagen og Maaneskin, af Bemægtigelse og Distanceren, det er Drilleriet. Ja, smil ikke unge Mand - for De er jo med al Deres Træthed flere hundrede Aar yngre end jeg 249 Kan De ikke tænke Dem, at der i at ægge, at pine, at drille den, man er forelsket i, at faa hende til at krympe sig ved hvert Stik og saa kun elske hende saameget højere, at det er der en ophøjet, en guddommelig Tilfredsstillelse i. De kan ikke? De har altfor roligt Blod. De har ikke mit vendiske Blod. Vi er fra de Egne, hvor man offrede sine Fanger, og vi nedstammer fra Præsterne. Det er maaske med i Spillet, nok er det, det er guddommeligt at pine den, man elsker. Men De kan vist ikke engang blive forelsket?«

Disse sidste Ord traf Flemming paa en egen Maade i Hjertet. »De har maaske Ret,« sagde han. »Det følger med alt det Andet.«

Schwerin agtede slet ikke paa, hvad han sagde, han var optaget af sine egne Betragtninger.

Op af sin Brystlomme tog han et Brev, saae paa det og legende med det fortsatte han: »Men hvad, troer De, piner en Kvinde mest? Jeg antager næsten Skinsyge. Hvad? Skinsyge paa en anden Kvinde, der er i Besiddelse af alle mulige skønne og ypperlige Egenskaber, og hvem hun føler sig underlegen i enhver Henseende. Naa, det sidste hører der ikke Meget til, man forelsker sig jo aldrig i En, der er noget værd. Skaal! De falder i Tanker over Deres og jeg over mit, blot vi ikke karambolere. Hvem troer De saa er stærkest?«

»I hvad Retning mener De.«

»Aa, jeg vrøvler. Jeg troer virkelig, jeg har drukket for meget. Det er ogsaa slet Øl, man har her. Jeg vil forskrive mig noget Pilsener Bier.«

SJETTE KAPITEL

Efteraarsregn og Efteraarsblæst gik over det ganske Land; den slog ogsaa de store Banker og piskede Vejene og jagede i Skovene i den smukt veksellende Egn, hvor Harald Holst virkede og færdedes med sine mange urolige Forsætter og ubestemte Planer.

Pisket af Regnen og slagen af Stormene saae Egnen dobbelt urolig ud. Skyerne foer afsted over Himlen, graa Skyer forbi andre graa Skyer over en graa Himmel. Det saae underlig 250 hvileløst ud, fandt Harald Holst, naar han travede om paa de opblødte Veje, man faldt ikke paa at glæde sig til nogen fredelig, stille Vinter, i hvilken man trak sig i sig selv, naar man saae den Indledning; den lovede lutter Uro. Det var en ganske ualmindelig afskyelig Tid, fandt Tanten, hvem alle Forbedringer, og Forandringerne i Huset vedblev at drille, ad hvem Kakkellovnene hvæsedes og spydedes, hvem de nye Døre slog i Panden i Mørket og de forandrede Trapper lokkede til stadige Fejltrin.

Men i al denne Uro og Uhyggelighed fuldbyrdedes der dog Noget, som blev af Indflydelse paa Hr. Harald Holsts Skæbne.

To Ting havde i længere Tid været sikre i denne Egn, nemlig at den skulde have sin egen Jernbane, og at der ingensomhelst Grund var til, at den skulde have denne Bane.

Usikkert var det derimod, hvad Retning denne Bane skulde have, om den skulde lægges en Mil over imod Øst eller en Mil over imod Vest; da begge Linier vare lige ufornuftige, forsvaredes de begge med desto større Haardnakkethed af deres Tilhængere.

Selvfølgelig havde de to forskjellige Retningslinier deres Talsmænd i de to politiske Partier, som delte denne Egn som saamange andre imellem sig, og Jernbanespørgsmaalet var, som Jernbanespørgsmaal til Dagenes Ende ville vedblive at være, et i høj Grad politisk Spørgsmaal.

Hele Jernbanesagens Udviklingsgang havde været den naturligste af Verden. Den fattelige og nærliggende Betragtning, at naar Egne, der havde Krav paa en Bane og kunde holde en Bane, fik en Bane, burde ogsaa de Egne, som ingen Krav havde og aldrig i Verden kunde bære en Bane, have en saadan,

pippede først frem i de jævne Samtaler, der fandt Sted ved et Slag Kort Søndag Aften eller det Glas Øl, som Egnens Beboere gjæstfrit udvexlede.

Paa en Markedsdag, hvor man i større Tal var samlet i den nærmeste Kjøbstad, indtraadte saa Sagen i det næste Stadium af sin organiske Udvikling. Det var paa Gjæstgivergaarden om Eftermiddagen, da de lave Stuer vare fyldte med tobakrygende og toddydrikkende Statsborgere, som heldig havde afsluttet deres Indkjøb og, hvad Mere var, deres 251 Bortsalg, og som nu saae paa Tilværelsen og dens Anliggender med det frejdige Blik, som en vel anvendt Dag, Romtoddy og Samværen i større Masser fremkalder.

I denne Stemning udvexlede man Anskuelse om forskellige Spørgsmaal. Et ret yndet Thema ved slige Lejligheder havde det været, at skjælde ud paa Kammerherreindens Færgeprivilegium og tale om, at det burde afskaffes, og at det var skammeligt, at det ikke blev det. Der var egentlig Ingen, der vidste, hvorfor det var saa skammeligt, og der var heller Ingen, som saae, at han vilde have nogen reel Fordel ved, at det blev afskaffet, og navnlig af denne sidste Grund blev Sagen stadig paa Diskussionens Standpunkt. Der blev ikke talt om at gjøre noget Alvorligt for at faa Privilegiet hævet, det fik Lov til i Virkeligheden at bestaa uændret, men det var vel skikket til at være Udgangspunkt for almindelig bitter Kritik, især naar Folk var i den Stemning, hvori de ere meget tilfredse med sig selv, men trænge til at rive ned paa Noget udenfor, en Stemning, der som bekjendt let fremkalder paa Beværtningssteder af alle Arter.

Saa yndet Emne, Færgeprivilegiets Fordærvlighed imidlertid var, saa var det dog den Dag ikke endnu kommet under Forhandling. Folk sad rundt om i Grupper ved smaa Borde, og de, der ikke kunde faa Siddeplads, stod i Klynger. Lokalerne vare overfyldte, Menneskemassen var ligesom føjet sammen i et Stykke, Ingen kunde være isoleret for sig, man var, og det baade aandelig og legemlig, i Berøring og Sammenhæng med sine Omgivelser.

Man talte i Grupperne og Klyngerne om Vind og Vejr og de daarlige Tider og de daarlige Priser, nydende ret den Fornøjelse at klage i Fællig - og hvad der blev talt om i en Klynge, slog hurtig an i Naboklyngernes Samtale. Saa nævnedes ved et Bord Naboejens Jernbaneanlæg, og lidt efter tegnede ved et andet Bord en bred Pegefinger i spildt Toddy til almindelig Belæring et Kort over det jydsk Jernbanenet, som det burde være, naar det var fuldkomment, og heri afsatte han og Deltagerne i Samtalen flere Linier til denne Egnsspecielle Bedste. Enkelte Ord af Samtalerne ved de to Borde om Jernbaneanlæg og Egnens Interesser førtes hurtig videre til andre Borde og Klynger som frugtbart Frø, der overalt 252 fandt en velberedt Jordbund. I Virkeligheden syntes Gjæstgivergaardens røg- og dunstopfyldte Lokaler hin Markedsdag at afgive et af disse mærkelige Exempler paa Identiteten af den menneskelige Aands Indhold og Bevægelser, thi rundt omkring dukkede samtidig den Tanke op: Vi burde ogsaa have en Jernbane.

Det vilde være aldeles umuligt at tilkjende noget enkelt Individ Prioriteten for denne Opfindelse, og heldigvis blev der ikke heller Spørgsmaal herom. Man havde rundt om i de forskellige Grupper et ubestemt, men ret fornøjeligt Indtryk af, at man talte om Noget, hvormed det var behageligt at beskæftige sine Tanker, men henover alle disse spredte Bevægelser var der endnu ikke faret det samlende og klarende Pust, som gjorde disse Stemningers Indtryk til et Folkeønske, et kraftigt og produktivt Folkeønske.

Men denne Indflydelse udeblev ikke. Man skiltes ad og rumlede hver til Sit, paa de spredte Veje, hvor Efteraarsaftenens Mørke snart slugte alle Vognene med de oplivede og højttalende Passagerer.

Men Jernbanetanken gik ikke tabt i Stilhed og Mørke; den havde i den brogede Skare fundet en Fosterfader, saa god som den kunde forlange for at blive udviklet til Virkelighed.

I Henhold til den mærkelige, psykologiske Lov, at hos Mange Sansen for Almenvellet i høj Grad udvikles igjennem private Pengeforlegenheder, var Forholdet her i Egnen det, at en Møller, for hvem de to Terminer altid kom mindst et halvt Aar for tidligt, havde et ganske ualmindelig skærpet Blik for, hvad der kunde fremme og udvikle den hele Egnss Velfærd. Han havde ikke Noget at bestille i sin Mølle, følte sig ikke heller meget tiltalt af Formalingens beskedne og ensformige Syssel, men til Gjengjæld var han ledende Politiker i Egnen og opfyldt af levende Interesse for alle mulige større økonomiske Foretagender. Han var en ivrig Fremskridtsmand, undtagen hvad Rentefrihed angik. Da hans Anskuelse herom imidlertid stemmede vel med de, der raadede hos Egnens andre Fremskridtsmænd, der alle, ligesom alle Fremskridtsmænd over den hele beboede Verden, kun yndede de Fremskridt, der stryge dem selv med Haarene, saa hindrede dette slet ikke hans ledende Virken.

253

I denne Møllers for Folkevellet saa opladte Bryst var Tanken om Jernbaneanlægget slaaet ned med stor Kraft. Han overvejede Sagen stille med sig selv og kom under denne rolige Grublen til en saare fast Overbevisning, ikke alene om, at Almenvellet krævede en Jernbanelinie, men ogsaa om, at det krævede en Linie, der nødvendiggjorde Expropriation af hans Ejendom. En saadan Linie tegnede sig nu af sig selv, forudsat, at den Landsby, han boede nærmest ved, skulde ind i Linien, hvilket atter var en Selvfølge, naar man gav Linien den vestlige Retning, hvilket det atter var en Selvfølge, at man burde give den, da der ikke var Noget, som talte for at give den den østlige Retning. At der strængt taget ikke heller var Noget, der talte

for at give den den vestlige eller nogensomhelst Retning overhovedet, var jo et Hensyn, som det ikke tilkom dem at fremdrage.

Da Mølleren havde klaret sine Tanker om den vestlige Linie og om dens Berøring af hans Landsby, det venlige Lille Lavby, betroede han sine Tanker til ledende Mænd i denne Stad. Overalt fandt han den fuldeste Tilslutning, overalt saae man strax, at Lederens Blik ogsaa her havde skuet rigtigt, at Almenvellet krævede en Bane, og at Linien over Lille Lavby var den eneste sande, naturlige og frihedssindede Retningslinie.

Fra Lille Lavby spredte den samme Opfattelse sig baade hurtigt og sikkert til andre Steder, der laa paa samme Linie.

Dermed var Sagen imidlertid ikke afgjort. I denne Egn, som i mange andre, havde de modstaaende Opfattelser af, hvorlunde Staten skulde styres, gennemtrængt Befolkningen paa en egen Maade, nemlig ikke pr. Individ, men pr. Deling, pr. Strøg. Man traf ikke en Mand, der mente Sort, boende omgivet af andre Mænd, der mente Hvidt, eller omvendt en Hvidttænkende omgivet af Sortsindede, skjøndt baade Hvidt og Sort ere i og for sig højst respektable Anskueiser, vel i Stand til at fylde et Individ. Saaledes var det ikke. Derimod var Sort og Hvidt fordelt over Egnen i store Strøg, hvori da Alt var enten helt Sort eller helt Hvidt. Inddelingen faldt, mærkelig nok, i Reglen sammen med Sogneinddelingen; der var noget underligt Krystalliserende ved det Hele. Hvad En var, det vare de andre Sognemænd, og En 254 var, hvad Sognemændene vare; den gjensidige Vexelvirkning var lige stor - og stor.

Men som Følge af dette Forhold mente de Folk, der boede i Øst, med Store Højby som det aandelige Knudepunkt, om alle verdslige Anliggender det stik Modsatte af, hvad man mente under Ledelsen af Lille Lavby i Vest. Maaske der kunde være Enighed at opnaa om fjernere liggende Sager, saasom Jordens Omdrejning og Aarstidernes Vexel, men selv her vilde Forholdet sandsynligvis være det, at dersom Lille Lavby først havde udtalt, at Jorden drejede sig om sin Axe, vilde Store Højby have foretrukket at tie stille, og tvungen til udtrykkelig at udtale sig, maaske have indrømmet det, men da kun som Noget, der kunde bestrides, naar man vilde være paastaaelig, og som i al Fald var en ubeskrivelig ligegyldig Ting, som intet fornuftigt Menneske kunde falde paa at bryde sig om. Omvendt, hvis det fra Store Højbys Side lejlighedsvis først var slaaet fast, at Efteraar kom ind mellem Sommer og Vinter, vilde Lille Lavby maaske have undladt at benægte dette Faktum, men da Læren havde faaet et vist højbyisk Anstrøg, i ethvert Fald antydet, at det, naar Alt kom til Alt, var en temmelig urimelig Foranstaltning, at Vinter ikke umiddelbart og uden alt karakterløst Vrøvl og Forsøg paa Kompromis afløste Sommer.

Under disse Forhold var det den naturligste Sag af Verden, at Stemningen for en vestlig Lille Lavby-Linie, saasomt den begyndte at give sig Luft, af sig selv affødte en Stemning for en østlig Store Højby-Linie, der hurtig tog til i Styrke og patriotisk Inderlighed. Hvad man i høj Grad savnede paa den østlige Side var imidlertid en Møller, der ingen private Forretninger havde, og derfor ganske kunde tilsidesætte dem for det Heles Bedste.

Saaledes stod i Korthed Sagerne med dette vigtige Anliggende i denne Tid, da Efteraarsregnen og Efteraarsblæsten hærgede Landet og slet ikke syntes at opfordre det til at sysselsætte sig med slige forgængelige Ting, men taledede om lutter Øde og Forgængelighed.

Dagene vare korte som om Vinteren, al Sommer var forlængst slukt i Regn, der hver Dag drev ned fra den haabløst graa Himmel, og længst splittet bort af Vinden, der ikke mere 255 kæmpede imod de graa Skyer, men hjalp dem, førende stadige, endeløse Masser af Graat til Forstærkning op over Himlen for at hindre den i at vise Glimt af Sol og Lys. Skovene havde nu helt overgivet sig; alle de svage Blade vare forlængst gaaet ned, og selv de stærkere, der trofast havde holdt ud i Haabet om endnu en Gang at føle hver Ribbe og Pore gennemtrængt af en Sommerdags Sollys, havde skuffede og trætte lagt sig ned til at dø paa Jordens fugtige Dynger, og over dem klagede de blottede Grene i Stormens Susen.

Der var ikke hyggeligt foruden; det var ikke heller stort bevendt med Hyggeligheden forinden. Harald Holst sad oppe paa sin Gaard og saae paa de drivende Skyer og den faldende Regn, og naar han havde siddet længe ørkesløs og set derpaa, syntes det ham næsten, at det var ham selv, Vinden slog og Regnen piskede. Allerværst var det i den tidlige Skumringstid, i denne Efteraarsskumring, hvor Dagen hverken er død eller levende, og som er fyldt med Uro og Uhygge.

Dertil kom, at han havde faaet en vis ubestemt, men ubehagelig Fornemmelse af, at han egentlig sad temmelig daarligt i det. Det var heller ikke iaar blevet nogen særlig god Høst, men det havde han fuldstændig bygget paa, at det skulde blive. Nu saae det Hele temmelig broget ud, og han var inde paa en Vej, der krævede store Udgifter. Allerede hans Fader havde gjort sig til af at høre til de fremadskridende Landmænd, der vilde slaa ind paa nye Baner, og det havde været ham en dyr Historie.

Hvad om han slet ikke passede til at være Landmand? Om han skulde være bleven ved Kunsten?

Den Slags Sager sad han og spekulerede paa, naar han om Eftermiddagen var alene i sit Værelse, og saaledes ogsaa en Eftermiddag eller Aften, da Regnen drev mere ustanseligt ned end nogensinde, og den

uroelige Blæst ruskede og dundrede paa allevegne, ikke vidende selv, hvor den vilde hen. Hans Selskaberinde, den forfulgte Tante, sad inde i Dagligstuen ved Siden af og nød Dagens Forurettelser og Til sidesætteiser.

Han havde i sin Ensomhed gjort et Forsøg paa at læse Noget, men var ikke kommen videre end til at slaa Bogen 256 op, saa havde han opdaget, at det dog ikke var det, han havde Lyst til. Saa havde han taget Blæk og Pen, da han tænkte, at han kunde skrive et Brev til Flemming for at klare sig selv lidt, men det vilde heller ikke gaa. Han vidste i Virkeligheden ikke, hvad han skulde skrive om sig selv, og kunde endnu mindre faa sin Pen til at løbe, naar han tænkte paa den Kritik, der vilde modtage hans Udgydelser og Skriftemaal.

Han skulde egentlig gjøre Noget ved sine Regnskaber, men det havde han nu slet ingen Lyst til.

Saaledes sad han og indskrænkede sig til at tænke paa, om det monstro regnede endnu eller ikke.

En af Pigerne kom ind og meldte ham, at Mølleren var derude og vilde tale med ham. Han blev ligefrem glad ved dette Besøg, det var dog altid en Sysselsættelse. Mølleren var, hvad der ellers kunde være at sige om ham, et godt Hoved, som det var ganske morsomt at tale med og tillige ganske behageligt. Han havde et eget Talent til at tale med alle mulige Mennesker. Han gav Alle en hel Del Ret, selv naar han var ganske uenig med dem, og bibragte derved Enhver det Indtryk, at han forstod sig ganske godt paa enhver som helst Ting og vilde forstaa den fuldkomment, naar han blot paa et eller andet Punkt ændrede sin Opfattelse en lille Smule. At de forstaa sig godt paa en Ting, som de ikke forstaa det Mindste af, er som bekjendt Noget, de fleste Folk gjerne høre, særlig naar det styrker den Antagelse, at de ere praktiske Folk, i Stand til at tumle sig i Livet og tumle Livet. Derfor kunde Folk ogsaa godt lide Mølleren, selv om de ikke i den Grad kvitterede for Bestikkelsen, at de gav efter paa det ene lille Punkt, hvor han vilde have dem til at give efter. Harald Holst var nu en af dem, som havde mest tilovers for den brave Møller og befandt sig vel i hans Selskab.

Mølleren kom altsaa ind, fik sig en Cigar, og Samtalen begyndte.

Proprietæren maatte undskylde, at Mølleren gik lige til Sagen, men han var af de Folk, som ikke forstod sig paa at gjøre Omsvøb. Han vilde derfor sige lige strax, at det, han kom for, var for at spørge Besked om Noget; men dersom han i mindste Maade kom til Ulejlighed, maatte 257 Proprietæren endelig sige det, for saa kunde han jo komme igjen en anden Gang, naar det var belejligt.

Mølleren kom paa ingen Maade til Ulejlighed; det Eneste, der bekymrede hans Vært, var, at han vist ikke havde faaet god Ild paa sin Cigar.

Ilden var god nok, og især var rigtignok Cigaren det. Den Slags Cigarer fik man jo ikke hver Dag. Naar Proprietæren vilde spendere sin kostbare Tid - jo, kostbar var den skam, det vidste Mølleren godt nok, han saa jo nok, hvad her blev udrettet - saa var der et Anliggende, hvorover han vilde raadføre sig med ham. Det var ikke paa egne Vegne, men om han saa maatte sige, paa hele Egnens, den vidste man jo ogsaa, at Hr. Holst havde stor Interesse for, han var sin Faders Søn og mere end det; de to Holster vilde man komme til at skyldte mange Ting, jo, det vilde man.

Holst strøg nok en Svovlstikke af til Mølleren.

Mølleren nikkede høfligt takkende, idet han aldeles til Overflod tændte yderligere med denne Svovlstikke, der kun var budt som et Udtryk for Velvillie, og som ogsaa var modtaget som saadant. Han benyttede tillige dette Intermezzo som en Slags Tankestreg, efter hvilken han slog om fra den høflig-højtidelige Toneart, han hidtil havde benyttet, til en lidt mere simpel og hverdagsagtig.

Han erkjendte i denne, at man nok sagde om det Parti, han jo unægtelig nærmest tilhørte - skjøndt Vorherre maatte vide, han fandt, de tidt nok bar dem forskrækkeligt ad - at de ikke havde nogen Respekt for Dannelse og Videnskab og han vilde jo ikke benægte, at der kunde være dem, der ikke havde den Respekt for den, som de burde have, men han for sit Vedkommende hørte rigtignok ikke til den Slags. Det gjorde for den Sags Skyld hans Venner paa Egnen ikke heller. Og det var netop, fordi de vidste, at Hr. Holst var en Mand med megen videnskabelig Dannelse og theoretisk Indsigt foruden sin anden Dygtighed, at de henvendte sig til ham i en Sag og vilde rette sig efter ham i den - ganske og aldeles, ganske og aldeles.

Harald Holst kunde ikke lade være at se noget forventningsfuld paa Mølleren. Denne dukkede ned ved Siden af sin Stol, hvor det nu viste sig, at han havde stillet en Rulle 258 Papirer. Med et »Med Forlov« bredte han dem ud paa Skrivebordet. Det var Jernbanen.

Det store Spørgsmaal var, om den skulde ad Lille Lavby eller ad Store Højby. Mølleren vilde slet ikke for sit Vedkommende, nej paa ingen Maade, lægge Dølgemaal paa, at han personlig ønskede den lagt over Lavby, og det gjorde de fleste Folk i Lavby; men de vidste ogsaa, at naar denne Linie ikke var i og for sig selv sund, kunde det ikke nytte at kæmpe for den. Herom var det, at han vilde raadføre sig med Proprietæren, der kunde dømme ganske anderledes kyndig om den Slags Sager.

Nu var Sagen imidlertid den, at Harald Holst var ganske fremmed for hele Jernbanespørgsmaalet og kun i største Almindelighed havde hørt lidt derom. Det forbausede ham i højeste Grad, at Sagen i al Stilhed, eller i al Fald, uden at der var kommet Noget ud om den til ham og hans Kred, var saa forberedt, som disse Tegninger og Overslag, saa løse og skizzeagtige de end vare, udviste.

I al sin mangelfulde Udførelse viste Kortet imidlertid paa det Tydeligste, hvorledes Lavby-Linien kom til at forbinde diverse meget fortræffelige Landsbyer med en meget kort Linie; den saae saa naturlig ud, som om den fra Verdens Skabelse havde været projekteret. Paa den anden Side løb Højby-Linien i store Slyngninger - ellers vilde Jordarbejdet paa den Egn blive saa overordentlig dyrt - over øde og bare Egne af hvidt Papir, og saae ud som en humbugsagtig Streg med rødt, upaalideligt Blæk.

Og paa den blide og samstemmende Maade, som var ham ligesaa egen, naar han talte med Nogen, som det var ham at stryge sin Hue helt ned til Jorden, naar han hilste, begyndte saa den politiske Møller at udvikle alle de Fordele, som vare forbundne med Lavby-Linien.

Og det var en forbausende Mængde Tal af den mest overtydende Beskaffenhed, han havde til sin Raadighed.

Harald Holst taug stille, medens Mølleren talte, men han havde ikke hørt det Halve, førend han var levende overbevist om, at Lavby-Linien var et Foretagende, der vilde øve en ganske uvurderlig Indflydelse paa hele Egnens Ve og Vel, ja end ikke være uden Betydning for hele Jyllands Opkomst.

259

Samtidig begyndte der i hans Sind at dæmre en Forestilling om, at det var et uhyggeligt Bevis paa Højbyernes Sneversind og forkastelige Bygdepolitik, naar de gjorde det svageste Forsøg paa at trække Linien over til sig.

Da Mølleren var færdig, sagde han med nogle faa Ord sin Mening herom, fyndigt og bestemt, som det sømmer sig for Ord, der staaer en Mand bagved.

Beskedent og roligt sagde Mølleren: »Ja, jeg troer rigtignok, at De har saa umaadelig Ret, Hr. Proprietær. Jeg er jo, som jeg har sagt Dem, selv interesseret i, at vi faae LavbyLinien, derfor var jeg jo bange for, at jeg kunde se paa den med altfor gunstige Øjne. Men jeg har rigtignok mere og mere følt mig sikker paa, at det hang saaledes sammen, som De siger, naar man ser paa Sagen fra et uinteresseret Standpunkt.«

Harald Holst gav atter en beroligende Udtalelse i saa Henseende, som Mølleren hørte paa med stor Opmærksomhed, nikkende bifaldende hele Tiden og understregende alle de Ord, der havde noget Indhold, ved at gjentage dem.

Saa rejste Mølleren sig takkende og sagde, at nu maatte han afsted. Han rullede sine Papirer sammen og ligesom for at sige Noget imens, sagde han, at det dog altid var godt at raadføre sig med oplyste Folk, der slog Sømmet paa Hovedet med faa Ord. »Jeg vilde ønske, vi kunde faae en Mand som Dem til vor Rigsdagsmand nu,« sagde han sluttelig, med nogle smaa Ophold, som kom fra, at han med Tænderne trak Sejlgarnet om Rullen i Knude.

»Rigsdagsmand? Ja, det er sandt, Peter Knudsen er jo død. Aa, det finder De nok,« sagde Harald Holst, som ogsaa havde rejst sig, »det er der Folk nok, som gjerne ville være.«

»Ja, det er vist nok,« sagde Mølleren, »men det er ikke af dem, vi kan være tjent med.«

»De kan jo selv stille Dem,« sagde Holst.

»Nej, naar vi kunde faae en bedre, saa vilde jeg ikke trænge mig selv frem, det ligger ikke for mig.«

Mølleren skarpe Blik kunde ikke overse en lille Smule Kritik i den Andens Øje, og han tilføjede yderlig: »Desuden er jeg anset for at være saa yderlig, det blev ikke saa let at sætte mig igjennem, som f. Ex. en Mand som Dem. Jeg har 260 saa Mange, der har et Horn i Siden paa mig. Jeg er ikke saa slem, som man troer, men .... nej, det kan De være forsikkert paa, at af os, som her staaer, har den Ene dobbelt saa gode Udsigter til at blive valgt som den Anden, og den Ene, som har de Udsigter, er ikke mig.«

»Troer De, jeg saa nemt kunde gaae igjennem?« sagde Holst og satte sig uvilkaarlig ned.

»Det troer jeg nok,« sagde Mølleren, drejende paa sin Hat. »Vi vilde stille Dem, skjøndt De ikke saadan hører til vores Parti, fordi De er en Mand, som interesserer Dem for Fremskridt og den Slags, og naturligvis fordi De vilde tage Dem af vores Linie. Og de Andre; ja, ... De staaer jo udenfor Partierne; det er jo det, de altid raaber paa, naar vi stiller en af vore Egne op. Lad saa Nogen af dem gaa med til Deres Valg, saa er De saa valgt, som en Mand kan blive.«

Det var aabenbart, at den udkastede Ide havde gjort stor Virkning paa Harald Holst. Mølleren iagttog

ham skarpt og med dyb Interesse, thi det var jo det, det gjaldt om: at faa ham til Rigsdagsmand. Lavby-Linien var Hovedsagen for ham, derfor gjaldt det, til Rigsdagen at faa en Mand stillet op, der vilde tage sig af den; men en Mand, der baade fyldestgjorde dette Hensyn og tillige var en af hans »Egne« vilde vække saa stor Modstand, at Udfaldet af Valget var usikkert. Langt sikkrere var det at faa en lavbysindet Kandidat, paa hvem det tillige kunde antages, at der vilde falde en Del Stemmer fra den anden Side. I den Henseende var Harald Holst en saa passende Personlighed, som man vel kunde forlange.

Mølleren lavede sig nu atter til at gaa; han følte sin Fisk paa Krogen og vilde nu tage det med let Haand.

»Nu skal De igjen have Tak for det, De har sagt. Men .... tænk nu over det, vi sidst kom til at tale om; jeg troer, det var et godt Indfald, jeg der fik, et udmærket Indfald, den Slags falder En saadan lige ned i Hovedet paa engang, og man kan ikke forstaa, at man ikke har havt dem før. Vi vælger Dem som en Visk. Ja, ja, lov mig nu, at De vil tænke over det, tænke alvorlig over det. Farvel!«

»Farvel, kjære Nielsen; se snart herind igjen. De boer jo her i Nærheden. Se snart herind.«

261

»Ja Tak skal De have. Jeg kommer nok. Saa tænker De paa det. Godnat!«

Holst fulgte ham helt ud til Vognen. Det havde holdt op at regne. En rask, men kølig Blæst fejede om imellem Skyerne, saa at der nu og da viste sig et helt stort Stykke stjernebesat Himmel. Det saa ikke saa trøstesløst ud, som for en Times Tid siden.

»Tænk saa paa det, Hr. Proprietær,« sagde Mølleren atter, idet han lod sin Hest gaa.

Og Holst fulgte hans Anvisning. Han tænkte paa det. Det var slaaet ned i ham med en hel betagende Magt. Al Uroen og Nedslagenheden var borte. Der var anvist ham en Gjerning i Livet, og mon det ikke skulde være den rette, der endelig i sin Herlighed havde aabenbaret sig for ham?

Rigtignok var det at blive Politiker Noget, han aldrig havde tænkt paa, nej, ikke et Øjeblik. Han erindrede mange Ting, han havde følt sig kaldet til, men denne var ikke derimellem.

Men saaledes gaaer det jo ofte med Ens Kjærlighed.

Og paa den anden Side, naar han tænkte nærmere efter: han havde altid følt en levende Interesse for økonomisk Udvikling og økonomiske Spørgsmaal, for at fremme den materielle Udvikling og tillige for at hæve Arbejdernes Stilling, for »Arbejdersagen«, dette Tidens store Spørgsmaal. Var det ikke et Fingerpeg? Han havde altid med stor Interesse læst Aviser. Han havde for den Sags Skyld ogsaa yndet historisk Læsning; det var ikke mere end et Par Uger, siden han havde kjøbt Thiers Revolutionshistorie. Om Skattespørgsmaal havde han nylig med megen Interesse læst en Afhandling i et Tidsskrift.

Han fandt jo efterhaanden alle de Momenter, hvoraf Begrebet Politik er sammensat.

Og nu Jernbanespørgsmaal. Ja, var Noget sikkert, saa var det da, at han levende interesserede sig for Alt, hvad der vedrørte Samfærdsel og Udvikling af Kommunikationsmidlerne, baade Post- og Telegraf- og Jernbanevæsen.

Han glædede sig ret over al den Alsidighed, han egentlig var i Besiddelse af.

262

Op og ned ad Gulvet gik han, og den ene Cigar blev tændt og røget ud efter den anden, og i den hvirvlende Røg saae han tydeligere og tydeligere, hvorledes han egentlig var anlagt til politisk Virksomhed.

Han fandt en hel Mængde Antydninger, ja ligefrem Bebudelser af, at det egentlig var det, han fra Drengalderen havde følt sig hendraget imod. Hvor levende havde han ikke følt sig tiltalt af Oldtidens Republikker og disses Statsmænd og deres Optræden i Folkeforsamlingerne. Han kunde huske, at han stundom havde læst længere end sin Lektie, blot for at se, hvad det blev til.

Og som Student, hans Lyst til at holde Taler, som hans Kammerater havde spottet over, var den ikke et naturligt Udtryk for en medfødt Trang.

Han talte godt, ja det gjorde han ganske sikkert, flydende, varmt, med Overbevisning. Han skulde nok forstaa at rive en Forsamling med sig. Og Triumfer som Taler, hvor de maatte være skjønne. Herligt, henrivende at føle en Forsamling hænge ved Ens Læber, at beherske den ved Ord, ved store, livskraftige Tankers skjønne Udtryk, det maatte være skjønt, ja stort.

Og ganske behageligt tillige, unægtelig ganske behageligt, at øve en slig Indflydelse, at blive en indflydelsesrig Politiker. Han satte sig ned i sin Stol og forfulgte disse specielle Fantasier ved en ny, særlig fin Cigar. Men han var ikke kommet langt, før han blev greben af en pludselig Uro. Det var jo slet ikke sikkert, at

han blev Rigsdagsmand; det var jo kun løs Tale, der var bleven ført imellem ham og Mølleren, intet Sikkert, intet Afgjort. Hvad om Mølleren fik en anden og bedre Ide og lovede en Anden Pladsen.

Han blev saa urolig og hed i Hovedet ved denne Tanke ovenpaa alle de andre Spekulationer, at han maatte smække et Vindue op.

Vejret var nu godt. Skulde han lade spænde for og strax kjøre over til Mølleren; han var jo hjemme. Nej, det var dog for latterligt, det saae altfor forhippet ud. Men .... strax imorgen tidlig vilde han gjøre det af og sikkre sig Pladsen.

263

Beroliget ved denne Beslutning lukkede han Vinduet, og i sin Trang til at aabne sit Hjerte for Noget af alt dets overstrømmende Indhold, gik han ind i Dagligstuen.

Der sad den Forurettede ret hyggeligt, med sit Strikketøj og en Roman lige under Lampen, saa at det var nemt at passe baade Romanen og Arbejdet.

Da Døren gik op, puffede hun hurtigt Bogen fra sig, ikke fordi det var en mindre passende Roman, men fordi hun havde en Fornemmelse af, at det var Noget, der ikke ret passede sammen, at være gruelig forurettet og sidde hyggeligt og læse i en Lejebibliotheksroman.

»Ved Du, hvad jeg tænker paa Tante?« sagde Harald Holst frejdigt.

»Nej, det ved jeg virkelig ikke,« sagde Tanten, med en Trækkenud af Nejet, der antydede den haabløse Afstand, hvori hun følte sig holdt fra sin Neveus Fortrolighed og menneskelig Tankeudvexling i det Hele taget.

»Paa at blive Rigsdagsmand!«

»Ih, Vorherre bevares!«

Dette Udraab vilde hun i sin øjeblikkelige Sindsstemning have anbragt ved enhver Meddelelse om en Fremtidsplan, ligemeget om den gjaldt Grøftegravning eller Giftermaal, men i den løftede Stemning, hvori Harald Holst befandt sig, følte han sig noget irriteret over Svaret og sagde kort:

»Jo, det er det, jeg vil.«

»Hvorfor vil Du da det? om man maa spørge?« sukede Tanten, som om en endeløs Række af hendes kjæreste Forhaabninger nu skulde bortvejres.

»Jeg har faaet Lyst til det, Tante,« svarede han alvorligt; »Lyst til at virke for det Almene.«

»For hvad?«

»For det Hele og Store, for vor Udvikling, for Landet.«

»Det synes jeg saamænd, der er Bønder nok til, naar Du endelig vil høre min Mening. Hvorfor kan Du ikke lade dem virke og selv lade være?«

»Man har Pligter, som man ikke kan unddrage sig fra at opfylde, især, naar man opfordres udtrykkelig dertil.«

264

Tanten spidsede Øren. Hun var vis paa, at der i det, han der sagde, var en skummel, personlig Hentydning til hende selv og hendes Opfattelse af, hvad der var Pligt. Men hun kunde ikke ret klare sig denne Sag i Øjeblikket.

Hun strikkede dobbelt energisk og taug, men virrede ivrig med Hovedet. »Pligter«, sagde hun endelig, i en bitter Tone, mest for ret at smage paa dette fæle Ord, hvori Braadden var skjult.

»Ja Pligter! Det er en Sag, som det gjælder om at faa ordnet for hele Egnen, og som har Betydning for hele denne Del af Landet. Naar jeg opfordres til at give den min Understøttelse, kan jeg ikke undslaa mig, og det gjør jeg heller ikke.«

»Hvad er det for en Sag?«

»En Jernbane!«

»En Jernbane! Skal vi nu have en Jernbane. Saa tænker jeg, vi Alle gaa fallit.«

Harald Holst havde en levende Følelse af, at en Mand, der vilde Noget, ikke altid blev forstaaet i sin nærmesteKreds; han svarede derfor ikke videre herpaa. Men den næste Morgen kjørte han over til Mølleren.

Denne kloge Borger tog meget høfligt og venskabeligt imod Harald Holst, men det syntes, som om det slet ikke faldt ham ind, at det var for at slaa til med Rigsdagskandidaturen, at han kom. Hans Tanker vandrede tilsyneladende paa ganske anderledes jævne Stier i denne Morgenstund. Men det var ikke saaledes at forstaa, at han ikke, da Harald Holst lidt genert erindrede om dette Spørgsmaal, fuldkommen vel huskede det, fuldkommen vel, forsikkrede han, paa en Maade, der gjorde Harald Holst en lille Smule yderligere flov og generet,

Og han vilde saa gjerne tale videre med Hr. Holst om denne Sag. Hr. Holst vilde jo støtte deres Jernbane, saa kunde de vist godt bruge ham, thi det var jo en afgjort Sag, at han vilde støtte denne Banelinie .... ja, det havde han jo ogsaa forstaaet, men det var nødvendigt for ham, naar det skulde blive til Noget, at han kunde sige til sine Venner, at han havde Hr. Holsts Ord paa, at han vilde gjøre Alt for denne Linie. Det vilde Hr. Holst nok erindre, at han nu i denne Stund havde givet ham. Saa kunde de tale videre om 265 Sagen. Der var nu denne Færgeret; den »trykkede« Folk, den var man kjed af og maatte have ophævet.

Men her viste sig Harald Holst som en Mand. »Der er ikke Spor af Grund til at røre ved den,« sagde han. »Det gaaer jo godt, som det gaaer; jeg vil paa ingen Maade agitere for en Forandring, som uden at gavne Nogen formodentlig vilde blive til stor Skade for den gamle Ejerinde.«

»Naa, ja saa,« sagde Mølleren noget alvorligt. Men efter et Øjeblik's Betænkning vedblev han: »Ja, saa lade vi det ligge og tale om andre Ting.«

Og saa talte de om andre Ting. Mølleren indrømmede Harald Holst Frihed til ikke i det Hele og uden videre at slutte sig til hans Parti, men han skulde være enig med dem i forskellige almindelige Ting, som Mølleren kaldte Principperne.

Harald Holst forbeholdt sig Ret til at være ligefrem uenig med dem i andre Ting. Mølleren erklærede, at da det var Ting, som ikke laa »praktisk« for, vilde han ikke engang anse dem for »Principper«. Da Konklusionen blev den, Holst ønskede, fandt han sig ikke foranlediget til at indlade sig i en filosofisk Diskussion om, hvad der skulde forstaaes ved de omtalte »Principper«, men kjørte derfra med et bestemt Løfte om at blive »stillet op« og en behagelig Bevidsthed om, at han havde vist sig som en Mand og blandt andet gjort sit til at redde Færgeprivilegiet.

SYVENDE KAPITEL

Den Efteraarsregn og Efteraarsblæst, som gik over det ganske Land, tog ogsaa haardt fat paa det gamle Lindetræ. I nogen Tid vare de gule Blade faldne bestandig med kortere Mellemrum og i større Tal ned til Stenbroen og Fejekosten, og da nu Regnen og Blæsten kom og huserede med det Dag og Nat, maatte det af med Resten af sine Blade, baade de gule og nogle, der endnu vare grønne og havde beholdt et skuffende, men som det viste sig usandfærdigt Præg af at være unge og kraftige.

266

Det var nøgne Grene, der nu svejede udenfor Flemmings Vindue, men det anstod ham vel. Han var atter kommen baade under de vante Former og i den vante, indholdsløse Tilværelse, gribende stundom efter et Arbejde, men kun for trættet af det og led ved det atter at slippe det. Han havde nogle Rudimenter liggende til en kunsthistorisk Afhandling, som han engang havde troet at have Lyst til at skrive. Han fandt egentlig selv, at der var gode Ting deri, og maaske var der det ogsaa, men endnu sikkrere paa sig selv blev han om, at det aldrig var Umagen værd at gjøre den færdig. Hvad i al Verden skulde det gavne? Og fra dette Liv havde atter den gamle Taage rejst sig, som laa over hans Forhold til Helene. Den Glæde, han havde følt over hende ved Gjensynet, var atter bleven formørket; han havde troet, at Fraværelsen skulde hjælpe ham til at faa Klarhed i dette Forhold, han havde strax ved sin Hjemkomst troet, at den var vunden. Men det forekom ham nu atter, som mange Gange tilforn, at han dog ikke var forelsket i hende; ja han sagde sig selv, at alene det, at han kunde tvivle saaledes, var et Bevis for, at han ikke var forelsket.

Og under Følelsernes ejendommelige Vexelvirkningsforhold i Sindet blev atter dette ham en Kilde til nyt Mismatch og Træthed. Han sagde sig selv, at han ikke heller fortjente at blive forelsket. Virkelig Kjærlighed var kun for dem, der stod i et klarere og sandere Forhold til Livet. Han ønskede nu næsten ikke at se Helene og unddrog sig oftere fra at følge med sin Fader ud til de rolige Sammenkomster i Amaliegade.

Nogle fortalte i denne Tid, at han skulde forloves, forloves med en meget rig Arving, Datter og eneste Barn af en stor Godsejer, en temmelig simpel Mand, som imidlertid havde samlet en stor Formue. Flemming havde i Udlandet gjort Bekjendtskab med ham og Datteren. Det var ved et Badested; den nybagte Hofjægermester vilde gjerne i Lag med den aristokratiske Kreds der, men saa godt hans Titel end lød, og saa dyre Værelser han end beboede, vilde det ikke lykkes; han saae simpel ud og taledede næsten ikke fremmede Sprog. Med Græmmelse maatte han se paa, at Andre gjorde Bekjendtskaber og konverserede sammen og gjorde Udflugter i Fællig og morede sig paa bedste Maade. Men 267 han og hans Datter kunde ikke komme med. Bordfæller, som de mente at have vundet en Slags Hævd paa, og som de efter en Uges Forløb vare komne til at vexle Hilsener med, faldt i Venskab med andre Folk, der vare komne Aftenen i Forvejen, og glemte næsten at hilse. Efter et Par Ugers Forløb havde man ikke saameget som en eneste tysk Friherre eller en italiensk Marquis at opvise. Saa var Flemming tilfældig kommen for at tilbringe nogle Dage der i Selskab med en ung Diplomat, der ligeledes var ansat i Berlin. Han var inde i det selskabelige Frimureri, og da Landsmandskabet var blevet gjort gjældende, og han snart havde forstaaet, hvad der trykkede Hofjægermesteren, og med stor Godmodighed havde taget sig af ham, saa var Alt forandret. I Løbet af et Døgn vare de forsynede med saameget af det eftertragtede aristokratiske Udenlandske, som de vel kunde forlange. De vare henrykte, især Faderen. Datteren var en lille godmodig Pige, som holdt sig daarligt og havde svage Øjne og ikke pretenderede at spille nogensomhelst Rolle hverken i Indland eller Udland. Des gladere var imidlertid Faderen; han tog Revanche for sin tidligere fortrykte Stilling ved nu selv at være i højeste Grad hovmodig imod andre beskedne Badegjæster, men han følte dog tillige oprigtig Taknemlighed ligeoverfor Flemming.

Han og Datteren kom siden til Berlin, aabenbart kun for at vedligeholde Bekjendtskabet, og ogsaa i Kjøbenhavn vare de meget ivrige herfor. Flemming kunde ikke være blind for, at han vilde være velkommen som Svigersøn; men der var ikke Noget i denne Udsigt, som lokkede ham.

Han kunde nok beskjæftige sig med Tanken om dette overordentlig rige Giftermaal, men kun paa en egen Vis som en Slags Demonstration rettet imod Andre, ogsaa til Tider imod sig selv. Han kunde sige til sig selv, at han jo næsten fortjente at blive en almindelig Ægteskabsjæger; han kunde i Tankerne ogsaa, træt af sin Faders Bebrejdelser og lange Udviklinger om Pligter og Ansvar og Livsgjerning, spørge sig selv, hvad denne vel vilde synes, naar han anmeldte ham en Forlovelse med disse store Godser, der her var Tale om, og maaske endog bad om hans Bistand til at blive baroniseret eller noget Lignende.

268

Men han kunde ikke hengive sig længe til disse Tankedemonstrationer, før Billedet af Helene viste sig som af sig selv, og han følte, at hvordan det end gik, saa blev det aldrig til Noget for ham med det rige Parti.

Efteraarsregnen og Efteraarsblæsten huserede ude i Amaliegade; Blæsten susede afsted i den stille Gade, kastede Regnskyllene ind imod Murene og Vinduerne og klagede sig ynkeligt i sin Uro, naar Mørket faldt paa, for dem, der vilde høre derpaa.

Dem var der altid Nogen af i den udpolstrede, lune Lejlighed, i al Fald En. I dette Hus, hvor Intet hastede, sad man altid længe i Skumring, Kammerherreinden vel i Reglen fredelig tænkende paa Ingenting, Datteren tænkende paa mange forskellige Ting; stundom kom der i Mørket for meget paa engang.

Der kom baade Fremtid og Fortid. Den første i ængstende, ubestemte Former; den sidste tog sig bedre ud. Hun saae sig selv og ham i deres Tidens Morgen, vandrede ad lykkelige Stier i grønne Skove ved den gamle Gaard, der var hendes Hjem. Hun var en ganske ung Pige, og hvor hendes Ansigt dengang var ungt og frisk og frejdigt. Hvor de Begge vare unge og lykkelige.

Og hvor Græsset, som de traadte paa, var grønt, og hvor Fuglene sang. Græsset var visnet, og Fuglene vare døde, og Græsset og Fuglene havde gjort vel deri.

Ungdommelige Drømme burde have gjort det samme; ungdommelige Drømme om, at han var den Rette, den sande Helt, og hun den Udkaarne.

Nu? Nu? Ja, nu var han meget forandret. Men dengang? Og den Gang holdt han ogsaa af hende. Det var ikke muligt andet; der var kun den Forklaring. Aa ja, som da hun havde sat et Par Roser i sit Haar af den store Hæk ved Stentrappen op til Havestuen, og han havde villet rette ved dem, og hun havde stødt hans Haand til Side og havde sagt, at han ikke maatte bringe hendes Haar i Uorden, og han havde leet og sagt: »Aa! jeg skal dog engang have Lov til at tage det Hele ned og sætte det, som jeg vil.« Hvor tydeligt man erindrede saadanne Ting i Mørke.

269

»Helene.«

»Ja, Moder.«

»Naa, Du er der.«

»Ja, Moder.«

Mange Ord havde han sagt, som havde frydet hendes Hjerte, og som ikke vare til at tage fejl af, mange Ord. Men mindst af Alt kunde man tage fejl af hans Blik, hans Væsen. Han var jo ganske anderledes imod hende end imod alle andre, hvor mærkede man ikke altid paa hans Tale, at hun var Midtpunktet i det Hele, og hvor det klædte ham godt, denne ømme Ærbødighed, hvormed han kunde omgive hende, og som Kvinder elske saa højt, desto højere, jo stærkere Manden er. Og fandt hun ikke dengang, at han var stærk?

Men hvor blev han saa forandret i de Aar, som fulgte; ikke pludseligt, det havde ikke været saa slemt, men lidt efter lidt, langsomt, ustanseligt, som Mørket falder paa. Hvor det havde smertet hende. Fik hun virkelig Taarer i Øjet derved? Aa jo, Ingen seer det her i Mørket; saa faaer det være.

Og nu, nu. Hvor forskjellig fra hendes Ungdoms Ven, til hvem hun havde sat sin Lid, og til hvem hun saa godt følte, at hun havde knyttet alle sine Drømme om et Liv, et Liv med sandt og virkeligt Indhold, saaledes som hun krævede det. Nu en Mand saare forskjellig herfra, saare forskjellig fra den, igjennem hvem hun vilde, at hendes Forhold til Livet skulde bestemmes. Og blivende mere og mere forskjellig. Fik hun atter en Taare i Øjet? Aa, nej, det var dog for galt.

»Helene.«

»Ja, Moder.«

»Skal vi ikke have Lys nu; jeg synes, det er paa Tiden?«

»Det troer jeg ogsaa, det er.«

OTTENDE KAPITEL

Harald Holst blev kort Tid efter valgt. Det kneb lidt, men valgt blev han ved den kloge Møllers Anstregelser. Det lod en Tid til, at næsten Ingen fra den anden Side vilde stemme paa ham; man fandt ham lidt »blakket«, og man saa sig 270 saa smaat om efter en anden Kandidat, men med en vis Langsomhed i Bevægelsen, som karakteriserede denne Side.

Saa fik Mølleren i en Fart sat et Par yderligere Kandidater op, og paa Baggrund af dem tog Harald Holst sig helt solid ud. Da de havde virket tilstrækkelig, trak han dem atter ned, med Undtagelse af en, en fordukken Træskomand, der til Program havde opgivet Arbejdersagen ganske i Almindelighed, og af mere praktiske Spørgsmaal kun havde kastet sig over Færgeprivilegiets Afskaffelse. Han blev holdt i Beredskab lige til Valgdagen, men trak sig saa, imod en mindre, kontant Godtgjørelse, tilbage til Privatlivets Fred.

Harald Holsts Navn blev meldt over hele Landet, og ikke nok med det: han kom strax til at staa som en Slags interessant Person. Man beskæftigede sig nemlig en Del med, hvor han egentlig skulde føres hen i politisk Henseende; begge de politiske Retninger ovre i hans Kreds havde aabenbart visse Pretensioner paa ham at gjøre gjældende, og han selv havde ikke givet nogen klar Besked. I Bladene, i Klubber og paa andre Steder, hvor man holdt politisk Mandtal, beskæftigede man sig derfor ikke saa lidt med det store Spørgsmaal, hvor »Harald Holst« hørte til. Og som med alle den Slags Spørgsmaal, kom man i Lidenskab derover; Folk og Blade, der aldrig før havde hørt Harald Holst nævne og vilde være aldeles lige glade, om han levede eller døde, kom i høj Affekt over, hvor han »hørte til«, og ophøjede dette vigtige Tvistepunkt til et af dem, i Anledning af hvilke man frakjender hinanden alle mulige agtværdige Egenskaber, hvad der jo er den største Honnør, der politisk kan vises et Spørgsmaal. Og baade i det private og i det offentlige Liv voldte Spørgsmaalet »Harald Holst« alvorlige Brud, dybtgaaende Splittelser mellem Folk, der havde staaet hinanden nær og kunde have levet paa den fredsommeligste og venskabeligste Fod.

Under alt dette faldt der naturligvis endel Flænger af til Harald Holst selv; hypotetiske Flænger naturligvis, som den vedkommende Klo kun trak under den udtrykkelige Forudsætning, at Modparten havde Ret og Kloen selv Uret i at tilegne sig den nye Politiker, men dog Flænger, der med al deres hypotetiske Karakter generede en ganske ny Hud en 271 Del. Paa den anden Side havde den nye Rigsdagsmand naturligvis en tydelig Følelse af, at der var noget Smigrende i at være Gjenstand for en sliq almen Diskussion. Han følte sig strax i de første Uger efter Valget, som en Mand af virkelig Betydning, kaldet til at kaste diverse afgjørende Lodder i diverse af Fædrelandets Vægtskaale. Og han følte med sig selv, at han vilde have Kraft og Styrke til at kaste afgjørende Lodder, af hvilken Art det end maatte blive, som Skæbnen præsenterede ham.

I denne behagelige Stemning kom han til Hovedstaden, da den Tid nærmede sig, hvori hans nye Kald skulde begynde. Han følte sig ikke mindre sikker paa sig selv, ja næsten mere overlegen i disse Omgivelser, end han havde gjort ude paa Landet. Før havde han egentlig ikke, naar han saae paa en Rigsdagsmand, fundet, at det var en, blot i Kraft af sin Stilling særlig agtelsesindgydende Størrelse, som han ikke var fuldkommen i Niveau med; ja, han havde maaske endog til Tider paa ungdommelig Vis kunnet se temmelig stærkt ned paa en saadan, som paa en Mand med en noget forvrøvlet Opgave, som det næsten var lidt komisk, at Manden selv tog saa alvorlig.

Nu var det anderledes. Nu saae han Stillingen indenfra, og derfra tog den sig anderledes værdig og imponerende ud. Nu forekom det ham, at han havde faaet en ikke lidt hævet Position, hvorfra han kastede et overlegent Blik udefter. Han følte sig som en af Herrerne i Landet, som Bærer af et Stykke Souverænitet, ja, mere end det, som en Mand, der ikke blot havde Krav paa Alles Respekt, men ogsaa paa Alles Erkjendtlighed, fordi han paatog sig det svære Hverv, at være med at styre og lede Alt til det Bedste og lade sin Indsigts Fylde tilflyde Almenheden.

Med denne behagelige Bevidsthed gik den nye Rigsdagsmand om i Gaderne, hilste venlig paa Venner og Bekjendte og antydede velvilligt ved sin hele Optræden, at der ikke var Noget forandret i Forholdet imellem dem.

»Jeg gratulerer,« sagde Flemming, da vor nye Politiker traadte ind til ham. Der lurede et spodsk Blink i hans Øje, men han var for godmodig til at ville tage saaledes fat paa Harald Holst, at han ødelagde hans Fornøjelse. Da denne 272 imidlertid med sin sædvanlige Sikkerhed erklærede, at han nu endelig havde fundet sin Plads i Livet, noget Virkeligt at leve for, kunde han ikke tilbageholde nogle kritiske Kommentarer. Dette blev imidlertid taget ham ilde op.

»Det gjør mig virkelig ondt,« sluttede Harald Holst i den Mands Tone, der har Sit paa det Tørre, »at Du ikke som jeg dog endelig kan finde Noget at interessere Dig alvorlig for. Jeg kan ikke forstaa, at Du ikke engang har bevaret nogen instinktmæssig Fornemmelse, nogen skjult, ubestemt Tilbøjelighed for det Ene eller det Andet.«

»Du er en stor Vismand,« sagde Flemming i en mere alvorlig Tone end før. »Der traf Du maaske det Rette. Det er maaske det, vi mangler i mit Laug; der er rodet for meget op i Bunden af vort Sjæleliv, dets Naturbund er bleven behandlet som Havbunden af de ukloge Fiskere, der skrabe den op og ødelægge Grøden i deres Begjærlighed efter Fangst; saa bliver hele Fiskeriet ødelagt.«

»Jeg glæder mig over, at jeg ikke er undergaaet en saadan Bundbehandling, men nøjes med at være et mere overfladisk Menneske,« svarede Harald Holst.

»Glæd Dig kun,« sagde den Anden, »men hvem ved, maaske Du er ligesaa meget til den ene forkerte Side, som jeg til den anden.«

Den gamle Gehejmerraad, som havde hørt, hvilken Gjæst der var, kom tilstede. Han var meget nysgjerrig efter at se den unge Mand, som han havde kjendt fra Dreng af, i hans nye Værdighed. Det var, ligesom han havde en Forestilling om, at der ogsaa maatte være foregaaet en ydre Forandring med ham.

Han ønskede Harald Holst til Lykke i en zirlig Vending og med en høflig Anerkjendelse af hans nye Stillings Betydning, som i høj Grad glædede den unge Rigsdagsmand; han fandt i sit stille Sind, at disse ældre Konservatives korrekte og loyale Villighed til at bøje sig for det Nyes Autoritet, som de slet ikke elske, havde noget meget Tiltalende ved sig og var et fordelagtigt Træk i deres Karakteristik.

Det viste sig, at Gehejmerraaden, som ellers ikke var nogen flittig Læser af Aviser, meget nøje havde studeret alle Beretninger om, hvad Harald Holst havde sagt som Kandidat.

273

Det var blevet ret fuldstændig refereret, da det var et isoleret Valg, som nu engang havde vakt nogen Interesse.

Han havde set, at han havde været meget ivrig for Reformere. Det mente Harald Holst, venlig overbærende, at han vel ikke syntes om.

Jo, hvorfor ikke det. I ældre Tider, ogsaa i hans Tid, havde Regjeringen ikke vist sig uvillig til at reformere endog i meget betydeligt Omfang.

Ja, men de Konservative nutildags?

De vidste ikke rigtig Besked med, hvad det Konservative egentlig var, som de vilde kopiere. Han kunde godt forstaa et Reformparti, men vilde gjerne vide lidt Besked om de faktiske Forhold.

Det erklærede Harald Holst sig meget villig til at give den gamle Mand, som jo nok kunde trænge til at faa lidt Besked om, hvorledes der saae ud i Verden nuomstunder.

Gehejmerraaden vilde slet ikke vove sig ind paa mange af de overordentlig store og vigtige Sager, som Holst havde berørt i sin Valgtale. Stoffet var for overvældende for ham. Han havde imidlertid en Ting paa Samvittigheden, som han særlig gjerne vilde have Noget at vide om, det var den Jernbanesag, som havde spillet saa stor en Rolle.

Harald Holst nikkede: »Ja, vel.« Det var ganske rigtigt.

Selve Anlægget af en Bane i den Egn forstod han, med det Kjendskab han fra tidligere Tid havde til den, slet ikke, det tilstod han ærligt; men for Hr. Holst kom det jo meget an paa hans hele Standpunkt i Jernbanespørgsmaal. Mente han, at Staten til Syvende og Sidst skulde bygge og drive alle Banerne?

Ja, det havde Holst personlig ikke Noget imod, skjøndt han i sit stille Sind fandt, at den Gamle udviklede sig med Alderen i Retning af et kjedsommeligt Vrøvlehoved.

Mente han da, Kommunerne slet ikke ....

Nej, Kommunerne burde naturligvis med Rette ....

Eller at man skulde sondre efter Anlæggenes Natur ....

Man kunde naturligvis ogsaa sondre ....

»Men De selv, De selv,« sagde Gehejmerraaden ivrig, »hvad mener De, er det Rigtige, det Korrekte, det, man kan forsvare? ....«

274

»Ser De, Deres Excellence,« sagde Harald Holst lidt trættet, men dog endnu velvillig forklarende, »man kan ikke i den Slags Sager binde sig til en bestemt Grundopfattelse. Hvad det kommer an paa er, hvad man kan faa igjennem med den Minister, der nu til den Tid er Minister.«

Den Gamle saae noget forvildet paa ham. »De mener altsaa ....«

»Ja,« sagde Holst, »man tager Tingene, som de er.«

Gehejmerraaden saae fra Holst op til sin Søn og saa igjen til Holst og saa igjen til Sønnen, og det ret venlig - men han sagde ikke Mere om Jernbanesagen.

Harald Holst var slet ikke tilfreds med sit Besøg her.

NIENDE KAPITEL

Inden Harald Holsts Trang til at deltage i sin Tids Gjerning havde taget den Vending, som den nu foreløbig havde, havde han været en meget ivrig Æstetiker. Denne Periode havde ikke varet længe, den omfattede hans første Studenteraar, da det endnu ikke var gaaet op for ham, at han og »Tiden« havde direkte Noget med hinanden at gjøre.

Fra denne Periode havde han to særlig gode Venner, en Kunstner og en Forfatter. Kunstneren var den Maler, som Kammerherreinden havde taget sig af. Han var en Søn af en Landsbyhaandværker, en fortrukken Maler, og havde tidligt vist Talent for Tegning, hvorfor nogle brave Folk, i hvis Øjne disse Spor af Talent naturligvis havde antaget stærkere Dimensioner, havde taget sig af ham og sendt ham til Kjøbenhavn, til stor Forlegenhed for den gamle Drukkenbolt, hans Fader, som meget beklagede sig over, at Sønnen vilde afsted, i Stedet for at hjælpe ham med hans Haandværk. I Kjøbenhavn var han ogsaa bleven adresseret til Harald Holst, som Søn af en af Egnens velhavende Mænd, og Harald Holst havde taget imod sin fattige Landsmand med stor Elskværdighed, baade fordi han havde et godt Hjerte, og fordi det smigrede ham i saa ung en Alder at være Beskytter og et Stykke af en Mæcenat.

275

Den unge, for Kunsten sværmende Jyde, tog med Glæde imod Beskyttelsen. Han havde snart mærket sig de Tider, Formiddag og Aften, da Proprietærsønnens gode Smørkrukke og de andre gode Sager, som Tanten

ikke glemte at holde ham forsynet med, kom frem, thi Harald Holsts Fader holdt ham i Byen paa gammeldags Studentervis, rundelig i enhver Henseende, undtagen hvad de ham selv anbettede kontante Penge angik. Den skikkelige Student havde naturligvis ikke det Mindste imod at øve Gjæstfrihed, saa ofte det forlangtes. Det blev ganske vist temmelig ofte, thi hvorledes han boede og gik klædt, det var den unge Maler temmelig ligegyldigt; men han havde en Appetit, som han ikke paa nogen Maade kunde slutte Akkord med.

Den anden Ven, Digteren, havde gjort Harald Holsts Bekjendtskab ved en eller anden Tilfældighed i Studenterlivet. Han besøgte ham ikke for det Materielles Skyld, men kun for det Aandeliges, for at læse de Smaating op, som han havde skrevet, og høre dem rose, og føle sig som noget Stort og Lovende.

Ak! Hvormange unge »Store« og »Lovende« sidde ikke rundt om paa beskedne Studenterværelser og høre, at de ere Digtere, af uklare, godmodige Venner, der her, som allevegne ere paa Færde med at gjøre Ulykker, som selv halvt tro det, de forsikre Vedkommende, og derfor mene med nogenlunde Ærlighed at kunne glæde dem med Forsikringer om Beundring for deres Talent. Hvormange »Store« og »Lovende« vandre ikke berusede af denne Anerkjendelse den lykkeligste Vej i Livet, naar de stige ned ad de stejle Trapper og gaa hjem med deres saa lovpriste Manuskripter, gjemte som kostelige Skatte. Aftenen kan helt være gaaet og en Del af Natten med, og det kan være et rigtigt Hundevøj, - for disse stakkels Fyre er det lyse og paradisiske Stunder. Husene staa i en fortryllet Stad, selv føle de Fyrstedragten under den gamle Overfrakke, og paa Galoscherne klinge gyldne Riddersporer i de stille Gader. Alle de skønne Damer og alle de ædle Mænd, som slumre derinde, ane ikke, at det er en af deres Herrer, en Kongesøn i Aandens Rige, som skrider forbi. Og, ak, de faa det aldrig at vide, thi den gamle Frakke bliver aldrig til en fyrstelig Dragt, og Kongesønnen ender i 276 gunstigt Fald som Adjunkt i Jylland eller Præst i Fyen, med et eller andet Brud i sig som Minde fra hin skønne Tid, og stundom ender han ikke nær saa godt.

Af de to Venner var det i Aarenes Løb gaaet Maleren godt. Han var et virkeligt Talent. Tilsyneladende udmærkede han sig ingenlunde ved nogetsomhelst Udstyr af bedre Beskaffenhed end det, der pryder Folk, som de er flest, ja knap nok det. »Han kunde hverken læse eller skrive,« paastod Digteren, naar han var bitter imod ham, hvilket han ikke saa sjelden var. Male kunde han imidlertid uimodsigeligt, og det originalt og karakteristisk, med en vis frodig Djærvhed; men han manglede højere Ynde og Poesi, lagde hans Kritikere til. Han forstod paa en ganske egen Maade at kombinere et vel grebet Landskabsmoment og en Gruppe, men som Motiver for disse Grupper yndede han at tage Noget, der var lidt grotesk, helst Scener fra Dyrelivet, og Ingen kunde male humoristiske Svin og morsomme Udgangsøg bedre. Han vilde i ethvert Fald have haft en smuk Fremtid for sig, men denne smukke Fremtid var det lykkedes ham at bringe sig betydeligt nærmere ved forskellige meget praktiske Egenskaber, hvoraf han var i Besiddelse.

Tilsyneladende var han noget kejtet, et lidt ubehjælpsomt Menneske, men i Virkeligheden var han en meget snild Fyr. Hans tilsyneladende ubehjælpsomme Væsen indeholdt en ikke ringe Tilsætning af Smidighed og Bøjelighed. Naturmennesket stødte ikke blot aldrig nogen Kammerherre eller Grosserer, men forstod endog i al sin Naturlighed at være dem meget behagelig og gjorde Indtryk af paa en oprigtig Maade at anerkjende deres Overlegenhed i alle Retninger, ogsaa, skjøndt han sjelden sagde det ligefrem, som Kunstforstandige. Man fik derfor uvilkaarlig Lyst til at tage sig af ham eller gjøre Et eller Andet for ham.

Den første Haandsrækning til at komme frem i Verden havde han faaet hos den gamle Kammerherreinde, hvis Færgegaard og Privilegium og andre beskedne Herligheder jo befandt sig i samme Egn som hans Hjemstavn. Hun havde taget sig en Del af ham. Selv havde hun ikke Synderligt tilovers til Malerier, men han var af hende bleven anbefalet til Folk, som havde Raad til at kjøbe Sligt, og som kjøbte. Han 277 behandlede hende ogsaa altid i en særlig Grad som sin naadige Velynderinde; han hørte, som sagt er, til den lille Kreds, der indfandt sig om Søndagen, og saa kjær han end var af at spise baade godt og meget, svigtede han de bedste Borde for at gaa derhen, maaske af et lille Stænk af Praleri over, at han skulde til en lille Kreds hos Kammerherreinden og være sammen med Gehejmeraaden.

Men med den Glans, dette kastede over ham hos hans mest frisindede Grosserere, lod han sig ogsaa fuldstændig nøje. Naar han var hos Kammerherreinden, gav han sig en vis tilbageholden, ja lidt underordnet Stilling, holdt sig paa Huslærertrinet i de fine Familier, og selv om han blev nok saa meget rost i Aviserne og fik sine Stykker nok saa godt betalt, gjorde det dog ingen Forandring heri.

Digteren var det ikke gaaet saa godt i Verden. Han befandt sig stadig kun paa det Lovendes Stadium, ja, han havde endog lidt nogle ikke saa smaa Skibbrud.

Det forskellige Maal af ydre Lykke, der var blevet de To til Del, havde imidlertid ikke forhindret dem i at slutte sig nær sammen. De vare komne godt ud af det fra Begyndelsen af, da de som ganske unge mødtes hos Harald Holst. Digteren havde strax med en vis kritisk Interesse betragtet denne unge Jyde, som skulde have virkeligt Talent, og i al sin æstetiske Overlegenhed følt Lyst til at tage sig af ham og bidrage sit til at udvikle ham. Jyden havde paa sin Side strax vist Digteren en høj Grad af ærefrygtsfuld Beundring.

Naar denne indfandt sig om Aftenen, medens de to Landsmænd var beskæftigede med at spise af de

oversendte Viktualier, og var saa ivrig efter at komme til at læse sit sidste Arbejde op, at han strax maatte til det, saa holdt Harald Holst op at spise. Men medens de to Andres *Opmærksomhed* var helt optaget - Holst lukkede i Reglen endog sine Øjne for at høre rigtig kritisk efter - smurte Maleren dobbelt tykt Smør paa sit Brød og skar i al beskeden Stilhed, ikke Skiver af Tantens Mesterværker af Rullepølse, men Kiler, der vilde have vakt en retsindig Husmoders dybeste Indignation.

Og naar saa Papiret foldedes sammen, og Forfatteren sagde sit halvt beskedne halvt fordringsfulde: 278 »Naa?»

svarede først Holst og udtalte sin Dom i et længere Foredrag, der ydede al mulig Anerkjendelse, men kritisk drøftede adskillige Enkeltheder.

Og saa kom Turen til Maleren: »Naa hvad siger De?» sagde den i det Hele beroligede Digter, der paa dette Tidspunkt kunde begynde at føle lidt Appetit og tage en Bid med.

»Jeg synes, det er mageløst smukt,« sagde saa med et Na turmenneskes elskværdige Beskedenhed, men stærke Følelse, den unge Kunstner, der paa dette Tidspunkt altid havde tyg get af Munden.

»Naa, det synes De,« sagde Digteren venlig nedladende, og paapegede saa i Reglen belærende for ham enkelte Punkter af særlig Interesse og Skjønhed.

»Ja, det er mageløst smukt,« var det stadige Omkvæd, men sagt paa en ganske egen naiv og velment Maade, der paa Digteren gjorde en betagende Virkning af, at han her fik sin Ros fra det rene og ufordærvede Folkehjerte, og at det var dettes umiddelbare Sans for, hvad der var Stort og Smukt, der slog ham imøde gennem disse usminkede Ord.

Stundom, naar Harald Holst ikke havde været tilstrækkelig anerkjendende, og indtrængende formanet til at sige sin sande og oprigtige Mening, havde fremhævet en eller anden Mangel af lidt større Betydning, foretrak Digteren endog den unge Kunstners Smag for den studerede Kritikers.

Paa saadanne Aftener kunde de gaa deres Vej sammen. Paa Hjemvejen, og den blev i Reglen lang, udviklede saa Digteren for Naturbarnet alle sine Drømme og Planer og Forhaabninger, og hans Følgesvend var en tavs, troskyldig, behagelig Tilhører, ligeoverfor hvem Digteren kunde udvise en Fortrolighed, han ellers ikke havde vist Nogen. Til Naturmennesket betroede han Omfanget af sine Planer, Rækkevidden af de Forestillinger, han havde om sig selv, thi han syntes at være saa ganske enig med ham og at tro saa fuldt paa ham.

Tildels maaske paa Grund af den Evne til Forstaaelse, han saaledes fandt hos Maleren, følte han sig overbevist om, at denne var et virkeligt Talent, naturligvis af Dimensioner, som aldrig blot tilnærmelsesvis kunde maale sig med hans, 279 et Talent, som i det Hele laa i en anden og lavere Sfære, men som han da ogsaa aldeles uforstyrret kunde ønske god Fremgang. Til en saadan ønskede han endog at bidrage. Han vilde hjælpe ham med at faa sin Udvikling lidt i det rette Spor. Han gjorde sig til en Slags Manuduktør for ham.

Han lod ham møde til bestemte Tider, proppede ham med kunsthistoriske Theorier, mest af eget Fabrik, i hvilke han sørgede for at anbringe Malerkunsten et tilbørligt Antal Rangklasser under Digtekunsten, og gav ham en Del anden Visdom og en hel Portion af sine egne Digte med i Tilgift. Resultatet heraf var, at Maleren vel ikke forstod en Smule af det Hele, men dog fik et stærkt Indtryk af, at hans Ven, Digteren, var en meget overlegen Aand, om han end i al Stilhed kunde have sine egne Tanker om, at hvad end saa lærde Folk mente, saa var Malerkunst lige god for det. Digteren var forlængst bleven kjed af at manuducere ham, men dette Indtryk af hans Overlegenhed blev ved at leve hos ham. Men lidt revolutionær kunde han dog blive.

En Dag, da han havde faaet sit første Udstillingsstykke godt solgt (Digterens Digte laa stadig i hans Skuffe) og gik op for at meddele Digteren dette, besvarede denne hans glade Meddelelse med en lang Udvikling, i hvilken Malerkunsten kom aldeles ualmindelig langt ned under Digtekunsten, ja egentlig hørte op at være Kunst. Denne Udvikling besvarede Maleren uden forberedende Varsel med et »Fanden heller! det Ene er s'gu ligesaa godt som det Andet!«

Digteren saa tavs paa ham. Han følte et Stik i Hjertet ved at gjøre denne Erfaring om Menneskenes forræderiske Troløshed. Fra den Dag roste han aldrig Maleren, men blev ham tværtimod en streng Kritiker.

Men de blev ved at omgaaes. Maleren havde vedblivende stor Respekt for ham, og medens Digteren altid udleverede Maleren, forsvarede denne ham til det Yderste og glædede sig oprigtigt til, at hams Stjerne skulde gaa lysende op. Hermed trak det imidlertid bestandigt ud. Det gjorde ikke noget Skaar i deres Forhold, at Digteren gik hen og giftede sig; tværtimod, det syntes Maleren godt om.

Digteren havde, naar han gik til sine Informationer om Morgenen, en Tid hver Dag mødt en kjøn ung Pige, der 280 blandt Andet udmærkede sig ved en ualmindelig smuk Gang og Holdning og et Koketteri -

ingenlunde af den simple Slags - i sin tarvelige Dragt. Hvad der særlig havde tiltrukket hans Øje, var den Maade, hvorpaa et Par smukke Guldørenringe, hun bar, stod til hendes Kinder. Ørenringene vare gammeldags og vare aabenbart et Arvestykke, og det vidnede om en Smag, der baade var god og uafhængig, at gaa med dem. Men det lønnede sig. De klædte hende meget godt; dem var det, Digteren lagde Mærke til, og de afgjorde hendes Skæbne.

Hun arbejdede paa en Systue, derfor passerede hun det samme Strøg med ligesaa stor Regelmæssighed som den unge Timelærer.

Da han først var bleven opmærksom paa hende, lagde han snart Mærke saa til Et, saa til et Andet, som var tiltrækkende ved hendes Person. Han saae ogsaa nok, at hun ikke hørte til de velstaaende Samfundsklasser, og hans Fantasi blev snart sat i Bevægelse: En Margrethe, dette stadige Ideal for Tidens unge Sønner, der alle føle, i sig Noget af en Faust, ialfald det at ønske sig en Margrethe, det blev hans Thema, og det varierede han med en vis Forkjærlighed. Digteren var, hvad det Ydre angik, aldeles ikke noget Ideal; han var svag, næsten sygelig at se til og endog noget forvoxet, med et mørkt næsten sydlandsk Ansigt, som, om det end var aparte, slet ikke var kjønt.

Ikke desmindre lagde den kjønne unge Pige naturligvis Mærke til ham, og de begyndte at se ret bekendt til hinanden. Der var Noget ved »den Skæve«, som hun i Tankerne kaldte ham, der dog interesserede hende. Hun var ikke vant til at se den Slags Ansigter.

Mangen Vintermorgen havde de mødt hinanden derude; han havde set hendes pæne, om end ikke ganske smaa Fødder træde i knirkende Sne og i sjæppende Søle, og den samme uforanderlige graa Himmel havde kastet sit sparsomme Lys paa hende. Det blev Foraar og mere lyst, Morgenerne saae helt muntre ud selv mellem Huse og Stenbro; der var blaa Himmel, og Spurvene blev rent overstadige.

En Morgen, da han var kommen lidt senere, og hun ikke havde mødt ham paa det sædvanlige Strøg, forsinkede hun sig med at gaa langsomt og se ind ad Butiksvinduerne. Men det traf sig saa, at han fik Øje paa hende, medens hun stod foran et Vindue og saae ventende henimod det Hjørne, hvorfra han skulde komme. Hun fik ikke Tid til at trække sine Øjne tilbage, før det var for sent, og, hvad der var det Allerværste, hun blev rød.

»Den Skæve« var kun lidet kjendt med Verden og ganske uvant med at gjøre Lykke. Det var første Gang, at nogen Kvinde var bleven rød for hans Skyld, og det øvede en egen berusende Virkning paa ham.

Den næste Dag var det atter en Solskinsdag, hvor alle Gadens Spurve med fuldkommen Sikkerhed vidste, at det var Foraar. De To mødtes, hun rødmede stærkt, han hilste, hun hilste igjen.

Det gik ganske forskrækkeligt med hans Timer den Dag, og dog fandt alle Drengene til deres behagelige Overraskelse ved Timernes Slutning, at de havde faaet god Karakter. Han var i den største Bevægelse hele Dagen. Det stod ham klart, at nu var Romanen indledet, og at den skulde og maatte fortsættes. Men Faust-Sikkerheden var rent borte, naar han tænkte paa, hvad der maatte være det næste Skridt: at stanse og tiltale; han blev alene ved Tanken herpaa helt rød, som en ganske almindelig Cand. phil., der ikke har nogen Mefistofeles under Armen og heller aldrig faaer det.

Men det skulde gjøres den næste Dag; det skulde. Og det blev gjort, skjøndt han ikke traadte sikkert i Brostenene, fra det Øjeblik han saae hende, men skrumlede helt underlig mellem dem med sine Fødder. Han stansede virkelig, idet han mødte hende, og fremstammede noget Tøjeri om Bekjendtskab og Noget, han havde troet eller ikke troet, ganske meningsløse Levninger af en vel udtænkt og virkningsfuld arrangeret Replik.

Den kjønne, unge Pige forstod imidlertid særdeles godt det Uforstaaelige og besvarede det med langt større Sikkerhed end den, hvoraf han var i Besiddelse. Det var aabenbart, at hun ikke betragtede det som en saa paafaldende og overordentlig Maade at gjøre Bekjendtskab paa. De fulgtes et Stykke ad, kun et lille Stykke, saa kom hun i Tanker om, at det dog vist ikke var værd, at de »saadan spadserede«.

282

Hun skulde til Systuen omme i næste Gade, og de maatte ikke se hende komme med en Herre, thi hvad vilde de saa tænke?

Dette omfattende Spørgsmaal gjorde han ikke noget Forsøg paa at besvare, men idet de skiltes, nær det Hjørne, hvor Faren formentlig skulde begynde, spurgte han om, hvorlænge hun blev paa Systuen, og det var Noget, hun aabenbart ikke fandt, der var Anledning til at gjøre nogensomhelst Hemmelighed af. Saa Farvel.

Og ved et af disse mærkelige Træf, der ikke sjælden forekomme i slige Tilfælde, var han om Eftermiddagen i den samme Gade lige paa det Klokkesiet, hun havde nævnet. Og hun paa sin Side gik overordentlig præcis fra Stuen, hvor hun ellers ikke plejede at være bange for at blive et Par Minutter over Tiden og faae sig en lille Passiar.

Det var endnu lyst den lange, klare Foraarsdag, men det gik temmelig let for »den Skæve« at stanse denne Gang, skjøndt han jo ogsaa nu mærkede, at Stenene blev noget store under hans Fødder, da han saae hende komme om Hjørnet og følte sit Ansigt paa dagligdags Vis blive lidt mere rødt, end det sømmede sig for et af Aarhundredets Storme vejrslagent Aasyn.

Atter fulgtes de ad; men da de kom til et Hjørne, der ikke laa langt borte paa den anden Kant, viste det sig, at ogsaa i den Gade, hun der skulde ind i, truede der Fare. Der boede hun, og hun boede pænt hos sin Moder, og derfor kunde hun slet ikke spadsere der med en Herre, thi hvad vilde de saa tænke der?

Da man nu altsaa var kommet til det Resultat, at omkring to bestemte Hjørner var Alt lutter Argusøjne, medens man paa Strækningen imellem disse to Hjørner var nogenlunde usynlig, laa den Løsning ikke fjern at vende om og gjennemvandre dette beroligende Strøg endnu engang, og det gjorde de, en Gang og to Gange og maaske tre, og det temmelig langsomt, skjøndt den lille Dame frøs jammerlig i en fix og ny lille Foraarsstingest, som var kommet paa i Stedet for den gamle Vinterkaabe, thi den lyse Aften paa den klare Foraarsdag var meget kold, vinterlig kold, hvad der forresten ikke hindrede hende i at have røde Kinder og helt straalende 283 Øjne, da hun for sidste Gang var stanset paa det farlige Hjørne for at sige Farvel - og ovenikjøbet havde staaet der og sagt Farvel et helt Kvarter.

»Imorgen tidlig mødes vi maaske.«

»Ja, maaske,« svarede hun.

Henrykt gik han hjem til sit lille Værelse ved Dosseringen. Han sad længe ved Vinduet og saae paa den blege Foraars Himmel, som spejlede sig i det blege Vand, og paa Træerne; mørke og bladløse vare de, men der var over dem en underlig Uro, en underlig Uro, som forresten ogsaa var i Luften, i Lyset, i ham selv med. Han følte sig slet ikke faustagtig til Mode; men da han havde faaet tændt Lys, satte han sig i en Tilstand af urolig Glæde og frydefuld Længsel til at digte.

Den ene smuktklingende Verslinie føjede sig af sig selv til den anden; han havde aldrig før saa levende havt den Fornemmelse, at der var Noget i ham, der ikke rigtig var ham selv, som digtede.

Han glædede sig ret over de smukke, og friske Vendinger, dette Noget overraskede ham med. Themaet var forresten ikke ganske nyt, det var den fattige Pige, som Kongesønnen møder i Skoven, løfter paa Sadelknappen og fører hjem til sin Herlighed.

Han drømte om hende og Digtet hele Natten og var saameget Digter, at han i Drømme fik Forbedringer til Digtet, som han erindrede, da han vaagnede, og som viste sig meget vel at kunne bruges, om de end ikke vare nær saa ypperlige, som de i Drømmetilstanden havde forekommet ham.

Smukt skrevet havde han Digtet med den næste Morgen og overleverede hende det.

Hun var en anstændig og brav ung Pige; det var hendes første rigtige Kjærlighedseventyr, og det var det allerførste Kjærlighedsbrev, hun havde faaet. Hun havde taget imod det uden videre, hun tog det frem i Smug paa Trappen op til Systuen, saae at det var Vers, og fandt at det var Vers, hvis Ord faldt som klingende Blomsterregn over hendes Sind og virkelig forvandlede den mørke, daarligt fejede Trappe til et Palads med gyldne Hvælvinger, hvor Luften tonede af Velklang. Det kostelige Tryllebrev havde saa den hele Dag 284 ligget i hendes Lomme, og nu og da havde hun i Smug listet sig til at tage det frem og kaste et Blik deri, eller kvæge sig blot ved at se Papiret, ja, en Gang havde hun listet det op paa Bordet, som de sad og syede ved, og der imellem Stumper og Lapper og Traade og Støv havde det ligget bøjet saaledes sammen, at det, hun syntes var det allersmukkeste Vers, havde straalet hende imøde, og det havde været for hende, som laa der en herlig Juvel og udsendte sine Straaler paa en snavset Jordbunke.

Hele Dagen, forjaget, anstrængt, omgivet af Vrøvl og Støv, medens Saxene klirrede, og kjedsommelige Stemmer mumlede og hviskede, havde hun følt sig som Kongesønnens Brud, priset som den, der gjorde ham lykkelig, og som saa ogsaa førtes ind til al hans Herlighed. Hun syntes, at hun voxede i sine egne Tanker den Dag, som hun aldrig; havde gjort det før; alle de Andre i Systuen skulde blot vide, hvad der kunde passere i Livet, det var ganske som i Æventyrkomedierne. Ja, hun havde nok altid syntes, at »den Skæve« saae ganske anderledes ud end alle andre Mennesker. Det var stygt, afskyeligt af hende, at kalde ham »den Skæve«, skjøndt hun aldrig havde gjort det højt. Han var Digter! Ak ja, Digter! Det var jo Noget, som Alle vidste, at det var det Smukkeste, man kunde blive til i Verden.

Da de saa mødtes igjen om Eftermiddagen, var der over hende et Udtryk af taknemmelig Ærbødighed, som sagde langt mere end de Ord, hvormed hun takkede for Versene. Der var ikke nogen Tvivl om, at hun virkelig ansaae ham for den bedste Kongesøn og følte sig inderlig taknemmelig over at være løftet paa Sadelknappen, saa taknemmelig, at hun efterat de vare vandrede mange Gange frem og tilbage paa det fareløse Strøg, den sidste Gang, da hun skulde og maatte hjem, glemte Grænsen mellem det Usynlige og det Synlige, og lod ham følge sig lige til sin Dør, ja indenfor denne, og lod sig kysse en, to, tre Gange, uden den mindste Modstand.

Digteren var med alle sine vanskelige Sider en ganske hæderlig Fyr; virkelig forelsket i den kjønne unge Askepot var han ogsaa bleven, og der gik derfor ikke mange Dage, saa vare de virkelig forlovede og offentlig forlovede, for de 285 faa Venner og Bekjendte han havde. Askepot havde ingen hverken onde eller gode Søstre, ingen Brødre, og med Undtagelse af Moderen slet ingen Slægt i Byen, - i Hobro, roste man sig af, efter Sigende at skulle have rig Familie, af Bagerstand, som Ingen imidlertid vidste Noget om. - Moderen var en skikkelig, svagelig, gammel Kone, Enke efter en lille Haandværksmester. Hun var glad og stolt over det fine Parti, hendes Datter havde gjort ved at faa en studeret Mand. Og Datteren? Ja, efter Digtet om Kongesønnen fulgte andre, og aldrig havde han haft en saadan Læserinde, aldrig.

Men aldrig havde heller det underlige Noget inde i ham beredet ham saa smukke Overraskelser som i denne Tid.

Det var den simple Romans første Del. I anden Del bleve de gifte paa Timelærerstillingen og Digterudsigterne i Forening. Hun var ikke blot tilfreds, men lykkelig. Hun var ikke dannet, naturligvis, men i Besiddelse af den naturlige Forstand, der supplerer Dannelsens Mangler, og som føler Trang til Dannelse. Hun inddrak med virkelig Glæde det højere Aandsliv, som udgik fra hendes Mand, beundrede ham fuldstændigt og betragtede sig som i en aldeles tilstrækkelig Grad løftet paa Sadelknappen. Han derimod var begyndt at blive en noget gnaven Kongesøn, hvis Rige stadig tøvede med at tilfalde ham, og som var meget mere modfalden herover, end Kongesønner bør være.

Sagen var, at han havde Poesi i sig, men om han derfor vilde vinde et Rige som Digter, var et andet Spørgsmaal. Selv bidrog han til at gjøre det mere og mere tvivlsomt, thi han vilde ikke nøjes med en enkelt Provins, som han kunde styre og regere, men vilde have et umaadeligt Rige. Som Digter vilde han ikke blot være noget Stort og Storartet, men ogsaa en Høvding, der ledede i hele Aandens Verden. Det var slet ikke nogen Spøg, naar han talte om sig som Kongesøn, men til de Opgaver, han stillede sig, passede hans Evner ikke. Havde han en poetisk Tanke, saa stillede han den kunstig op, saa den blev helt uforstaaelig og tilsidst borte for ham selv med. Og han søgte altid efter store Tanker, de vilde ikke komme af sig selv, saa jog han sig selv, ja hidsede sig efter dem.

Kort efter sit Bryllup havde han, fyldt af den milde og 286 lykkelige Stemning, som hvilede over hans nye og friske Hjem, skrevet en lille Cyklus beskedne, lyriske Digte, hvori ogsaa de Digte vare indflettede, han havde skrevet til sin Kone. Den lille Samling offentliggjordes i en Kalender og blev bemærket i et Par Bladanmeldelser, urimelig koldt fandt hans Kone, som var umaadelig stolt over at se sit Eget, sin egen Lykke overgivet til Udødelighed. Digteren selv var *dog* ganske tilfreds med denne Attest, men heller ikke mere, alene af den Grund, at han slet ikke vilde være blid, stemningsfuld Lyriker, det, man fandt, at hans Talent bar hen til. Hvad han aspirerede til, var det Tordnende, det Revolutionære, det Jordskjælvagtige, det, som skuede ud over Tider og Slægter. Men dog var naturligvis den venlige Anerkjendelse af hans smaa Idyller en Solstraale. Men efter den kom rigtignok kun graa Skyer. Et Par større Digte med storladne Tendenser, som han havde faaet offentliggjort et andet Sted paa Grund af det Held, han havde haft med sin lille Cyklus, vare faldne aldeles sporløst til Jorden. Ja, den merkantile Udgiver af det Organ, han havde henvendt sig til, havde endog sendt ham nogle yderligere Bidrag tilbage og høflig antydet, at han ikke brød sig om flere.

Graa Skyer var det paa den stakkels Digtters Horizont, graa Skyer, som holdt Sol og Varme borte.

TIENDE KAPITEL

Maleren stod i sit gode og rummelige Atelier og arbejdede. Der saa lyst og venligt ud med det gode Lys og de kjønne halvt og helt færdige Arbejder og det hele livlige Apparat, som hører til i et Maleratelier.

Det var ikke faa Stykker, han havde under Arbejde; han havde godt at bestille. Hans broderlige Misundere i Kunsten indrømmede, at han havde stort Talent til at karakterisere træffende, men trøstede sig med, at han manglede Poesi, Ynde og Finhed, og det var Egenskaber, man ikke kunde lære sig til.

Nu var det imidlertid arriveret, at han havde taget fat paa et stort Stykke, som i en mærkværdig Grad syntes netop 287 at skulle have disse Egenskaber. Det var uden Sammenligning det betydeligste Arbejde, han havde udført; lykkedes det, som det tegnede til, havde han leveret et Hovedslag som Kunstner og vundet Slaget.

Det forestillede en Jagtscene efter endt Jagt. I en Udkant af den høstlige Skov holdt en Gruppe Damer og Riddere; Hovedfiguren, en Dame, en ung Fyrstinde eller noget Lignende, holdt lidt for sig, seende drømmende bort over det Hele, over imod fjerne Bjerge.

Hans Venner og Bekjendte valfartede jævnlige op for at se paa det interessante Billede. Det generede ham, og det spildte ham en Del Tid, det satte ham tidt i daarligt Humør, thi de syntes Alle enige om at fordele det saaledes, at de beholdt Rosen for sig selv og kun lod ham faa de kritiske Indvendinger. Men der var nu ikke Noget at gjøre ved den Ting. Lukke sin Dør for Folk, det kunde han ikke.

En af dem, der kom hyppigst, var Digteren. Han var ogsaa ubetinget den Ivrigste til altid at bringe i Erindring, hvormeget Stykket vilde komme til at mangle i virkelig at blive fuldkomment. Han var ikke langt fra at lave en hel æstetisk Theori for yderligere at dokumentere dette.

Medens Maleren den Dag stod og malede, sad han ogsaa bag ved ham imellem et Par af Malerens Kunstbrødre og udviklede for dem, at det tegnede til, naar Alt kom til Alt, at blive et Misgreb. Maleren havde der vovet sig ind paa et Omraade, hvor kun Ordets Kunst kunde løse Opgaven, og en saadan Anmasselse af Malerkunst ligeoverfor Digtekunstens hellige Enemærker maatte og vilde straffe sig selv. De to Kunstbrødre vare maaske ikke ganske enige med ham i Grundbetragtningen af Malerkunstens Subordinationsforhold, men bifaldt ellers hans Udtalelser om dette bestemte Stykke.

Maleren gjorde sig Umage for at høre saa lidt af det som muligt, men det kunde dog ikke lykkes ham at forblive helt døv for det. Han havde ikke Mod til at svare igjen, thi han vidste af Erfaring, at naar han vovede sig ind i en saadan Diskussion, førte det kun til, at Alle vendte sig imod ham og under Anførsel af Digteren overvandt ham, nedsablede ham fuldstændigt og uden Pardon, demolerede hver Smule 288 fremragende Dygtighed hos ham og sluttelig frakjendte ham det svageste Glimt af menneskelig Intelligens.

Derfor malede han roligt videre, kradsende sig blot nu og da i Hovedet, men om det var en opmuntrende Gestus, han tog sig under sit Arbejde, for at faa den rette Tone i Himlen, eller om den antydede svage Protester imod de Yttringer, der faldt, det var ikke godt at sige.

Digteren, der var lysten efter at faa Kløer i sit Offer, vilde gjerne opfatte det som det sidste og sagde: »Naa, Du ryster saadan paa Hovedet. Hvad mener Du egentlig?«

»Om hvad?« spurgte den Ulykkelige.

»Om Kunsten naturligvis, om Din Kunst, thi Du er jo Maler eller vil i al Fald gjerne være det, og om Berettigelsen af Kritikens Krav ligeoverfor Din Kunst.«

Maleren gjorde nogle hjælpeløse Sving i Luften med sin Pensel, tog sig atter en dygtig Kradsning og sagde modfalden: »Ja, det er nu ikke saadan godt at forklare. Men det er nu vist: at vide, hvordan det skal være, og saa at kunne gjøre det, det er Kunst. Og at vide lidt om, hvordan det skulde være, og ikke kunne gjøre det, det er Kritik. Og naar man slet ikke ved, hvordan det skal være, og heller ikke kan gjøre det, saa er det Publikum.«

Digteren saae paa ham med et saa irriterende Smil, da han var færdig med sin Udvikling, at han ikke kunde lade være som en fjendtlig Demonstration at tilføje: »Men forresten kan jeg bedre lide Publikum end Kritiken.«

»Ja, det troer jeg nok,« sagde Digteren med bitter Haan. »Hvor skulde Du ellers blive af med Dine .... Varer. Hvor skulde Du ellers tjene alle de Penge, som har saa Meget for Dig at sige. Men jeg siger forresten ikke Noget til det; Du og Publikum passe godt sammen, maaske særlig efter Din Definition.«

Da Maleren ikke ret vidste, hvad en Definition var, taug han stille. Men han var dybt krænkede over det, han havde forstaaet af Digterens Ord, og tænkte, at han dog nødig skulde have sagt noget Ondt netop om hans Penge. Men han lod det blive ved Tankerne og malede ivrig fort; for at trøste sig tog han lidt fat paa den skønne Kvindeskikkelse, som var Hovedfiguren.

289

Flemming kom ind; han var altid meget velkommen hos Maleren, han var omtrent den Eneste, der ydede ham Anerkjendelse. Maleren følte, at han gjorde dette som den, der ikke føler noget Nag ved at anerkjende Andre, men kan gjøre det villigt og med rund Haand, og tillige vidste Maleren, at han forstod sig paa Kunst og havde en fin Smag. Hans Roes kom derfor altid paa en behagelig Maade og var kjærkommen i enhver Henseende.

Digteren skævede til Flemming. Han havde Noget imod ham ganske i Almindelighed, fordi han hørte til de fine og rige Klasser, som Digteren ikke syntes om, og særlig fordi han et Par Gange ikke havde kjendt ham paa Gaden. Kunstbrødrene syntes heller ikke om denne Forøgelse af Selskabet med »en fin Mand«. Og da Digteren nu tog Afsked, gik de med, for Resten ogsaa i det Haab paa Trappen at kunne faa at høre en ordentlig Flaaning og Hudfletning af deres Ven og Kunstfælle derinde.

Flemming kom ikke saa sjelden til Maleren. Han holdt nok af at sidde i det venlige Rum, som nu, da det gik Maleren godt, var helt kjønt dekoreret, sidde der og se ørkesløst paa gode Billeder og deres Tilblivelse.

Han havde nu ikke været der i nogen Tid og var nysgjerrig efter at se, hvorledes det gik med det nye Billede.

Da han traadte hen til det, studsede han øjensynlig; Maleren skævede til ham og saae noget betuttet ud.

»Det ligner Frøken Helene meget,« sagde Flemming.

»Saa? Virkelig? Synes De det?« sagde Maleren noget hakkende.

Flemming nikkede.

Maleren traadte ogsaa hen til Billedet og saae tilsyneladende meget opmærksom paa det.

»Ja, det kan saamænd være, De har Ret, den Slags Ting kan komme ind i et Maleri, uden at man selv rigtig ved af det. Det ligger saadan i Penslen, og saa staaer det der, og man ved ikke af det, før man ser det.«

»Det er ellers et udmærket Arbejde,« sagde Flemming langsomt uden direkte at svare paa Malerens sidste Yttringer, »der er Stemning.«

Maleren tog sig en lille Kradsning i Hovedet.

290

»Hvad Pris vil De omtrent ansætte det til?« Maleren nævnede med Aandsnærværelse den Sum, der var hans gyldne Drøm at faa for det. »Jeg køber det,« sagde Flemming.

Da det gjaldt at sætte sig i Besiddelse af Billedet, havde han ikke blot ikke behøvet at betænke sig et Øjeblik, men han var hele Dagen i en glad og oplivet Stemning over, at han havde sikkret sig det. Det var lettere for ham at klare sit Forhold til Billedet end til Virkeligheden.

Han huskede dog, at det den Aften var Helenes Theateraften. Han gik derhen og satte sig paa en saa skjult Plads som mulig i Parkettet for at betragte hende. Hvilket Stykke der blev opført, vilde han ikke kunne have sagt, da han gik derfra, men han havde tilbragt en tiltalende Aften, vævende hendes Billed, som hun sad der i Logen, sammen med det æstetiske Indtryk, han havde faaet ved af se hende i Malerens Komposition i det skønne, gyldne Landskab.

Helene havde fra sin Plads godt set ham. Skjøndt han hele Tiden troede sig uset, havde hun ikke blot bemærket ham, men ogsaa studeret Udtrykket i hans Ansigt og grundet over Gaaderne i ham, den underlige Magt, der førte ham til saaledes at holde sig paa Afstand ligeoverfor hende. Havde Nogen spurgt hende om Stykket, der var bleven spillet, vilde hun maaske ligesaalidt som han have kunnet give noget Svar.

Man holdt ikke Tjener i Kammerherreindens Hus; den gamle Portner fungerede som Damernes Følgesvend, naar de vare ude. Han havde ogsaa hentet Helene fra Theatret den Aften. Da de kom hjem, lod hun ham gaae ned i sin Kjælder og løb alene op ad Trappen; der var endnu fuld Belysning. Saa optaget var hun af sine Tanker, at hun ikke mærkede, at der fra Etagen ovenover kom en Herre ned, samtidig med at hun steg op ad Trappen. Hun saae ham ikke, før hun stod paa Afsatsen foran sin Moders Dør. Der stod han ligeoverfor hende. Det var Schwerin. I Etagen ovenover boede en af de fremmede Missionschefer, en Ungkarl, hvis 291 Selskaber havde Ord for at være meget flotte, hvad Vinene angik. Schwerin saae ogsaa noget ophidset ud, da han paa engang stod for hende, hun fik en vis Følelse af Beklemthed ved at møde ham der og vilde, bøjende sit Hoved til Svar paa hans Hilsen, ile forbi ham. Uden egentlig at spærre Vejen traadte han imidlertid et Skridt for. Hun blev staaende. I samme Øjeblik greb han med den ene Haand om hendes blottede Arm, og atter i samme Øjeblik drog hans anden Haand hendes anden Arm frem under Kaaben; hun kastede sig tilbage, udstødte et uartikuleret Raab, han ligesom kom til sig selv, slap hendes Arm, hilste, stadig uden at sige et Ord; og inden hun med sin rystende Haand havde faaet fat i Klokkestrængen, hørte hun Porten slaa i efter ham. Hele Scenen havde kun varet i Sekunder; den havde i al sin Bevægethed været lydløs som en Drøm, havde hun ikke om sine Arme endnu mærket Trykket af hans Hænder og kunnet se Sporene deraf, havde hun kunnet fristes til at tro, at det heller ikke havde været Virkelighed.

Hun var i stærkt Oprør, følelse sig harmfuld, ydmyget og syg i sit Sind af forskellige modstridende Stemninger. Sin Moder fortalte hun, at hun havde faaet Ondt af Varmen i Theatret, og at hun strax vilde gaa til Ro, hvilket den gamle Dame fandt var meget fornuftigt.

Helene var ogsaa den næste Dag baade pinlig berørt og ydmyget af Scenen. Hun forstod slet ikke Schwerins Adfærd; han havde nok vist hende en vis Hyldest, men altid baade paa en meget tilbageholdende Vis og paa en Maade, der vidnede om en vis ridderlig Respekt. Og nu? Hun forstod det ikke, slet ikke, saa meget hun end grundede derover i den stille Formiddag, medens hun og Moderen sad hver ved sin Side af Bordet, hver med sit stille Arbejde, som det var ganske ligegyldigt, om nogensinde blev færdigt.

»Grev Schwerin!« meldte den nette, lille Stuepige, som ogsaa kaldtes Kammerjomfru af den gamle

Dame, i Erindring om svunden Glans.

Helene følte, at hun blev kold, men hun blev paa en vis Maade glad, nu kunde hun dog faa Klarhed.

Schwerin traadte ind. Der var noget vist afmaalt i hans Væsen, som var ham fremmed ved slige Lejligheder, ja han syntes næsten at gjøre sig Umage for at optræde saa formelt som mulig. Han var klædt som til en meget ceremoniel Visit og beholdt hele Tiden sin Hat i Haanden. Endnu havde han ikke set paa Helene, men kun bukket for begge Damerne under Et. Den gamle Kammerherreinde saae lidt forbavset paa ham, hun mærkede, der var en vis Forandring; men det var hende ikke klart, hvad det var.

Schwerin bukkede atter let for hende og sagde: »Med Deres Naades Tilladelse har jeg den Ære at anholde om Deres Datters Haand.«

Nu saae han paa Helene.

Helene følte Blodet suse for Ørene i en vild Strøm i den Stilhed, der indtraadte, og Gulvet gyngede under hende.

Den gamle Kammerherreinde saae forvildet fra den Ene til den Anden. Den Eneste, der sad aldeles rolig og ubevæget var Schwerin, han saae ud, som om han aldeles ikke havde sagt Noget.

»Jeg forstaar ikke ret,« sagde den gamle Kammerherreinde. »Har De! ... Har Helene! .... Har min Datter?«

»Jeg har aldrig talt til Frøkenen om denne Sag før i dette Øjeblik,« sagde Schwerin rolig og tydelig.

Helene følte, at hun havde Forpligtelse til at tale, men det var hende næsten lige saa vanskeligt, som det kan være i Drømme at faa det befriende Ord løsnet fra den bundne Tunge.

»Jeg takker meget for Deres Tilbud, meget for den Tillid og den Ære, De viser mig; men jeg føler ikke det for Dem, Hr. Greve, som en Kvinde bør føle for sin Husbond.«

Schwerin bukkede paa en egen Maade, som om han vilde sige: »D e t, Frøken, er ganske ligegyldigt.« Men han sagde roligt som før: »De mener, Frøken, at jeg ikke maa gjøre mig Haab om at se mit Ønske opfyldt.«

Helene nikkede.

Han rejste sig op.

»Men jeg takker Dem, jeg ....« begyndte Helene.

Han afbrød hende med en Haandbevægelse. »Tal ikke derom.« Efter et Øjeblik tilføjede han: »Jeg beder Dem kun tro, Frøken, at det ikke er mit Møde med Dem igaar Aftes, som har været Grunden til mit Besøg her idag.«

293

Han tog hendes Haand og gik, rolig og ganske ubevæget, som han var kommen.

»Men, Du gode Gud,« sagde Kammerherreinden, som nu først, da han var ude af Stuen, begyndte at komme til sig selv. »Hvad er dog alt dette. Det var dog det underligste Indfald!«

»Ja, det var et underligt Indfald, jeg forstaar det ikke,« sagde Helene.

»Naa, I har virkelig aldrig talt om, om den Slags Ting?«

»Aldrig.«

»Det var forresten et udmærket Parti; han skal være saa: rig; og han bliver nok til Noget, til Meget maaske,«

»Maaske.«

»Men saa skulde Du jo rigtignok have været bort; de siger jo, han skal forflyttes. Og hvordan mon det saa egentlig var gaaet Dig?«

»Det er ikke godt at vide, Moder. Men det kunde nu i al Fald ikke blive anderledes, end det blev.«

»Nej, det kunde det jo ikke.«

Den Skumring var der meget at tænke paa i det stille Hus. Kammerherreinden sad nærmest ved Ilden. Man saae, at hun ualmindelig hyppig lod sine Hænder, der laa i Skjødet, skifte Plads, den højre ovenpaa den venstre, saa den venstre ovenpaa den højre, saa atter den højre øverst. Ellers kunde de magre hvide Hænder timevis faa Lov til at beholde den Plads, de engang havde faaet.

Helt inde i Mørket sad Helene. Hun sad rolig som sædvanlig, og naar hendes Moder som sædvanlig gjorde sit Spørgsmaal: »Helene! Er Du der?« svarede hun paa vanlig Vis: »Ja, Moder.«

Men der gik ualmindelig urolig Sø i de ubestemte Tanker og Drømmerier, hun var ude paa.

Nu var der endelig sket Noget, men hvad var det blevet til? Det var en stor Udsigt for hende, Schwerins Tilbud havde aabnet. Var det ikke et saadant Liv, hun havde ønsket sig, vilde det ikke aabne Adgang til oplivende Virksomhed, til Indgriben i Livet efter en Maalestok, der var i Sandhed stor. Det Sidste: Jo, ganske sikkert jo. Men det Første, om det var det, hun egentlig havde ønsket: Det var mere usikkert. Det 294 gik op for hende, at hendes Higen imod Livet havde været meget uklar. Hun havde formeget ladet sig nøje med almindelige Forestillinger. Nu klarede sig imidlertid det, at vilde hun følge sin sande Naturs Instinkt, saa var det Noget mere Stille og Inderligt, der maatte tilfredsstille hende. Og hun havde altid hidtil midt i al Splidagtighed søgt at tilfredsstille sin sande Naturs Fordringer, hun havde ogsaa gjort det nu. Og havde det været vanskeligt? Nej, ingenlunde; det havde Kvinden i hende sørget for. Hun havde ikke før saa tydelig følt, hvormeget hun endnu holdt af ham, den Anden. Og det var egentlig det, hun skyldte, at hun intet Øjeblik havde vaklet i Afgjørelsen, det der havde gjort, at hun saa usvigeligt var vedbleven at være sig selv tro.

Men derfor rejste sig alligevel nu ogsaa, da dette Ansigt var dukket op af de mere end halvt ubevidste Forestillingers hemmelighedsfulde Skjød, ikke blot Sammenligninger mellem de to Mænd, men ogsaa, og med langt mere Uro og Tvivlen end før, Spørgsmaalene: »Hvad bliver der af ham, hvorledes handler han egentlig imod mig?« Og det følte hun, at hvad der var sket idag vilde i al Fald have den Følge, at det vilde gjøre hende klarere og stærkere ligoverfor Flemming, end hun ellers var bleven.

ELLEVTE KAPITEL

Maleren var en velset Gjæst i Digterens beskedne Hjem. Digteren selv havde, skjøndt han ikke behandlede ham meget hensynsfuldt, virkelig Noget personlig tilovers for ham; det var en Tilhænger, som troede fast paa ham, og over hvem han kunde lade sit vrede Lune gaa ud. Saa var han ham tillige temmelig uundværlig af en hel anden Grund. Maleren var en ypperlig Økonom, der forstod sig ganske fortræffelig paa Penge og Penges Værd, men han havde dog ved forskellige Lejligheder vist sig villig til at anvende ikke saa ubetydelige Summer til at stoppe Huller med i Digterens Budget, skjøndt det var en alt andet end forretningsmæssig Anvendelse af Penge. Digteren anmodede aldrig om Laan, de maatte tilbydes ham som en Tjeneste, der blev gjort Verden i det Hele og 295 særlig Laangiveren selv, og som kun kunde bringes i Stand ved Digterens godhedsfulde Mellekomst. Det var Noget, som Maleren ikke rigtig kunde komme ud af, naar han skulde give Affairen denne Vending, men det besørgede Digteren ogsaa gjerne selv.

Den unge Kone havde ingen Anelse om dette Bankierforhold, hun holdt paa ganske uinteresseret Maade meget af Maleren. Hun følte nok, som naturligt var, at han stod langt under hendes Mand, men hun befandt sig hyggelig og vel i hans Selskab, og det var sikkert, at han malede kjønne Billeder, som det intet Under var, at fine og rige Folk satte Pris paa, skjøndt de jo, som hun saa tidt havde hørt af sin Mand, i det Hele vare forskrækkelige Idioter, som slet ikke forstod, hvad der var Stort og Smukt i Literaturen. Men der hørte vel heller ikke saa meget til at forstaa sig paa Malerier. Over hendes eget Sybord hang der et kjønt lille Landskab, som Maleren havde givet hende i Brudegave. Det blev hun i helt godt Humør over, naar hun saae derpaa. Det var ligesom, naar man talte med ham selv; man blev i godt Humør over ham, skjøndt han ikke var nær saa dannet og forstandig som hendes Mand.

For Børnene endelig var Maleren til stor Fornøjelse. Faderen forstod ikke at lege med dem; han kunde, naar han vilde tage sig af dem, sætte sig hen og fortælle dem nogle Historier, som de ikke forstod et Muk af, og som han selv fandt Behag i at tænke sig som Prøver paa en ny Eventyrstil, Fremtiden® Eventyrstil; i Reglen foredrog han dem paa en højtidelig og pretentiøs Maade, der gjorde det Hele endnu kjedsommeligere for Børnene. Maleren kunde derimod ligge paa Gulvet, brøle i Papirstutter, spille paa Redekam, kaste Boldt med dem og gjøre den Slags mere tiltalende Kunststykker.

Naar Maleren kom til Digterens Dør, ringede han ikke paa Klokken, men bankede paa med bekendt Haand.

Sagen var den, at i Huset var man ikke altid saadan fattet paa at lukke op i en Snup, naar det ikke kunde antages at være for en Amagerkone. Naar han bankede paa, saa lukkede derimod den unge Kone, som rent ud sagt gjorde en hel Del Pigegjæring, op med et fornøjet Smil, selv om hun 296 havde opsmøgede Ærmer og i Smug maatte aftørre sine Hænder, ikke vidende dem ganske brødefri for lidt Sæbevand. Det Sidste var det Værste; med Armene gjorde det ikke saa nøje. Maleren generede sig ikke for at rose dem og med sit poliske Smil sige, at han aldrig vilde have en Kone, der ikke havde kjønne Arme, men den Slags Koner var det vanskeligt at faa.

Saa bankede da Maleren ogsaa den Dag paa, og den unge Kone lukkede op. Men hun havde ikke opsmøgede Ærmer og saae i det Hele taget ikke saaledes ud, at man kunde spørge med hende.

»Er der Noget i Vejen?« spurgte Maleren.

Hun rystede paa Hovedet.»Han er i saadan daarligt Humør.«

»Hm!« sagde Maleren betænkeligt; det vidste han, at der ikke var Noget at gjøre ved.

»Sig mig,« sagde hun sagte og fortroligt, »De har tegnet Noget for ham for nylig, der er vel ikke Noget i det, som kunde sætte ham i daarligt Humør - uden at De mente Noget med det, naturligvis?«

»Nej, det forsikkrer jeg Dem for,« sagde Maleren, »det er umuligt. Den Tegning, han fik hos mig for et Par Dage siden, kan hverken gjøre fra eller til.«

Og dog .... men det vidste jo Maleren ikke. Sagen var den: Under et Besøg hos Maleren havde Digteren i en af sine docerende Samtaler nævnt Dante's Navn, men havde saa taget sig i det og overlegent sagt til Maleren: »Ja, Du ved vel ikke, hvem Dante er?«

Maleren, der unægtelig ikke havde nogen klar Forestilling i saa Henseende, havde foreslaaet, at det var en italiensk Biskop. Derpaa var han først paa det Ynkkeligste bleven heglet igjennem for sin Uvidenhed, men saa havde Digteren atter nogenlunde taget ham til Naade igjen, og antydende, at Dante var for adskillige Aarhundreder siden noget Lignende, som det han nu paatænkte at ville være, havde han lovet at tage Noget, af ham med næste Gang og læse det op for ham. Dette Løfte havde han holdt. Maleren havde fundet, i sit stille Sind, at det var lidt kjedeligt, men, at der dog var Noget i det, og det Noget havde han halvt i Tanker givet sig til at tegne ud med en Blyant, som han altid trængte til at gjøre, naar der var Noget, som rørte sig i ham.

297

Det var Scenen i »Helvedes« Begyndelse, hvor paa »den onde Strand« under »den blege Himmel« Karon driver de skælvende Sjæle ombord.

Digteren havde set det og var bleven forbauset; thi denne »Bonde«, som han i sit stille Sind kaldte ham, havde virkelig leveret Noget, som var i kunstnerisk Forstaaelse med Digtværket. Han havde taget Tegningen med sig hjem og havde siddet og set en hel Del paa den; men den havde sat ham i meget ondt Lune. I den aandelige Frodighed, som havde præget den, var der, følte han i sit stille Sind, netop Noget af det, han selv manglede, og hvis Savn gjorde ham bitter.

Derfor var det, at han, som hans Kone sagde, var i saa daarligt Humør, og det gik ud baade over hende og Børnene. Det var et trist og pinligt Hjem, og det Allerværste var næsten at tænke, at det kunde have været saa godt.

Maleren gik ind til Digteren, som sad trist ved sit Skrivebord, saa trist, at han end ikke gjorde noget Forsøg paa ligeoverfor ham at tage sig op og lade, som om han havde det, netop som han vilde og skulde have det og ikke en Smule anderledes.

»Det gaar galt,« sagde han forknytt. »Jeg synes stundom, at jeg bliver ringere og ringere. Jeg kan ikke finde Form for mine Tanker, og saa forflygtiges min Stemning saa forunderlig let, naar den engang imellem besøger mig. Jeg har blot denne underlige Trang til at producere; den er ganske ubestemt, uden noget bestemt Maal og dog ikke til at tage fejl af for Nogen, der blot engang har prøvet den, og saa, ja, saa er der saa lidt Kraft paa den, at den er forflygtiget i et Nu. Det kan gaa mig, som det for Exempel gik mig igaar. Jeg havde virkelig Noget paa Sinde, en lys, glad Stemning til et større, alvorligt Hele. Jeg satte mig ned med Papiret foran mig. De første Strofer vilde ikke falde ret; halvt af sig selv begyndte min Pen at ridse et lille Billede, Du ved, jeg er et lille Stykke af en Pennetegner, og medens jeg i fem Minutter kradsede op en lille Skizze, der mindede mig om Sol og Sommer .... saa .... ja saa var hele Stemningen fløjet og jeg gold.«

»Vent Du blot, til Du faar en rigtig god Ide, saa gaar det nok anderledes,« sagde Maleren.

298

Den Anden rystede paa Hovedet. »Nej, det er netop Ulykken. Jeg har en stor Ide, Ideen til det sande Digt,

det Højeste, Literaturen har at frembringe - i vor Tid,« tilføjede han med en vis Beskedenhed.

»Hvad er det?« sagde Maleren, baade lidt nysgjerrig og imponeret.

Digteren havde rejst sig op og gik frem og tilbage. »Du forstaar det maaske ikke,« sagde han med Noget af den gamle Nedladdenhed, »men jeg skal forsøge at udvikle det for Dig. De uhyre Problemer, som den moderne Videnskab har skabt, maa ogsaa sætte Poesien i Flugt, skabe en ny og højere Retning i denne, i hvilken Tidens Viden samler sig i et højeste Udtryk; det er det, jeg vil føre den ind paa.« »Hvordan det?« dristede Maleren sig til at spørge.

»Ja, hvordan det? I vil nu altid have noget Konkret. Men jeg kan besvare Spørgsmaalet. Jeg vil skildre selve Tilblivelsen, Verdens, Livets første Oprindelse, dets første Fremspiren af Intethedens Nat.«

»Først vil jeg skildre Kaos, det Uoprundne, det tilsyneladende Døde, evigt Mørke og Livløse, den uudsigelige Nat.«

»Og midt i dette et svagt, fosforlysende lille Punkt, den første Celle, det første uendelig svage Gran af organisk Urstof.«

»Livets hellige Aand, Mysteriernes Mysterium har besøgt det og har trukket sig tilbage. Muligheden for Liv er der, men der er ingen Vished. Ødelæggende Muligheder omringe fra alle Sider den uendelig svage Spire, i hvilken Verdens Liv er nedlagt.«

»Og nu « han standsede, hans Øjne funkede, han bevægede Hænderne, som om han formede usynlige Masser.

»Og nu, hvilket Emne! Hvis denne Spire lever, er derved givet Tid og Rum, utalte Millioner af Aar, Uendeligheder af Udstrækninger, hele Menneskeslægten med al dens Lysts og al dens Jammers endeløse Historie. Al Lykke, al Længsel, al Tro og al Lidenskab afhænger af, om denne lille Spire i det uhyre Dødsrige lever eller ikke.«

»Det er de vældige, alvidende Naturaander, som svæve over den, der synge dette udover den.«

»Og saa Spørgsmaalet: Var det bedst, om Verdensspiren 299 levede, eller om den ikke levede, men blev i det uforstyrrelige Intet, saa at den ikke tilblevne Jord i Evighed vedblev at slumre ved den utændte Sols Bryst.«

»Se,« sluttede han stolt, »dette Thema skulde Naturaanderne synge om, og Livet skulde sejre over Døden .... det er, ... ja, det er Stort!« Han tav.

Maleren tav ogsaa. Der var Noget, som havde gjort virkeligt Indtryk paa ham. Saa sagde han ligesom til sig selv:

»Karton .... og med Kul .... men umuligt .... rent umuligt.«

»For Dig maaske,« sagde Digteren, der var bleven sig selv, affærdigende.

»Naa, ja ja, Fanden heller,« sagde Maleren, »det var Noget, der saadan slap mig ud af Munden. Men kjønt udtænkt er det, det er vist, og stort; der er Fart i det.«

Digteren nikkede ret vel tilfreds. »Ja, Tanken er der, men det er Udførelsen, det kommer an paa. Og det er Ulykken, under al det daglige Slid og Slæb savner jeg Kræfter dertil. Jeg trænger til nye Indtryk.«

Det gav uvilkaarligt et Sæt i Maleren: men han holdt Stand, ikke blot fordi han opdagede den lille Digterkone staaende bagved sig i Døren, men ogsaa fordi han var i en saa glad Stemning, maaske forresten kun paa Grund af sin heldige Forretning med Maleriet, at han trængte til at gjøre Noget i Retning af at fornøje Andre.

»Det Meste af Digtet er færdigt, men Slutningen vil ikke falde for mig. Udsigten over Tiderne, den kan jeg ikke skrive her,« og han viste paa sit lille Værelse, »den maa jeg skrive et Sted, hvor man føler Menneskeslægtens Hjerte banke.«

»Hvor har Du tænkt Dig det?« spurgte Maleren med en vis klog Forsigtighed.

»I en Stad som London. Jeg vilde gaa i British Museum imellem Stenene og Støtterne fra de assyriske Paladser, saa vilde jeg ogsaa staa paa London-Bridge paa det Sted, hvor Ny-Zelænderen, naar Broen er bristet, skal staa og se over imod Pauls Kirkens Ruiner.«

»Og hvor længe havde Du tænkt Dig at blive borte?« 300 »En Maanedstid højst. Bogen skal ud lige til Jul;

ikke før; ikke siden. Slaget er vundet med det Samme.«

»Ja det Par hundrede Daler, der skulde dertil, kunde Du da endelig nok faa hos mig.«

»Kjære Ven,« sagde Digteren, tilsyneladende overrasket over denne Vending og noget rørt, men med megen Værdighed: »det Tilbud, Du der gjør .... troer jeg, at jeg er forpligtet til at modtage, for mit Arbejdes Skyld.«

Maleren knurrede samstemmende.

»Jeg forstaaer Dig,« sagde Digteren venligt nedladende, »Du føler, at der er en vis indre Solidaritet imellem Vaabenfæller i Ideens Tjeneste, selv om de ikke høre til det samme Korps, thi,« føjede han til, idet han kastede med Hovedet, »gyldne Rustninger og Vaaben gives kun til Livvagten, »de Udødelige«.«

Stolt af sin gyldne Rustning og glad over sine Par hundrede Daler, gik han hen til sin Kone, trykkede et Kys paa hendes Pande og sagde:

»Nu bliver det nok godt.«

Konen var meget rørt. Hun gik hen til Maleren, tog hans Haand i begge sine, trykkede den og sagde et ganske naturligt »Tak! Tak! Jeg er Dem meget taknemmelig.«

Det glædede Maleren.

»Jeg troer virkelig jeg har en rigtig god Flaske Rhinskvind liggende,« sagde Digteren, »den vil jeg saamænd spendere i Aften,« og han rejste sig for at hente den.

»Det er af dem, De sendte mig, da jeg fik den sidste Lille,« hviskede Konen til Maleren, som en Slags Undskyldning for, at de drak fin Rhinskvind, naar de laante Penge.

»Vi skal drikke paa Bogens Velgaaende,« sagde Maleren, da den gode Flaske var kommen.

»Og paa Deres,« sagde den glade, lille Kone.

»Naa ja, ogsaa paa Dit, det har min Kone Ret i; og jeg haaber i Sandhed at kunne ønske Dig til Lykke med, at Du har bidraget til at fremme et Værk af Betydning.«

De klinkede; det ældste af Børnene, der var saa stor, at han var indviet i Hurraraabenes Kunst, istemte et skingrende Hurraraab; hans Søskende skreg med i al Almindelighed og dunkede løs paa, hvad der var dem nærmest, for at give 301 deres glade Følelser yderligere Udtryk. Den kjønne Kones klare Øjne og friske Kinder, ja selv de store Ørenringe, straaledede i Henrykkelse.

TOLVTE KAPITEL

Harald Holst havde med endel Flid og Interesse fordybet sig i de forskjellige Statsanliggender og befandt sig paa sin Vis særdeles vel ved at være en af Landets Regenter. Han hørte ikke til noget bestemt Parti, men vilde være en Folkets Mand i Ordets bedste Betydning, en Mand, der udrettede noget for Alle Godt og Heldbringende og gav sit, maaske ikke saa aldeles ringe Bidrag til Udviklingen. Disse Tanker og Forestillinger sysselsatte ham paa en behagelig Maade og bredte en tiltalende Glans over hans Arbejder, der ganske vist i Sessionens Begyndelse hverken vare synderlig mange eller egentlig interessante.

Han syntes ogsaa godt om sine Medregerende. Vant som han var til at høre dem gjensidig skildrede som Prøver paa alle slette Egenskaber, var det ham en ganske tiltalende Overraskelse at finde, at begge Parter bestod af Folk, der i det Hele ikke var en Smule anderledes og hverken værre eller bedre, end Folk er flest.

Hvad der derimod kastede en Skygge over hans politiske Virksomhed, var Forholdet til den Sag, som han var stillet i et ganske særligt Forhold til, Jernbanesagen; med den vilde det ikke rigtig gaa.

Han havde strax i de første Dage, da Rigsdagen begyndte sin Samling, talt om den til forskjellige Medlemmer, til nogle Ministre, som han havde ilet med at lade sig forestille for, og hvem Sagen var ganske uvedkommende, til den Minister, der havde med den Slags Sager at gjøre, til et Par Redaktører og forskjellige andre Mennesker og mente derved at have udfoldet en meget energisk Virksomhed, der absolut

maatte sætte sig Spor.

Det havde imidlertid forbauset ham Noget, at den interessante Meddelelse, han havde at gjøre, at en Egn ønskede en Jernbane, interesserede Folk saa grumme lidt. Om det 302 end maatte indrømmes, at de uvedkommende Ministre havde hørt paa Sagen med en vis Velvillie, kunde det ikke nægtes, at den vedkommende havde vist en Kulde, som Harald Holst fandt røbede en utilladelig Ligegyldighed for Udviklingen af Landets Kommunikationsmidler. Om Sommeren havde en Deputation fra Egnen været hos Ministeren paa Jernbaneanlæggets Vegne. Den var bleven vel modtaget og havde faaet to opmuntrende Løfter, nemlig, at dens Andragende skulde blive taget under Overvejelse, og at man skulde gjøre for det, hvad man kunde. Nu gjaldt det blot at fortsætte; men dette var som sagt ikke saa let.

Endvidere havde Mølleren paastaet med stor Sikkerhed, at hans Venner i Rigsdagen vilde tage sig af Sagen; men naar og hvorledes de vilde gjøre dette, var Noget, de slet ikke syntes villige til at udtale sig om.

Alt dette var slet ikke behageligt. Holst var paa Grund af sin uafhængige Stilling henvist til at stole paa sin Sags Renhed og sine Grundes Godhed. Det var jo ikke saa lidt.

Man havde dengang et Ministerium, som var blevet dannet for at forlige forskellige aldeles modstridende Anskuelser, som i længere Tid havde holdt hinanden Stangen, uden at Nogen havde vundet nogen Sejr eller Nogen lidt noget Nederlag, saa at Alt blev staaende, som det var. Derover var man bleven utaalmodig og havde i Overensstemmelse med sunde konstitutionelle Grundsætninger dannet et Mæglingsministerium, et Enighedsministerium, ligelig sammensat af de uenige Parter og med den Opgave, at stille Alle tilfreds og Ingen fornærme. Ifølge dets Program blev det maaske staaende hen, hvem der havde Ret. Man var kun enig om, at Ingen nogensinde havde havt Uret.

Der skulde af dette Ministerium forelægges en stor Jernbanelov med en hel Del nye Anlæg; en af de venlige, men uvedkommende Ministre havde i Fortrolighed sagt Harald Holst, at enten maatte han se at faa den Minister, hvem det vedkom, og som skulde forelægge det store Forslag, til at sætte den forønskede Linie ind paa dette, eller han maatte se at faa den indsat under Sagens Behandling i Thinget. Den første Løsning var den heldigste, forudsat at Thingene ingen 303 Vanskeligheder gjorde, den anden var ikke uheldig, forudsat at Ministeren ikke modsatte sig den.

Den store Jernbanelov var stadig under Forberedelse; den var Sessionens Begivenhed. Man havde adskilligt andet politisk og ikke politisk Arbejde paa sin Samvittighed, men det maatte Altsammen vige i Interesse for denne store Historie. Taltes der endnu ikke offentlig om den i Salen, saa taltes der til Gjengjæld desmere om den i Gange, Udvalgsværelser og Vinduesforbybninger. Dens Indhold var og skulde være ubekjendt, en Samling af lutter ubekjendte Ting, lutter Hemmelighed, og dog lod det til at Hemmeligheden var taget fra hinanden i en Mængde Stykker, som hver før sig, naturligvis ogsaa i al Hemmelighed, var i Cirkulation til Drøftelse og Beføling. Om disse Stykkers Hemmelighed hviskede de Indviede dobbelt hemmelighedsfuldt; paa Basis af dem dannede der sig nye Venskaber og nye gjenforsikkrende Alliancer mellem disse Indviede.

De Uindviede gik her, som altid, febrilsk om udenfor det Hele med en Følelse af, at der var Noget paa Færde, som det gjaldt at komme efter. Harald Holm var maaske nok den, som mest aandeløs løb omkring efter Hemmeligheden, men han havde en pinlig Fornemmelse af, at denne bestandig løb fra ham, og at han stod som den uheldige Mand i en Tøffelleg, der aldrig kan gribe den rette Indehaver.

Naar han spurgte en Indviet, fik han et intetsigende Svar; naar han nærmede sig en Kreds, der aabenbart fortroligt drøftede Noget af det store Spørgsmaal, svandt Samtalen ind til Ingenting. Ingen havde derimod nogensinde Noget at spørge ham, den Uafhængige, til Raads om eller noget Ord at hviske ham i Øret.

Næsten daglig fik han Breve fra sin Valgkreds, fra bekjendte og ubekjendte Venner og Vælgere, der vilde forhøre sig om, hvorledes Sagen stod, navnlig var Mølleren naturligvis umaadelig ivrig.

Harald Holst maatte besvare alle disse Breve. Han udtalte sig forsigtig, men ret forhaabningsfuldt. I sine Breve til Mølleren lagde han dog ikke Dølgemaal paa, at han fandt en vis Kølighed for Sagen hos hans politiske Venner.

304

Stundom fik han anonyme Breve, der paa usminket Vis lod ham vide, at han var en elendig Stymper, der ikke forstod sig paa sin Virksomhed eller som bare erklærede, at man tydelig saae, hvorledes han paa den løgnagtigste, gemeneste og nederdrægtigste Maade havde tillistet sig Kredens Plads og nu snød sig fra at gjøre sin Skyldighed.

Saa traadte en Morgenstund, da han, noget trist i Hu, sad i sit Værelse, hans Ven Mølleren ind til ham.

Han saae om muligt endnu mere fiffig ud i københavnske Omgivelser end ude paa Landet, men der var

en Nuance i hans Væsen; han var ikke saa blød og blid som derovre. Tvertimod; han optraadte med en vis Sikkerhed, satte sig strax ned i Sofaen med et henkastet »Med Forlov«, og kaldte Harald Holst for »min gode Holst«.

Mølleren kom naturligvis for at høre lidt rigtig Besked om dette Baneanlæg, som jo laa hele Egnen saa meget paa Sinde, som var, om han saa maatte sige, en Velfærdssag for den, som man havde gjort sig saa store og sikre Forventninger om at faa i Orden o. s. v., kortsagt, han skildrede det Hele i de største Dimensioner.

Harald Holst sagde til ham noget Lignende, som det han havde tilskrevet ham, men det tilfredsstillende ikke Mølleren, og det sagde denne rent ud.

Det viste sig, at han alt havde været et Par Dage i Byen og benyttet disse til at søge Oplysninger om Sagens Stilling. Han vidste forbausende god Besked om alle de Spørgsmaal, der vare i Bevægelse ved den store Jernbanelov, bedre Besked, maatte Harald Holst tilstaa sig selv, end det endnu var lykkedes ham at erhverve sig.

Ligeoverfor de forskellige Forhaabninger, som Harald Holst konstruerede paa disse eller hine Løfter eller Udtalelser, viste Mølleren sig meget skeptisk, og den ene Gang efter den anden kom han tilbage til det, at »den gode Holsts« Stilling vist var meget isoleret, saa isoleret, at han ikke vilde kunne udrette Noget.

Holst erindrede om, at han havde forbeholdt sig frie Hænder; han vilde ikke tilhøre noget Parti, det havde han sagt paa Valgtribunen, og paa det Program var han bleven valgt, saa at man kunde ikke gjøre ham Bebrejdelser.

305

Alt det indrømmede Mølleren paa det Fuldstændigste, for saa øjeblikkelig at begynde med nye Beklagelser over, at naar man ikke »stod Last og Brast« med Nogen, saa var der heller Ingen, der støttede En for Alvor. Det kunde være galt, det havde han ikke Noget imod, men saaledes var det i denne Verden; kortsagt, Standpunkter var gode nok, men Jernbaner var bedre.

Det var som sagt en stor Forandring, der var foregaaet med Mølleren, der tidligere saa villig havde indrømmet det Berettigede i at holde sig udenfor Partierne, ja antydet, at han selv var tilbøjelig til privat at finde, at dette var den smukkeste og rigtigste Stilling. Holst opfattede ham som et Barometer for Egnen. Han havde ikke nogen klar Forestilling om, i hvilket Omfang Mølleren ledede denne, men at der var en vis Enhed mellem Mølleren og Egnens Stemning, det var han temmelig sikker paa.

Dette Besøg gjorde ham derfor i høj Grad urolig. Han foreslog temmelig forknyt Mølleren at blive nogle Dage længere i Byen for selv at være Vidne til et Forsøg, han gjorde paa at faa Noget ud af Sagen.

Dertil var Mølleren imidlertid altfor klog. Han skulde ikke have Noget af paa den Maade at godkjende visse, efter hans Mening frugtesløse Bestræbelser og fraskrive sig Retten til bagefter at kritisere dem; han vilde tillige lade Holst være under et usvækket Indtryk af dette isolerede Besøg og det Ultimatum, det tydelig nok havde indeholdt. Han erklærede, at han skulde og maatte rejse endnu iaften og havde mange andre Ting i Eftermiddag at besørge.

»Vi stole ogsaa paa Dem, min gode Holst,« sagde han med Eftertryk, idet han tog Afsked. »De kan faa Sagen i Orden, naar De vil, og De vil vel nok.«

Dermed satte han sin Hue paa Hovedet og med et kort Farvel, som han smeldede fra sig paa en kort, bestemt og folkelig Maade, strakte han sin Haand ud i Arms Længde fra sig til et mandigt Haandtag og gik.

Harald Holst følte sig lidet oplivet ved dette Besøg og den indtrængende Maade, hvorpaa det var lagt ham paa Hjerte, hvad man ventede sig af ham. Sandt at sige, havde han nu og da i de sidste Dage, vel ikke tænkt sig, at Sagen 306 skulde strande, men dog tænkt sig, hvorledes han vilde forsvare det for Befolkningen, hvis den mislykkedes.

Nu havde han faaet en vis Fornemmelse af, at han, hvis det gik saaledes, vilde blive prostitueret ligeoverfor en stor Del af Jylland. Trykket i høj Grad ved Udsigterne hertil, tog han sin Hat og gik ud for at finde Folk, hos hvem han kunde gjøre endnu et sidste Forsøg. Han gik hen i de ministerielle Kontorer; her kjendte man ham alt som en Rigsdagsmand af dem, til hvem der ikke tages særlig Hensyn. En Underordnet viste ham til en Overordnet, som atter viste ham til en mere Overordnet, som endnu ikke var kommen.

I Ventetiden drev han saa atter over i Rigsdagens Lokaler. Der var endnu nogen Tid, til Møderne skulde begynde, men han vidste, at han altid vilde kunne træffe endel Medlemmer, og nærede et dunkelt Haab om, ved et eller andet lykkeligt Greb at komme indenfor Trylleringen. Han repeterede endnu engang med sig selv alle de Grunde, der talte for Baneanlægget, lige fra de almindelige, der begyndte med Nyttens af at udvikle Samfærdselsmidlerne, og til de mest specielle og rent topografiske, og efterat have memoreret det Hele,

søgte han efter Nogen, der kunde være ham rette Vedkommende.

Han fandt adskillige landlige Medlemmer, som mest gjorde Indtryk af at sidde og lade Tiden gaa. I et af Læseværelserne blev han imidlertid glad overrasket ved at finde en af de store Mænd, som ledede et af de store Partier. Han gik hen til ham. Den store Mand læste i en Avis og kastede kun et flygtigt Blik paa den sig Nærmende.

Harald Holst rakte ham sin Haand, som den store Mand tog paa en praktisk Maade med en Finger uden at slippe Avisen.

»Forstyrrer jeg,« sagde Harald Holst beskedent.

»Ikke i mindste Maade,« sagde den store Mand, gjørende Alvor af sine Ord ved at læse ganske uforstyrret videre.

»Maa jeg tale et Par Ord med Dem?«

»Ja gjerne,« sagde den Anden og blev ved at læse.

Modfalden satte Harald Holst sig ned paa en Stol og tav stille.

Endelig var den Anden færdig.

307

«De vilde tale med mig?«

Harald Holst begyndte at udvikle sine Grunde; den Anden hørte adspredt og ligegyldigt til.

Da Harald Holst var færdig, sagde den store Mand gabende og betragtede sine Negle og Knoer:

»Alle Mennesker vil gjerne have Jernbane.«

»Ja, men her i dette Tilfælde synes jeg dog, at jeg har paavist, at der er særlige Grunde.«

»Alle have særlige Grunde. Hvad siger Regeringen?«

»Den stiller sig noget kølig.«

»Naa, De hører jo heller ikke til »Vennerne«.«

»Nej, jeg indtager en uafhængig Stilling, ved De, og hører hverken til det ene eller til det andet Parti.«

»Ja, det ved jeg.«

»Men dette er jo heller ikke et Partispørgsmaal; det er Sagen selv, som det kommer an paa.«

»Ja, naturligvis.«

»Ja. vil De ikke indrømme mig det i Alvor?«

»Jo, naturligvis! Det er altid Sagen, som det kommer an paa. Men De kan forsaavidt ikke undre Dem over Regeringens Tilbageholdenhed - som jeg naturligvis iøvrigt i og for sig aldeles ikke vil forsvare - som der altid er en naturlig Tilbøjelighed til at dømme en Person og den Sag, han forfægter, i en vis Forbindelse med hinanden.«

»Ja, hvorledes det?«

»Ser De: I Politik spiller Skjønnet en stor Rolle. Aldeles udtømmende Besked om det Ene eller det Andet, om den Ene eller den Anden, kan man sjelden faa. Jeg gjentager: Man maa gaa skjønsvist tilværks, naar man vil danne sig en Opfattelse. Men i Skjønnet over en Sag spiller det naturligvis en fremtrædende Rolle, hvad det er for en Personlighed, der bærer, den og repræsenterer den. Troer man ret paa Manden, saa troer man let paa Sagen; troer man ham ikke ganske, troer man vanskelig paa hans Sag.«

Harald Holst vidste ikke ret, hvorledes han skulde tage sig i dette og busede lige ud med et: »Vil De være villig til at støtte min Bane?«

Den Anden saae lidt forskende paa ham, som paa en Mand, om hvem man ikke er ganske sikker, om han er 308 noget naiv eller meget fiffig, og sagde saa med et vist Eftertryk: »Det kan jeg ikke saadan svare Dem paa; jeg har ikke dannet mig mit Skjøn over den Sag.«

Dermed gik han efter en anden Avis. Harald Holst opfattede det som et Tegn paa, at Audiensen var sluttet.

Det var ganske vist ikke opmuntrende. Han følte sig mere end almindelig hjemløs og forladt, og det forekom ham, at det maatte være fra Regeringsmagten, han maatte kunne vente Trøst. Til den satte han sin Lid; der var sikkrere Ankergrund end i Forsamlingens grundede Farvand.

Tiden var imidlertid kommen, da han kunde træffe de Overordnede i Ministeriet, og han gik derover.

Ministeren selv var ikke at træffe. En Direktør var imidlertid villig til at modtage ham; men det var en Direktør, der havde knap Tid, og som strax bragte ham under en trykkende Fornemmelse af, at han var en besværlig Person, som man ønskede at blive af med i en Fart. Han forebragte sit Ærinde, men var neppe begyndt paa Udviklingen, før den Anden afbrød ham med et: »Kan det interessere Dem, kan jeg ganske privat meddele Dem, at den Bane ikke kommer paa Regeringsforslaget. Sagen har været under Overvejelse, og det er endeligt afgjort!«

Alt Haab var udsøkt. Nedbøjet, næsten syg gik Harald Holst hjem, for i Ensomhed at ruge over sit Nederlag, der forekom ham haabløst og uopretteligt.

Jernbaneloven kom frem; der var ingen Bane. Dagen til at forhandle den kom. En skummel, mørk Formiddag, som alle Formiddage i denne haabløse Tid. Det tvære Vintermørke fra den foregaaende Dag syntes ikke at have villet lade sig drive ud fra den store Sal, da Dagsmødet skulde begynde; dorsk og tungt hang det overalt i hele Salen, undtagen maaske i Vinduesfordybningerne, kastede sit Slør over alle Medlemspladserne, viskede Tilhørerpladsen, med Hovederne paa den, ud i en ubestemt mørk Masse, som en helt udgneden Sortkridtstegning, og lod Thronstolen med dens høje Drapperier tage sig ud, som et passende Opholdssted for Natugler og Flagermus. Medlemmerne mødte. Nogle satte sig paa deres Pladser og undersøgte med Samvittighedsfuldhed de ligegyldige Ting, som siden sidste Møde vare blevne 309 omdelte; andre tog ikke strax Sæde, men benyttede den lille Rest af Fritid, der endnu var tilbage, til en skyndsom lille Konference med denne eller hin; andre fik sig en hyggelig Passiar om Bynyt, og atter andre gjorde hverken det Ene eller det Andet, men indfandt sig i den mest passive af alle mulige passive Sindsstemninger, rede til at opleve, hvad det skulde være med fuldkommen Sindsro.

Antallet paa de saaledes stemte Medlemmer var imidlertid den Dag ikke stort; for Jernbaneloven havde de Fleste en kjærlig eller velvillig Deltagelse. Desmere isoleret følte en Mand som Harald Holst sig.

Forhandlingen begyndte. Mørk og indesluttet sad Harald Holst og hørte paa den ene Taler efter den anden. Han følte en vis bitter Trøst i den Tanke, at han sad som et Offer, der var forraadt af denne Verdens Klike- og Kotterisye. Hvad han sagde, vidste han godt, vilde ikke kunne nytte Noget, men han vilde holde Fanen højt, Kommunikationsvæsenets retfærdige Udviklings Fane.

Af hans Sind var enhver Erindring bortvisket om, hvorledes Trangen til den af ham forfægtede Linie var bleven til. Under de Gjenvordigheder, han for dens Skyld havde døjet, havde han - som det til Ære for Menneskeslægten Redelighed plejer at gaa i slige Tilfælde - ikke alene helt glemt de smaa, hemmelige Tvivlsmaal om Sagen, han en Tid havde baaret paa allerinderst i sit Hjærte, men den var kommen til at staa for ham med en virkelig Glorie af Renhed og Retfærd, og han var for Alvor overbevist om, at det var en skammelig Uret, der vederfaredes ham og hans Kreds, fordi den ikke var taget op.

Det var en lys og glædelig Forhandling for Ministeren, lys og glædelig som den Slags Forhandlinger sjældent ere for Ministre. Den ene Taler rejste sig op efter den anden og udtalte sin Glæde eller Paaskjønnelse af Lovforslaget, og gjorde han en Indvending, var det i en saa blid og lemfældig Tone, at det var tydeligt, at det ikke var slemt ment.

Harald Holst følte sig i høj Grad oprørt ved al den Humbug, som han i sit Indre kaldte det, og denne hans moralske Indignation over Noget, han selv heller end gjerne vilde have været med i, var virkelig saa stærk, at den for en stor Del bragte ham til at glemme Beklemtheden over første Gang at skulle have Ordet i en større Sag.

Hans Tur kom endelig, og det kan ikke nægtes, at da den Taler, som han vidste var hans Formand, havde sat sig ned, og han saa uden videre rejste sig op, var det med en vis Følelse af, at hele Europa fra Nordkap til Kap Matapan var ifærd med at vende sit Blik imod ham, en Følelse som voldte ham nogen Susen for Ørerne og gjorde ham lidt mat i Benene.

Der indtraadte imidlertid et ærgerligt lille Tilfælde. Ministeren havde ogsaa rejst sig op for nu at svare, det saae Holst ikke, og hans med spartansk Alvor udsagte »Mine Herrer« faldt sammen med Formandens Forkyndelse af, at Ministeren havde Ordet, paa en Maade, der voldte lidt Munterhed i Salen og paa Tribunen, hvor man altid med Begjærighed modtager den Slags smaa opmuntrende Tilfældigheder. Paa et ungt Medlems Sind virker den Art Uheld i høj Grad pinagtig. Hans overlegne Sindsstemning forsvandt næsten helt. Heldigvis maatte Ministeren anvende en hel Time paa at fortælle, hvor enig han var med alle dem, der vare

enige med ham, og paa udførligt, men blidt at vise, hvorledes man i de Punkter, hvor man var uenig med ham, havde noget mindre Ret end der, hvor man var enig med ham. I Løbet af denne Time kom Harald Holst atter nogenlunde til sig selv og under et tilbørligt Tryk af Borgerdyd, og kunde, da det højtidelige Øjeblik for Alvor kom, atter med et vist Eftertryk udsige sit »Mine Herrer«!

Men neppe havde han udtalt disse Ord og lavet sig til at sige Sandhedens Ord, før han ombrustes af en forunderlig Larm, som var ham ganske uforklarlig. Rundt omkring rejste Medlemmerne sig op, nogle strækkende sig, ganske vist i en moderat Grad, under Hensyn til, at man havde Offentlighedens Blik paa sig, men dog utvivlsomt strækkende sig, andre begyndende at tale sammen, og atter andre, og det var ikke faa, uden videre forladende Salen, paa den mest forbausende Maade ligegyldige for, hvad han maatte have at sige dem.

Han forvirredes aldeles ved dette Syn, blev usikker, begyndte at stamme.

»Det skal De ikke bryde Dem om,« hviskede en 311 skikkelig Bonde ved Siden af ham, som aldrig selv talte, »det er bare, fordi de nu ere kjede af det.«

Det varede noget, inden han atter fik nogenlunde Herredømme over sine Tanker, men dog saalænge, at Adskillige, der med en vis Nysgjerrighed havde lyttet lidt efter, blot for at vide, hvorledes han vilde tale, blev enige med sig selv om, at ham var der ikke Noget ved, og saa lukkede deres Øren til og gav sig til at tænke paa andre Ting.

Efter de bedste Værker havde Harald Holst udarbejdet en længere Udvikling af Jernbanernes Nytte i Almindelighed for Samfundet; den skulde være den logisk vel ordnede Indledning til hans Paavisning af denne bestemte Banes Fortrinlighed, som ved et mærkeligt Træf opfyldte alle de Betingelser, der maatte stilles til en Bane.

Han iler afsted i denne Udvikling, krydrende den med Citater og træffende Bemærkninger af de bedste Forfattere. Men han kan ikke skjule for sig selv, at man nærer ringe Deltagelse for Forfatterne, og det forekommer ham, at Enkelte smile ad de smaa franske Citater. Hvad er det dog, som disse Mennesker ville have? Han kaster Blikket til Referentlogen; det rammer ham i Hjertet, der er ikke En, som skriver, ikke et af de Guldkorn, han saa omhyggelig har samlet, vil paa noget Blads Vinger blive ført ud over Landet. Og han, som alt i Aanden havde set de lange Referater af sin lange Tale, hvor de slaaende franske Citater ligefrem tog sig ypperlig ud og vilde gjøre deres til, at Læseren sagde til sig selv: »Se, der er en Mand, der har talt, der er en Mand, som har havt Noget at sige!« Og nu!

Han iler videre og naer endelig til at nævne sin bestemte Linie. Pennene afbryde som paa Kommando deres Ferie og skrive. Han fatter Mod og begynder saa paa den specielle Begrundelse af, hvorfor den nævnte Linie bør anlægges. Alle Pennene synes samtidig at have endt deres Arbejde og lægges nu med stor Præcision.

Ministeren er forsvunden i en Vinduesfor dybning og faaer sig der en Passiar med en Gruppe; man kan høre, at der lees.

Det er virkelig for galt, hvilken Demoralisation der har gennemtrængt det offentlige Liv fra Pressen til Ministerbordet.

312

Han slutter med en bitter Allusion til, at det af ham anbefalede Baneanlæg i det Hele ikke synes at kunne smigre sig med Ministerens Interesse.

Ministeren kommer frem, ser velvilligt paa det uskyldige, unge Medlem, der hverken kan gjøre Godt eller Ondt, og tager strax Ordet for i nogle ganske faa Sætninger at slaa fast, at han tvertimod det ærede Medlems Forudsætning nærer den mest levende Interesse for dette Baneanlæg, men han er kun af den Formening, at det for Tiden ikke kan foretages.

Saaledes gik Forhandlingen i Salen. Dagen efter meddelte alle Bladene, uden Hensyn til Partistilling, det simple Faktum, at Harald Holst i et længere Foredrag havde anbefalet en Linie over Lille Lavby, som naturligvis Ingen vidstehvor laa.

Harald Holm tænkte i fem Dage paa strax at nedlægge sit Mandat og opgive al politisk Virksomhed, saa led og træt følte han sig ved den. Han tog imidlertid den Bestemmelse at vente, til Sessionen var ude for ikke at gjøre for megen Opsigt; thi han følte sig alt stærkt medtaget, det forekom ham, at han havde staaet en haard Dyst og faaet en Mængde Skrammer og Flænger, og han havde tabt Modet til at bære den Kritik og Diskussion, som han nok kunde tænke sig, at en saa pludselig Mandatnedlæggelse vilde vække.

Hans Tanker gik ofte i denne Tid med Vemod over til hans stille og afsides jydsk Hjem. Nu forekom det ham som en lykkelig Tilværelse, den han havde ført i hin Tid, hvor han sukkede efter stærkere Bevægelse og

en videre Tumleplads for sin Virkelyst og sine Evner. Det forekom ham, at han havde lært den store Verden tilbunds at kjende i dens Hulhed og Tomhed. Og den forurettede Tante blev ham nu det eneste Menneske i Verden, der havde Noget tilovers for ham.

TRETTENDE KAPITEL

Digteren havde gjort sin Rejse. Han havde vanket i British Museum og efter sit Ønske siddet i de mægtige Haller, hvor Mindesmærker fra Menneskeslægtens Morgenstund ere 313 samlede. Der havde han siddet og villet skue tilbage over Tidernes Strøm, men, ak, han havde ikke faaet nogen ny Inspiration til sit Værks Fuldendelse, ingen geniale Ideer eller lyse Indblik i de svundne Tider; de assyriske Konger og Helte havde Intet havt at meddele ham om de for evig glemte Bedrifter, som de udførte paa de tause Stene. Fønicierne havde stirret ligesaa uudforskellige paa ham, som de havde gjort paa Nogen i de sidste Aartusinder, og for ham var det i ubrødelig Taushed, at de slanke, langøjede Ægyptere og Ægypterinder drev deres hemmelighedsfulde Færd imellem Høgene og Lotusblomsterne.

Han havde lagt Vejen om ad Paris for at faa det rette Indtryk af broget og uroligt Nutidsliv og dvælet i Køln for i Domkirkens hellige Pragt at hente Indtryk fra den stærke og troende Middelalder, men han havde heller ikke der fundet det, han søgte, i al Fald ikke noget Ægte.

Og dog var han selv ret tilfreds med Udfaldet af sin Rejse. Det store Overblik over Menneskeslægtens Liv blev skrevet, afleveret i rette Tid til Forlægger og Trykker og udkom kort før Julen. Efterat Digteren havde vaklet noget frem og tilbage mellem Tilfredshed, ja Stolthed over sit Værk og noget tvivlende Mismod, havde han endelig slaaet sig paa det Første og var vis paa, at det var en kæmpemæssig Bataille i Literaturen, han havde leveret og vundet.

I denne Overbevisning gik han omkring i Gaderne, i Decemberdagens sølede og regnfulde Gader, og fra ethvert Boghandlervindue, hvor han saa sin Bog udstillet, straaede for ham en Austerlitz Sol. Under dens Straaler rettede han sin skæve Skikkelse og tænkte paa, at ogsaa Napoleon havde været lille af Væxt.

Med Maleren rev det rent ud i disse Dage. Som Vederlag for Rejsen havde Digteren sendt ham et Exemplar af sin Bog med et Par venlige og nedladende Ord.

Maleren havde pligtskyldig strax givet sig til at læse den. Han havde virkelig ventet sig Noget af den, ja Meget. Den Maade, hvorpaa Digteren for ham havde udmalet sine Ideer, havde gjort Indtryk paa ham. Vel fattede han ikke, hvorledes Alt dette kunde og skulde udføres, men der havde i Tankerne været Noget, som imponerede ham.

314

Bogen selv var ham en fuldstændig Skuffelse; den var for ham kun Linier til noget Stort, men ikke Andet, ingen Farver undtagen i smaa, rent lyriske Digte.

Han vilde meget nødig sige sin Mening til Digteren og gik derfor slet ikke til ham, efterat han havde læst Bogen. Dermed slap han imidlertid ikke; Digteren mærkede godt, at han udeblev, og tilskrev dette alle andre Grunde end den sande. Saa gik han en Morgenstund op til ham for at tage ham i Forhør.

Maleren var nu engang ikke Diplomat ligeoverfor andre Mennesker end Kunder, og det kom derfor temmelig hurtigt ud af ham, at han egentlig ikke syntes om Bogen.

»Naa, saa Du troer vel endog efter den ikke mere paa, at jeg har Talent,« sagde den Anden, med et stikkende Blik i sine sorte Øjne.

»Jo, jeg gjør,« han tilføjede i Forskrækkelse en Yndlingsed, »men jeg troer, som jeg altid har gjort, at det ligger i Retning af noget mere saadan Naturligt eller Idyllisk, hvad Du nu vil kalde det.«

»Jeg forstaar det meget godt,« sagde Digteren, »Du vil have mig i Retning af det Smaa, det Bagatelagtige, Du kan ikke taale, at jeg i Virkeligheden bliver noget Stort, Noget, som Du helt forsvinder for. Jo, Tak. Jeg har altid vidst, at Du var en Dumrian, nu ser jeg, at Du ogsaa er et smaaligt, misundeligt Menneske.«

Dermed stormede han ud af Døren. Han følte paa Trappen et Øjebliks Nag over at have været saa heftig, men han overbeviste sig meget hurtigt om, at han havde fuldstændig Ret i sin Opførsel, nu som altid, og kun havde givet Sandheden Æren ved at foretage denne Exekution paa Verdens maadelige Ynkelihood. Han kom

da ogsaa snart til Ro igjen.

Saaledes gik det imidlertid ikke med Maleren.

Denne følte sig i høj Grad smertelig berørt ved Vennens Ord. Han kunde mærke, at han var bleven saa underlig kold i Ansigtet, og da han saae sig i Spejlet, saae han, at han var helt bleg. Det havde han aldrig før set. Men han kunde tillige ikke mere male den Formiddag. Han satte sig ned foran Billedet med Jægersken og gjentog stadig for sig selv: »Det 315 var ganske godt, at jeg ikke svarede ham, skjøndt han havde fortjent det.«

Men Verden havde andre Skuffelser i Behold for den stakkels Digter end Malerens Frafald. Bladenes Anmeldelser begyndte at komme, og de vare ikke gunstige, tvertimod.

Hver Morgen og hver Aften siden Bogen udkom, havde han været inde paa en Kafé for at se Bladene igjennem. Der var ikke længe til Jul, og han var til Trods for al sin Sikkerhed dog bleven lidt bange for, at det ikke skulde lykkes ham at faa proklameret Bogen som Mesterværk, inden den gode Juletid kom; han var dobbelt bekymret herfor, fordi det jo var en Bog, man ikke saadan i en Ruf kunde gjøre sig færdig med, den maatte læses omhyggelig, maaske endog flere Gange, og den krævede en udførlig kritisk Behandling. En Dag, da han stod og vendte Bladene, faldt imidlertid pludselig hans Øje paa et Ord af hans Titel, det gav et Sæt i ham. Men hvad var det, det var jo umuligt, det Hele var et Stykke paa kun en halv Snes Linier. Han saae over det i et Blik og fik et Indtryk af, at det var et Angreb. Linierne dansede noget for hans Øjne, men han sagde til sig selv, at han jo maatte foragte, hvad der stod i et saadant Blad, og satte sig saa ned for at læse det. Anmeldelsen var kort og affejende; den erklærede Bogen for et mislykket Forsøg i en umulig Genre, et Forsøg, som man ikke engang kunde indrømme Præg af Talent. Hvad der kunde undskylde eller forsvare dens Fremkomst var i det Højeste, at Versifikationen paa adskillige Steder var let og smagfuld.

Han sagde atter til sig selv, at han foragtede, hvad der stod i Bladene. Denne Anmelder havde tillige vist den tykkeste literære Uvidenhed, han vidste aabenbart ikke, at han før havde skrevet Noget, formodentlig havde Karlen ikke læst mere end et Par Sider og ladet det være nok dermed. Det var skammeligt, at en saadan Letfærdighed i Pressen kunde taales, men raaddent var jo det Hele. Det lykkedes ham ved slige Betragtninger paa en noget krampagtig Maade at stive sig af til saamegen Ligegyldighed, at han kunde omtale Anmeldelsen til Andre som et ubetydeligt Fnug, der var faldet paa hans Bog.

Det Aar var imidlertid Anmelderne meget flittige med at 316 føje Forlæggernes Ønsker og expedere Bøgerne inden Julen, Ikke længe efter den første Anmeldelse kom der i et andet Blad en anden. Det var denne Gang om Aftenen, Digteren fik Bladet ihænde, ligesom han skulde hjem til sin The. Det var en hel stor Artikel foran i Bladet. Saadan skulde det være, der var dog endnu Blade, som havde nogen Respekt for det literære Arbejde. Han satte sig ned og læste og læste og fik det ene Stød efter det andet, saa at han stundom maatte tage Mod til sig for at blive ved. Hvor de vare lykkelige, disse lidt smuskede Kafegæster, som ellers sad i Stuen og døsede over deres Øl og deres Aviser, som for dem kun havde at fortælle om Tyskland og Rusland og politiske Vrøvlerier, men som ikke slog dem ihjel, ikke henrettede dem for hele Publikums Øjne, knuste deres Forhaabninger, gjorde deres Fremtid til Intet, deres hele Liv og Tilværelse værdiløs og forspildt.

Den lange Artikel sagde i en udførligere Udvikling det Samme som den korte; den gav flere Gange Grunde, som ramte Digteren lige i Hjertet, og som han i al Fald i det første Øjeblik maatte sige sig selv, at der var nogen Sandhed i. Der indrømmedes ham iøvrigt noget Talent, men aldeles ikke af Dimensioner, som i fjerneste Maade harmonerede med den Opgave, han havde sat sig, og som han vel havde set paa med en vis Storhed i Anskuelse, men som, hvis den overhovedet kunde løses, kun kunde blive det af en virkelig Digtergenius af højeste Rang.

Det var forgjæves, at han denne Gang søgte at gjøre sig haard og ligegyldig, han var opfyldt af det bittreste Nag imod sine Misundere og Forfølgere, som han mærkede allevegne, han følte, at hans store Slag, hans Austerlitz, var tabt.

Det var et Julevejr, som det stemmede med hans Sindstilstand. Ingen Sne og klar Frost, men Regn og Søle; ingen Solglimt, ingen klar Himmel. Den lille Kone havde læst og atter læst Bogen og i sit Hjertes Inderste jamret over, at der var saameget i den, som hun ikke forstod, men ikke desmindre havde hun fundet den uforlignelig skøn, baade det, hun forstod, og det, hun ikke forstod. Hun gjorde sit Bedste for at opmuntre ham, forsikkrede ham, at man nok vilde lære at vurdere ham, og at Folk, som læste Bogen, nok vilde sige 317 noget Andet om den end Bladene. Men det lykkedes ikke, han rystede kun paa Hovedet ad alle disse Forsikringer med en Mistvivl, som var ægte. Og det blev desværre ikke derved. Mere end en Gang affærdigede han hendes Forsøg paa at trøste ham, med Ord hvori der var en Haan, en Ringeagt for hendes Mening, hendes Evne til at forstaa ham, som pinte hende forfærdeligt. Saa bittre Taarer, som hun i Enrum græd herover, havde hun aldrig kjendt. Og det var rent forfærdeligt, naar Børnene hørte paa det; de forstod det jo ikke, men alligevel. Saa bittre Timer havde hun aldrig, aldrig kjendt.

Imidlertid holdt hun dog Modet saa nogenlunde oppe. Hun led med Manden, som led bittert over sig selv; der dæmrede i denne Tid et helt andet Lys over deres Fremtid, end nogensinde før.

Men for Børnenes Skyld maatte og vilde hun holde sig oppe. Hun havde derfor ogsaa travlt med at lave til Jul; en lille Sum af Honoraret for det mislykkede Digterværk var bleven givet til hende, og den havde hun omhyggelig gjemt til denne Tid.

Hun klippede i kulørte Papirer og stoppede Slikkerier i Poser og Kræmmerhuse og zirlige Æsker og satte de to Drengene i en lykkelig Stemning af kannibalsk Forventning med Hensyn til Alt det, der vilde være at udrette for deres Maver i Juletiden.

Men imens hun var sysselsat paa denne Vis, og - hun skammede sig næsten derover - kunde glemme sine Sorger derved, bestilte han ikke Andet end at gruble over sin egen Skæbne og sammenligne den med Andres. Han studerede Bladenes Anmeldelser af andre Bøger, med feberagtig Skinsyge, udmaalende deres Længde i Linier, spejdende hungrig efter Dadel, pint i sin Sjæl ved hvert rosende Adjektiv, vejende disse et efter et for at reducere deres Betydning til det mindst Mulige, opdagende Modsigelser i den samme Anmelders Dom og dømmende Kritiken endnu langt forsmædeligere end Literaturen. Naar Nogen vilde høre paa ham, udviklede han, hvorledes det var den overfladiske, koteriagtige Kritik, der udelukkende bar Skylden for, at Literaturen ikke kunde trænge igjennem.

318

Han drev omkring i Boglader og Læseselskaber og Foreninger, dels for at se, om Nogen tog fat paa hans Bog, dels magnetisk draget af et eller andet af de andre Værker, om hvilke en hemmelig Røst dog tilhviskede ham, at der i dem var Noget af det, som han ikke havde. Skjult gav han sig i Lag med en saadan Bog og havde saa strax efter de første Sider en Kritik færdig paa Basis af de Mangler, han alt da havde opdaget, de Fejl, han havde været saa lykkelig at finde. Fortsatte han Læsningen, opdagede han ofte, at han havde taget fejl; men saa skiftede blot Kritiken Indhold efter andre Mangler. En fuldstændig Fordømmelsesdom var i ethvert Fald det endelige Resultat, og den søgte han saa enhver Lejlighed til at udtale. Men det kunde jo hænde, at han godt følte, at hans Fordømmelsesdom var usand, og det gjorde, at hans Utilfredshed med sig selv og Alt kun blev endnu mere nagende og pinagtig. Han fandt, at det egentlig var en brav og fornuftig Mand, hin Kalif, der lod den store Byes Badstuer opvarme ved alle de Bøger, han kunde overkomme, for at al Literatur kunde blive ødelagt.

Han kunde ikke komme af med sin Bitterhed i sit Hjem, thi om end hans Kone fandt, at der blev gjort ham umaadelig Uret, vilde hun dog slet ikke være med til at opgive hele Livet, det laa ikke for hende. Hun tog tvertimod Tilværelsens Parti ligeoverfor Manden og gjorde det, vel i al Jævnhed, men dog tillige paa en saa sund og fornuftig Maade, at der ikke blev ham andre Argumenter tilbage end at skjælde hende ud, og det endskjøndt han holdt af hende og til Gjengjæld for den Maade, hvorpaa hun altid behandlede ham som Herre og Konge, ønskede at bevare en vis ridderlig og beskyttende Tone. Men han brød nu denne oftere og oftere. Det gjorde ham altid ondt bagefter; men han vilde alligevel aldrig bede hende om Tilgivelse og i det Hele aldrig erkjende til Nogen, at han havde Uret eller Mangler; det nagede ham blot, naar han havde været ubarmhjertig imod den lille Kone.

Med Maleren havde han som sagt helt brudt; men der var andre Steder, hvor han fandt Sympathi. Det var navnlig Tilfældet hos Harald Holst. Denne havde ombyttet sin frejdige Betragtning af Livet med en sort Pessimisme, og hos ham kunde Digteren møde den fuldeste Tilslutning, naar han 319 udviklede, hvor raadden og elendig Samfundstilstanden var. Det forekom Harald Holst, at hans Tanker først nu blev klarere, at han først nu ret indsaar, hvor Verden var fyldt af foragtelig Løgn og Kammeraderi, i Kraft af hvilket Sandheden altid og uden nogensomhelst Undtagelse blev underkuet og tilsidesat. Han kappedes snart med Digteren i at fordømme Alt og Alle - og begge fandt gjensidigt Velbehag i hinandens Selskab under al denne Fordømmen.

For Harald Holst fik dette Forhold en egen Betydning. Han blev saa ladet med overlegen Foragt for Verden, at han forbavsede sine Omgivelser og indgød dem mere Respekt end tidligere. Folk, der ere rede til at fordømme Alt, nyde som bekjendt i Reglen, om ikke Sympathi, saa dog en vis Kredit. Skjøndt han endnu ikke havde haft nogen Lejlighed til offentlig at manifestere sin nye Foragt for Alt, begyndte man ogsaa i hans politiske Omgivelser, som en Følge af de Yttringer, han lod falde i private Samtaler, at finde, at det nye Medlem dog maaske ikke var en saa fuldstændig Ubetydelighed, som man fra først af havde antaget. Gamle, drevne Politikere, som havde fin Smag for politiske Medmennesker og forstod at spaa om deres Egenskaber ligesaa godt som nogen Vinkjender om, hvad den unge Vin, han smager et Glas af, vil kunne udvikle sig til, begyndte at mene, at naar han blev rigtig behandlet, kunde der maaske komme Noget ud af ham.

Harald Holst tog hjem til Julen, men derfor var Digteren imidlertid ikke uden Forstaaelse og Samstemning. Han havde en Nabo i Huset, en kjedelig Fuldmægtig i et kjedeligt, kommunalt Kontor, hvor der var Meget at bestille og ringe Løn. Da denne triste Embedsmand tillige havde flere Børn og en skrap Kone, var han en Reserveven for Digteren i slige Perioder.

Fuldmægtigen var i Virkeligheden i denne Tid saa glad over det Nederlag, Digteren havde lidt med sine bekendte store Forhaabninger, at han følte sig venlig stemt ligeoverfor ham. I hans af kold Tobakslugt gennemtrængte, uhyggelige, lille Værelse tyede saa Digteren efter Harald Holsts Afrejse ind med alle sine Klager.

Medens paa den anden Side af Væggen den kjønne Kone med Ørenringene klippede i Guld- og Sølv- og kulørt Papir 320 og lavede sindrige Ting til Juletræet, sad de To i Fuldmægtigens Værelse og skar løs paa Verdens Daarligheder og opmuntrede hinanden ved at konstruere Sletheder og Afskyeligheder paa alle Kanter.

Fuldmægtigen var temmelig onskabsfuld, temmelig skadefro og umaadelig misundelig. Da han nu tillige ikke duede til Stort, var det ikke noget Under, at han havde Adskilligt at være utilfreds over i Administrationen og i denne saae Dygtigheden skudt til Side og Uduelighed og Nepotisme stikke Hovedet op allevegne.

Hovedstadens Anliggender vare, efter hvad han udviklede for Digteren, i Hænderne paa en Samling Mænd, der ikke gav den »Ring« Noget efter, som styrede New-York.

Forsaavidt var der ikke Noget at sige hertil, som det efter hans Forsikkring gik til ganske paa samme Vis i alle Forhold i Staten.

Og medens det lille, arrige Vrøvlehoved, svøbt i sin falmede Slobrok, marcherede op og ned ad sit pertentlig vaskede Gulv, fra hvilket han tog alle Trævler og Knappenaale op, huggede han løs paa alle mulige Forhold og svælgede i Forestillinger om, at det Hele da ogsaa maatte gaa Pokker i Vold. Og naar han havde talt ud og kastede sig ned i sin skaldede, lille Gyngestol med et eller andet Udbrud i Retning af at ønske alle mulige Ulykker over alt muligt, saa kunde Digteren tage fat og begynde at skildre Tilstanden i Kunstens og Videnskabens Verden.

Ogsaa der lutter Hulhed og Tomhed, lutter Forældethed og Overlevethed i det Gamle, lutter Elendighed og Forkrøbling i det Nye.

Maaske der i en beskeden Krog stod en ædel Spire, men den lod man ynkelig omkomme af Mangel paa Lys og Luft.

Fuldmægtigen billigede alt dette, men videre kunde han ikke bekvemme sig til at gaa.

Navnlig var han ikke at formaa til at fatte, at Digteren selv var denne ædle Spire under Kvælning, skjøndt Digteren utrættelig paa alle mulige snedige Maader søgte at lægge ham en Erklæring herom i Munden.

Digteren lod sig forlede til at erklære, at det lille Vrøvlehoved var en administrativ Kapacitet, at han var arbejdsom, 321 sled sig op, at han var elskværdig; det nyttede Altsammen ikke noget.

Den Anden tog Alt som en skyldig Tribut, men fornøje Digteren med at gjøre Gjengjæld, det vilde han ikke inklade sig paa.

Det nagede Digteren meget. Han tørstede efter at høre et anerkjendende Ord fra denne skarpe Kritiker, fra denne Mand, som han syntes var anlagt til at hilse ham, og det ikke blot nagede, men foruroligede ham virkelig, at han ikke hørte nogen Ros, foruroligede ham ligefrem mere end nogen Andens Taushed og Tilbageholdenhed.

Og hver Gang han havde gjort et saadant forgjæves Forsøg, vendte han tilbage til sin lille Dagligstue, hvor Æblerne forgyldtes og Saxen klippede i det kulørte Papir, mere trist og irritabel, end han var gaaet.

Juleaftens Dag kom. Man havde i flere Dage, efter den økonomiske lille Kones Anordning, levet af Kaffe og Smørrebrød for at dække Omkostningerne til en Gaas, en kongelig Spise, som havde sat Børnenes Fantasi i den hæftigste Bevægelse, navnlig efter at de havde hørt, at den skulde fyldes med Æbler og Svedsker. Gaasen var iøvrigt bleven en Begivenhed, hvis Ry ogsaa var trængt over til Fuldmægtigen. Denne ærgrede sig meget over denne Overdaadighed og søgte en svag Trøst i at tale saameget til sin Kone om Gaasestegs Ufordøjelighed, at hun i sit stille Sind undrede sig over, at saa mange af de mere velhavende Klasser overhovedet overlevede Julen. Hvorledes han skulde forbitte Gaasens Ejer Nydelsen af den, var tillige en Gjenstand for Fuldmægtigens specielle Overvejelser. Han havde mødt Digterens Kone paa Trappen og under Paaskud af at ønske hende glædelig Jul, sagt hende forskellige Spydigheder i økonomisk Retning, som imidlertid ikke gjorde Indtryk af at ramme. Digteren selv havde han ikke truffet. Ham vilde han erindre om, at de inden den 1ste Januar skulde betale et Fjerdingaars Leje, - det var Skikken i dette mindre velstaaende Hus - en Paamindelse, som han af tidligere Erfaringer vidste, var et ufejlbarligt Middel til at besørge ham i daarligt Humør. Og dog anede han ikke, hvor skarpt dette Vaaben var blevet nu efter Bruddet med Maleren.

Digteren sad imidlertid denne Dag dobbelt trist og mismodig indelukket paa sit Værelse fra Morgenstunden af. Skolerne, i hvilke han læste, havde jo alle Ferie, og han var ikke oplagt til at gaa ud uden Anledning. Han sad i sin Stue og saae Tøsneens hvide og store, men løse Flokker falde ned i Gadens brune Ælte og strax forsvinde der. Han sad og tænkte i ubestemt Almindelighed paa Juletid i lykkelige Barndomsdage, paa Forventninger, som fyldestgjordes, fordi Forventningen selv var en Fryd, paa Forhaabninger, som ikke vare Skuffelser og Bedrag. Og saa paa de andre Forhaabninger, som kun vare dette, og som gjorde Livet til et elendigt Bedrag for dem, der vare komne til Skjelsaar og Alder. Deri laa Barndommens Lykke, den havde sine Sorger, der følte ligesaa bittert i Øjeblikket som den voxne Alders, den havde sine Bekymringer, der kunde nae ligesaa stærkt som de modnere Aars, men selve den sørgelige Hemmelighed kjendte den ikke.

Han søgte at rive sig løs fra sig selv og prøvede paa at lege med sine Børn og have Glæde deraf.

Han havde fortalt dem Historier, og den ældste Dreng havde sagt til Moderen, at de i Dag vare morsomme, morsommere end dem i Bogen, og det havde oplivet ham.

Tiden til Festmaaltidet kom. Gaasen var aldeles vellykket. Den ældste Dreng havde et Øjeblik voldet en Panik ved forskrækket at komme styrtende ind og meddele, at der var en Hund i Køkkenet, som havde taget Gaasen, men det havde snart vist sig, at dette var et aldeles uhjemlet Rygte, som kun skyldtes den Virkning, det havde gjort paa hans livlige Fantasi, da han et Øjeblik var ene, at have hørt en Hund gjø ude paa Trappen. Han blev af sin Moder let revset for sine forhastede Meddelelser og fik derpaa strax Tilgivelse og befandt sig saa i den blidt vemodige Sindsstemning, som følger med at have faaet Forseelser tilgivne; hans Søkende derimod havde et behageligt Indtryk af, at der var foretaget en Exekution paa en Anden, medens de selv vare anerkjendte som holdende sig paa Dydens Vej. Børnene vare saaledes ret i Stemning.

Den lille Kone var i udmærket Humør og havde ærlig 323 talt rent glemt, at hun var en knust Digers Hustru, over det, at hun var Moder til nogle højst tilfredse Børn, der skulde have Juleaften. Digteren selv havde et Øjeblik glemt sit Nag og sine Skuffelser. Kort sagt Alle vare tilfredse, da man samledes om Gaasen. Og den blev nydt. Børnene spiste og holdt op at spise og begyndte atter at spise og løb ud og ind med Ben i Haanden og smurte med Gaas efter en langt større Maalestok end Israeliterne hin Festaften med Lammets Blod, thi disse behandlede kun Dørstolpen, men Børnene tog hele Lejligheden for. Saa kom der nogle festlige Æbleskiver, som til Trods for den forudgangne Gaas gjorde en ligesaa stormende Lykke, men som expederedes lidt hurtigt, for at man kunde komme til det næste, saa overordentlig vigtige Punkt paa Dagsordenen, Uddelingen af Presenterne.

Der blev taget af Bordet, og Tilberedelserne til Juletræets Tænding begyndte. Den flinke lille Kone foer ud og ind; Træet, der nu skulde bæres ind og tændes, var et tarveligt lille Skud, men hun glædede sig endnu mere dertil end Børnene. Mand og Børn blev lukkede ind i hans Stue, medens de sidste Forberedelser foregik, og hun hentede de Smaating frem, hun havde anskaffet. Der var ikke blevet Noget tilovers for hende selv undtagen til et overordentlig kostbart Bind om det ny udkomne Værk. Det lagde hun frem til sig selv.

Men imens Alting gik saa fredeligt og stille, kom den Aftenavis, Digteren holdt sammen med Fuldmægtigen. Ledet af en højst uheldig Tilskyndelse stak den travle lille Kone den ind til Manden, for at han kunde forslaa Ventetiden med den.

Han tog den og saae strax en Literaturartikel. Hans første Indskydelse var at lægge Bladet hen uden at læse den for ikke at faa sit gode Humør forstyrret; men den vedblev at friste ham. Blev den Anden, som var for, slet og uretfærdig behandlet, eller blev han skamrost af elendige, personlige Grunde, det Spørgsmaal skjød sig stadig op for ham. Saa blev han enig med sig selv om, at han nu iaften var i en saa sikker og fredelig Stemning, at han turde vove at læse. Saa lod han Drengen være, som han ivrig havde givet sig ifærd med 324 snappede Avisen og gav sig til efter Sædvane først hurtigt at sluge, og saa, da der kom Noget deri, som gjorde ham ondt, langsomt at læse Artiklen.

Det var en anerkjendende Omtale af en ny Bog af en ung Forfatter; det var slemt, men hvad der var endnu værre, var, at Anmelderen havde skrevet den i en negativ Form. Han roste mest Bogen ved at fremhæve, at den ikke led under denne og hin Mangel, som ellers pinte den literære Produktion. Maaske havde han herved ikke et Øjeblik tænkt paa Digterens store Digt, men for dennes nervøse og mistænksomme Sind var der ikke Skygge af Tvivl om, at der her forelaa et nyt og gjenneført, kun for en Forms Skyld behændig maskeret Angreb paa ham selv. Hver Linie, hver Sætning havde sit Stik til ham, der var for ham ikke nogen Tvivl om, at baade hans Bog skulde gøres til Fodstykke for den elendige Bladklient, som skulde hæves paa Piedestal, og at Anmelderen vilde slaa den endnu yderligere ihjel, maaske i en slyngelagtig Fornemmelse af, at den var ifærd med at rejse sig efter de første lumpne Overfald.

Enhver vilde efter hans Mening, skjøndt hans Navn ikke var nævnet eller antydet, forstaa, at han atter var bleven Gjenstand for en offentlig Exekution. Han satte sig ned ved sit Skrivebord, trist og forpint til det Yderste. En af Drengene kom hen og talte til ham; han svarede ikke. Drengen lagde sin Haand paa hans Arm, for at han skulde høre, han puffede i nervøs Irritation over at blive forstyrret saa voldsomt til ham, at han

tumlede langt tilbage, faldt og stødte sig haardt i Tindingen imod en skarp Kant, saa haardt, at det blødte, og han blev liggende, ikke skrigende højt, men stille jamrende.

Den lille Kone, som ikke vidste, hvem der var den Ulykkelige derinde, bankede paa Døren og sagde i en spøgende Tone, at de skulde værsgo være lidt rolige.

De blev Alle stille i samme Øjeblik, thi de vare blevne forskrækkede over den lille Dreng. Faderen løftede ham op, vaskede ham tavs ved sin Servante og fik ham til at tie, skjøndt han hele Tiden klagede over, at det gjorde ondt i hans Hoved. Han vilde ikke mere gaa, men sad og lænede sig op til Faderens Skulder. Det forekom denne, at han strax kunde gaa hen og tage Livet af sig, i et saadant Misforhold følte han sig stillet til den venlige og fredelige Tilværelse, som aabnede sig for ham her i Hjemmet og bød ham en Plads, som han ikke kunde indtage.

Muntert slog hans Kone tre Slag paa Døren og lukkede saa op. Børnene foer ind til det skinnende Juletræ. Han gik bag efter ind med den Lille paa Armen.

Konen blev bleg, da hun saae dem.

»Det er Ingenting,« sagde han, »han faldt og stødte sig; jeg kom til at støde til ham.«

Hun sagde ikke Noget.

Den lille Fyr saae virkelig helt daarlig ud. Hun tog ham paa sin Arm, og paa hans fornøjede Smil var det let at se, at han betragtede det som en Forbedring af Tilstanden. Sagte opmuntrende og snakkende til ham bar hun ham om og søgte at oplive ham ved at vise ham alle Herlighederne og love, at han skulde faa Lov til at vælge først af, hvad der var paa Træet. Han syntes ogsaa ret oplivet, men klagede dog stadig lidt over sit Hoved.

Digteren gik ind i sit Værelse. »Fader ligger og græder,« kom lidt efter en af Drengene hen og meldte hviskende til Moderen. Hun ilede ind, angst og bevæget. Han laa paa sin Sofa; om han just græd, som Drengen mente, er vel et Spørgsmaal, men ulykkelig var han, og det var umuligt for ham at ydmyge sig og være aabenhjertig ligeoverfor den beundrende Kone og tilstaa hende, at det, der nagede ham allermest, var, at han selv var begyndt at tvivle om, at han havde det store Talent, som for ham var Livsbetingelse for overhovedet at være Digter, og uden hvilket hele Tilværelsen tyktes ham uden Værd.

Hun fik nogle intetsigende Forklaringer om, at han havde Hovedpine og var træt, og nøjedes dermed, skjøndt hun godt vidste, at det ikke var den rette Sammenhæng og anede, hvor omtrent den laa. Hun saae Avisen ligge derhønde paa Skrivebordet; der var en lille Bloddraabe paa den. Derfor var altsaa den lille Fyr faldet og havde stødt sig! Der var altsaa Ulykken kommen fra iaften! Aa, hvilke Anklager og Forbandeiser hviskede ikke i sin Kvide et godt lille Menneske af sit fulde Hjerte imod de virkelig helt Uskyldige, som skrev 326 saa slette og onde Ting om deres Medmennesker og ødelagde Fred og Glæde endogsaa Juleaften!

Thi Juleaften var helt ødelagt, det var der ikke Tvivl om. Den lille Dreng maatte snart i Seng med en kold Kompres paa sit Hoved, og de to andre maatte hverken buldre paa deres nye Trommer eller blæse i Trompet eller blot hyle ganske fredeligt for ikke at forstyrre ham, nu han skulde falde i Søvn. Klynkende og klagende lidt i Halvsøvn sov han dog endelig ind.

Saa gik den lille Kone ind til sin Mand. Han havde rejst sig fra Sofaen og stod inde i Julestuen. Han saae paa den fint indbundne Bog. »Hvad skal den der?« spurgte han. Den Bog havde efterhaanden voldt ham saamegen Pine og Skuffelse, at han ønskede, at han kunde have kastet den paa Ilden. »Hvad skal den der?«

»Det er min Julegave til mig selv,« sagde hun.

»Den er tarvelig nok.«

»Den! Det er den kjønneste Bog, der er skrevet i mange, mange Aar,« sagde hun bestemt, »saa kan de for mig skrive, hvad de vil. Saadanne Vers lader de nok være at skrive.«

»Læs lidt højt af den for mig,« bad hun efter en Pause med indsmigrende Kløgt.

Men han rystede afslaaende paa Hovedet. »Jeg kan ikke, jeg har altfor megen Hovedpine,« han var ikke til at bevæge. Han følte med sig selv, at det vilde være ham ganske umuligt at tale ud, ganske og aldeles umuligt at betro sig ærlig og oprigtig til hende. Men paa den anden Side nagede det ham at være sammen med hende uden at kunne det.

»Jeg troer, jeg vil gaa en Tur,« sagde han, da de atter havde siddet tavse en Stund, »ellers kommer jeg ikke til at sove.«

Hun bad ham sukkende saa at gaa.

Da han gik ud af Døren og ned ad Trappen, kom Fuldmægtigen farende ud paa Trappen i sin lugtende Slobrok og med en lang Pibe i Munden.

»Naa, er det Dem, ja, det tænkte jeg nok,« vrøvlede han i sin Iver for at finde et Paaskud til at have løbet ud efter den 327 Anden. »De gaaer ud Juleaften, der er da vel ikke Noget i Vejen hos Dem?«

»Nej, jeg gaaer blot lidt op paa Volden, jeg har saa stærk Hovedpine.«

»Hovedpine,« sagde den Anden, inderlig fornøjet. »Det kommer af Blodkongestioner; De har formodentlig drukket og spist Noget, som De ikke kan taale, noget nederdrægtigt Djævelskab, som Gaasesteg og Punsch. Ja, jeg tænkte det nok, det bliver De syg af i flere Dage. Daarlig Fornøjelse for de mange Penge, det koster.«

»Ja, hvad koster ikke mange Penge,« sagde Digteren mat.

»Nej, det har De nok Ret i. Sikke Udgifter man har, og Huslejen! Nu, om et Par Dage skal vi jo til at betale; de Penge har jeg endda staaende i Sparekassen, heldigvis, men tænk paa Nytaarsregningerne og Doktoren og alt det Andet. Ja, god Nat, her er koldt paa Trappen. Glædelig Jul! god Nat!«

»Tak, god Nat,« sagde Digteren og gik ud paa Gaderne, hvor Tøsneen stadig i tætte Masser faldt ned i Sjappet og Sølet.

FJORTENDE KAPITEL

Harald Holst havde det ikke rigtig godt hjemme paa sin Gaard i Juleferien. Den forurettede Tante havde kjedet sig saa forskrækkeligt i sin Ensomhed, at hun endog havde savnet Haandværksfolkene og Spektaklerne. Hun følte sig derfor i endnu langt højere Grad end nogensinde før som Martyr. Alle Folk vidste tillige, at det var gaaet daarlig med Harald Holsts politiske Debut; Tanten vidste det ogsaa, og under sit Martyrium lod hun ingen Lejlighed gaa forbi, til at sige ham det og sige, at det havde hun sagt ham iforvejen. Det forekom ham til Slutningen, at hele Huset var saa ømt som en Byld, og at han ikke kunde røre ved Noget, uden at det skreg højst ubehagelig.

Følelsen af at være en skibbruden Mand forfulgte ham allevegne, hvor han færdedes, og den var ikke behagelig; han 328 kunde ikke se et fremmed Ansigt uden at føle en vis Trang til at forklare sig og udvikle Grunden til sit Uheld.

Et Sted, som han helt skyede at besøge, var den Gaard, i hvis Have den kjønne, unge Pige havde spadseret om Som ren. Han havde mere end halvt glemt hende i Kjøbenhavn og den lille Forelskelse var rent forsvunden under alle de andre Forestillinger og Tanker, som havde opfyldt ham. Nu, da han var derovre, dukkede hendes Billed op fra de kjendte Omgivelser. Han tænkte paa hende med Behag, han kunde egentlig nok have Lyst til atter at se hende, og tale med hende.

At han ikke var bleven forlovet med hende, beroede maaske for en væsentlig Del paa saadanne Tilfældigheder som, at hun en Dag paa Grund af Regnvejir ikke havde været paa Højen, da han netop var i et vist Humør til at gjøre det af, eller at en anden Gang en Hund var faret i hans Hest, medens han holdt udenfor Højen, og Samtalen alt havde faaet et vist Sving. Dispositionen til at fri havde imidlertid tabt sig under Fraværelsen, der maatte adskillig ny Samværen til for atter at kalde den til Live, og han havde dog ikke Lyst til at vise sig som en slagen Mand.

Men Beslutninger om ikke at ville se En eller Anden høre til dem, som man maa være to om, hvis de skulle udføres, og han var nu ene om sin. Den unge Dame var paa ingen Maade alvorlig forelsket i Hr. Harald Holst, det laa slet ikke for hendes Natur at blive det i nogen levende Sjæl af Mandkjøn. Men hun »syntes godt om ham«, og i den lille Fremtidsroman, hun havde udspekuleret for sig selv i de mange kjedelig Timer, hun havde paa Gaarden, havde hun alt i Sommer givet ham Plads som Forlovet og Ægteemand og alt, hvad dertil hører, en bedre Plads, end Nogen før havde haft af dem, hvem hun havde gjort Prøve med i bemeldte Roman. Og nu fandt hun, at det snart kunde være paa Tide, at Romanen begyndte at blive til Alvor.

Han var taget saa underlig akavet fra Egnen i Efteraaret, da han skulde til Kjøbenhavn, og havde ikke engang faaet sagt ordentlig Farvel. Det lignede ikke Noget. Nu viste han sig slet ikke ovre hos dem, det lignede endnu mindre Noget.

Og Juletiden havde hun altid tænkt sig maatte være den dejligste til at blive forlovet i. Men han kom stadig ikke. Der skulde være stort Herregilde en af Juledagene, han var inviteret, og saa - sendte han Afbud. Det skete, fordi han ikke for nogen Pris vilde være sammen med alle de Mandfolk, som vilde politisere, thi ude paa Landet politiserer man meget mere end i Byerne. Han havde en aldeles klar Fornemmelse af, at han vilde komme til at løbe Spidsrod, og det skulde han ikke have Noget af. Disse hans Tanker kjendte Frøkenen imidlertid ikke; hun forstod ikke hans Afslag, thi naturligvis troede hun ikke paa det Ildebefindende, han paaskød. Men hun var ikke af dem, der saadan tabte Modet eller blev dybt krænkede ved en lille Tilsidesættelse. Hun vilde have fat i ham. Og naturligvis fik hun det ogsaa og det paa en meget ligefrem Maade; vilde han ikke komme til hende, vilde hun komme til ham. Derfor traf hun den forurettede Tante i Kirken, og derfor fortalte hun hende, at hun Dagen før havde været lige ved at komme over at besøge hende, men havde ladet være, fordi hun vist vilde have syntes, at det var saa underligt. Tanten fralagde sig derpaa at ville have havt den Slags Syner og bad hende gjøre Alvor af det en anden Gang. Frøkenen holdt paa, at det vilde være underligt, og kom saa Dagen efter og var meget behagelig imod Tanten og ret behagelig imod Harald Holst, især da det led imod Aften. Hun fik Klaveret lukket op og fandt, at der endnu var levnet Rester af Toner i dets rustne Strenger, og gjorde sit Bedste for ud af disse Rester at faa Melodier, som Harald Holst tidligere havde holdt af. Resultatet var dog ikke synderlig glimrende, forsaavidt der var tilsigtet nogen særlig Opmuntring af Harald Holst. Hun talte til ham om mange, gamle Historier, men slet ikke om hans nye Storhed og seneste Kampe, og han fandt hende meget ubetydelig og lidt kjedsommelig.

Om Aftenen var hun saa uklar om den Besked, hun havde givet om at lade sig hente, og om hun overhovedet havde truffet nogen Aftale, at det paa en naturlig Maade udviklede sig til, at Harald Holst, til Trods for hendes Ubetydelighed, kjørte hende hjem i en lille Enspænderkane; thi man havde saa havt Sne i denne Tid, halv Tøsne, som inde i Byerne strax var bleven til et snavset Ælte, men som herude holdt sig endnu i et tykt, hvidt Dække.

»Bare vi ikke kjøre vild,« sagde Frøkenen, da de havde kjørt noget. Aftenen var mørk og Hr. Harald Holst stadig ikke meget livlig.

De kom til Korsvejen, hvor de to brave Piletræer stode i fuld Funktion med deres Vinterdragt og viste i Sneen og Mørket, hvor Vejen gik til Lille Lavby og hvor til Store Højby.

»De drejer vist forkert,« sagde igjen Frøkenen.

»Nej, jeg gjør ikke,« sagde Harald Holst.

»Skal vi virkelig ikke lige ud?«

»Nej, vi skal ikke, saa kommer vi over til Lille Lavby, og det er dobbelt saa langt.«

»Aa Gud, gjør vi det,« sagde Frøkenen. »Ja det er en anden Sag.«

»Ja det er godt, de Piletræer staaer her,« sagde Harald Holst. Og ti Minutter efter var Frøkenen sat af ved sin fædrene Trappe, og derved blev det.

Det forbausede den grublende Harald Holst Noget, at Mølleren ikke var ham saa slem, som han havde troet. Vel behandlede han ham med en vis Kulde og en vis Overlegenhed, der ikke var behagelig, men afgjort fjendtlig var han ikke. Det var, som om det dog nok kunde blive godt endnu, og da han talte med ham paa Slutningen af sit Ophold, viste det sig i Virkeligheden ogsaa, at der var en ikke saa fjern Maade at erhverve nogen Absolution paa. Mølleren mindede om Færgeprivilegiet og sagde paa sin udspekuleret ligefremme Maade, at det jo stod galt nok med Jernbanesagen, men siden de sidst skiltes, havde han tænkt, at han kunde dog i al Fald se at bringe Sagen i Orden med Færgeprivilegiets Afskaffelse. Det kunde ikke være vanskeligt; andre Steder havde faaet den Slags urimelige Privilegier afløst, hvorfor skulde man ikke ogsaa kunne naa det samme her. Ministeren kjendte naturligvis slet ikke dette Forhold, blev han opmærksom derpaa, vilde han vist ingen Vanskelighed gjøre, og 331 Egnen vilde sætte Pris derpaa. Vel var det ikke Jernbanesagen, man fik ordnet, men det var dog et Anliggende, som laa dem Alle paa Hjerte.

Selvfølgelig talte den kloge Møller slet ikke Noget til Holst om, at det særlig laa ham paa Hjertet, ham og en i Nærheden af Færgestedet boende Ejendomsbesidder, som i al Stilhed havde truffet et praktisk lille Arrangement med den nuværende Forpagter, hvorefter Færge og Gjæstgiveri og det Hele, som der var Noget at tjene ved, efter Udløbet af den nuværende Forpagtningstid vilde komme under deres Forsorg ved at blive givet fri.

Harald Holst vilde imidlertid slet ikke høre Noget om at røre ved Færgerettigheden. Hvordan man vendte og drejede det, vilde det naturligvis komme til at gaa ud over den gamle Dame, som ejede Gaarden, og, som man paa Forhaand kunde sige, kun vilde faa en aldeles utilstrækkelig Erstatning. Desuden havde han ved mange tidligere Lejligheder udtalt, at det vilde være skammeligt at røre ved denne Sag.

Det sidste, fandt Mølleren, havde ikke saa meget at sige, man maatte da have Lov til at komme til bedre

Erkjendelse. Og desuden, de, ligeoverfor hvem han havde »bundet« sig ved disse Udtalelser, det var de Andre, som dog ikke rigtig mere troede ham, medmindre ....

»Medmindre?«

Han gjorde noget Mere, som f. Ex. forlove sig med den lille Frøken derovre. Hendes Brødre havde meget at sige paa den anden Side, men de syntes at være blevne svært koldsindige i den senere Tid.

Harald Holst saae meget befippet paa Mølleren.

»Ja,« sagde denne med en Statsmands hele Overlegenhed. »Det er i Virkeligheden den politiske Situation: Enten maa De slaa Dem paa en Forlovelse eller paa Færgerettighedens Afskaffelse. Gud bevares, jeg vil ikke give Dem Raad, men jeg siger blot, at det Sidste er det Sikkreste, det er Vejen til os, og den skal De kun holde paa.«

Det var en Række højst pinagtige Overvejelser, han her var kastet ind i. Og det optog ham ganske i det Par Dage, han endnu vilde tilbringe derovre.

332

»Du er saa indesluttet,« sagde den krænkede Tante, naar han taus og adspredt sad ligeoverfor hende ved Maaltiderne eller for Høfligheds Skyld tilbragte en Times Tid i Dagligstuen.

»Jeg har saa mange Ting at tænke paa.«

»Det har vi Andre naturligvis ikke; vi forstaa os ikke paa nogen Ting.« »Synes Du, jeg skulde gifte mig,« spurgte han paa engang.

»Det er ikke godt for mig at svare paa,« sagde hun. »Hvad har Du selv Lyst til.«

»Jeg har egentlig ikke saa farlig Lyst.«

»Nej, naturligvis,« sukkede hun haabløst. »Det kunde jeg nok tænke. Det triste Liv, vi nu føre, kan jo gjerne vare ved den Smule Tid, jeg har tilbage. Jeg forlanger ingen Husmoder til at tage sig af det Hele og hjælpe lidt paa mig.«

»Naa ja, ja, Tante,« beroligede han hende. »Ingen ved jo, hvad der kan arrivere.«

»Vor Herre bevares, det er sandt nok. Du tænker altsaa virkelig paa ....«

»Nej, nej, jeg gjør ikke. Jeg tænker nok, men det bliver ikke til Noget.«

Han rejste til Kjøbenhavn uden at havde taget nogen afgjørende Beslutning. Han vilde raadføre sig med Digteren, der mere og mere havde vundet hans Fortrolighed. Dennes Bitterhed og Lyst til at rive ned paa Alt og mistænkeliggjøre og nedsætte Alle, som var saa stærk nu, tiltalte ret den nedslaaede og utilfredse Politiker.

Han traf den stakkels Digter i et Øjeblik, der gjorde, at han fik hurtig og klar Besked. Han havde lige skrevet et lille Digt fuldt af ædle og højmodige Følelser, hvori han næsten tilgav Verden den store Uret, den havde gjort ham, han havde hertil foreløbig forbrugt Alt, hvad hans Karakter havde i sig af højsindede Egenskaber, og var nu i den profane Virkelighed ublandet Beskhed og Bitterhed.

333

Da han hørte, at der var Tale om at værne om en Færgerettighed, der tilhørte en Dame, som var Kammerherreinde, og som boede i Amaliegade, blev han næsten ude af sig selv af Iver.

Han foer op af sin Stol, og svøbende sin slidte gamle Stuefrakke om sig, begyndte han en heftig Marche op og ned i Stuen.

Han fremførte i en feberagtig hurtig Tone en hel Del almindelige Fraser om Privilegier og Forældethed og Udsugelser af Klasser ved Klasser.

Et lille Stykke Legetøj, som et af Børnene havde slæbt ind, kom ham i Vejen paa hans Stormmarche og blev traadt itu. Den ulykkelige Unge, som var Vidne hertil, stak i at græde, fik et Par voldsomme Ørefigen og blev sat paa Døren, og Filippikaen imod Privilegier i Almindelighed drejede ind i et specielt Anfald paa Harald Holst, fordi han kunde være saa svag og holdningsløs at tøve et Øjeblik med at tage et saadant Skridt og mandig bryde med raadne Traditioner og jammerlige Hensyn.

Han afbrød sig pludselig for at tage et Blad Papir op fra Gulvet. Det var det nys skrevne Olieblad til Verden, som var faldet ned, maaske ved det Smeld med Døren, hvormed den ulykkelige Unge, der havde

faaet sit Legetøj søndertraadt, var bleven sat ud, maaske ved en anden af hans heftige Gestikulationer.

Da han havde Papiret i Haanden, satte han sig ned. »Har Du Lyst til at høre,« sagde han, og uden at oppebie Svaret oplæste han med stor Pathos nogle i Virkeligheden smaa, magre Vers, i hvilke han lyste Fred og Tilgivelse over alt Levende.

»Saaledes slaaer jeg Krybet,« sagde han, idet han sluttede og majestætisk lagde Papiret hen paa Skrivebordet.

Derefter tog han atter fat paa Færgeprivilegiet, gjørende det til et endnu mere kulsort Misbrug end tidligere.

Harald Holst følte sig overbevist og gav ham ved sin Bortgang et kraftigt Haandtag som Pant paa, at det var afgjort, at Misbruget skulde ryge i Lyset og en Sten i al Fald blive taget ud af de aristokratiske Fortrins Ringmur. Digteren havde i sin Bevægelse fundet nogle Adjektiver til de sidste Strofer i Tilgivelsen og skyndte sig at rette disse.

334

Harald Holst tog altsaa fat paa at virke for Privilegiets Ophævelse.

Der var naturligvis i Virkeligheden ikke noget vejfarende Menneske eller Kreatur, der vilde vinde det Mindste ved, at Færgerettigheden blev uprivilegeret og for Fremtiden besørget af den nuværende Forpagter som Ejer med Mølleren som passiv Interessent, men selvfølgelig lod der sig sige endel om forældede Privilegiets Urimelighed og Uhensigtsmæssighed og det Fornuftige i at afskaffe dem. Alt dette blev sagt i de private Samtaler, hvormed han blandt sine Kolleger drøftede Spørgsmaalet, og da Harald Holst, for en ikke ringe Del paa Grund af Digterens Inspirationer, var i en ret imponerende, misanthropisk Stemning, blev det sagt med tilbørlig Skarphed og Sikkerhed. Folk gav ham Ret, han følte sig endnu mere sikker i sin Sag, og en skøn Dag blev det anmeldt, at han agtede at stille en Forespørgsel til den vedkommende Minister, om han var betænkt paa at afløse og hæve det paa Lille Lavby Fjord bestaaende Færgeprivilegium. Thinget gav sit Samtykke til, at Forespørgselen maatte stilles, Ministeren, der var den samme, som han havde havt at gjøre med i Jernbanesagen, lovede at besvare den, og saa kom den Dag, da Harald Holst skulde gjøre sin anden Debut i det politiske Liv.

Han havde lagt sin Plan; først vilde han udvikle alle de Retfærdighedens og Billighedens Grunde, der talte for Privilegiets Afskaffelse, og stille sin Forespørgsel. Svarede Ministeren et beredvilligt og utvetydigt »Ja«, lovede han øjeblikkelig at gaa hen og afskaffe Privilegiet, vilde han anerkjende dette, men paa en kold og nedladende Maade, fremhævende, at Ministeren kun derved gjorde sin simple Pligt og let antydende, at det gjorde han ikke altid, som f. Ex. i Jernbanesagen. Dersom derimod Ministeren viste den mindste Vaklen, ja, saa skulde han faa Sandheden at høre.

I Overensstemmelse med dette Program holdt han ogsaa sit første Foredrag. Det var meget godt gjort og indeholdt et passende Udvalg af alle de Grunde, hvormed man slaaer Privilegier og Forrettigheder til Jorden. Da han vidste, hvem der ejede Rettigheden, indflød der en Bemærkning om, at den ganske vist udøvedes paa en saa lidet trykkende Maade 335 som muligt, men deri indeholdtes jo ingen Garanti for kommende Tider. Det Hele var meget net, og da Taleren nød godt af et begyndende Renommé som en bitter Aand, hørtes det med en vis Interesse.

Den højtærede Minister havde imidlertid ikke faaet nogen Fært af, at det unge Medlem i al Stilhed var bleven noget mere værd end den pure Begynder, han saa let havde kunnet koste i Jernbanesagen. Da det nu altid er behageligt for en Minister engang imellem at kunne vise, at han er Karl for sin Hat ved at feje et Medlem ordentlig af, og da særlig denne Minister i Kraft af sin Egenskab af ny KompromisMinister meget sjelden turde unde sig den Fornøjelse, da han omhyggelig maatte undgaa at lægge sig ud med Folk, fra hvem man kunde risikere det Mindste, saa vilde han ikke lade en Lejlighed, hvor der Intet var at risikere, gaa fra sig til at vise, at han ogsaa kunde være slem at komme for nær. Han rejste sig derfor op med stor Værdighed, da Harald Holst havde sat sig ned, og idet han kastede et fornemt Blik paa det Blad Papir, hvorpaa Forespørgselen stod, erklærede han med en afvisende Kulde i sin Stemme og hele sin Holdning, at han ikke havde havt Lejlighed til at henvende sin Opmærksomhed paa denne Sag, og at det heller ikke forekom ham, at der her forelaa et Forhold, som trængte til at reformeres; men ligesaa villig Ministeren altid vilde findes at være til at laane Haanden til modent og tidssvarende Reformarbejde, ligesaa uvillig var han til uoverlagt og uovervejjet Indgriben i det Bestaaende, selv naar det angik mindre betydende Ting.

Efter dermed at have slaaet det unge Medlem, som hverken kunde gjøre Ondt eller Godt, saa flad som en Pandekage, satte Kompromisets Mand sig ned i stille Triumf og med en behagelig Følelse af at have været Mand.

Men denne varede ikke længe. Op sprang det unge Medlem som en Løve, og det en af de Løver, der ikke falde ned som Faar. Strax da han begyndte med et med stærk Stemme intoneret: »Jeg ventede det!« var der Noget, som fik alle Folk til at spidse Øren, og for hver Sætning, han kom videre, vakte han yderligere

Opmærksomhed. Al den Bitterhed og Utilfredshed, han var ladet med, lod han faa frit Løb, og hans 336 Samtaler med Digteren kom ham til afgjørende Nytte, ikke blot ved den Grundstemning, de havde skabt i ham, men ved adskillige prægnante, slaaende, ja næsten aandrige Udtryk, hvori Digteren havde formet sine Anklager imod det Bestaaende, og som han med ikke ringe Virkning benyttede her, Indvendinger imod Ministeriets hele System og Tilværelsesgrundlag, dets Forsøg paa ved Svaghed og Halvhed og meningsløse Indrømmelser, saa til den ene Side, saa til den anden, at forlige det Uforligelige. Indvendinger, som Mange kunde være enige om, men som Alle stiltiende vare blevne enige om at dække til, i al Fald foreløbig, kom her frem i blinkende Skarphed.

Det var en mærkelig Tale. Medlemmerne hørte efter med stigende Opmærksomhed, og de, der havde drevet om ude paa Gangene og i Værelserne, kom ilende ind, dragne af Rygtet om, at der var noget Usædvanligt paa Færde. Referentpladsen skrev, saa Pennene knistrede; Ministeren, som efterat have knust det unge Medlem var gaaet ind i en Vinduesfordybning for at faa sig en hyggelig Passiar om det nye Stykke paa Theatret, glemte sine æstetiske Interesser og sad paa sin Plads og hørte efter med den mest bestyrkede Mine som en Mand, der uden Varsel har følt Jorden aabne sig under sine Fødder og er plumpet ned i et dybt Hul, hvor han endnu slet ikke ved, hvorledes han sidder i det.

Da Harald Holst havde endt sin Tordentale og satte sig ned, var det endnu slet ikke lykkedes for Ministeren at klare sig sin Stilling, og imens han sad og hverken vidste, ud eller ind, rejste en af Oppositionens vigtigste Ledere sig op.

Det var aabenbart, at man i hans Rækker havde fundet, at det dog ikke kunde gaa an at lade et ganske nyt Medlem distancere sig i Fjendskab mod Ministeriet, og uden alt Hensyn til Jernbanelovens Velsignelser og til det Forlig, der paa Basis af den var blevet sluttet for saa kort Tid siden, begyndte han ogsaa at sige Ministeren Ubehageligheder, idet han for den strategiske Positions Skyld til sit Udgangspunkt tog en varm Tilslutning til Fordringen om Færgeprivilegiets Afskaffelse og lod sig gennemtrænge af en dydig Harm over det frihedsfjendske Sindelag, Ministeren havde lagt for Dagen.

337

Et Par andre Talere, som maaske ogsaa vare komne i Tanker om Et og Andet, som det kunde være formaalstjenligt at faa afløst, fulgte efter. Saa kom endelig Ministeren frem. Han saae sig, ikke uden Værdighed, om i Salen og erklærede, at Intet havde under hele hans Ministervirksomhed forbavset ham saameget som de Angreb, hvorfor Ministeriet og særlig han havde været Gjenstand idag. De mere almindelige Angreb vilde han lade staa ved sit Værd, han fandt i al Fald ikke, at denne Sag kunde give ham Anledning til at komme ind paa et mere almindeligt Forsvar, ihvorvel det vilde være ham en Ære og en Glæde at føre et saadant. Men han vilde holde sig til selve Sagen og i den Anledning udtale sin dybeste Forbavselse over de Angreb, han havde været Gjenstand for, og som beroede paa den fuldkomneste Misforstaaelse af hans Ord, som det kun forbavsede ham, at ovenikjøbet flere Talere kunde gjøre sig skyldige i. Han havde jo udtrykkelig gjort opmærksom paa, at han ikke endnu havde haft Lejlighed til at sætte sig ind i Sagen, men for Enhver, der vilde forstaa ham, laa deri dog en tilstrækkelig klar Udtalelse om, at han vilde anse det for at være sig i høj Grad magtpaaliggende nu at komme tilbunds i den. Og medens han ikke kunde love at reformere et Forhold, som han ikke kjendte noget til, laa der tillige i hans Udtalelse, det vilde Tiden og Tidenden ogsaa vise, en aaben Anerkjendelse af, at, naar hans Undersøgelser, hvad der jo var meget rimeligt, maaske endog sandsynligt efter Alt, hvad han hørte om Sagen, førte til det Resultat, at her virkelig maatte foretages en Afløsning, da ogsaa at skride til en saadan Reform med den samme gode Villie, som han smigrede sig med altid at have vist, hvor det gjaldt at fremme modent og tidssvarende Reformarbejde. Det forekom ham, at med saadanne Udtalelser maatte virkelig den ærede Forespørger og Sagens mange andre Venner kunne være fuldt tilfredse. Tiden, hvis Dom Ministeren med himmelsk ren Samvittighed imødesaa, vilde i al Fald nok vise, at de havde Grund dertil.

Nu var det den anden Parts Tur at blive overrasket, og maatte Overraskelsen end være behagelig, var det dog ikke saa ganske let for et uøvet Medlem som Harald Holst at tage 338 den. Nu kom det ham imidlertid til Gode, at han havde forberedt sig paa Forhaand paa forskellige Eventualiteter. Af det Svar, som Ministeren skulde have havt, hvis han havde erklæret sig villig til at gjøre Noget ved Sagen, kunde Adskilligt bruges; den kolde Fornemhed, som han havde arbejdet ind i Vendingerne, passede netop fortræffelig til denne Situation, og med nogle smaa indledende Spydigheder om den mærkelige Maade, hvorpaa den ærede Minister var bleven misforstaaet, fik han derudaf et Svar, som gjorde megen Lykke ved den sikke Tone, hvori det var holdt.

Da man saa var færdig, sagde Harald Holsts skikkelige Sidemand, den brave oppositionelle Bonde, idet han strækkede sig, inden han rejste sig: »Naa, De fik ham saamænd kjørt ordentlig rundt«, og da Harald Holst kom ud paa Gangen, blev han helt overrasket over alle de mange venlige Ansigter, han saae nu fra de Kollegers Side, som aldrig ellers havde lagt Mærke til ham. Det var aabenbart, at han pludselig var bleven en Person af Betydning ved at bide ordentlig fra sig. Da han gik ud af Porten, kom den oppositionelle Stormand, som havde fejlet ham saaledes af sidste Gang, tog ham under Armen og fulgte ham lige til hans Dør. Da de der skiltes, havde han allerede faaet et godt halvt Løfte fra Harald Holst om at slutte sig til hans Parti, i al Fald konferere privat med ham om de vigtigere Afstemninger, der maatte forestaa.

Glad og lykkelig, som han ikke havde været det i hele det Afsnit af sit Liv, der havde været helliget til at fremme »det Heles og Stores« Vel, gik Harald Holst op paa sit Værelse, og idet han satte sig ned og tænkte over Dagens Begivenheder, sagde han til sig selv, at havde han vundet, saa var det, fordi han uden alle Bihensyn kun havde holdt Sandhedens og Fremskridtets Fane højt og hensynsløst bekæmpet forældede og uretfærdige Forrettigheder. Og naturligvis troede han, hvad han sagde til sig selv.

339

FEMTENDE KAPITEL

Der var et Sted, hvor Harald Holsts Optræden for forældede Privilegiers Afskaffelse havde vakt en særlig Begejstring, det Sted, hvor han selv maaske mindst havde ventet det - ude hos Kammerherreinden. Imidlertid var det dog ærlig talt ikke saa meget den gamle Dame, der havde følt sig tiltalt ved hans Optræden, som Frøken Helene.

De første Efterretninger om, at der var noget Galt paa Færde, kom fra Etatsraaden, som egentlig var den, der besørgede den lille Kreds' Forbindelse med Dagsbegivenhederne i Omverdenen. Naar han ikke tænkte paa Universalfødemidlet, sysselsatte han sig tildels med Samfundets Anliggender i det Mindre og det Større, i Retning af Bynyt og Politik, af smaa Skandaler og store Begivenheder imellem hinanden, som det nu falder i Huslivet og paa offentlige Steder.

Der havde han da ogsaa hørt lidt i Tide om det Angreb paa Færgegaarden, som forestod. En Søndag Aften mødte han i Amaliegade med et temmelig forstyrret og distrahit Væsen. Gehejmerraaden saae strax, at der var Noget paa Færde med ham, men tog sig det ikke videre nær; han vidste, at Etatsraaden i den senere Tid var gaaet videre paa sine biologiske og fysiologiske Studiers Bane og havde læst Noget om det Vegetative i Dyrelivet, som havde gjort ham aldeles forstyrret, da det slet ikke passede med den Løsning af Ernæringsspørgsmaalet for Mennesket, som han troede at være paa Vejen til ved Hjælp af Ernæringsessentsen.

Men da han spøgende alluderede til, at der nok var trukket nye Vanskeligheder op fra det Vegetative, afviste Etatsraaden det paa en saa alvorlig Maade og med en saa hemmelighedsfuld Vinken og Blinken i Retning af Damerne, at han blev helt uhyggelig tilmode. Etatsraaden, som ikke havde noget dramatisk Talent, betydede vedblivende Gehejmerraaden, at han havde noget aldeles Hemmeligt at meddele paa en Maade, saa hele Selskabet blev opmærksom derpaa og han i Alles Interesse maatte lette den gamle Herre for den Byrde af Viden, som trykkede ham saa haardt.

Gehejmerraaden syntes nok, at det var en temmelig daarlig Nyhed, men mente, at man gjorde bedst i strax at tale 340 om den, læmpelig forberedende paa, at den truende Forandring, som i det Hele lignende Forandringer sjelden blev til Fordel for Folk.

Det syntes i og for sig ikke at forbavse Gehejmerraaden saa særlig, at nogle Folk ovre i den vedkommende Egn vare komne til det Resultat, at det kunde være hensigtsmæssigt at faa en saadan Rettighed afløst paa det Offentliges og vedkommende Ejers Bekostning. Derimod forbavsede dette naturligvis i højeste Grad den gamle Dame. Det gjorde paa hende et stærkt Indtryk af Alvidenhed hos den for hende altid noget gaadefulde Institution, Rigsdagen, at den havde faaet Øje paa hendes lille Færgerettighed; men det forekom hende rigtignok tillige, at den gode Rigsdag, som, da den kjendte Rettigheden, ogsaa maatte kjende hende, der ejede den, gjerne kunde have bestemt sig til at lade den Sag ligge, til hun, som var en gammel Kone, engang var død og borte, og saa i Mellemtiden have givet sig af med noget Andet. Instinktmæssig havde hun ogsaa en vis Bekymring for, at der neppe vilde komme noget Godt ud af det for hende, naar der blev taget fat paa og gjort Forandring i et saadant Forhold, en Bekymring, som hun jo nok kunde mærke, at Gehejmerraaden ogsaa delte.

Der var i den senere Tid kommet i Stedet for den mere stille, søgende Uro noget mere Abrupt, næsten Heftigt i Helenes aandelige Væsen. Hun interesserede sig nu ogsaa for hele denne Sag paa en saa levende Maade, at det i høj Grad overraskede hendes Omgivelser. Hun vilde have fat i de gamle Papirer, som vedrørte Sagen, og fik dem ogsaa ud af Gehejmerraadens Værge, ikke uden nogle spøgende Bemærkninger af den gamle Herre. Saa studerede hun dem med stor Iver og satte sig virkelig saa godt ind i Sagen, at hun den følgende Søndag helt imponerede Gehejmerraaden og Flemming ved sit Kjendskab baade til det, der vedkom den, og det, der ikke egentlig vedkom den. Hun var kommen til det Resultat, at Alt Rettigheden vedrørende var i den bedste Orden, at de besad den med al mulig lovlig Adkomst, og at det vilde være en stor Uretfærdighed at foretage det Mindste, der kunde forrykke det gamle Forhold. Gehejmerraaden gav

hende ganske Ret i, at Ingen kunde besidde en 341 Færgegaard med tilhørende Privilegium mere retmæssig end hendes Moder, men kunde ikke saa ganske tiltræde hendes Betragtning af det derfor absolut Forkastelige i at ville gjøre nogensomhelst Forandring i Forholdet. Hans ganske vist noget tørt formulerede Grund gjorde imidlertid ikke synderligt Indtryk paa hende. Ikke mere Indtryk gjorde Flemmings Ironiseren, naar han udviklede for hende, at enten var der i Virkeligheden slet ikke Noget, der var Rettigheder og Forpligteiser, eller ogsaa var der maaske Noget af denne Art, men saa var tillige i den virkelige Verden det Hele indrettet saaledes, at jo bedre grundet en Rettighed var, desto mere Anledning var der til, at den ikke blev respekteret. Hun vilde til Slutningen slet ikke mere svare Flemming, men sagde blot med et af disse Skuldertræk, som klædte hende saa udmærket, at det jo ganske vist var den nemmeste Maade at tage alle Anliggender i Livet paa. Dertil tav Flemming, thi fra hendes Mund syntes den Slags Udtalelser at gjøre mere og mere Virkning.

Den Dag Harald Holsts Forespørgsel skulde for i Rigsdagen, vilde hun absolut være tilstede, og Flemming fulgte hende ogsaa derhen. I Begyndelsen følte hun sig lidt generet; det forekom hende, at det var hende Sagen gjaldt; men da Forhandlingen var begyndt, interesserede den hende snart saa meget, at hun glemte dette.

Med den største Spænding hørte hun efter Harald Holsts fortræffelige Tale, og det er sikkert sjældent, at det i Politiken lykkes saaledes at overbevise Nogen og forandre en Opfattelse blot ved Ordets Magt, som det var Tilfældet her.

Hun var gaaet derhen med Uvillie imod den uretfærdige Antastelse af hendes og hendes Moders retmæssige Ejendom, som var stillet i Udsigt, men alle de Grunde, Harald Holst med saa megen Styrke fremførte for Afløsningen, gjorde et stærkt Indtryk paa hendes varme og ærlige Sind. Hun glemte ganske, at det var hendes egen Interesse, det gik ud over, og sluttede sig fuldstændig til Taleren. Da Ministeren kom frem og erklærede sig uvillig til at gjøre nogen Forandring, oprørtes hun næsten over at høre ham staa paa et saa ubilligt og stokkonservativt Standpunkt, og med Tilfredsstillelse hørte hun paa den Spidsrodsløben for Ministeren og 342 nisteriet, som dette gav Anledning til, og med Fornøjelse var hun endelig Vidne til Tilbageaget og de meget forstaaelige Løfter om at overlade hendes Færgegaard til dens Skæbne.

Hun havde Lyst til at udtale sig for Flemming, og dog havde hun ikke rigtig Mod dertil. De vare jo aldrig enige, og hun vidste, hun vilde komme til at høre hans kritiske Ironiseren rejse Indvendinger, naar hun erklærede, at hun havde skiftet Mening.

De gik derfor i Taushed, men hun blev ikke lidt overrasket, da han, idet de skiltes, sagde i en Tone, der var næsten blød: »Helene, jeg troer virkelig, De har skiftet Mening, lad Dem ikke narre.«

»Ja, jeg er bleven bange for, at vi have en hel Del Uret,« svarede hun og saae bestemt paa ham.

»Tag Dem iagt, at De ikke narres af Dem selv.«

»Jeg vil heller narres, end ...« hun fuldførte ikke Sætningen, thi der var Noget i hans Udtryk, som afvæbnede hende.

Da hun kom ind til Moderen i Dagligstuen, forekom det hende, at der var saa hedt og tungt imellem alle Lænestolene og Sofapuderne, at hun ikke kunde laa Vejret. Til Moderens ublandede Forskrækkelse ilede hun hen og smækkede et Vindue op og lod kold Vinterluft strømme ind.

»Hvad gaaer der dog af Dig? Hvor kommer Du fra !« spurgte den forskrækkede gamle Dame, idet hun lod Broderiet synke i Skjødets. »Det er sandt,« tilføjede hun saa, »Du har jo været henne og høre. paa vor Sag, det havde jeg, med Skam at sige, næsten glemt. Stakkels Barn, ja saa kan jeg tænke, Du er noget medtaget. Lad mig hjælpe Dig af med Tøjet. Fortæl mig saa, hvordan det gik.«

»Moder! vi have Uret,« sagde hun i en heftig Tone.

»Uret? Vi! Men Barn, hvor kan Du sige saadan Noget. Er Gaarden ikke vor?«

»Jo, men Privilegiet ikke, det har vi ingen Ret til.«

»Men hvad er det dog for Noget,« sagde Kammerherreinden nu for Alvor indigneret, »hvor kan Du sige saadan Noget. Hvor kan Du et Øjeblik tro, at Din Fader, der aldrig vilde gjøre et Menneske et Gran af Uret, at han skulde have ejet det, naar vi ikke havde Ret dertil.«

343

»Han vidste det ikke, vi vidste det jo heller ikke, men nu indser jeg det godt, man har ikke Ret til at eje den Slags Ting, til at gjøre sig Fordele paa Andres Bekostning ved en Tvang, der engang vilkaarlig og uretfærdig er lagt paa dem, og som ikke bliver en eneste Smule mere retfærdig, fordi den har bestaaet i - jeg ved ikke hvormange Aar.«

Kammerherreinden var ikke kommen videre end til de første Sætninger i Datterens Svar og gjentog med rystet Stemme: »H a n skulde ikke have vidst Besked, Din Fader skulde ikke have vidst rigtig Besked! Hvad gaaer der dog af Dig? Hvormange Gange har jeg ikke hørt ham sige, da vor Formue ellers var borte, at det dog var godt, at vi havde Færgegaarden med dens Privilegium, det var ikke stort, men det var en sikker og fast Indtægt. Din Fader skulde ikke have vidst Besked!«

»Jo, Moder, han vidste jo nok Besked, men han tænkte vel ikke paa, om det nu egentlig fra først af var retfærdigt at lægge den Tvang paa Folk, at de skulde gaa netop til vor Gaard for at blive færgede over og indlogerede og Alt det, og om Uretfærdigheden bliver bedre ved, at man har draget Fordel af den i lang Tid.«

»Uretfærdighed! Jeg kan ikke begribe, hvor Du kan sige saadanne Ord om Noget, Din Fader har havt Lod og Del i. Men hvad uretfærdigt er der i, naar vi ere forpligtede til at holde Færge og Folk til den og Redskaber og Alt det, der ikke koster lidt, for at Folk altid kan være sikke paa at komme over, hvad uretfærdigt er der saa i, at de ogsaa er forpligtede til at gaa til vor Gaard.«

Til Moderens simple og praktiske Indvending havde Helene i Øjeblikket intet Svar; men idet hun blev ved at gaa op og ned af Gulvet i hurtig Takt, sagde hun: »Ja, der kan maaske være noget ret Praktisk i det, men det stemmer alligevel ikke med højere Retfærdighed, at ikke Enhver, der boer ved Fjorden, skal have Lov til at færge Folk over, og at Folk skal gaa lange Omveje og betale bestemte Taxter for at komme over med vor Færge. Nej, Moder! Jeg skal lade være at kalde det Uretfærdighed, naar Du ikke kan lide at høre det Ord, men jeg siger, at dersom det tages fra os, have Ti ingen Ret til at klage derover.«

344

»Dersom det er Guds Villie, at vi skal miste vor Ejendom, ved jeg nok, at vi ingen Ret har til at klage, men maa finde os i det som i Andet, vi har fundet os i og baaret, og som har været haardere; men luk nu Vinduet, nu bliver her for koldt, og giv mig Shavlet, der ligger, jeg fryser allerede. Galt bliver det forresten, min Pige, at komme ud af det uden den, thi Du kan være ganske vis paa, at vi ikke faar nogen stor Erstatning, naar de tager Privilegiet, det siger Gehejmenaaden.«

Dette sidste Punkt var imidlertid det, der mindst skulde skræmme Helene. Med sin gode Forstand havde hun godt set, hvor stort det materielle Tab kunde blive, men i Udsigten hertil var der Noget, som ingenlunde trykkede og nedslog hende, men næsten forekom hende tillukkende, ja som i den Uro, hvori hun var, aabnede hende en Udsigt til Befrielse, som hun mere end nogensinde trængte til. Saa vilde hun maaske blive nødt til at virke, til at arbejde i Livet for sig selv og sin Moder, hvor og hvorledes, det vidste hun endnu ikke, men saa var der dog en Udsigt til, at hun kunde faa tilfredsstillet denne Trang til at virke og udrette Noget, som det nu pinte hende, at hun ikke kunde finde Udvej for. Saa kunde hun faa Livet at se fra en anden Side end den stille, indelukkede, som hun kjendte, føle noget mere Frisk og Bevæget end det, der viste sig i de udpolstrede Værelser herhjemme.

SEXTENDE KAPITEL

Harald Holst var nu kommen paa den almindelige og hurtige Anerkjendelses brede Vej, yderligere Triumfer vare ham forbeholdte, og han var ifærd med at blive en Personlighed af Vigtighed. De Sager, han tog sig af, blev altsaa mere virkelige og alvorlige Sager, end de før havde været, og dette kom ogsaa hans Jernbaneplan tilgode. Det viste sig, at man ikke betragtede denne som helt afdød; Folk baade fra den ene og fra den anden Side talte til ham om den og syntes at have megen Interesse for den. Han fik Breve om den fra Mølleren - nu meget ærbødige og høflige Breve - hvori denne, 345 næst at vise pligtskyldig Paaskjønnelse af, hvad der var udrettet i Færgesagen, tillod sig at henlede hans Opmærksomhed paa, at hans Venner fra Kjøbenhavn meddelte ham, at Jernbanesagen ikke var at anse for tabt, naar man blot ikke vilde bide sig altfor meget fast i en enkelt bestemt Linie, men rette sig lidt efter, hvad der overhovedet kunde gjenneføres.

Saa kom man ogsaa og fortalte ham, at man i Udvalget havde stillet sig venlig til Sagen, ja, at Ministeren endog havde røbet en vis Interesse for den. Det var aabenbart, sagde man, at han gik ud fra, at Harald Holst vilde have en enkelt bestemt Linie og kun denne. Den kunde man imidlertid ikke uden videre tage, uden at støde alle dem fra sig, som vilde have den anden rivaliserende Linie, og at støde Nogen ubetinget, var det, man mindst af Alt kunde indlade sig paa. Derimod mente fine Næser, som havde sporet dette ud, ogsaa at have sporet, at dersom der kunde udfindes et Kompromisforslag, saa vilde det nok kunde gaa, saaledes som Kompromiser saa ofte gaa i Verden.

Dette var nu Altsammen godt nok, men at lave Kompromiser er ikke Noget, der ligger for unge og

uerfarne Mennesker, og Harald Holst hørte temmelig hjælpeløs paa de Antydninger i denne Retning, der gjordes ham baade fra Interesserede og fra Uinteresserede, thi ogsaa i den Slags Forhold er der meget mere hjælpsom Godmodighed ved Siden af al Daarligheden, end man i Almindelighed forestiller sig.

Heldigvis fandt han imidlertid i denne sin Forlegenhed en hjælpende og vejledende Ven. Det var en Kollega med ikke ringe Indflydelse, og som siden hans Sejr i Færgesagen havde faaet en vis Interesse for ham, Bankdirektør West.

Bankdirektør West var en fremragende, offentlig Mand, Noget han var bleven, fordi han havde havt et bestemt Forsæt om at ville blive det, hvilket som bekjendt er en Maade, hvorpaa mange fremragende Mænd blive fremragende. Virkelig fremragende Egenskaber ere ikke nødvendige; vil en Mand frem, faaer han i Reglen Lov dertil; Folk skumle maaske bag hans Ryg, imens han puffer sig frem, men de lade sig puffe til Side, og naar den Puffende først er kommen hen til den Plads, han ønsker sig, vil han i Reglen kunne beholde 346 den, saalænge det skal være, og Folk ville endog unde ham den bedre end de Andre, som i det Fjerne ses at puffe sig frem imod den. Saaledes var det ogsaa gaaet med Bankdirektøren. Han havde saa ofte anbragt sig selv i Forgrunden og og sat sig og sit Navn i Forbindelse med Ting, som han ikke forstod sig det mindste paa, at der havde udviklet sig en vis Trang i Samfundet til stadig at se ham som Forgrundsfigur og have ham til at lede og styre i endnu flere uvedkommende Anliggender.

Hans Hovedegenskab som offentlig Mand var iøvrigt en stor Evne til at kunne tale i ubegrænset Tid og tillige med stor Vægt om Alt det, han ikke kjendte nogetsomhelst til. Hans bedste Egenskab derimod var, at han oprigtigt troede paa sig selv, var fuldstændig overbevist om, at hans Ord altid vare et Udtryk for den rette og sunde Betragtning af Sagen, og om at han og Fædrelandet ikke kunde undvære hinanden. Naar han f. Ex. ivrigt arbejdede for, at Soldaterne istedetfor at have indenlandsk Skotøj skulde forsynes med Støvler med limede Saaler af en ny Papmasse, som han var med at fabrikere et Sted i Udlandet, saa forstod han at gjøre sig selv døv ligeoverfor alle Indvendinger imod en saadan Fodbeklædnings Hensigtsmæssighed, og den Dag, det var lykkedes ham at faa Papsaalerne indførte, og Hæren paa dem skulde marchere ud til Krig, vilde han græde af aldeles oprigtig Rørelse, føle sig som den bedste Patriot af Verden og sandsynligvis et eller andet Sted med sin ejendommelig fede, bævrende Stemme holde en begejstret Tale over dem, som - i Papstøvlerne - »vilde med Løven falde, gammel og askegraa«.

Denne indflydelsesrige Mand var under det nye Kompromis- Mæglings- og Enighedsmministerium bleven en af de mest Uundværlige, mest Indviede og mest Indflydelsesrige. Han havde til Stadighed Mægling, Kompromis, Enighed og alle mulige Dyder, der gaa i Retning af Fordragelighed, Imødekommenhed og Menneskekjærlighed paa Lager og i Kommission, enten for Ministeriet i Retning af Andre eller for Andre i Retning af Ministeriet; og han bevægede sig med stor Lethed og Dygtighed i hele den udviklede Situation, især efterat forskjellige tidligere ledende Folk havde trukket sig 347 tilbage i tavs Passivitet og ladet Pladsen endnu mere aaben for ham.

Denne ledende Mand interesserede sig nu til alle Tider ganske særligt for Jernbaneanlæg; han havde fulgt den store Jernbanelov med den mest anspændte Opmærksomhed, havde været meget medvirkende paa alle Stadier, ogsaa i det Udvalg, hvor Sagen nu laa, og han saa derfor de Chancer, Harald Holst's Anlæg havde faaet, og saa dem ganske anderledes tydelig end denne. Det stod snart klart for hans overlegne Aand, at naar der var forskellige Punkter, som enten selv skulde have Jernbane eller være fri for at se, at andre fik, men de selv ikke, saa laa der en med hele Kompromissystemet højst stemmende Løsning deri, at man gav alle disse Punkter Jernbane. Hvorledes Linien saa skulde lægges, maatte man se at blive enig om, Opgaven var ikke uløselig; man kunde f. Ex. gennem de forskellige Punkter trække enten en Zigzaglinie eller en Kamlinie, der tog dem alle. Han gjorde sig det endvidere klart, baade at det var bedst, naar man overhovedet spenderede saa Meget paa nye Baner, saa ogsaa af patriotiske Øjemed i Enighedens Interesse at spendere Meget paa denne, og tillige, at her kunde han gjøre en god privat Forretning for sig selv ved paa nogenlunde favorable Vilkaar at sikre sig og nogle Kompagnoner Entreprisen af den ny Bane, som vilde blive stillet lidt anderledes end de andre i Lovforslaget optagne Anlæg. Sagen blev i Hurtighed og Stilhed undersøgt, det blev befundet, at baade Zigzaglinien og Kamlinien kunde udføres, og at det vilde være baade det Fornuftigste og det for vedkommende Entreprenører Sikkreste og Fordelagtigste at anlægge Zigzaglinien. I Overensstemmelse hermed bestemte det hemmelige Konsortium sig for denne, men i Overensstemmelse med sin sædvanlige Fremgangsmaade i slige Forhold bestemte West sig tillige for, da han strax fra Begyndelsen af vilde optræde aaben og ærlig, som den, der ønskede at blive Entreprenør, tilsyneladende at ønske og anbefale Kamlinien, men lade sig Zigzaglinien paanøde, og saaledes, hvor god Forretningen end maatte blive, staa i det mest dadelfri og agtværdige Lys, som den, der halvt imod sin Villie og uden al Beregning havde gjort et glimrende Kup.

348

Han talte i denne Tid jævnlig med Harald Holst, og saa skete det da, at denne som han mente ganske af sig selv, fandt paa, at Løsningen af det vanskelige Banespørgsmaal skulde ligge deri, at man anlagde enten en Zigzagbane eller en Kambane. Han meddelte denne sin Opdagelse til West, som under en livlig Anerkjendelse af det Rigtige og Hovedet paa Sømmet Slaaende i Ideen klarede dens Fordele yderligere for ham paa en Maade, der ikke kunde andet end indgive ham den mest ubegrænsede Tillid til sin nye Vens

Forretningsdygtighed.

Holst meddelte sin Ide til Flere, som vilde kunne faa Indflydelse paa Sagen; han skrev om den til Mølleren, overalt mødte han Sympathi. Hvad vilde imidlertid Ministeren sige, det var det store Spørgsmaal.

Paa dette Stadium af Sagen blev han indbudt til et stort politisk epikuræisk Selskab hos West.

Disse Fester havde altid to Bestanddele, en materiel og en immateriel. Den Første var altid af en utvivlsom god Bonitet; saaledes ogsaa denne Gang. Et udvalgt Selskab af indflydelsesrige Mænd joges igjennem en lang Række af fortrinlige Retter med den apoplektiserende Hurtighed af tre Retter i Kvarteret, som god Tone i Serveringen fordrede. Efter at denne farlige Proces heldig var ført til Maalet og Hjerterne vare blevne blidere og bøjeligere, idet al Energien var koncentreret i de med deres Opgaver beskjæftigede Maver, begyndte den immaterielle Del. I det Forspisingens Halvmørke, som paa dette Stadium lagde sig over Sindene, yndede Bankdirektøren at være paa Færde. Han havde næsten altid, naar han havde Selskab, adskillige smaa Jern i Ilden, og til Ære for hans Dygtighed som Fyrbøder maa det siges, at han sjelden lod nogle af disse brændes. Denne Gang var det Harald Holst's Bane, der var det vigtigste Jern.

West vilde, som sagt, have sig Zigzaglinien paatvungen; han vilde helst have, at det skulde være Ministeren selv, som gjorde den til sin Ide, det vilde lette ham Arbejdet paa mange senere Stadier. Derfor maatte foreløbig Alt være Kambane, om end Begejstringen for denne skulde konstrueres af ikke altfor uforgængeligt Materiale. Han vilde selv 349 tilsyneladende være Kambanemand, hans Medinteressenter skulde være det, Harald Holst skulde være det.

Det Sidste var nu overmaade let at faa i Stand. Det var i en tilstrækkelig Grad arrangeret, allerede inden man gik tilbords. Hvad der nu skulde besørges var, at faa den vedkommende Minister, som naturligvis ogsaa var tilstede, til at finde paa Zigzaglinien og passionere sig for den.

West fik da ogsaa strax efter Bordet fat paa ham; men Ministeren var idag ikke saa let at behandle. For det Første var det ham endnu ikke ganske klart, hvormeget Hensyn der skulde tages til Ønskerne om Banen og til Harald Holst. Det var nok givet, at han ikke var en saadan Skovisk, som Ministeren først havde troet. Men hvad var han? Det var slet ikke klart endnu. Men dernæst havde Ministeren ganske andre Ting i Hovedet end Jernbaneanlæg. Han var meget optaget, som han forresten altid var, af hvad man sagde om Ministeriet paa dette eller hint Sted, men særlig i det Thing, hvor det konservative Parti sad stærkest og tættest. Det Værste, man kunde sige ham, var, at han stod sig daarlig med dette; hans Opgave var praktisk at føje dem, der stod paa den helt modsatte Fløj, paa yderste Venstre, og hans Formaal var derfor offentlig at gjøre dette og privat og fortrolig staa sig ligegodt med yderste Højre og blive anerkjendt af dette. Nu var der imidlertid den Dag hos West - der havde Privilegium paa at se alle mulige Mennesker, uden at disse blev særlig kompromitterede ved at komme der - ogsaa et af Højres mest fremragende og indflydelsesrige Medlemmer - en rig Jordegodsejer. Ham vilde Ministeren adskillig hellere have fat i end i sin ærede Vært. Kunde dette ikke lykkes, saa var der ialfald et Par Redaktører, som han gjerne vilde have sagt et høfligt, fortroligt Ord; de vare blevne ham lidt kølige i den sidste Tid.

Bankdirektøren fangede ham imidlertid op og stod altsaa for ham behandelende Spørgsmaalet, Kambane ktr. Zigzagbane, paa en saare behændig Maade. Med let Haand afvejede han deres gjensidige Forhold, tilsyneladende i Favør af Kambanen, men læggende det ene gode Zigzagargument efter det andet til Rette for Ministeren, naar han blot vilde høre efter med et Minimum af Kritik og sund Fornuft.

350

Men de skarpe Øjne, der bag de blaa Brillen betragtede det ministerielle Ansigt, kunde ikke ret se noget Tegn til, at Ministeren agtede at præstere dette Minimum. Havde han spist altfor Meget, eller hvad var der i Vejen med ham? Han stod tavs og ubevægelig, ja, til saa stor Forbittrelse for Bankdirektøren, at hans Øjne gnistrede bag de blaa Brillen, nik? kede han endog flere Gange og sagde: »Ja, De har Ret, det synes virkelig, at Løsningen er der,« eller: »Ja, jeg har altid tænkt mig, at skulde der gjøres Noget, maatte det være en Kambane; det er mit gamle System for den Slags Egne,« eller andre lignende vise Yttringer. Bankdirektøren var nærvædet at blive gal eller i al Fald apoplektisk af Forbittrelse; heldigvis spiste og drak han meget lidt ved sine egne Forretningsmiddage.

For Ministerens Vedkommende var imidlertid Sagen den, at der havde dannet sig en lille diskuterende Gruppe, som gjorde ham mere og mere distrairt ligeoverfor Andet. Denne Gruppe, i hvilken ogsaa de to Redaktører saaes, havde samlet sig om den indflydelsesrige Jorddrot og førte der en ivrig, om end høflig dæmpet Samtale. Det var det, der ikke lod Ministeren have Ro, han havde en umaadelig Respekt for den Indflydelsesrige. Denne var en stor Mand, men af dem, som aldrig var traadt frem i Forgrunden, og som maaske netop derfor tog sig saameget større ud. Vist var det, at det uigjenkaldeligt var slaaet fast, at han øvede stor Indflydelse. Hvor og paa hvad Maade det egentlig gik for sig, ja, hvem kunde sige det? Men ganske i Almindelighed var det en politisk Troessætning hos alle Partier, at han vaagen og i Søvnne, gaaende, staaende, siddende og liggende altid øvede Indflydelse. Han havde aldrig været Minister, han talte aldrig i Salen, vilde knap nok med i de allervigtigste politiske Udvalg, men han havde Brystlommen fuld af snavsede

Breve fra Lehnsgrever og Sognefogder i forskellige Egne af Landet, hvori der altid stod en eller anden højst oplysende Passus, i Reglen om Stemningen, som han betroede sine Fortrolige med mange Ophævelser, som det, det egentlig kom an paa i nærværende Øjeblik, gjørende Ceremonien endnu omstændeligere ved, at han aldrig kunde finde det Brev, hvori det mærkelige Sted stod, i de første Omgange i Lommen og dernæst 351 heller ikke kunde finde, hvor i Brevet det stod, før efter en Mængde Udfoldninger og Sammenlægninger og Vendinger af Papiret og Paasætninger af en Næseklemmer med et revnet Glas og en slidt og slap Fjeder, der altid faldt af, hver Gang han skulde læse op med Eftertryk.

Selv gav han derimod sjelden nogen Mening tilkjende, men yndede at udtale sig i Vendinger som »Ja, ja,« eller »Naa saadan,« eller »Det kan jo være godt nok, men ...« og saa blot nikke. Navnlig dette Sidste var hans Yndlings vending, og saavel de stakkels Ministre som andre Politikere, der skulde bejle til hans Indflydelse, havde i mange møjsommelige Stunder grublet sig halvt sindsforvirrede over, hvad der i Virkeligheden skjultes i det Skatkammer af Visdom, hvortil dette »Men«, som aldrig vilde aabne sig, førte ind.

Paa ham hvilede nu Ministerens Blik, seende langt ud over Kam- og Zigzaglinier. En af Ministeriets Venner, som altid var paa Færde med at bringe det mærkelige Efterretninger om Stemninger og Tilstande i den politiske Verden, havde Dagen før gjort ham den bevægende Meddelelse, at den Indflydelsesrige i en fortrolig Kreds havde sagt om Ministeriet: »De kunde trænge betydelig til at stives, men....« en Udtalelse, der var et overordentligt betydningsfuldt Fingerpeg om en Misstemning i visse ledende Kredse, som Ministeriet vilde gjøre vel i at tage det størst mulige Hensyn til. Intet Under derfor, at Ministeren interesserede sig for, hvad der nu foregik i og omkring den Indflydelsesrige. Af et Ord, som lød fra Gruppen, naar En og Anden intonerede lidt højere end den normale Selskabstonart, kunde han høre, at der var Tale om »Planer«. Da nu Hemmeligheden var den, at Ministeriet ikke i den vide Verden havde det, der lignede en Plan, hvilket var den sande Grund til, at Ingen kunde opsnuse den til Trods for al den Skarpsindighed, der jævnlig anvendtes herpaa, saa var Ministeren endnu mere ivrig efter at høre, hvad denne udmærkede Kreds sagde, og tænkte sig, at han mulig endog kunde pikke et eller andet Guldkorn op i Retning af Plan.

Det var altsaa intet Under, at Ministeren ikke samlede et eneste af Zigzagargumenterne op. Han gav sit Tilsagn om, at Bankdirektøren skulde faa Bygningen af en eventuel Bane 352 i Entreprise, men paa selve Linien var det ikke muligt at faa ham til at tænke paa selvstændig Vis, og da Bankdirektøren gjorde et nyt Forsøg paa at faa Diskussionen rejst om i Retning heraf, gled han, som nu atter hørte Ordet »Plan« nævnes i Gruppen, med et temmelig umotiveret »Aa, undskyld«, bort fra de blaa Brillen og lige hen imod Gruppen.

I samme Øjeblik løste imidlertid den Indflydelsesrige sig ud fra den med en Mine, der ligesaa godt som Ord sagde: »Det kan Altsammen være godt nok, men....«

Han lod Gruppen staa og snakke videre og gav sig til med jævnt hurtige Skridt og Hænderne paa Ryggen at vandre op og ned ad Gulvet, ikke seende paa nogen Verdens Ting, men naturligvis øvende Indflydelse og hemmelig beskæftigende alle de Andres Tanker i den forladte Gruppe og især den stakkels Ministers, der bildte sig ind, at han var løbet for ham, og tænkte paa den raadende Misstemning, hvorom han var bleven varslet, Angreb paa Ministeriet, dettes mulige Afgang og andre forskrækkelige Ting, som ganske betog ham Humøret.

I Virkeligheden var imidlertid Grunden til, at den Indflydelsesrige havde trukket sig tilbage og nu filosoferede peripatetisk og ensom, den, at det var faldet i hans Lod i Livet at skulle forsones en svag Mave med en meget stærk Appetit. Mangen Gang, naar han var taus og meget tankefuld og hans Omgivelser bespændt søgte at udgrunde, hvilke store politiske Planer, hvilket nyt Syn paa den politiske Udvikling, der nu beskæftigede ham, og hvad Konsekvenserne heraf vel kunde blive, var det i Virkeligheden Fornemmelser i hans Mave, der var en Gjenstand for hans Tanker. Saaledes ogsaa nu. Problemet var ingenlunde, om Ministeriet skulde have Lov til at blive eller skulde falde, men om han ikke havde gjort fejl i at spise en Artiskok, som kombineret med Trøfler gav ham Udsigt til at skulle straffes med en sig alt nærmende Kolik.

Ængsteligere og ængsteligere grundede Ministeren over, hvad der kunde være i Vejen, og kom endelig til det Resultat, at den Indflydelsesrige ikke syntes om hans lange Samtale med Bankdirektøren og formodentlig, ja ganske sikkert, mistænkte ham for et Forræderi i Toldsagen.

I Selskabet var ogsaa Maleren. Han havde en kolossal 353 Appetit og tænkte ved slige Lejligheder kun paa at gjøre Skade for et saa stort Beløb som muligt i de dyreste Retter og de fineste Vine, og paa bagefter maaske at fange en god Bestilling. Han havde nu ved Cigarerne fundet den dyreste Kasse og røg med et Lokomotivs Kraft for at faa røget dobbelt imod de Andre, inden han skulde ind og synge Bondeviser for Damerne, hvilket var hans selskabelige Specialitet. Imens fik han og Harald Holst sig en lille Passiar, begge paa engang glade over at kunne vise sig for den Anden i et saa fint Selskab og gjensidig lidt overraskede over, at de havde drevet det til at komme der.

Den Indflydelsesrige, som imidlertid syntes, at han havde havt godt af den lille Motion, og at Koliken atter tegnede til at drive over, nærmede sig i mere oplivet Humør til Maleren, som øjeblikkelig rejste sig og traadte an med den mest reglementerede Ærbødighed for den Mand, der ikke blot - rigtignok efter en stærk

Prutten - havde kjøbt et af hans dyreste Billeder, men som ovenikjøbet kunde kjøbe hans hele Produktion for Livstid, hvad Øjeblik det skulde være. Den store Mand vilde imidlertid tale om noget Andet. Han hajede sin gamle Portmonnaie op - Alt hvad han havde i sine Lommer var gammelt og slidt - og op fra den gamle Portmonnaie tog han en gammel Mønt og spurgte Maleren, om han ikke som Kunstner og Kjender kunde sige ham, hvad det var for en Mønt. Han havde fundet den hos en Guldsmed, hvor han havde havt et gammelt Sølvservice til Oppudsning, og Guldsmeden havde overladt ham den »for Sølvets Værdi«, thi han vilde ikke tage imod den som Foræring, hvilket han i Forbigaaende sagt ligesaa godt kunde have gjort. Han troede imidlertid, at det var en stor Sjældenhed, han kjendte den ikke.

Den store Jordegodsejer samlede paa Mønter, ligesom han i det Hele samlede paa mange Ting, men vel at mærke, indtil det begyndte at blive dyrt; han var nemlig en meget stor Økonom. Derfor stansede han ved de billige Erhvervelser, men af saadanne havde han ogsaa paa sit skjønne Herresæde en Række af de mest forvirrede Samlinger, som han tillagde stor Værdi.

Maleren tillod sig i en meget underdanig Tone den 354 mindre originale Vittighed, at han kun samlede paa Kronemønt og da der ikke blev smilet af den, ilede han med at præsentere sin Ven, Harald Holst, som Møntsamler og Kjender. Harald Holst havde ganske vist en Tid samlet, men forstod sig ikke mere derpaa end den Anden, som imidlertid blev glad ved at høre, at han var Samler og nedlod sig til at mindes, at de ogsaa paa anden Vis vare Kolleger, hvorpaa han rakte ham Mønten.

Harald Holst foreslog, uden ret selv at vide hvorfor, at den skulde være kufisk eller maaske tyrisk, ja tyrisk.

Der trak han et stort Numer i Lotteriet. Jordegodsejeren havde engang havt en sjelden tyrisk Mønt, som en samlende Ven havde stjaalet fra ham. Hvad om Skæbnen nu vilde give ham Oprensning ved at skaffe ham en anden sjelden Tyrer.

Han fik øjeblikkelig stor Interesse for Harald Holst, tog ham om Skulderen paa en faderlig Maade og sagde til ham med en egen landlig Bonhomie, som han til sine Tider anvendte med et dertil svarende lidt tykt Mæle: »Naa, lille Holst, lad mig faa fat i Dem«, og trak ham ned i en Sofa og glemte der ganske og aldeles Kolikanløbene under en mere animeret end sagkyndig Debat om Mønter og Møntsamling og en Udvikling af, hvilke uforlignelige Sjældenheder han havde i sin Samling.

Den stakkels Minister kom atter paa Pinebænken i en ny Anledning ved denne Sag. Han saae med ængstelig Spejden, hvilken Opklaring der foregik paa det indflydelsesrige Ansigt, og det blev ham klart, at der i denne Stund fra yderste Højre knyttedes farlige Forbindelser med den spirende Opposition; det maatte forhindres og det strax.

Det lykkedes ham at glide ud af Gruppens Ramme og henimod Sofaen. Der var paa den anden Side af den store Mand rigelig Plads til en Tredie, og ned paa denne Plads dalede Ministeren blidt og undskyldende, idet han paa en vindende Maade udbad sig Tilladelse ved fløjlsblødt at lægge den ene Haand paa den Stores Ryg, den anden paa hans indflydelsesrige Mave og i Fløjtetone spørge: »Naa, hvorledes gaaer det, Kjære? Var De tilfreds med Carlsbad i Sommer?« 355 »Pokkers kjedeligt Hul,« vrissede den Adspurgte, »men det hjælper jo altid, og der er saamange kjedelige Ting i Verden.«

»Aa, Gud, ja, det er sikkert nok,« samstemmede den Anden forsonlig.

»Jernbanesager f. Ex.,« snærrede den Anden, gnaven over at blive afbrudt i Lovprisningen af sin Samling.

»Nu brænder Tampen,« tænkte Ministeren, »nu gjælder det at holde Ørene stive.« »Ganske vist,« indrømmede han elegisk, »man kan jo, saa vidt man end strækker sig, ikke gjøre alle Folk tilpas.«

»Det fik jeg at mærke,« sagde Harald Holst høfligt spøgende, men dog med en vis Sikkerhed.

»Ja, det maa De nok sige, lille Holst,« sagde hans nye Ven. »I skal ikke rose Jer paa Jeres Kant af, at Jeres Kaal bliver gjort fed.«

»Nej - jo - nej, jeg beder,« sagde Ministeren, aldeles befippet over, at den fjendtlige Sammenslutning var saa vidt fremskreden, som han her mærkede. »Jeg - vi - Regeringen er meget vel stemt imod et Baneanlæg i den Egn.«

»Det har man sgu ikke mærket Noget til endnu.«

»Kjære Bedste, De fejler sandelig; jeg tør sige, at man endog i Udvalget vil kunne bevidne, at jeg er gaaet ind paa Anlægget i Principet.«

»Det kjender vi s'gu nok. Man gaaer altid i Principet ind paa de Ting, man ikke vil have.«

Fortvivlet, drevet til Muren, lagde Ministeren en besværgende Haand paa hans Knæ og sagde med en dristig Vending, hvoraf han siden mangfoldige Gange roste sig som et sandt Mesterstykke af dristig politisk Taktik: »Jeg er ikke alene gaaet ind paa Sagen i Principet, jeg har bestemt mig for en Linie, som jeg er overbevist om vil tilfredsstille alle billige Krav i Egnen.«

»Og det er,« spurgte Harald Holst spændt.

»Det er« - sagde Ministeren, med statsmandsmæssig Værdighed - »en Linie, som hører til et System, som efter min Mening altid bør anvendes under Forhold som de foreliggende, hvor forskellige, men hver paa sin Vis berettigede Fordringer paa flere Steder i den samme Egn staa skarpt imod 356 hinanden, det er, om jeg saa maa sige, Kompromissets og Akkordens Ide overført paa Jernbaneanlæg, det er en Kamlinie.«

»En Kamlinie,« sagde Harald Holst glad, »det er udmærket, det ville vi være meget tilfredse med.«

»Det er ogsaa det, de skulle have,« nikkede Ministeren med Statsmandsmæssighed i hver Bevægelse og svingende sin Lorgnet i Takt med Ordene paa Spidsen af sin Pegefinger, - »det er ogsaa det, de skulle have. Men lad os nu høre, hvad De siger dertil, Kjæreste,« fortsatte han, forfølgende denne vundne Fordel.

»Det er s'gu ikke saa galt,« sagde den Anden, som atter af sin Mave var bleven let erindret og tænkte, at det dog vist var bedst at komme hjem og faa en Kop Kamillethe ovenpaa den Pokkers Artiskok.

»Naa, De synes altsaa om den Løsning.«

At synes om Noget indlod han sig aldrig paa, og han svarede derfor med et neutralt Grynt.

Ministeren mærkede, at han havde stillet Spørgsmaalet mindre heldig, og rettede det selv til: »De misbilliger den i al Fald ikke.«

»Nej, nej, det gjør jeg ikke,« sagde den Anden, som vilde have Ende paa det, thi der var nu ingen Tvivl om, at han alligevel trængte til rigtig varm Kamillethe.

Han rejste sig. Ministeren var henrykt, mere kunde han ikke forlange. Faren var foreløbig besværet og den Gnist, der kunde have voldt den store Ildebrand, behændig traadt ud med Foden, inden den havde fænget.

Triumferende ilede Harald Holst hen til sin Vært. »Alt er i Orden, vi faa Kamlinien!«

»Kamlinien!« udbrød den Anden højt i sin Forskrækkelse; Fortjenesten ved den Linie var meget tvivlsom.

»Ja, Kamlinien,« sagde Ministeren, som stod bagved, venlig, glad over ogsaa at glæde sin Vært.

»Ja, Kamlinien,« gryntede den store Jordegodsmand, som kom for at sige Farvel.

»Ja, men, ja, men,« stammede den forfærdede Bankdirektør, der saae adskillige hundrede Tusinder opløse sig i Røg.

»De er jo, saavidt jeg ved, ogsaa en af dem, der anse den Linie for den bedste,« sagde Ministeren, lidt forundret.

357

»Ganske vist, unægtelig, naturligvis,« stammede den Anden. »Her er forb ... her er umaadelig varmt.«

»For Guds Skyld, ingen Vinduer op, før jeg er gaaet,« sagde den Indflydelsesrige med mere livfuld Energi i Stemmen, end han før havde havt.

Han tog dermed Afsked, længselsfuld efter sin Kamillethe og sin Seng, men efterladende en almindelig Antagelse af, at han skulde være Fjerdemand ved et allerhøjeste Whistparti, hvor maaske Ministeriets Skæbne kunde komme til at staa paa Spil.

Men Ministeren saae Døren lukke sig efter ham med et frydefuldt Herte. Han stod her som den kloge Sejrherre, og lidt efter tog ogsaa han Afsked, takkende oprigtig og venlig den nu saa alvorlige Vært for den meget behagelige Dag. Paa Hjemvejen tænkte han rigtignok med et Suk paa, hvormange nye Miner af samme Art som den, han iaften saa heldig havde kontramineret, Tilværelsen endnu havde i Beredskab for hans Snildhed. Men det er saa Ministres Skæbne, trøstede han sig med, naar Programmet er, at man skal gjøre Alle tilpas.

Nogle af de fremragende og alvorlige Mænd gik hjem, men Andre og i al Fald den yngre Del af Herrerne blev; om Aftenen kom der nemlig, efter udenlandsk Skik, endel Unge, det var »Receptionsaften«.

Harald Holst følte sig efter den nye, store Sejr, han nu iaften havde vundet, som Noget imellem en Alexander den Store og en Talleyrand. Han havde havt stor Lyst til øjeblikkelig at telegrafere over til Kredsen, lade Klokkerne gaa og den store Begivenhed forkynde, at foruden Færgerettighedens Afløsning havde deres uforlignelige Rigsdagsmand ogsaa skaffet dem Kambanen, en Bane, om hvilken alle Parter, Sorte, Hvide og Graa af alle Nuancer kunde slutte sig. Han bestemte sig dog af nærliggende Grunde til foreløbig at blive og nøjes med indvendig at nyde sin Triumf.

Han gik ind til Damerne. Det var blevet ham noget tvivlsomt, hvorvidt en alvorlig Politiker som han egentlig kunde være høflig imod Damer. Han bestemte sig dog for at være det, men naturligvis med et let Skjær af Overlegenhed, og han gik om i den unge Skare med et vist, alvorsfuldt nedladende Smil paa sit Ansigt, hvori man læste, at han var en Mand, som havde sit Fædrelands Skæbne i sin Haand, men som dog overbærende kunde tage let Del i Døgnets uskyldige Tant.

»Skal her danses?« spurgte han en glad, ung Frøken, for hvem han var bleven præsenteret af Maleren; han talte med lidt dybere Stemme, end der var hans naturlige Mæle, og saae meget alvorsfuldt paa de forskellige Forberedelser, der antydede, at man tænkte paa den af ham nævnte, tomme og overfladiske Forlystelse.

»Ja, vi Unge skal nok danse,« sagde den glade Frøken, som ikke hørte til de Forknytte. »Danser De?«

»Nej,« svarede Holst, »nej, jeg danser ikke, jeg er for gammel; det vil Damerne vist ogsaa finde.«

»Er De gift?«

»Nej, jeg er ikke. Hvorfor det?« spurgte han lidt forbløffet.

»Aa, saa troer jeg ikke, man vil finde Dem for gammel; at sige, hvis De da ikke er forlovet?«

»Det er jeg heller ikke.«

»Saa kan vi nok tage Dem med endnu.«

»Naa, Hm!« sagde Harald Holst, der ikke følte sig saa sikker i denne Art Diskussion, som ved Jernbanespørgsmaal. »Jeg troer dog ikke, jeg vil anholde om at komme med; det er ikke Noget for en ordentlig Rigsdagsmand som mig, at danse.«

»Gud! De er da ikke Rigsdagsmand? De selv.«

»Jo, ganske vist, jeg er Rigsdagsmand,« svarede han med en vis, salvesfuld Stivhed, »forbauser det Dem saameget? De finder maaske, at jeg er for ung dertil,« tilføjede han, efter et Øjebliks Pause.

»Aa, det tænkte jeg saamænd slet ikke paa; men jeg troede, at det ikke var ordentlige Mennesker.«

Den høje Piedestal, hvorpaa Harald Holst for et Øjeblik siden havde staaet og skuet ud over Mængden, som han troede saae op til ham som til en Art Halvgud, forekom ham paa en ubehagelig Maade at svinde bort under hans Fødder ved dette Pjank, og det mest Irriterende ved det Hele var næsten, at hun var saa nydelig og saa fix. Alting, hendes Øjne, hendes Dragt, hendes Haar.

359

»De interesserer Dem nok ikke meget for Politik,« sagde han løst.

»Nej, det kan De være vis paa; det kan De da heller ikke forlange, at vi unge Damer skal interessere os for. Maa vi bare være fri; det er jo ikke Andet end Skjænderi. Naar de begynder at tale om Politik hjemme, gaar jeg altid min Vej.«

»Saa haaber jeg, det ikke gaar altfor tidt paa, at man saaledes gjør Dem landflygtig, Frøken.«

»Nej, heldigvis; det er kun, naar der kommer en Onkel, som er lidt underlig, de siger, at han er Republikaner. De Andre, Fader og Brødrene, lader os i Fred.«

Heldigvis begyndte Musiken at spille op.

Harald Holst bukkede for den fixe Lille, skjøndt han fandt hendes Naivetet utaalelig næsvis.

»Naa, De danser altsaa dog.«

»Ja, naar De giver mig Lov dertil.«

»Det er en grinagtig Snegl, jeg har faaet til første Dans,« betroede den fixe Lille lidt efter i en Skynding sin Veninde, »jeg troer virkelig, han vil have, man skal være bange for ham, fordi han er Rigsdagsmand. Han

er hele Tiden, ligesom Hr. Møller var i Historietimen, naar vi ikke kunde Noget.«

»Ja,« svarede den Anden, »det er en stor Skam, der er næsten ingen rigtige Herrer iaften, og saa alle disse kjedsommelige Ministre og Rigsdagsmænd, som bare staa og glo i Døren og er saa mætte, at de er nærved at falde i Søvn. Bare man for hver sex af dem kunde faa en ordentlig Herre.«

»Det har Du Ret i, min Pige,« sukkede den Fixe, »naa, jeg maa nok hen til min Hr. Møller.«

Heldigvis havde de fremragende og indflydelsesrige Mænd, hvem der var Tale om, ikke nogen Forestilling om, hvilke forskellige Vægtskaale man bliver vejet paa i dette Liv. De vare tilfredse med den Lødhed, de tilkjendte sig selv, saaledes som det jo i Reglen gaar.

Harald Holst, som ingenlunde anede, hvad der mentes med, at en ung Dame under Dansen flere Gange kom hen og spurgte, hvorledes det »gik med Møller« eller erklærede, at der »maatte slaaes et Smil af MøEer, hvad det saa kostede« eller gjorde andre Meddelelser om »Møller« - morede sig 360 egentlig ganske godt og opdagede, da Dansen var forbi, at han et Øjeblik virkelig havde glemt Kambanen. Der var heller ikke nogen Tvivl tilladt om, at den unge Dame saae ganske overordentlig nydelig ud, da hendes livlige Ansigt var bleven endnu mere livligt og straalende af Dansen.

Han kunde ikke lade være at ifølge hende temmelig stadig med Øjnene, efterat de vare skilte, og et Par Gange mødtes virkelig deres Blikke.

»Møller var ved Gud egentlig meget rar,« sagde hans Dame ivrig til sin Veninde. »Men han er af dem, der skal trækkes op, inden de kommer i Gang. Han ser slet ikke saa ilde ud, men han danser forresten ikke videre.«

Fulgte Harald Holst den lille Fixe med sine Øjne, saa var der til Gjengjæld et Par kvindelige Øjne, der fulgte ham og det end mere stadig. Disse Øjne tilhørte en af Husets Damer, en ældre, ung Dame, som var en Kusine til Fruen; Nogle sagde, at Tante var det rigtige Forhold, Andre paastod Grandtante. Rigtig yndet var hun ikke af dem, der hørte til Kredsen. Det var en høj Dame, mindst saa langt over de Trediv, som man kan komme uden at blive Fyrretyve. Kunde end hendes Forsvarere have Ret, naar de benægtede, at hun havde Knebelsbarter, saa havde hun Øjenbryn af en Knebelsbarts Dimensioner, en alvorlig, næsten mandig Næse og en meget bestemt Mund. Hun var i al Beskedenhed i høj Grad overbevist om sin egen Fortræffelighed, sin egen Fornuftighed, sin egen Godhed og tillige i mindst lige saa høj Grad om Andres Mangelfuldhed, navnlig de unge Pigers, som kom der i Huset.

Hendes Toilette den Aften stillede paa ingen Maade Forlangende om at blive anset for ungt; det gjorde kun en Henstilling. Hendes Kjole var ikke nedringet, ikke heller højhalset, den henstillede ganske, hvorledes man vilde opfatte den svage Blottelse af en Del af hendes forstandige Legeme; paa Haaret havde hun Noget, man kunde opfatte som Blomster, hvis man vilde som ret ungdommelige Blomster, men som tillige var anbragt saaledes, at man helt kunde overse det.

Hun havde stillet sig ved Døren til Dansesalen, ikke som nogen Opfordring til at engagere, men vilde man endelig, saa .... ja saa kunde det tages under Overvejelse.

Hun havde hørt hele Samtalen fra Begyndelsen af 361 imellem Harald Holst og den lille muntre Frøken, der var Gjenstand for hendes aldeles særlige Afsky, fordi hun saae saa nydelig ud, og det aldrig var lykkedes at forknytte hende. Hun var i høj Grad oprørt over hendes udisciplinerede Udtryksmaade ligeoverfor en Mand, som Harald Holst, der gjorde altfor latterlig megen Stads af en saadan Tøs ved overhovedet at tale til hende. Hun beherskede imidlertid sin Harm, til Dansen var forbi, men da hun bemærkede, at han gik saa vidt i sin latterlige Opførsel, at han blev ved at se efter hende, kunde hun ikke længer dy sig.

Hun stod pludselig ved Siden af Harald Holst. Med megen moralsk Alvor sagde hun: »Jeg kom tilfældig til at høre lidt af Deres Samtale med den lille Dame derovre; hun lader ikke til at have noget rigtig klart Begreb om den politiske Virksomheds Betydning.«

»Nej,« sagde Harald Holst langsomt, »det havde hun ikke.«

I samme Øjeblik vilde Skæbnen, at det netop skulde indtræffe, at et af hendes muntre Blik fløj over imod ham og mødte hans; der kom et let Lysglimt over ham, Kusinen saae det, thi ugifte Damer i hendes Alder se Alt af den Art, den unge Pige saae tillige paa hende, og der kom en Antydning af Smil i hendes Ansigt; det saae Kusinen ogsaa.

Hun nikkede venligt over til hende og sagde til Harald Holst: »Den Opdragelse, som unge Piger nuomstunder faa, skal i Reglen heller ikke gjøre dem oplagte til at se Alvoren i Livet; man maa bære over med dem.« Og der svulmede i hendes forstandige Barm en umaadelig Trang til at kaste al den tilstedeværende, pjankede Ungdommelighed paa Flamme og opbrænde den der.

Musiken begyndte at spille op til den næste Dans. Det er muligt, at Harald Holst ved de første Toner gjorde en Bevægelse, det er vist, at Frøkenen sagde »Tak« og tilføjede et henstillende »De holder altsaa meget af at danse«. Harald Holst bød hende Armen. Alle de Tarlatans Duer blev noget forskræmte, da den mørkbrynede Alvorsfugl traadte ind i deres Rækker, og i hendes Nabolag døde den uskyldige Smaasnakken og Smaakurren hen.

Harald Holst maatte dog tilstaa sig selv, at han befandt sig ganske vel ved det Lod, Tilfældet havde givet ham. Havde 362 hans første Baldame noget krænket hans Følelse af egen Værd og Værdighed, saa gjenoprettede den anden det fuldstændig.

Hun viste sig gennemtrængt af en næsten ærefrygtsfuld Anerkjendelse af hans Betydning, af hans Stillings Alvor og Indflydelse. Maaske fandt han, at hun tog Sagen med en næsten for ublandet Alvor. Hun talte om, hvor skjønt det var, i en saa ung Alder at offre sig for Fædrelandet, ja veg ikke tilbage for Udtryk, som »Fædrelandets bedste Sønner«. Hun havde hidtil kun offret sig for Kampen for de rette kunstneriske Sofapudemønstres Indtrængen i det huslige Liv, men hun gav at forstaa, at dersom hun havde været Mand, vilde man have fundet hende paa Skansen midt i de Kæmpendes Rækker. Alle Ord, som Strid og Kamp og Kæmpe og lignende polemiske Begreber, faldt hendes Tunge særlig velbehagelig, og hun udtalte dem paa en Maade, der vidnede om, at hun nok kunde lide at slaa til.

Harald Holst begyndte at føle sig lidt imponeret ved denne politiske Amazone, som dog bestandig viste sig villig til at hylde hans Overlegenhed, og da hun i Samtalens Løb fandt en Lejlighed til at anbringe Betegnelsen »Fremtidens Kvinder«, faldt han i Tanker over, om hun ikke selv maatte siges at være en aandelig Fremtoning, der pegede i denne Retning.

Men han beskuede hende ikke blot med Interesse og Respekt; hun rørte ogsaa hans Hjerte paa en ømmere Vis. Hun havde hørt hans Navn omtale af Bankdirektøren i Forbindelse med Jernbanesagen, og hun vovede sig frem med et bly Spørgsmaal om, hvorledes det gik med hans interessante Jernbaneanliggende. Det var en dristig Streg, men den lykkedes. Harald Holst følte sig stærkt betaget af, at hans politiske Bedrifter vare naaede til denne interessante Kvindes Bevidsthed. Han spurgte hende med synlig glad Overtalelse, hvor hun kjendte hans Sag fra. Hun svarede fra sin »Onkel«, som Bankdirektøren udnævntes til at være, og saa havde hun ogsaa læst om den. Paa en tiltalende, beskeden Maade undveg hun at udtale sig om Enkeltheder, men Alt, hvad han nu udviklede om Sagen, fulgte hun med den største Interesse.

Da den Dans var endt, kunde det ikke nytte den lille Fixe, at hun lod sine skønne Øjne spille over imod den unge Lovgiver; det var spildt Umage.

363

SYTTENDE KAPITEL

Der var ikke nogen Tvivl om, at Kammerherreindens beskedne Færgeprivilegium virkelig vilde blive offret til Forherligelse af Harald Holst og Fremskridtets Sag. Der var heller ingen Tvivl om, at den Erstatning, der skulde foreslaas, ikke vilde blive stor. Ulykken var nemlig, at da Sagen nu blev undersøgt fra Grunden af, viste det sig, at der ved det sidste Thronskifte, da Privilegiet skulde modtage ny Konfirmation, var begaaet en formel Forsømmelse, gennem hvilken dets Gyldighed kunde angribes paa en meget farlig Maade. Den, der egentlig havde gjort denne Opdagelse, var ingen Anden end Flemming. Han havde med en Interesse og en Flid, som havde forbauset hans Fader, studeret hele Sagen efter Helene, og da snart fundet denne Mangel; han havde gjort sin Fader opmærksom derpaa, og denne havde givet ham ganske Ret i, at den var meget farlig og i ethvert Fald i høj Grad forringede Udsigterne til en nogenlunde anstændig Erstatning. Det havde paa en Vis gjort Flemming meget ondt, at han havde fundet denne Mangel, men tillige havde han paa sin ironiserende Maade fundet en vis Tilfredsstillelse deri, at han skulde gjøre Ulykker paa sine Nærmeste, i det Øjeblik han gjorde blot et forbigaende Brud paa sin Uvirksomhed.

Ministeren havde siden selv gransket eller ladet Sagen granske. Den gamle Gehejmerraad, som tog sig af sin Venindes Anliggender, havde begivet sig til ham for at forhandle med ham. Det viste sig da strax for den kyndige gamle Herre, at Ministeren havde overset Manglen; selvfølgelig gjorde han ham saa selv opmærksom derpaa, skjøndt det skar ham i Hjertet at maatte udlevere den. Ministeren blev lidt flov over sin Forsømmelse og skød Skylden paa en Underordnet, som ganske vist heller ikke var fri, og som Ministeren i sit stille Sind glædede sig til ordentlig at overraske med sit skarpe Forretningsblik. Ligeoverfor Sagen selv blev han ikke mildere stemt, ja begyndte endog at slaa paa, at der overhovedet ikke burde gives nogen Erstatning, saaledes som det Hele nu laa for. Der kom han imidlertid den gamle 364

Herre for nær; han havde havt Ord for i Reglen at være meget human og medgjørlig, i visse Punkter endog været beskyldt for at have administreret og regeret med en vis fatalistisk Indifferentisme. Men naar han blev vred over Et eller Andet, kunde han faa hvilket som helst Kollegium til at ryste og endog gjøre Indtryk paa Ministerialbuddene, hvem ellers meget faa Begivenheder i Verden formaa at ryste. Nu skød han sine Brillers fast paa, lagde Hovedet lidt paa Siden og Armene overkors og spurgte: »Tør jeg spørge, hvad Deres Excellence mener?« Og da den ubesindige Excellence ikke kjendte disse gamle Karle, havde han endog med et vist flot Sving gjentaget, at han ikke var tilbøjelig til overhovedet at give Erstatning. Saa bukkede den Gamle sig let: »Ligeoverfor den Betragtning, Deres Excellence der gjør gjældende, skal jeg have den Ære at bemærke: ....« Og saa gav han ham med en sikker, klar og højttoneende Røst, som om han var bleven tyve Aar yngre, og i et flydende Sprog, hvori der ikke var nogen Stansning, ikke nogen ukorrekt Konstruktion, og som kunde have været trykt paa Stedet uden en Rettelse, en theoretisk Udvikling af, hvorledes en Minister havde at stille sig, naar der var Tale om Differenser imellem Statskassen og Private, og hvorledes han ligesaameget havde at være human Værge for de Sidste, som nidkjær Forvalter for den Første. Der var ikke Tale om, at den Gamle, da han først var begyndt at tale, benyttede Vendinger, som »efter min Mening« eller »saaledes som jeg i al Fald opfatter Sagen« eller noget Lignende. Det Hele kom som Noget, der var Udtrykket for en absolut Sandhed, den Anden maaske ikke havde kunnet se, men som der aldeles ikke kunde tvistes om, naar han var gjort opmærksom derpaa. Geheimeraaden talte længe; det var for ham ligesom en hel lille Opgjørelse, og han havde Adskilligt paa Hjertet. Da han endelig sluttede med et: »Dette beder jeg Deres Excellence at overveje,« følte den Anden sig noget rendt overende og temmelig irriteret over den aldeles overlegne Tone, hvori der var talt til ham. Men han havde i Virkeligheden en alvorlig Respekt, ogsaa i rent ydre Forstand, for den gamle Herre, der var blevet Elefant- og Serafimerridder og alt, hvad fornemt man i 365 Nordens Riger og Lande kunde blive, inden han selv var kommen til politisk Skjelsaar og Alder.

Han nøjedes derfor med at svare, at han paa væsentlige Punkter kunde være enig i de Principer, der vare blevne udviklede for ham, han havde kun fremhævet, at der slet ikke skulde gives Erstatning, som en logisk Mulighed; han vilde gjøre sit til for at faa Erstatningspligten anerkjendt og foreslaa en billig Afløsning. »Men,« tilføjede han, »jeg kan ikke svare for, om jeg kan sætte mine Anskuelser igjennem.«

»Det,« svarede den gamle Geheimeraad, med en ejendommelig, ganske fin, lille Nuance, »indser jeg fuldkommen.«

Den Anden forstod ham maaske nok, men de skiltes i al Venskabelighed.

»Han holder sig godt endnu, den Gamle,« sagde et gammelt Bud, som ogsaa havde fungeret under ham, til en yngre Kollega, da Geheimeraaden gik ned ad Kancelligangen, »men han var nu ogsaa svært oppe idag. Jeg hørte, at han gav Vores det glatte Lag, og han havde det Ansigt paa, som vi dengang kaldte det store Kasseangelansigt, for naar han havde det paa, vidste vi, at der var opdaget Noget.«

»Ja, det gik jo ikke saa sjældent paa med det dengang,« sagde den Yngre.

»Det er nok muligt,« sagde den Anden, »men de kunde deres Sager alligevel.«

Geheimeraaden var i Virkeligheden meget lidt tilfreds med Sagens Stilling og tilbøjelig til at befrygte, at det vilde ende paa en lidet tilfredsstillende Maade. Han talte derom med Flemming. Denne bestemte sig paa sin Side til ogsaa at gjøre et Skridt og tage Audients hos Harald Holst for at anmode ham om ikke at være altfor hensynsløs.

Den næste Formiddag gik han derop. Det var Dagen efter den store Dag hos Bankdirektørens; de To havde ikke set hinanden i længere Tid. Harald Holst blev glad ved at se Flemming, dobbelt glad ved at se ham paa dette Tidspunkt, hvor Hjertet var fuldt af Triumf.

Der saae meget forretningsmæssigt ud i det Værelse, hvori han tog imod ham. Med en vis Ostentation var der nemlig udbredt Kort og Planer rundt omkring paa Sofaen saavel som paa Bordet. Harald Holst gjorde Plads, idet han 366 med meget Velbehag undskyldte, at Alt i denne travle Tid var optaget af disse Jernbanehistorier »baade omkring mig og inden i mig«. Han satte sig ned, støttende sit betyngede Hoved med Haanden og løsrev sig fra sine alvorsfulde Beskjæftigelser for at spørge: »Naa, hvorledes lever Du saa?«

Flemming gik strax ind paa den Sag, der var den nærmeste Anledning til hans Besøg. Han vogtede sig for overhovedet at sige Noget imod hans Optræden i den og anmodede ham kun om at bidrage til, at Afgjørelsen i al Fald blev nogenlunde billig og retfærdig imod den gamle Kammerherreinde.

Det var den unge Statsmand ganske behageligt at modtage en sliq Anmodning og en saadan Appel til sin gryende Indflydelse fra denne Kant. Han mindedes endnu, hvorledes han havde været lidt trykket ved den gamle Geheimeraads Examination strax efter Valget.

Han rejste sig op og vandrede op og ned af Gulvet med Hænderne paa Ryggen og en højst

eftertænksom Mine. Han udviklede, at det ikke var let at ordne den Slags Sager paa en for alle Parter blot nogenlunde tilfredsstillende Maade. Han, for sit Vedkommende, var jo nærmest kaldet til her at varetage det Heles og Stores Tarv imod de Enkelte. Man maatte ogsaa erindre, at dersom det for Øjeblikket gik ud over den eller de Enkelte, saa havde de paa den anden Side lukreret stærkt i tidligere Tider. Naa, ligemeget, han lovede ædelmodig at gjøre sit Yderste; det vilde naturligvis være ham meget ubehageligt, om han foranledigede, at man traadte Kammerherreinden altfor nær, skjøndt han naturligvis vilde blive ved at kæmpe for Afskaffelsen af dette Misbrug. »Thi det maa jeg,« sluttede han med en malmfast Klang i Stemmen.

Flemming tænkte, at hans Ven ikke var bleven elskværdigere paa sin korte Løbebane i det Heles og Stores Tjeneste; han havde ikke nogen klar Fornemmelse af, i hvilken Grad denne trængte til at triumfere over ham, som saa ubarmhjertig havde spottet hans Trang til at ville og virke.

Han svarede ikke Noget paa Holst's Slutningsreplik; denne tog derfor selv fat igjen. »Man er nødt til at vise en vis Grad af Hensynsløshed, naar man vil udrette Noget i Verden.«

367

»Det vil jeg ikke benægte,« svarede Flemming, »men jeg har et vist Indtryk af, at disse virkelystne Fremskridtsmænd stundom stanse ved det, at være hensynsløse. Det kan de egentlig ganske godt lide at være, især de Smaa af dem, det er Noget, de kan overkomme, og det morer dem, det giver Karakter. Men skal man videre end til det at være hensynsløs, saa kniber det.«

»Ja, Du er jo som sædvanlig en Spotter, der mener, at Alting gaaer godt nok af sig selv.«

»Om Forladelse,« afbrød Flemming ham, »det mener jeg ikke, jeg finder slet ikke, det gaaer godt af sig selv, men jeg finder blot, at det ikke gaaer en Smule bedre, men snarere en Del værre, naar man giver sig til at kalfatre formeget paa det.«

»Naa ja, ja,« svarede den Anden, som blot længtes efter at komme til at tale om sig selv, »Forskjellen paa de to Standpunkter er for mig ikke stor; jeg finder dem lige forkerte begge to. Du siger: *Qvieta non movere*, Rør ikke op i det, der er i Hvile, jeg siger det stik Modsatte: Rør bare op i Saameget som muligt, i Alting, saa kommer der noget Godt ud af det. Det kommer ikke saa meget an paa, om man har et bestemt Formaal, om man vil have netop dette eller hint frem, man maa bare se at faa noget Andet frem end det, der er; det er det, Udviklingen kræver, det er det, Tiden har godt af.«

»Du staaer trolig paa Dit gamle Standpunkt.«

»Ja, hvor skulde jeg ellers staa? har jeg ikke havt Lejlighed til at overbevise mig om dets Fortræffelighed. Du følger vel ikke synderligt med, men Du har dog maaske bemærket, at jeg har« - det gurgede i Halsen paa ham af Velbehag - »udrettet en Del.«

»Det nægter jeg ikke; det lader til, at Du passer godt til en øjeblikkelig Situation.«

»Den øjeblikkelige Situation, det er Tiden selv; den kan et Øjeblik synes at forsvinde, men den kommer igjen. Og, som jeg siger, det er virkelig alt lykkedes mig at udrette en Del.« Han viste omkring i Værelset. »Se alle disse Arbejder og Planer; det kommer der Noget ud af.«

»For det Hele og Store,« supplerede Flemming, med en ganske let ironisk Betoning, som den Anden ikke nedlod sig til at ænse.

»Ja, for det Hele og Store! Og glædeligt er det, at det dog bliver paaskjønnet af Nogle; thi det kan jeg fortælle Dig, at det bliver, ikke blot af de Folk, hvem det direkte kommer til Gode, men ogsaa af Andre, der med fordomsfrit Sind, ja, fordomsfrit Sind, siger jeg, følge med Udviklingen, endog af Kvinder, siger jeg Dig.« Og han kastede sig ned paa en Stol.

»Kvinder?« spurgte Flemming. »Naa, Du har alt kvindelige Beundrere.«

»Beundrere,« svarede den Anden beskedent, »det er nu saa meget sagt, men jeg har dog erfaret, at der er varmtfølende og højhjertede Kvinder, som følge min Virksomhed med .... med .... ikke uden Interesse og Sympathi.«

»Hm! Er de nogenlunde kjønne, de varmhjertede Kvinder?«

»Ja, de er, ja, det maa man sige, de er,« sagde Harald Holst, med en vis Naivitet, der klædte ham ti Gange bedre end al hans Overlegenhed. »Men hvorfor spørger Du egentlig om det?«

»Kun af en, om jeg saa maa sige, statistisk Interesse. Jeg har nemlig fundet, at i Reglen er de kjønne Damer konservative og trænge ikke til at røre saa meget op i Verden; men naturligvis gives der Undtagelser, og Undtagelserne er jo altid det Interessanteste i denne Verden.«

»Ja, det skal Du faa at see,« sagde Harald Holst sikkert.

ATTENDE KAPITEL

Der skulde være et usædvanlig stort og glimrende Hofbal. Kammerherreinden, som paa sin stilfærdige og resignerede Vis dog var meget nedtrykket over de faretruende Udsigter for hendes økonomiske Existens, blev næsten overrasket ved at Helene, efter kort Betænkning, blev ganske paa det Rene med sig selv, at hun vilde efterkomme Indbydelsen, ja endog syntes at have Lyst dertil, mere Lyst end ellers til den Slags Fester.

369

Men Sagen var, at det forekom Helene, som om dette Bal skulde blive en Afskedsfest med det Afsnit af hendes Liv, som nu skulde være tilende, naar de alvorlige Tider vilde til at begynde. Om disse gjorde hun sig ingen Illusion, ikke blot fordi hun vidste mere end Moderen om, hvor daarlig deres Sager stod, men ogsaa fordi hun slet ikke trængte til at gjøre sig Illusioner. Hun vedblev at se en Fremtid, der var ganske alvorlig og optaget af virkeligt Arbejde, imøde med den samme Ro, ja hemmelige Glæde over, at der dog kom Noget i Livet, som kunde give hende Anledning til at bruge sine Kræfter. Men endnu kunde hendes Blod banke ung og rask og føde halvt fantastiske overgivne Indfald, og et saadant var det, at det store Bal skulde være en Afskedsfest, hun selv vilde give den tidligere Helene; der vilde hun endnu engang danse, endnu engang være ung og elegant og smuk - saa smuk, som hun kunde blive, og endnu engang ung og smuk danse med ham, inden han skulde glemmes.

Og hun blev smuk, meget smuk. Den gamle Gehejmeraad, som ikke svigtede ved slige Lejligheder og skulde følge hende, da Kammerherreinden virkelig var for medtaget i rent legemlig Henseende, blev helt overrasket over hendes Udseende og sagde til hende: »Jeg ved Ingen, Helene, som det klæder saa smukt som Dem baade at være i tarvelig Husdragt og i elegant Selskabsdragt. Man ved aldrig, hvad man skal synes bedst om. Jeg tilstaaer, jeg troede, jeg havde bestemt mig for at beundre Dem mest i den sorte Kjole, nu er jeg tilbøjelig til at foretrække Dem i denne, hvis Farve jeg ikke engang kjender Navnet paa.«

»Det er dejligt at høre,« sagde Helene leende, »blot det maa blive saaledes ved hele Aftenen. Saadan skal det være idag. Og nu afsted, Hr. Marquis!«

Det var en Betegnelse, hun ofte anvendte, naar den gamle Herre var i Galla enten i sine Ord eller i sin Person - »Nu afsted!«

Og afsted gik det til den straalende Afskedsfest for den unge Helene, hen til Slottet, fra hvis lange Rækker Vinduer Lysene skinnede med festlig Glans ud over den mørke Plads. Alting funkede og straalende. Festlig Lysglans over den pragtfulde Trappe med sine skinnende Trin og sit skinnende 370 Rækværk, sine rige Blomstergrupper og sine højtidelige Statuer og højtidelige Lakajrækker. En festlig Lysglans over de store Sale, der fornyede deres noget falmede Glans og bragte Liv i de stive, store Dekorationsmalerier. En festlig Lysglans over et iforvejen straalende og skinnende Selskab af skønne Damer og udmærkede Herrer og vel ogsaa mindre skønne Damer og mindre udmærkede Herrer.

Megen Ungdom og Skønhed og Livsglæde skød ligesom i blinkende Strømme igjennem megen Forfængelighed og Hovmod og Smaalighed. De fleste Mennesker blive tidt anderledes i visse Sale og adskillige meget anderledes. Folk, der havde følt sig som frie Borgere i en fri Stat, endnu medens de vare paa Slotspladsen, gennemtrængtes under Paavirkning af Lysene og Lakajerne og de bonede Gulve og de modtagende Ceremonimestre og Marskaller af en vis Fornemmelse af at være noget Aristokratisk og Eksklusivt og fandt sig ovenikjøbet ganske vel ved denne Fornemmelse af at høre til Samfundets Udvalgte. Kammerjunkerstillingen, som til daglig Brug indbød dem til frisindede Skumlerier, fik for dem her noget Ærefrygtindgydende; de vare glade ved at kjende ægte Grever og ved, at de vilde kjende En, især naar det ikke var af disse Grever, som give sig af med Rigsdag og den Slags Ting og kjende Gud og Hvermand, men rigtige Grever, som ikke have den Ting i Verden at give sig af med uden deres Grevskaber. De vare i det Hele ikke utilbøjelig til ligefrem at samle paa Hilsener og glæde sig over, at de kjendte saa Mange her i Kongens Slot; det forhøjede den behagelige, eksklusive Fornemmelse. Og de, der iforvejen vare de Aristokratiske og Eksklusive, kunde maaske se med en let Ringeagt paa adskillige Udenvælts, der ogsaa var med i Selskabet, men de tilgav det let i en Overbevisning om, at, naar Alt kom til Alt, havde disse Folk maaske ganske godt af engang imellem at komme slige Steder og se, hvordan Rang og Stand i og for sig vare Realiteter, som haandhævedes. Mindre fordragelige, ja de mindst Fordragelige vare de Borgerlige indbyrdes; for den Ene af disse var en Andens Tilstedeværelse Gjenstand for Misnøje og Uvillie. Gode Bekjendte vilde her for ingen Pris slaa sig sammen, men søgte hver for sig at vinde højere op. Indvendig

bevægedes en 371 Kammerraad, som var med paa Grund af ihærdigt Forhold til forskellige velsete Velgjørenhedsselskaber, stærkt ved, at en Bagermester kunde komme med paa Grund af ihærdigt Forhold til Skydebanen, og Bagermesteren paa sin Side oprørtes i sit stille Sind over de høje Herskabers Mangel paa Kjendskab til Folk, naar de kunde invitere en Mand, som denne Justitsraad, hvem han ikke vilde betro fem Rigsdaler og for ingen Pris se i sin Familiekrede.

Gjæster blev ved at strømme ind, beskedne Herrer, som gjerne vare blevne i det allerførste Gemak, men som dog opdagede, at her kun var Lakajer og tomme Stole, og saa samlede Mod til at gaa lidt længere ind, men saa atter strax lod sig opsluge af Mængden, der gjorde Trængslen i det første Gemak umaadelig. Der kom mere kjendte Folk, som strax gik videre til de Steder, hvor de fandt deres Kredse; der kom vindskibelige og paatrængende Folk, der ved kongelige Baller som ved simple Begravelser ikke havde andre Ting i Hovedet end at bore sig saa højt op som mulig, helst til Steder, hvor de slet ikke hørte til, og som nu stræbte at komme saa langt ind som mulig, didind, hvor de sorte Kjoler blev mere og mere sjeldne og Borger- og Brandofficerer vare aldeles uddøde.

Der kom Folk, som selv vidste, hvad de vare, og som vare lige glade ved det Hele. Der kom fornemme, skikkelige Herrer med Damer, som til Trods for deres Fornemhed saae lidt generte ud, og der kom pompøse Herrer med pompøse Damer, der skred frem paa den rette Maade, som om Alt, hvad der var tilstede, kun var der for at beundre dem.

Gjæsterne vare komne og det Tidspunkt naaet, da Festen for Alvor skal begynde. Man mærker en almindelig Bevægelse, der bankes i Gulvene af de dekorede Officerer med de tynde Stave, travle Kammerjunkere ses at ile afsted. »De komme,« - hviskes der. Ærbødig, næsten andagtsfuld Stilhed breder sig fra de finere Regioners Gemakker over de andre Sale. Gjennem Stilheden begynder man saa at høre Lyden af et Tog, der nærmer sig. Knirken af Skridt, Raslen af Sabler og Slæb og Brudstykker af Samtaler.

Folk se nervøse og befippede ud; Mange synes at have faaet et let sveddrivende Middel. Af sig selv er der blevet 372 dannet Rækker for det kommende høje Tog, og det er mærkeligt, med hvilken stille og mild, men urokkelig Fasthed de, der have faaet en Plads i første Række, holde paa denne, og hvor snedige Attentater der fra de Bagvedstaaendes Side gjøres paa at beskubbe dem foran blot for Tommer af deres Plads. Stundom lykkes et dristigt Kup, i det sidste og afgjørende Øjeblik slaa adskillige fortvivlede Karakterer sig her - som overalt i Verden - igjennem ved at gjøre en Kraftanstrengelse og vise en overvældende Hensynsløshed imod Andres Tæer og Sider.

Det straalende Tog passerer langsomt forbi, medens Hovederne bøje sig i Taushed og Damekjolerne rasle sammen i de dybeste Nejninger. Det gaar forbi udstrørende naadige og venlige Bemærkninger til begge Sider, skabende - som Alt i Verden - Glade og Bekymrede, Tilfredse og Utilfredse. Hist og her ses Enkelte, der paa deres første Plads have ventet forgjæves, med indiansk Snedighed sno sig ud af Rækkerne og bore sig frem et Sted længere borte for atter at forsøge, om Lykken dog ikke vil være dem gunstig, sikkert troende sig saa usynlige og ubemærkede, som om de havde den berømte hvide Pind i Munden, og dog alle fuldkommen opdagede og gjennemskuede ligesom enhver Anden, der har gjort den mindste Manøvre for at komme frem i Salen. Her oppe er meget stærkt Lys og skarpe Øjne, og Alting bliver set.

Masser af smaa Intriguer trives i de pragtfulde Omgivelser. Alverden er der og Alverden holder af at benytte slige Lejligheder.

Alverden er der. Bankdirektøren er der. Han er af dem, hvis borgerlige Hjerter glædes ved at blive hilset af de Kammerherrer, han i Hverdagslivet mener at protegere. Han er en Frihedens, Fremskridtets og Folkets Mand og har med største Ihærdighed stræbt at komme ind paa de fineste Steder for der at plante Lighedens Fane. En høflig, men bestemt Ceremonimester har maattet holde ham tilbage ved en Grænse, der kun kunde overskrides af »Storkors med Damer«. Han havde foldet Armene og dybt foragtet Hofvæsen og tomme Ærestegn; men han havde atter glemt dette, da det høje, straalende Tog skulde begynde sin Vandring. Det 373 er lykkedes ham i sidste Øjeblik at overmande en lille, gam mel Højesteretsassessor og erholde et naadigt Ord, medens Parketgulvet forekom ham at gynge let under hans frisindede Saaler. Han har bagefter følt sig i højeste Potens som Alles Ligemand, og da Tiden kom, da man begav sig til Souperen, lykkedes det kun ved flere Adjudanters forenede Bestræbelser at holde ham ude fra det Allerhelligste, hvor de Højeste spiste, imellem Guldserverer og Elefantriddere. Men selv fældede Bajonetter havde ikke formaaget at drive ham tilbage til de Regioner, hvor beskedne Professorer, Dommere og andre Embedsmænd sultede op ad Væggen, medens uforknytte Borgerofficerer spiste Skinke med Gaaseleverpostej til og fyldte deres Tallerkener med den Stearin, som tjente til Postamenter for diverse kulinariske Præstationer. Han holdt sig i Niveau med Lehnsgrever, og da han havde faaet lidt Champagne, talte han i Hoftungemaal, forvandlede alle t'er til d'er og k'er til g'er.

Selv er Bankdirektøren imidlertid paa sin livlige Jagt efter Fornemhedens Glæder Gjenstand for Jagt fra andre Sider, som selv have faaet mere end Fornemhed nok beskaaret til deres daglige Brød, og som benytte slige Lejligheder til at søge andet Bytte.

Alverden er paa Ballet. Ministrene er der, Rigsdagen er der. Den forsigtige Minister er ivrig beskjæftiget med at forebygge opstaaende Farer og kontraminnere morderiske Planer, og der er Noget i hele Atmosfæren, som letter hans Bestræbelser og gjør Folk praktable for ministerielle Hænder. Han samler i al Hemmelighed Stemmer for en lille Reform af Peberskatten, hvorved han haaber at kunne slippe for den vanskeligere, men langt vigtigere Reform af Saltskatten, og har alt faaet adskillige Brikker i sin Pose.

Den Indflydelsesrige er der med al sin Indflydelse. Han er nedladende imod Ministre og venlig imod andre Excellencer og høflig imod den gamle Gehejmerraad, med hvem han ses at tale saa længe, at Ministeren anser det for rettest at glide derhen og i et afsides Øjeblik forsikkre, at det gaaer godt med Afløsningen, han haaber sikkert et tilfredsstillende Resultat af sine Bestræbelser, hvilket han godt kan sige, da han slet ikke har begyndt disse Bestræbelser endnu.

374

Harald Holst er der. Flemming, førende Helene, staaer pludselig ligeoverfor ham. Han bliver efter hendes stille, men hurtig forstaaede Ordre forestillet for hende. Hun er saare skjøn at se til, da hun rækker ham Haanden og med virkelig Interesse i sin Stemme siger, at hun glæder sig over Bekjendtskabet, og fortæller, med hvilken Interesse hun har hørt ham i Færgesagen.

Harald Holst har i saa høj Grad som Nogen nydt Fornøjelsen af at være paa Hofbal og føle sig som noget Eksklusivt og Aristokratisk, ladende sig tage ganske med af sine Omgivelser, nu som altid. Han føler sig nu ligeoverfor Helene noget skamfuld over sin demokratiske Rasen imod Privilegier, der dog ogsaa kunne have deres Begrundelse, og forstaaer slet ikke, i hvilken Grad Helene er i god Tro med sin Interesse for ham og hans frisindede Optræden.

Han begyndte øjeblikkelig i en Tone, der skulde være meget let og hofmandsmæssig, at gjøre halve Undskyldninger. »Folkestemningen der paa Egnen» - sagde han - »er meget stærkt imod Færgerettighedens Vedbliven. Jeg ved ikke, hvorfra det kommer, men man synes paa engang at have sat sig i Hovedet, at det er et utaaleligt Aag, som ikke længere kan bæres, og som maa afkastes. Det er ikke godt muligt at lade være at tage et vist Hensyn til den Slags meget prononcerede (udtalt meget fransk) Stemninger.«

»Nej, naturligvis,« sagde Helene, »det kræver jo Deres Stilling.«

»Ganske vist,« svarede han, med et let Skuldertræk, »man er nødt til at gjøre dem visse Indrømmelser, selv om det til Tider kan falde En mindre behageligt.«

»Mindre behageligt?«

»Ja, ganske vist, mindre behageligt; det vil jo ofte være Tilfældet, og saaledes er det f. Ex. her,« og han bukkede let, skydende elegant Hagen fremad, »at man kommer til at krænke Noget, hvis Berettigelse, hvis historiske Begrundelse man ikke kan overse, saaledes som netop nu Færgeprivilegiet, der jo tillige er en i og for sig ret fornuftig Ordning.«

»Hvorledes? Er det virkelig Deres Mening?«

»Det er ganske vist min private, min personlige Mening, om jeg saa maa sige.«

375

»Ja, men det sagde De jo slet ikke, det talte De jo dengang ikke Noget om,« sagde Helene, i højeste Grad forbavset.

»Ganske vist ikke,« sagde han i sin allerletteste og mest selskabsmæssige Tone, »ikke et eneste Ord, jeg gik endog noget vidt i mine Angreb paa Privilegier. Den politiske Virksomhed, skal jeg sige Dem, Frøken, ligner noget Theatermaleri, den maa være beregnet paa at tage sig ud i Afstand, man maa ikke se den for nær.«

Helene saae til Flemming, der stod og hørte til med sit lidt ironiske, trætte Smil, som om Alt det, der blev sagt, jo ikke var Andet, end hvad man iforvejen vidste, vilde blive sagt, og som det aldrig havde været Umagen værd at stanse for at faa at høre.

Harald Holst blev ved: »Men naadige Frøken, nu har jeg opfyldt min Pligt ligeoverfor min Kreds og dens Ønsker og Stemninger og Forhaabninger og al den Slags Ting. Nu gjælder det at faa Sagen ordnet saa favorabelt som muligt for Privilegiets nuværende Indehaver.«

»Min Gud, hvad er det De siger?«

»Nu vil vi se at holde saa meget igjen som muligt.«

»Det haaber jeg da virkelig ikke, De for Alvor mener,« sagde Helene i en Tone, der fik Flemming til advarende at trykke hendes Arm. Hun lod ham beholde Armen, men vedblev: »Vi, min Moder og jeg, beder

ikke om nogen Naadesbevisning. Vi vil ikke Andet end Ret og Retfærdighed ....«

»Nej, naturligvis,« skred han ind, »det er ogsaa det, vi vil skaffe Dem....«

»Og vi vil ikke,« fortsatte hun, »at Nogen skal handle imod, hvad han anser for stræng Ret og Retfærdighed og offentlig har erklæret for at være dette. Vi beder ikke om Noget, og vi venter ikke Noget. Jeg kunde fristes til at sige efter at have talt med Dem: Vi ønsker heller ikke Noget.«

Harald Holst var aldeles forbløffet og vidste hverken ud eller ind. Flemming, som nu ikke mere smilte, tog hende udenvidere bort med et Nik til Harald Holst: »Vi ses nok igjen.«

»Nej, det havde jeg ikke troet,« sagde Helene, »gid jeg dog ikke havde faaet Dem til at præsentere ham for mig; det 376 er jo modbydeligt. Der staaer han for at være behagelig mod mig og siger »Naadige Frøken« og snakker sig fra det Hele. Hvad mener han, det, han har staaet og sagt offentlig, saa godt og smukt, eller det, han staaer der for at være behagelig og siger til mig?«

»Han mener naturligvis begge Dele,« sagde Flemming. »I det Øjeblik, han siger det Ene, mener han det, i det Øjeblik, han siger det Modsatte, mener han det; det gjør Folk altid, de lyver slet ikke saameget, som man troer, men ....«

»Tale Sandhed, mener De, gjør de heller ikke.«

»Hvordan skulde de bære sig ad med det, de ved jo ikke, hvad der er sandt og hvad ikke; de kan ikke vide det.«

»Det gjør mig mere ondt, Flemming, at høre Dem tale saaledes, end at høre den Anden,« sagde Helene, som altid tog den Slags Udtalelser af ham meget alvorlig, »det gjør mig meget mere ondt. De er jo selv i Virkeligheden god og ærlig og sanddru, og det er tungt at høre Dem tale saaledes.«

Hun saae saa god og elskelig ud, da hun sagde dette. Der var ikke noget Glimt af dette lidt kolde, næsten hovmodig Tilbageholdende, som i Reglen dannede en Baggrund i hendes Væsen, og da Flemming saae paa hende, kom der en Følelse, som han ikke havde kjendt længe, af at blive vederkvæget i sit Inderste.

Og Alting var straalende og festligt om dem paa denne Helenes Afskedsfest.

Nu gaa de over i Riddersalen.

Den mægtige Sal straalere i den festligste Glans. Overalt Hvidt og Guld og Lys. Luften selv synes indvævet med Lysstraaler, Lysstraalerne spille i Søjleraderne, og Lysets Guld er sprængt i Stenen paa de skinnende Vægflader.

Musiken bruser ned over den straalende Vrimmel, som glider henover det blanke Gulv i bestandig vekslede, sig omdannende og opløsende Grupper. Og hvor alle disse Grupper tage sig godt ud paa Helenes Afskedsfest. Alle de brogede Uniformer, alle Ordner og Fjerbuske og Skjærf og Baand faa den Glans, der tilkommer dem, i denne Atmosfære af Lys. Og alle de straalende, luftige, farverige Toiletter faa det Lys, den forherligende Folio, som er Toiletternes Drøm 377 Og hvor den kongelige Lysmasse, som falder fraoven, klæder alle de skjønnne Øjne og alle de hvide Skuldre og maleriske Lokker, thi endnu ere alle Skjønheder friske som Dug. Alting og Alle klæder Lyset og Guldet og Glansen, men Ingen klæder det smukkere end hende, der giver sig selv denne Afskedsfest.

Dansen gaar i Riddersalen.

I lette Sværme glide de Dansendes Skarer ud og ind, stundom i spredte Par, der som hvide og brogede Fjer af en sagte Vind blæses hen ad den glatte, glinsende Flade, stundom i saa tætte Masser, at det er ligesom den hele Forsamling hvirvles ud af en Storm af Toner. Snart er det saare let for de opførende Kavalerer at opretholde Lov og Orden, Alt er lydigt, ærefrygtsfuldt, tilbageholdende. Stundom svulmer Festens Liv og Glæde saa højt, at disse Skranker føres bort et Øjeblik - ogsaa i rent legemlig Forstand - og de lette Snore, hvormed lethaandede Kavalerer have omgjærdet en Kvadrille for at skaffe den fornødne Plads, og som i et Øjeblik ere ligesaa stærke, som hint lette Baand, der bandt Fenrisulven, have i det næste tabt al deres Tryllekraft.

Dansen gaar i Riddersalen.

Helene danser meget og danser med Liv og Lyst. Men paa hendes Haar, hendes Hals, hendes Ansigt bliver Friskhedens Dug ved at holde sig, skjøndt Duggens og Friskhedens Stund nu er omme for de fleste skjønnne Ansigter. Frisk og vederkvægende er hendes Skjønhed at skue.

Det finder ogsaa Flemming. Han har ikke set hende saa smuk siden hine Dage, hine meget fjerne Dage,

fra hvilke et Pust naaer ham iaften med Noget, der minder om Morgen og Forventning og Tro paa Dagen.

De ere nu skilte ad; Helene danser med en Anden, men han følger hende med Øjnene. Helenes Blik vender ogsaa bestandig tilbage til ham.

Den Samtale, hun havde havt med Harald Holst i Begyndelsen af Ballet, havde paa en ejendommelig Maade og langt mere, end hun ønskede det, sat hendes Tanker i Bevægelse mod Flemming. At høre Harald Holst, som hun et Øjeblik gjerne havde villet ophøje til et Mønster, et Forbillede for 378 Nutidens Mænd, i al Fald bragt nær op til det, udtale sig saaledes, som han havde gjort ligeoverfor hende, havde gjort stærk Virkning paa hende, der kjendte Verden mest igjennem sine egne Fantasier. Der var et Øjeblik, hvor der i den Luftning af Vrøvl og Karakterløshed, som slog hende imøde, var Noget, som gjorde hende kvalm ved det Hele, ved hendes egen Afskedsfest. Hun tænkte et Øjeblik paa at tage hjem; men det var kun et Øjeblik. Der var formeget kraftigt Liv i hende til at lade sig overvælde af slige Indtryk, skjøndt kun følte dem uforholdsmæssig stærkt; men den Virkning havde det, at Meget hos Flemming med al hans blaserede Spotten i samme Øjeblik kom til at tage sig anderledes ud end før.

Han kunde dog maaske have Ret i Et og Andet af sin Tvivlen. Hun saae skjult paa ham og fandt, at det lidt fornemt spottende Smil paa hans Ansigt havde Noget ved sig, der klædte; han havde ikke sagt et Ord til hende, da de forlod Harald Holst. Hun kjendte ham saa godt, at hun vidste, at han havde forstaaet hvert Ord af det Hele og fuldkommen forstaaet, at der deri for hende laa en Ydmygelse og Skuffelse, en stor Skuffelse efter den Maade, hvorpaa hun havde taget hele denne Sag. Han havde maattet høre adskillige bittre Bebrejdelser fra hendes Side, fordi han ikke tog Sagen synderlig idealistisk, og ikke vilde beundre Harald Holst. Men ikke med et Ord, ikke med en Stivelse havde han ladet hende mærke, .at han erindrede dette, og ikke søgt en Smule personlig Triumf. Derfor kunde hun ikke heller lade være at se paa ham.

Alverden var paa Ballet. Schwerin var der. Og det Mærkelige var, at det ogsaa for ham blev en Afskedsfest. Den store Nyhed i det diplomatiske Korps var, at han havde gjort et glimrende Avancement. Han var bleven sit Lands Minister ved et andet Hof, det Hof, hviskede man betydningsfuldt, hvor hans Sværmeri var bleven giftet ind i den regerende Familie. Hans Land var meget mægtigt, det andet Land meget lille.

Schwerin var meget omgivet paa Ballet; han dansede ikke, men ikke blot Herrerne, og det fra de Allerførste af, men ogsaa Damerne flokkedes bestandig om ham, morende sig over de livlige Repliker, hvormed han besvarede alle Gratulationer, Beklagelser, Forespørgsler og Profetier.

Helene havde ikke set ham siden den Formiddag; hun kunde ikke lade være at betragte ham ofte den Aften, det forekom hende, at han aldrig før havde smilet saa meget med Munden og saa lidt med sine kolde, graa Øjne.

Han havde tilsyneladende slet ikke set hende; han var bestandig i de allerfineste Regioner, nær de kongelige Herskabers Pladser. Da Helene, idet hun damsede med den unge Falkenhjelm, et Øjeblik tilfældig var kommen der i Nærheden, stod han pludselig ligeoverfor hende.

»Godaften,« sagde han og rakte hende Haanden aldeles som tidligere.

»Maa jeg føje min Lykønskning til de Andres,« sagde Helene.

»Tak,« sagde han, »skjøndt jeg egentlig ikke ved, hvad den indeholder.«

»Alt mulig Godt,« svarede hun muntert.

»Alt mulig Godt? Det rækker dog maaske næppe saa langt, som jeg ønsker.«

»De er vel selv glad over Forandringen.«

»Ganske vist, man kan jo ikke lade være at være Barn og gribe en ny Del af sin Roman, uden en vis Interesse, og dette bliver en ganske ny Del af min. Naar jeg blot vidste, hvormange Dele jeg har tilbage. Naa ligemeget. Men De, De selv,« han talte med den sympathetiske Klang i sin Stemme, som den stundom, skjøndt sjældent, kunde have, »De er stadig i første Del.«

»Jeg er stadig i første Del, men for mig er det maaske ogsaa kun en af disse ubetydelige, smaa Noveller, der kun er i en Del.«

Han trak let paa Skuldrene, det kunde betyde mange Ting, ogsaa det, at hun jo kunde have begyndt anden Del med ham.

»Jeg tager en Kamelia af Deres Buket,« sagde han, »jeg holder af fine, skrøbelige, elegante Blomster.« Og med sin ejendommelige Dristighed søgte han udendvidere en smuk Kameliaknop ud.

»Den skal være et Bogmærke i første Del,« sagde han.

»Formegen Ære,« svarede hun; »jeg maa berolige mig med, at det kun er visne Blomster, der kan bruges til Bogmærker.«

»Ganske vist.«

»Og til anden Del ....«

»I anden Del vil jeg ikke have Blomster liggende, maaske en eller anden lille Ting af Perlebroderi, fint Perlebroderi.«

»De taler i Gaader.«

»Naturligvis; men jeg er bange for, at Deres Kavaler bliver utaalmodig, og jeg vil ikke mere søge at lægge den mindste Sten paa Deres Vej. Godnat.«

Unge Falkenhjelm, som ganske vist havde været noget ignoreret, men over hvis Evner det laa at sætte ind i en saadan Samtale, brød nu atter sit Mæle og sagde: »Han skal være saa onskabsfuld, men en voldsom klog Mand.«

Unge Falkenhjelm saae selv saa umaadelig godmodig og rar ud. Helene kom til at smile ved at sammenstille disse To, og nøjedes med at sige: »Jeg troer, det ikke maa være nogen Spøg at have ham imod sig.«

»Heller ikke at have ham med sig,« sagde det brave, unge Menneske aabenhjertig og saae hen, hvor han nu atter stod gestikulerende og konverserende og kurtiserende.

Tilfældig kom hun under en Tur igjen et Øjeblik i Nærheden af ham og hørte ham opbringe den alvorsfulde Fru v. Schnakendorff og vinde levende Bifald hos den nye Attaché Mauvaisgenre ved at udvikle et af sine Yndlingsthemaer, at en Mand altid faaer den Kone, han ikke vilde have, og en Kvinde aldrig den Mand, hun egentlig vilde have havt.

»Aa ja,« sagde Helene ved sig selv, »han har maaske heller ikke saa megen Uret endda, som jeg troede. Men derpaa vil jeg ikke tænke i Aften. Det er netop det, jeg ikke vil tænke paa nu, det bliver der Tid nok til bagefter.«

Hun dansede med Flemming. I den senere Tid vare de fordetmeste tavse og ligesom halvt forlegne, naar de vare ene sammen. De talte bedst sammen igjennem Andre. Men denne Aften gik Talen fri og naturlig, og Ordene fløj let som, Fugle. Glæden ved Samtalen laa for dem begge ikke i, hvad der blev sagt, men mere i at høre den Andens Tale, og ikke 381 engang det. Den ene Gang efter den anden greb begge sig i ikke at høre, hvad den Anden sagde, men blot se paa den Talende og glæde sig ved Synet, og saa forvirredes de begge som ganske unge Mennesker ved denne Opdagelse: Men da Flemming atter havde fortabt sig i Helenes muntre Øjne, medens hun fortalte ham Noget, han vidste slet ikke hvad, sagde hun til ham som en sextenaars Pige: »De maa ikke se saa stivt paa mig, naar jeg taler.«

Og som en tyveaarig Yngling svarede han: »Men De ser saa dejlig ud, Helene.«

Og Dansen gik i Riddersalen, og Jublens Klang og Guld og Toner og Lysglans smykkede Helenes Afskedsfest, men mest af Alt smykkede den Afglansen fra svundne, lykkelige Dage, som atter syntes at stige op fra deres evige Grav til et Øjebliks flygtige Liv. Helene frygtede, at Lykken ikke vilde vare længere, hun følte det dunkelt; men hun vilde ikke tænke derpaa iaften, ikke iaften, det var jo hendes Afskedsfest.

Og Ballet nærmede sig sin Slutning. De høje Herskaber vare tagne bort, og Mængden fulgte deres Exempel. Der blev mere og mere Ebbe i de store Sale. Det Hele havde været et Bal, et Bal, hvor man skulde more sig paa ganske almindelig menneskelig Vis; Mange havde ærligt og redeligt ladet det blive derved, men ikke Alle. Mange smaa Lidenskaber hvirvles op som Støvet paa slige store Steder, mange smaa Planer, mange smaa Formaal. Nu blev Salen tom, Støvet fik atter Tid til at lægge sig i Krogene.

Helene var taget bort. Hun saae pludselig bleg og alvorlig ud, da Afskedstimen kom. Festen var endt, Eventyret forbi, nu laa kun den alvorlige Virkelighed foran. Og han. Ja, han blev ikke anderledes, men hun havde dog endnu engang set ham, som hun ønskede.

Flemming gik om i en egen, lykkelig Stemning. Hvorfor kunde Forholdet til Helene ikke blive ved at være saaledes, holdt paa Afstand, uden udtrykkelig Forklaring, uden kjedsommelige Trivialiteter, let, luftigt, Intet bindende og dog sikkert.

Men den Aften havde afgjort, at det kunde det ikke blive.

NITTENDE KAPITEL

Ruin og Ødelæggelse nærmede sig stærkt til det fredelige Hus i Amaliegade, der syntes saa lidt indrettet til at møde Storme i Livet. Der var ikke mere Tale om at faa nogen Erstatning for Færgerettigheden.

De Løfter, der vare blevne givne om at virke for en saadan, havde alt løst sig op til Intet. Ministeren havde imponeret diverse Folk ved som sin egen Opdagelse at fremdrage den oversete Formfejl og saa for at »holde sig Ryggen fri«, hvad der var hans fornemste Opgave i Livet, bestemt sig for, at der ikke skulde gives Erstatning.

Paa lignende Vis gik det Harald Holst. Denne fødte Modstander af Privilegier og Forældethed kunde naturligvis ikke gjøre Noget, allermindst naar Ministeren ikke vilde tage Stødet af.

Denne Vending af Sagerne kunde ikke Andet end at gjøre et stærkt Indtryk paa Alle. Gehejmerraaden og Flemming vare begge forbittede i høj Grad. Den Første erklærede, at Sagen ikke maatte opgives endnu, men han lagde ikke Dølgemaal paa, at han fandt Udfaldet tvivlsomt, thi det var ved den usalige Fejl ganske vist blevet mere en moralsk berettiget end en juridisk fuldt begrundet Fordring, som skulde skaffes anerkjendt.

Den gamle Kammerherreinde, som skulde se sine Indtægter efter al Sandsynlighed reducerede til et Minimum, der vilde gjøre hendes og Datterens Existens knap, næsten fattig, var umaadelig forknytt. Men hun fandt paa sin ejendommelige, resignerende Vis, at der ikke var Andet at gjøre, end at underkaste sig. Skjøndt af god Familie var hun dog opdraget under den ældre Opfattelse, som i Virkeligheden har været Baggrunden for en tidligere Generations, af Tidsforholdene dybt begrundede økonomiske Betragtning, at det var en positiv Lykke i Livet, naar man ikke led Nød, Udgangspunktet var ikke, at en rig med Alt udstyret Tilværelse skulde besiddes eller opnaaes, hvis man ikke havde den. Man gik ud fra, at det, at komme eller være i Nød, var Noget, Alle maatte være fattede paa. Hvad der var derover, var et Gode.

383

I Overensstemmelse med hele denne Betragtning fandt hun, at det Tab, de stod i Begreb med at lide, vel var en Ulykke, en stor Ulykke, men tillige en saare naturlig Ulykke, en uforanderlig Ulykke, som hørte til almindelig menneskelige Vilkaar, og som det ikke kunde nytte at klage over. Meget bidrog det ogsaa til at holde hendes Mod oppe, at Helene var saa uanfægtet og harmonisk rolig. Hun kjendte ikke sin Datters Hemmelighed, hun anede ikke, at der i Udsigten til Fattigdom og Arbejde for hende var noget Forfriskende og Befriende, Noget, der rejste op og hævede istedetfor at nedslaa. Men hun glædede sig over og trøstede sig ved den Sindsstemning, som prægede Helene. Nu talte de rolig sammen, naar de sad i Mørkningen, og Helene talte i en frisk og livlig Tone til sin Moder om, hvorledes de nu skulde indrette sig i en lille venlig og meget billig Lejlighed, som blot ikke maatte være altfor højt oppe, baade for hendes Moders Skyld og for Gehejmerraadens, thi nu vilde han jo komme hver Dag.

Og saa fortalte hun sin Moder, hvilke forskjellige Planer hun havde med sig selv. Saa fældede den gamle Dame gjerne nogle Taarer i al Stilhed, thi det var dog haardt for hende at tænke sig, at hendes smukke, kjære Datter skulde slide for sit Brød. Men der var en saa klar og frejdig Klang i Helenes Stemme, naar hun talte herom, at hun, skjøndt hun ikke kunde se hendes Ansigt i Mørket, følte sig ikke blot trøstet, men næsten opmuntret derved.

Kammerherreinden havde en let Sky for at spørge sin Datter formeget om hendes Tanker og Følelser, men hun havde dog spurgt hende engang, om hun slet ikke fandt det haardt og tungt at skulle arbejde for Livet.

Helene havde svaret: »Nej Moder, tvertimod,« og sagt det i en Tone, der var kommen til at lyde saa glad, næsten fornøjet, at hun bagefter havde rejst sig op og var gaaet hen til sin Moder, som sad lidt forbauset ved Svaret, og havde taget hendes Hoved med begge Hænder og sagt: »Ser Du, lille Moder, der kan være mange Grunde til, at man ikke synes, at det er saa slemt at arbejde, men der er ogsaa den, at jeg har Dig.«

Saa havde den gamle Dame klappet hendes Hænder og fundet, at der var Noget i Ulykker, som dog kunde være lykkeligt.

Hvad Helene egentlig vilde tage sig til, det var hende endnu ikke ret klart. Hun overvejede med en vis

Nydelse de forskjellige Chancer, der kunde tilbyde sig; men hun havde ikke taget nogen Bestemmelse. Give Timer og navnlig faa Ansættelse ved en Almueskole var Noget, der maaske tiltalte hende mest. Hun kunde ogsaa male, mente hun, og maaske faa Arbejde i Porcelænsmaling, som nok blev ordentlig betalt, hun kunde give Information i Sang og Musik, men .... maaske det smagte hende lidt formeget af det Gamle; det syntes hun i al Fald ikke, hun havde saa megen Lyst til.

Maleren kom der jævnlig i denne Tid. Han var meget optaget af den Forandring, der var i Færd med at foregaa i Huset, men han kom næsten aldrig til at tale derom med Andre end Kammerherreinden.

Helene havde fundet, at han var bleven let forandret og paa en Maade, som hun ikke syntes om. Han talte saameget om sine Bestillinger, om hvad han havde faaet for sine sidste Stykker, og hvad han kunde vente at faa at gjøre. Hans »Jagtscene« havde hjulpet ham saa udmærket frem, sagde han, og saa var han kommen med nogle dunkle og gaadefulde Antydninger om, at han skyldte hende Noget.

Den Slags Antydninger fra hans Side vare hende ubehagelige hun vidste ikke selv hvorfor; maaske Grunden var, at han i Hemmelighed var forelsket i hende, og at denne hans Attraa efter hende var Noget, som hende selv ganske ubevidst og skjøndt hun ikke havde nogen Anelse om hans Kjærlighed, dog paa Forhaand gjorde ham antipathisk for hende, fordi det var en saa fuldstændig Umulighed for hende at blive forelsket i ham. Kvinder have i Reglen ikke Noget imod, at Mænd ere forelskede i dem, men hos de finere drager et Instinkt iblandt de Mænd, *de* selv ikke kunne forelskes i, en Grænse imellem dem, af hvem de ikke taale selv den ærbødigste Forelskelse og dem, hvem en saadan dog kan tilstedes. Den brave Maler var paa den forkerte Side af denne Linie, og hun maatte gyse tilbage for Alt fra ham, der havde det letteste erotiske Anstrøg.

Maleren havde ikke forstaaet hende, og han var atter en 385 anden Gang kommen tilbage til det samme Emne. Hun sagde da med en vis Heftighed:

»Jeg har jo ikke Noget at gjøre med Deres Jagtscene; jeg har ikke givet Dem Ideen og bryder mig ikke om den og forstaaer aldeles ikke, hvad De mener.«

Det forstod den stakkels Fyr. Han taug stille. Rødmussetheden var sprængt saa fast ind i hans Kinder, at han næsten ikke kunde blive bleg, men han saae saa inderlig trist og modfalden ud, at Helene inderlig fortrød sin saarende Bemærkning. Og hvorledes i al Verden skulde hun gjøre den god igjen. Hun syntes, at hun med Lethed kunde være kommen derudover med de fleste Andre, ja maaske med en hvilkensomhelst Anden. Tanken om Flemming foer som et Glimt igjennem hendes Sind. Med ham, ak, med ham vilde det jo have været en Glæde at forsone sig. Men nu ....

Og dog tilsagde hendes Samvittighed hende, at hun maatte gjøre det. Hun gik hurtig op og ned i Stuen, inderlig utilfreds med sig selv. Han sad tavs ved Bordet og drejede sine Hænder i hinanden og saae paa dem, aabenbart i Færd med at tage Afsked, men ikke rigtig i Stand til at finde nogen Form for sit Farvel nu.

Hun havde været ond, hensynsløs imod ham. Ak ja, ja, det maatte gjøres.

Hun afbrød sin Gang og gik lige henimod ham. »De maa ikke være vred paa mig,« sagde hun. »Jeg har saamange andre Ting i Hovedet i denne Tid.«

Og hun rakte ham med en ny lille Anstrængelse Haanden.

Han beholdt den altfor længe, hun maatte trække den lidt haardt tilbage.

»Jeg ved nok, det gaar galt for Dem og Deres Fru Moder,« sagde han, »De kan tro, at jeg tager megen Del deri, især rigtignok for Deres Skyld .... Aa, ja, - De maa ikke blive vred, for Guds Skyld, jeg skylder Deres Moder saa meget, det ved jeg nok, og kunde jeg være hende til nogen Tjeneste, skulde jeg være meget lykkelig derved.«

»Tak,« sagde Helene, »det troer jeg ikke, der vil være Udsigt til.«

Han saae paa hende. Nej, der var ingen Tvivl. Hun saae jo næsten haard ud. Han gik, og hun kunde ikke overvinde 386 sig til atter denne Gang at give ham Haanden, skjøndt hun sagde til sig selv, da han var gaaet: »Det er virkelig en skikkelig Fyr, ja, det er det.«

Men den stakkels Maler gik hjem og gik hen til sin Jægerinde. Ja, der havde hun hjulpet ham, det var sikkert og vist; han havde aldrig kunnet male det Stykke saa godt, naar hun ikke havde været, aldrig, aldrig! Men det brød hun sig ikke om, nej, ikke det mindste. Hun havde ikke set det Stykke, der skyldte hende Alt, og vilde sandsynligvis slet ikke bryde sig om at se det.

Men Tak skulde hun alligevel have, den dejlige Jægerinde, og saa Farvel, nu var hendes Ridt forbi. Stykket var færdigt; det skulde til sin Ejer. Han fortrød, at han havde solgt det, men derved var der nu ikke

Noget at gjøre. Det vilde blive savnet i Atelieret, naar hun var borte.

TYVENDE KAPITEL

Efter Hofballet havde Helene i længere Tid næsten ikke set Noget til Flemming uden i flygtige Glimt; han var endogsaa udebleven fra de sædvanlige Søndage. Det var ikke nogen Overraskelse, at han var saaledes, men hun følte det dog denne Gang med særlig Bitterhed. Hun forstod saare vel, hvorledes han vankede om i Uklarhed og Tvivlraadighed.

Jo klarere det stod for hende, at han virkelig havde bevaret sande Egenskaber under den Skal, som ellers havde lagt sig om ham, desto mere smertede det hende.

Han havde dog taget en Beslutning. Den Ruin, der nu truede Helene og hendes Moder, havde atter ladet ham beskjæftige sig med sit Forhold til Helene. Det forekom ham da, at han egentlig maatte være Harald Holst taknemlig for den Ulykke, hans Virkelyst her havde afstedkommet, thi det drev ham til en Afgjørelse i Forholdet til Helene, til at tilbyde hende sin Haand. Han kunde ikke lade være at sige sig selv, at det var en løjerlig Vending, at Harald Holst skulde være den, der ved sin offentlige Virken kom til at gribe 387 klarende og afgjørende ind for ham. Men hvilken hemmelig Nemesis der end skjulte sig heri, saa var det dog saaledes. Og han var ret glad ved udefra at drives til en saadan Afgjørelse, det var blevet ham en altfor besværlig Ting at træffe den og hvilkensomhelst stor Afgjørelse indefra. Men de, der gaa til Afgjørelserne paa denne Vis, maa finde sig i, at de blive derefter. Det havde han ogsaa en vis Følelse af; han følte, at det ingenlunde var, hvad han skyldte Helene, og ikke engang, hvad han kunde ønske at skyldte hende, efterat han atter paa Hofballet havde følt den virkelige, unge Forelskelses endnu levende Tryllemagt i sit Sind.

Saa traadte han da en Formiddag pludselig ind til Helene, der sad alene i den af Blomster og Puder fyldte Dagligstue. Det var et uroligt Graavejr, i hvilket en Anelse af kommende Foraars syntes at overmandes af den endnu stærke Vinter. De klare Pletter paa Himlen vare mere blaa end om Vinteren, men det Graa, som hurtigt dækkede dem, naar de havde blinket et Øjeblik, var ogsaa mørkere i sin Farve.

Flemming saae legemlig anstrængt, næsten syg ud, og det var paa en adspredt Maade, at han hilste paa Helene og spurgte, hvorledes hun havde levet siden sidst.

Helene svarede ham i en Tone, der var mere end kølig, og hvorover han godt kunde mærke en Skygge af Forbittrelse.

Saa saae hun atter ud imod den urolige Himmel, hvor det Graa nu var i fuldstændig Overmagt.

»De læste Helene,« sagde han, og tog en Bog, der laa paa Bordet. Det var *Hamlet*; han lagde den fra sig igjen, der var en vis Beroligelse for ham deri, at den var opslaaet paa en ligegyldig Scene.

»Jeg oprisker mit Engelske i denne Tid. De ved, at jeg holder mest af Shakespeare af alle Forfattere.«

»Jeg ved, at De betragter ham som den, der har skrevet om alle de Ting, som have gaet, og som skulle gaa igjennem det menneskelige Sind.«

»Jeg holder ganske vist meget af ham til alle Tider, men der er dog et stort Digterord, som Shakespeare ikke har sagt. Jeg vilde ønske, han havde, thi jeg vilde gjerne have dets Tanke paa hans Sprog.«

388

»Og det er?«

»Det er:

»Und setzet Ihr nicht das Leben ein,
Nie wird Euch das Leben gewonnen sein.«

»Det holder De meget af?«

»Det er mit Valgsprog i de Øjeblikke, hvor jeg synes, jeg er i Stand til Noget.«

»Og De troer, det stadfæster sig?«

»Ja, sikkert. Vindingen i Livet bliver som Indsatsen. Høj Indsats, høj Vinding.«

»Og ingen Indsats, ingen Vinding.«

»Nej, naturligvis, hvor kan De forlange det; ingen Indsats, ingen Vinding, og daarlig Indsats, daarlig Vinding; den der sætter ind paa Smaat, vinder Smaat, den der sætter ind paa Taabelighed, vinder Taabelighed. Aa, det gaaer retfærdigt til, det er jeg ganske vis paa.«

»Men .... er der aldrig dem, der »sætte Livet ind«, og som tabe?«

»Dersom De virkelig tabe, og det er ikke altid godt at se, saa har der dog været noget Galt ved Indsatsen. Vær vis derpaa.«

»De er fast i Deres Tro paa Livet, Helene?«

»Ja, meget fast.«

Han tav atter. Hun tav ogsaa og saae atter ud imod den urolige Himmel; hun var lidt blegere end ellers.

»Helene, vil De være min Hustru?«

Han overraskedes selv ved at høre disse Ord i det stille Værelse.

Helene sad et Øjeblik ganske rolig, vedblivende at se udefter. Saa rystede hun paa Hovedet, og atter lidt efter sagde hun »Nej!«

»Helene, De vil ikke! Hvorfor?«

»Det er en lang Historie, men iblandt Andet, fordi De ikke elsker mig.«

»Jeg elsker Dem, Helene.«

»Aa nej, nej. Ikke som jeg har elsket Dem og maaske elsker Dem endnu, det er Ulykken. Ved De da ikke, ser De 389 da ikke, at De har forraadt baade Dem selv og mig, mig ogsaa, mange Gange.«

»Helene, det maa De ikke sige.«

Det smukke, fornemme Ansigt havde aldrig set saa smukt og fornemt ud, som nu, da hun ganske bleg, men med skinnende Øjne vendte sig imod ham og sagde: »Hvor tør De vove at benægte det. Kvinder ser Alt, hvad der angaaer dem, hos den, de elsker, og troer De ikke, jeg ved, hvorledes De har prøvet mig og vejet mig i Deres Sind og saa vraget mig og saa atter taget mig op og atter vraget mig lige til de sidste Dage«. Jeg har været en Taabe, en Nar; fordi De var min Ungdomskjærlighed, har Hjertet banket i mig af Fryd og Forventning, hvergang De atter syntes at tage mig til Naade. Ja, saa lav, saa svag har jeg været lige til den sidste Tid. Men der kan komme et Øjeblik, hvor man rejser sig .... hvor ....« hun kunde ikke holde Taarerne tilbage.

Der var atter et Øjebliks fuldkomne Tavshed; saa vedblev hun: »Jeg ved nu godt, at jeg har elsket Dem i disse mange Aar, og jeg finder mig ikke ydmyget ved at tilstaa Dem denne Sandhed. Det er muligt .... ja, jeg vil sige Dem den hele Sandhed, den fulde Sandhed, at jeg ikke ved, om jeg vil kunne befri mig for min Kjærlighed til Dem, men Deres Hustru vil jeg ikke være i Kraft af et tilfældigt Lune, en Stemning, som De lyder idag, og ikke kan fastholde imorgen .... ja maaske hemmelig vil spotte over.«

»Helene!«

»Lad mig tale ud, jeg har tiet saa længe, idag maa jeg tale, og jeg vil sige Dem: De har jo i al Deres indbildte Overlegenhed næsten ødelagt Manden i Dem. Ja, se kun paa mig. Det er Ulykken, at jeg kan blive ved at være forelsket i Dem og dog se saa klart og tydelig, hvor De er veget af fra det Billede af en Mand, der var min Drøm. Og Alt hænger det sammen. En Mands Kjærlighed bestemmes af hans Liv, men den bestemmer ogsaa dette. Havde De alvorlig elsket, var Deres Liv ikke blevet, som det nu er blevet. En hel Kjærlighed giver et helt Liv, derpaa maa vi Kvinder holde fremfor Alt. - Men jeg vil ikke gaa paa Akkord med det Daarlige i Dem, jeg slaaer ikke af paa mine Fordringer, jeg opgiver ikke 390 mig selv. Som De er, er jeg maaske bestandig forelsket i Dem, men De er ikke den Mand, jeg vil elske, og hvem jeg vil føre Livet med. Søg et Øjeblik ret at forstaa mig, naar jeg siger, at jeg har følt en inderlig Trang til at udrette Noget i Livet, Noget, lad det være nok saa beskedent, der var godt for Mennesker, blot for en lille, lille Krog af Verden. Om det skal forundes mig, ved jeg ikke; men al min Kjærlighed, al min Tro paa, hvad der er Sandt, og al min Sorg over Ulykke og Uretfærdighed maatte jeg i al Fald kunne betro den Mand, jeg elsker, nedlægge det hos ham og haabe at se det spire i hans stærkere Villie. Kan jeg det med Dem? De ved, at jeg ikke kan. Jeg sørger over, at jeg ikke kan agte Dem saa højt, som jeg havde ønsket, men jeg siger Dem jo, at jeg elsker Dem. Og troer De ikke, at jeg ser, hvormeget Ædelt og Godt og Sandt der alligevel er i Dem. Der var maaske

et Øjeblik, da jeg troede, jeg skulde ringeagte Dem, men det beder jeg selv om Tilgivelse for.«

»Ja, Helene. Jeg forstaar Dem. Jeg ved, at jeg er en dømt Mand, dømt af Dem.«

Nu var det hende, der tav, men hun rakte ham Haanden til Afsked.

Men da han var gaaet, sank hun atter ned i Stolen, foldede Hænderne i Skjødets og sagde halvt højt for sig med et Udtryk som af en hed og inderlig Bøn:

»Und setzet Ihr nicht das Leben ein! . . .«

Flemming gik hjem. Han syntes selv rolig, og dog var han sig bevidst, at han var i en underlig, fortumlet Stemning. Der var ligesom et Hul, et tomt Rum i hans Tanker. Han tænkte paa de Dyr, af hvilke man har udtaget en Del af Hjernen, og som dog vedblive at bevæge sig paa hel mekanisk Vis.

Men da han havde siddet noget hjemme, begyndte det at klare sig for ham, den dybe Ydmygelse, at være dømt, vejret og fundet uværdig af den Kvinde, der dog elskede ham, og som ikke »vilde« elske ham, som holdt sit Liv for højt i Agt og Ære til at ville knytte det til hans planløse Omflakken 391 - skjøndt hun elskede ham -, som vilde finde sig fornedret, krænket i sit Inderste ved at være hans - skjøndt hun elskede ham -, som kunde se fast paa Livet, og som hos ham ikke kunde finde det, hvortil hun kunde hælde sit Hoved - skjøndt hun elskede ham!

Alle hans Faders Bebrejdelser og Anklager, som han dog ofte havde følt, havde deres store Berettigelse, hvad vejede de imod dette.

En tør, nagende Smerte brændte i ham. Forskudt, vraget, et Uds kudsexemplar i Livet, tjenlig til Intet! Det var noget helt Andet, at blive kasseret af Livet end selv at kassere det.

Op og ned af Gulvet gik han, saa et Par Øjeblikkes Hvilen og saa atter op og ned.

Hvormange Erindringer og Minder gled ikke forbi hans Blik, idet han saae ud over den svundne Del af sit Liv. Nogle vare lyse og lykkelige, andre bittre, nogle smukke at se til, andre frastødende, men intetsteds fandt han det, han nu søgte, Noget, der var i Sandhed Opregsende. Han fandt kun Flugt for Afgjørelser, Tomhed, Goldhed.

Han traadte hen til et Vindue og saae paa de hverdagsagtige Folk, der sivede igjennem den stille Gade; højst hverdagsagtige at se til. Det var Folk, han ellers saae saa dybt ned paa eller slet ikke saae, men nu saae han paa dem med en anden Følelse end nogensinde før. Maaske han der - eller han der - eller maaske de endog Alle, Allesammen havde haft deres Hædersdag og vundet deres Slag, og kun han selv var en Desertør.

Han kastede sig atter ned. Men hvad var det. Der hang jo Billedet, som han havde glædet sig til at drømme over, der hang Helene. Men hvor det var stygt, hvor det tog sig koldt og dødt ud nu, sammenlignet med hende selv.

EN OG TYVENDE KAPITEL

Det var, som sagt, i det politiske Liv en af de Situationer, under hvilke en Mand som Harald Holst har gode Chancer, og han benyttede virkelig disse med en vis Behændighed, 392 som han snart havde lært at tilegne sig. Hans Held i Jernbanesagen og med Færgeprivilegiets Afskaffelse havde gavnet hans Anseelse i høj Grad, og man beskjsaftige de sig en Del med ham.

Men ogsaa paa et andet Omraade tilsmilede Lykken ham.

Hans Besøg hos Bankdirektørens vare nu blevne temmelig stadige, og under dem havde han jævnlig Lejlighed til at se Kusinen eller Tantefrøkenen, ja et næsten paafaldende Held med at blive alene med hende, eller i Mangel deraf at træffe hende alene i Forværelset, naar han kom, eller naar han gik.

Harald Holst mærkede godt, at han var Gjenstand for særegen Opmærksomhed fra hendes Side, og var end Frøkenen ikke en saa skøn og tiltalende Erobring, at det stærkt kunde smigre hans Forfængelighed, saa var det ham dog behageligt, at han havde gjort Indtryk paa hende. En kvindelig Erobring er altid en kvindelig Erobring.

Hertil kom, at der virkelig var et andet og alvorligere Moment end det Erotiske, som gjorde sig gjældende hos ham. Han mærkede, at der her var en Kvinde, som forstod ham. Hun interesserede sig for hans offentlige Virksomhed, og det ikke paa nogen lunken eller karrig Maade, hun beundrede den frit, aabent og efter en stor Maalestok. Altid ledte hun Samtalen hen derpaa og viste derved tillige, at hun kjendte Sagen. Maaske der nu og da var en lille fuldstændig Misforstaaelse af det Hele; men det er den Slags Ting, Mændene villig tilgive dem, der beundre dem, og at en saadan Misforstaaelse kunde komme, var jo saa naturligt; hun beklagede sig virkelig ikke uden Grund over, at Kvinderne ikke kunde faa rigtig Besked, fordi de ikke betragtedes som værdige til at være Mandens Fortrolige i disse alvorlige Anliggender.

Igjennem al hendes Interesse for det Almene viste sig imidlertid stadig, at det var den Maade, hvorpaa han virkede for det Almene, der særlig havde vundet hendes Interesse. Og det maa siges, at hun pligtskyldigst gjenfandt ham næsten allevegne.

Var der passeret Et eller Andet mere mærkeligt, spurgte hun ham gjerne med næsten rørende Troskyldighed, om den gode og heldige Afgjørelse ikke skyldtes ham; han havde jo 393 dog, saavidt hun kunde mindes, udtalt sig for noget Lignende, det var sikkert ham, der havde sat det igjennem.

Med passende Beskedenhed fralagde han sig da at spille en saa stor og vigtig Rolle, hvorpaa hun antydede, at det var det, der klædte en Mand allerbedst: at være beskeden til det Yderste.

Stundom syntes det imidlertid, som om det var stiltiende vedtaget mellem begge, at han var Centrum i hele vort offentlige Liv, og hun kunde udtale sig saa uforbeholdent herom, at han blev bange for, at hun i Nogens Paahør skulde antyde en saadan Overbevisning. Heldigvis traf det sig imidlertid saaledes, at hun aldrig kom med disse uforbeholdne Udtalelser om sin Opfattelse af Situationen, undtagen naar de vare alene.

Harald Holst var altsaa sikker paa her at have fundet en god og ægte Veninde, og han trængte mere og mere til hendes Selskab. Han var hurtig bleven knyttet til Bankdirektøren i forskellige gavnlige Foretagender, navnlig af Jernbanearten, og besøgte ham ofte i vigtige Anliggender, men han havde ogsaa udfundet Tider, da Frøkenen var alene hjemme, og paa dem kom han ogsaa og traf hende da saa sikkert, som man træffer Folk, der ville lade sig træffe. Naar han var i lidt daarligt Humør over en eller anden Sag, der gik noget trægt for ham, eller over en Tilkjendegivelse af Folkestemningen, der var ham lidt besværlig, eller over noget Andet, saa søgte han særlig gjerne hendes Selskab, og hun ynkede ham da paa en saa behagelig beundrende Maade, at det maa tilstaaes, at han stundom, om ikke opfandt smaa Gjenvordigheder, saa alt andet end undervurderede dem, han havde. Erklære, at han var træt og anstrængt og tænke paa at trække sig tilbage og opgive det Hele, og saa blive bønfoldet om at lade være og høre, hvor godt han udfyldte sin Plads, hvorledes Alle beundrede ham, det var Noget, der gjorde ham særlig godt. Det var en tro Veninde!

Hun forstod ham saa vel, men blev hun forstaaet af Andre? Ikke af sine daglige Omgivelser, det mærkede han nok. Vel klagede hun aldrig, men naar man var lidt skarpsynet, som hun jo havde lært ham, at han var, saa saae man snart, at hendes fortræffelige Egenskaber og sjeldne Dyder ikke 394 blev rigtig vurderede i det Hus, der skyldte hende saa Meget; det var et Resultat, som han den ene Gang efter den anden maatte uddrage af, hvad hun simpelt og prunkløst fortalte ham. Hvad det egentlig var, man undervurderede saa stærkt hos hende, hvad det var for store Fortjenester, man rent oversaae, kunde maaske staa ham mindre klart, men at der var Noget, ja Meget, som blev overset og undervurderet, det havde han efterhaanden faaet et bestemt Indtryk af. Stakkels Kvinde!

Hun saae i Grunden godt ud. Under de mærkelig skarpttegnede Øjenbryn var der i Virkeligheden et Par kloge og, naar han saae ind i dem, smægtende blide Øjne; der var en smuk, stor Næse, en fast Mund, den var maaske ikke .... jo, det var ligemeget .... den var af en vis Skjønhed: sin egen Skjønhed. Og en moden Figur. Det var en indtagende Kvinde!

Saavidt var han kommen, da der blev en Lejlighed for ham til at se den Kvinde, der forenede alle disse tiltrækkende Egenskaber, i et særlig fortryllende Lys.

Det kunde ikke nægtes, at havde han usædvanligt Held med sig, saa havde paa den anden Side Kritiken ikke helt holdt sig tilbage ligeoverfor hans Færd. Der var et lille halvt Dusin Medlemmer, der havde besluttet sig til at følge ham som en Slags Leder. De saae, at han var en af dem, der havde den sjeldne Egenskab i Politiken, at have en heldig Haand. Denne Trop var snart hist snart her, snart kastede den sig til den ene snart til den anden Side, og gjerne hjembragte den lidt Bytte af den forresten temmelig beskedne Mangfoldighed, der er at faa, fra en Plads i et Udvalg til sig selv til en lille Bestilling for en Ven og Understøtter ovre i Kredsen. Men der var vaagnet nogen Misstemning imod den flinke, lille Trop, og en Dag brød denne frem.

Et af Bladene, der stod i en noget uafhængig Stilling, bragte en Artikel til Ministeriet, der var et af disse skarpe Skud, med hvilke der gives Sejlere en Advarsel, inden der for Alvor sigtes paa dem; den gjorde en

ubehagelig Virkning.

Man indrømmede Situationen en Del, men angreb stærkt saadanne Historier som navnlig Kambanen - Færgeprivilegiet tog man naturligvis ikke Notits af - og, idet 395 Ministeren fik nogle Advarsler imod at lade Regeringen glide over i Repræsentationens Vinduesfordybninger og Udvalgsværelser, rettedes der ganske særlig et stærkt Angreb imod den syndige Harald Holst som de seneste Ulykkers Ophavsmand. Hans Adfærd karakteriseredes som løs og uvederhæftig, egoistiske Interesser blev nævnede; han skildredes som en Type paa en nyere Art Parlamentarikere, som halvt af Karakterløshed halvt af Beregning drev aldeles planløst om, og han fremstilledes unægtelig i det Hele mere som et Exempel til at afskrække end til at efterfølge.

Harald Holst blev, som alle Folk i slige Tilfælde, baade dybt bedrøvet og aldeles oprigtig indigneret; han følte sig overbevist om, at han hverken havde myrdet eller brændt eller gjort andre særlige Ulykker i Verden, han vidste jo, at han ikke var nogen ondsksfuld Karakter, der vilde Andre ilde, og han havde, som de Fleste gjøre, af slige Præmisser draget den Slutning, at han var et rigtig godt og bravt Menneske. Naar Folk gjøre Status op over sig selv, gaa de nemlig i Reglen ud fra, at de ere herlige Mennesker, blot fordi de ere det Jeg, de ere. Med Fortræffeligheden givet til Udgangspunkt undersøge de saa, om denne Forudsætning afkræftes ved Et eller Andet, de nok vide saa løselig om sig selv, men komme heldigvis til det Resultat, at disse Smaating er det ikke Umagen værd at gjøre Ophævelser over, de ere kun en Slags Solpletter; de slutte derfor med, at de ere mønsterværdige Existenser. Saaledes havde Harald Holst altid opfattet sig selv, og saaledes opfattede han sig ogsaa nu, og han fandt derfor, at det var en i høj Grad skammelig Handling, saaledes at bagvaske ham og fremstille ham som en slet Karl.

Han talte med adskillige Mennesker samme Dag, han havde været Gjenstand for det skjændige Overfald. Der var, mærkelig nok, Ingen, der selv bragte det paa Tale, men naar han gjorde det, selvfølgelig med den stærkeste Reservation af, at han ikke brød sig en Smule derom, misbilligede naturligvis Alle stærkt Angrebet paa ham og udtalte den Mening, at slige lave Overfald kun kunde tænkes under saa daarlige Forhold som de herhjemme. Nogle raadede ham til at statuere et Exempel og anlægge Sag og faa Skribleren alvorlig 396 dømt, Andre fandt, at Sligt skulde tages med fornem Ringeagt.

Det var Altsammen saa godt, som man kunde ønske sig det; men det Værste var, at der hos Harald Holst selv til Trods for hans Sikkerhed kunde høres en uforskammet og næsvis indre Stemme, der blev ved at forelægge ham det Spørgsmaal, om der i Beskyldningerne dog ikke var Noget, en lille Smule blot. Det var det, han vilde være fri for, og det havde de Andre ikke kunnet skaffe ham af med.

Han kunde ikke sove meget den Nat, og den næste Morgen ringede han paa Bankdirektørens Dør. Han vidste af gammel Erfaring, at til Klokken henved 10 var der megen Rimelighed for at træffe Frøkenen alene. Fruen, som var noget svagelig, og hvis største Glæde, efterat de vare blevne rige Folk, bestod i, ikke at tage sig af nogen Ting i Verden, stod sjelden op før hen ad Formiddagen; Bankdirektøren var ude at ride. Den Morgen kom Frøkenen ilende for at lukke op før Tjeneren og førte ham strax ind i Dagligstuen, uden at spørge, om han vilde tale med Husets Herre.

»Det var godt, at De kom. Jeg ventede Dem. Jeg trængte til at tale med Dem. Det er for galt!«

Hun talte i korte, afbrudte Sætninger, men havde dog Selvbeherskelse nok til efter at være kommen forbi et Spejl at glatte Haaret lidt længere tilbage fra Øret. Hun var ualmindelig soigneret i sit Toilette den Dag; det var en næsten koket og meget ungdommelig Morgendragt, hun havde paa.

»Det er for galt, det er forfærdeligt, at Sligt kan siges, at Sligt kan skrives. Nej, sæt Dem her ved Siden af mig,« hun trak en Lænestol frem. »Jeg forsikrer Dem, jeg har ikke lukket et Øje hele Natten; jeg er rasende.«

Det maa indrømmes, at hendes smaa Øjne saae temmelig gnistrende ud, og hun var virkelig ogsaa for Alvor vred. Hun luede altid af Forbittrelse, naar Nogen fornærmede Noget af Hendes, hvad enten hun saa brød sig om dette Noget eller ikke. Hun følte saadanne Fornærmelser som et Angreb paa sig selv og opfyldtes af vild Hævntrøst. Da hun nu virkelig alt betragtede Harald Holst som hørende til sin Domæne, var hun for ramme Alvor vred.

Der var Noget i denne hidsige, kvindelige Forbittrelse, 397 som strax gjorde Harald Holst meget godt. Under dens hede Pust følte han selv ikke Andet end Vrede, og den næsvis lille Stemme blev ganske stum.

Han vilde imidlertid vise, at han var Mand for at kunne taale Sligt og sagde derfor i en rolig Tone: »Jeg sætter den største Pris paa den Deltagelse, De viser mig, men jeg synes, De tager formegen Notits af det lave Angreb. Mig er det saamænd temmelig ligegyldigt.«

»Ligegyldigt« - sagde hun med en egen hvinende Betoning - »saa maatte De da være ....« Hvad han maatte være, forblev dog foreløbig en Hemmelighed, som hun fandt det rigtig at bevare. Hun gjorde Vold paa sit oprigtige Arrigskab og sagde med en Stemme, som det efterhaanden lykkedes hende at give Noget, der kunde forestille en blid Klang: »De er for god, for human. Man kan kun beundre Dem desmere derfor;

men jeg kan ikke saaledes beherske mine Følelser.«

Hun greb hen paa Bordet: der laa den fatale Avis. Hun saae paa Artiklen og rykkede sig tæt hen til ham, for at han kunde se med. »Jeg har aldrig læst Noget saa infamt: De bringer Forkludring med Dem overalt.« Hun skød sin Lænestol endnu den Tomme nærmere til ham, den kunde komme. »De, som overalt bringer gode og gavnlige Foretagender til at spire frem! De!« - og hun sendte ham et ubeskriveligt Øjekast.

»De kæmper for egoistiske Interesser. De!« - atter et Øjekast, som han ikke frygtede for at møde, thi han vidste, at da Bankdirektøren for kort Tid siden havde slaaet paa Noget, der maaske gik lidt i denne Retning, havde han kun sagt, at det kunde de tale nærmere om ved Lejlighed. Da Øjekastet var blevet besvaret, foregik der en let lille Drej ning af den ene Lænestol, idet hun gik over paa næste Spalte af den skammelige Avis.

»De øver en demoraliserende Indflydelse!«

Hvorledes det nu var gaaet til eller ikke, nok er det, han havde her faaet en Arm om hendes Liv eller hun sit Liv ind under hans Arm. Hovedsagen er, at Armen og Livet beholdt deres nye, gjensidige Stilling.

Hun fortsatte: »De er en Pjalt, Aa Gud!« Hendes 398 Hoved sank til hans Bryst; den Skammelige faldt paa Gulvet, og der blev den liggende; men over den hørtes et ovenikjøbet temmelig stærkt Kys; saa en harmonisk Pause.

»Aa Gud! Hvad har jeg gjort,« udbrød Frøkenen, der nu atter kom til sig selv.

»Givet mig den skønneste Oprejsning,« svarede Harald Holst. »De fortryder det da ikke?«

»Min Gud! hvor kan De tro ....«

»De vil virkelig blive min?«

Hun nikkede.

»Med Dem ved min Side,« sagde han, »vil jeg trøstigt skride frem ad den Bane, jeg har betraadt.«

Han var virkelig lidt rørt, baade over sig selv og Banen og hende.

Et Par Dage efter ringede han atter tidlig om Morgenen paa. Hans Forlovede - det var allerede deklareret - lukkede ham atter selv op.

»Se her,« sagde han, idet han med Stolthed viste hende et Brev, som han holdt i Haanden, »dette har jeg lige modtaget. Din Kjærlighed bringer strax Lykken med i sit Spor.«

Brevet var fra Mølleren og meddelte, at Artiklen i det skjændige Blad var bleven bekjendt ved et Møde, der havde været i Anledning af Kamliniens Afvikling. Den havde vakt den dybeste Indignation, og man var strax bleven enig om at tilbagevise Sligt. Man havde paa Stedet vedtaget at affatte en Adresse til Harald Holst med Tak og Tilslutning for den forløbne Tid og vedtaget det under stormende Bifald. Alle Tilstedeværende underskrev, men da man ventede et langt større Antal Underskrifter ved at sætte den i Cirkulation, havde man sendt den ud i Egnen, og bedækket med Underskrifter vilde den sikkert snart være i Hovedstaden som Egnens Svar paa Angrebene.

»Saaledes skal det være,« sagde Frøkenen og var stolt for Alvor.

»Men hvad er det?« sagde hun et Øjeblik efter. Hendes skarpe Øjne havde opdaget et lille »vend »om«, der var overset af den ilfærdige Holst, og som ogsaa næsten med 399 Forsæt syntes skjult i Hjørnet. Naar man saa vendte om, hvad stod der saa Andet end følgende, klemte ind i et Par beskedne Linier: »Da vi jo af Deres tidligere Udtalelser ved, at De ikke vil stille Dem igjen, er man nu bleven enig om at stille mig op til de almindelige Valg, det gaar ikke an at splitte Stemmerne, saa vælges Modkandidaten. Gid jeg værdig maa træde i Deres Fodspor.«

»Hvad er det?« spurgte Frøkenen i en skarp Tone, han aldrig før havde hørt, og saae paa ham med Øjne, han aldrig før havde set.

»Det er Forræderi, skjændigt Forræderi,« sagde Harald Holst, der ikke før havde fundet denne Efterskrift og nu stod bleg, neppe i Stand til at holde sig paa Benene. »Den Slyngel har benyttet nogle Udtalelser af mig i en mismodig Stemning fra den Tid, da Alting gik galt for mig. Nu har han undermineret mig, Alt er tabt. Jeg kjender ham.«

»Alt tabt,« fnøs Frøkenen, »Snik, Snak! Vi tager derover i Aften - ja, jeg tager med; Du skal holdes oppe, kan Du ikke selv, saa vil jeg. Du kjender ikke mig. Skynd Dig nu hjem og gjør Alt færdigt til Rejsen; men i en

TO OG TYVENDE KAPITEL

De første Foraarsdage kom. Digteren laa paa Hospitalet, og han var meget syg.

Han havde egentlig skrantet lige siden Julen, men var saa pludselig bleven alvorlig syg. Han laa paa Hospitalet, fordi han, strax da han følte sig heftig syg, havde faaet den Tanke, at han var bleven angreben af Kopper, som dengang herskede epidemisk. Han vilde ikke bringe Smitten til sit Hjem.

Følelsen af at være meget syg kom over ham en Dag, medens han var ude, og han lod sig saa kjøre paa Hospitalet, fordi han sagde til sig selv, at havde han ikke kunnet bringe det Gode i sit Hjem, som han skulde, vilde han ikke paaføre det noget Ondt, som kunde undgaes.

Det viste sig snart, at det ikke var Kopper, han havde; 400 men paa det Hospital, hvor han havde meldt sig, maatte han blive, thi han var virkelig saa syg, at der, hvor han faldt, blev han liggende. Det var et ved Græmmelse og Bitterhed og Misundelse udtæret, stakkels Legeme, Sygdommen havde mødt paa sin Vej, og det havde været den let at kaste det helt overende. Der laa han, en haardt Saaret paa sin Valplads, en meget haardt Saaret.

Hans Kone besøgte ham naturligtvis saa hyppig, som hun kunde, stundom alene, stundom med Børnene eller et af dem. Han laa paa en af det gamle Hospitals Fællesstuer. Det var et stort, rummeligt Værelse, højt til Loftet. Det blev holdt i meget stræng Orden. Alt, hvad der mindede om Hverdagslivet og dets Adspredelser, om Nydelser og Frihed og Glæde, var holdt ude her fra Sygdommens Hjem og Dødens Forgaard. Det Hele gjorde et ejendommeligt Indtryk af, at naar man først var her, var Lidelse det Naturlige og Død noget saare Hverdagsagtigt, som de, det gjaldt, maatte tage som Noget, der faldt af sig selv, og se at komme fra, som de bedst kunde, maatte tage som Noget, der maaske nok kunde være en Affære for dem selv, men som de ikke kunde forlange, at Andre skulde gjøre store Ophævelser over. Der var i den Tid langtfra fuldt besat paa Stuen, men der laa dog ogsaa nogle andre Syge og bag ved deres Skjærmbretter hørte man stundom Klager og stundom dæmpet Tale.

Ved Digterens Seng sad hans Kone, stille, tavs, med et Udtryk af dyb Fortvivelse, thi hun vidste, at det var en meget alvorlig Sygdom. Hun vidste tillige, hvorfor han laa der og ikke i sit Hjem, og havde han ikke før staaet for hende som en Heros, saa gjorde han det nu. Hun erindrede, at han før altid havde haft en stor Afsky for Sygdom og legemlig Daarlighed, og nu havde han for hendes og Børnenes Skyld bragt det Offer at søge ind i Hospitalet, Midtpunktet for al saadan Rædsel og Uhygge. Hun led i høj Grad ved ikke selv at kunne passe ham og vaage over ham. Men Lægen havde givet et bestemt Afslag paa hendes Forespørgsel, om han ikke kunde flyttes, og naar hun havde talt til ham selv derom, havde han affærdiget hende paa denne haarde, bittre Maade, som i de senere Aar mere og mere var 401 bleven ham en Vane ogsaa i Hjemmet, og som hun mindst af Alt kunde taale. Der var ikke Noget at stille op, men fortvivlet var hun, og det var sørgelige Nætter, hun tilbragte ene hjemme, naar hun havde forladt ham og laa og tænkte paa, hvordan han vel vilde have det, naar hun næste Dag atter kunde komme til ham.

I deres lille Hjem havde hun haft mange, mange bittre Timer i de senere Aar, da han var bleven saa forandret og kun saare lidt lignede Kongesønnen fra den lykkelige Solskinstid. Udtryk af en vis Ringeagt mod hende, af at hendes Mening langt, langtfra var ham tilstrækkelig, af at hans Hjem Intet kunde byde ham til Trøst i hans Skuffelser, ramte hende dybt, meget dybt

Men nu, med den forfærdelige Mulighed til Baggrund, som rejste sig derude paa det Sted, hvor Døden var noget Hverdagsagtigt, hvor ublandet lykkelig synteis nu ikke Alt i hin Tid at have været, hvor let dens Kummer, hvor flygtig al dens Pine.

Naar hun var ude hos ham, var Feberen stundom saa stærk, at den hvirvlede sine mørke Skyer helt over ham og hyllede hans Tanker i Mørke; stundom lod den ham være nogenlunde ved sig selv, saa talte hun til ham, søgte i kjærlige og taknemmelige Ord at trøste ham, og da vendte han sig ikke fra dem; han svarede vel ikke, men de syntes at kvæge og oplive ham langt mere end forhen. Stundom forstod han Intet, og der var ikke Andet at gjøre end at sidde stille med hans Haand i sin Haand og langsomt klappe den og stryge over hans Pande og tænke, at endnu var Haanden dog varm, og bede til Gud, at han maatte komme sig, sidde saaledes, medens Alt var saa stille, og man kun hørte en enkelt Klage nu og da og et gammelt Uhr dikke ude paa Gangen, fortællende om den Tid, der gik og aldrig vendte tilbage.

Men medens Uhret talte herom til dem, der laa derinde, tænkte hun paa, hvorledes Tiden for Andre gled rolig og uforstyrret hen. Derude gik Livet larmende og ligegyldigt, Alting var som ellers, Himlen og Husene og Menneskene; herinde sad en fattig Kone ved sin Mands Sygeleje, maaske Dødsleje; en Kone, der paa engang havde faaet en Angst og 402 Sorg at bære paa, som Alt det derude slet ikke tænkte sig var til. Hun mindedes Digte, han havde skrevet til hende, og som havde været hendes Stolthed. Hun mindedes et, særligt et, hvori han havde sagt, at naar han var død, og hun levede, saa vilde han dog komme og banke paa hendes Dør, og hun vilde følge ham ud til hans Grav. For hende var denne Tanke ny, og det Digt, hvori han havde varieret den, noget af det Dybeste og Dejligste, hun havde kjendt.

Men al den skønne Trøst, det før havde syntes at indeholde, var forsvunden, da den sande, virkelige Jammer var der, den, som nok saa skønne Digte ikke kunne magte.

Ikke skilles, slet ikke skilles, det var nu det Eneste, det kom an paa. Følges ad, blot følges ad, ud i det store Mørke, han og hun og de smaa Drengene; Ingen gaa alene, men Alle holdende hinanden i Haanden, thi hvad var der saa at frygte? Alle lægges ned, tæt, ganske tæt ved hinandens Side. Saa kunde Solen skinne paa Græsset i deres Dække om Sommeren og Vinteren skjule det tykt med Sne; de vilde ikke knuges og tynge deraf, men ligge roligt og vente til den Stund, Gravene aabnedes, ligge roligt og vente, hinanden nær, ganske nær.

Og i hendes Natur, som havde beholdt noget Udannet, Hensynsløst i sine Følelser, rørte sig for Alvor det Spørgsmaal, om det vilde være Synd at tage Livet af sig og Børnene for saaledes at følges ad. Havde hun været alene, saa vilde hun have gjort det, men Børnene, nej, umuligt. Kunde hun gjøre det ved en Bøn, et Ønske til Gud, maaske; men .... nej, aldrig, forfærdeligt. Og saa slog det om til det Modsatte, hun syntes, at hun havde en Uendelighed af Kraft og Styrke at give hen for at holde Børnene oppe, holde Sorg og Nød borte fra dem, den Ældste, der var bleg og saae sygelig ud, og den muntre lille Yngste, der aldrig vilde være fra hende, og den Mellemste, der altid var saa god og føjelig imod de andre. Ja, hvad kunde hun ikke gjøre for dem, hun kunde endog saa leve.

Ogsaa Maleren besøgte Digteren hver Dag ude paa Hospitalet. Han havde naturligvis strax glemt deres Uenighed, da han hørte, at hans Ven var syg, og han var meget 403 bedrøvet ved at se, hvad han godt kunde se, at den Syge hver Dag var ringere.

Digteren havde endnu saa mange Kræfter, at han kunde tale med Maleren af og til, naar den Døs, hvori han laa, fortrak sig noget. Men den brave Maler var trykket; Digteren var saa alvorlig, han brød sig aabenbart slet ikke om at høre hverken de Historier, Maleren samlede sammen til ham for at være underholdende med, eller de Dumheder, fælles Venner havde begaaet, eller de Brandere, andre vittige Malere havde sagt til misundelig Beundring for Maleren selv, der betragtede sligt som Aandens og Viddets højeste Frembringeiser; Alt det lod til at være Digteren saa ligegyldigt, at han ikke hørte det. Dertil kom, at han var bleven venlig, og det glædede Maleren indtil Taarer, at han en Dag spurgte til »Jagtscenen«, og da Maleren havde udtrykt det Haab, at han vilde faa Fornøjelse af den, saa endog havde svaret, at det syntes han, at Maleren næsten altid havde af sine Ting. Saadant Noget havde han aldrig sagt før.

Maleren takkede ham for hans gunstige Dom og sagde: »Jeg har da en ganske god Samvittighed; jeg veed, at mit Talent, eller hvad Du nu vil kalde det« - han blev bange for at hans Ven skulde finde Ordet for anmassende - »har sine Grænser, og jeg har aldrig søgt ud over dem, om det ogsaa i Øjeblikket saae ud til at kunne betale sig paa den ene eller den anden Vis. Jeg kan være en snavs Karl i mange Henseender, men dersom der var et lille Himmerig for Malere, hvor man kom ind, naar man bare ikke havde syndet altfor forskrækkelig som Maler, saa var der maaske Haab for mig.«

»Ja, ja, Dit Talent skulde ikke friste Dig op paa Højderne,« svarede den Anden, som dog følte Trang til at give et lille Stik, fordi den Anden havde talt formeget om sig selv.

»Nej, det veed jeg nok,« svarede Maleren rent sagtmodig, - »Jagtscenen bliver mit eneste store Stykke, det kan jeg føle; det er mærkelig nok gaaet godt, men nu bliver jeg igjcn ved min Læst.«

»I Malere have ingen Trang til at beskæftige Eder med de store Problemer,« fortsatte den Anden, »fordi de store 404 Problemer ikke have Brug for Eder. De banke kun paa hos de Udvalgte.«

»Du mener Digterne.«

»Ja, jeg mener Digterne, de store Digtene. Det er igjennem dem, at den Tid, som kommer, skal frem, den kan kun komme frem igjennem os. Vi er dem, der skal løse Slægtens Gaader, vi skal tyde den den højeste Visdom.«

Maleren tav; han kunde ikke lade være at tænke paa, at de smaa Idyller, Digteren først var begyndt med, havde været det Bedste, han havde skrevet, og at han skulde være bleven derved, saa var det gaaet anderledes. Men da han saae paa det blege, udtærede Ansigt med det sorte, stride Skjæg, tænkte han, at det var ikke værd at tale derom nu, det kunde vist være det Samme.

Digteren tav noget og sagde saa pludselig: »Er en Døende ikke en sand Stormand. Der skulde vises de Døende guddommelig Ære.«

»Du kommer Dig nok,« sagde Maleren jævnt trøstende.

Den Anden rystede paa Hovedet og sagde i en anderledes blød Tone, end han før havde talt i: »Det bliver galt for dem derhjemme.«

Maleren sagde med et temmelig tykt Mæle: »Lad nu være at tale om det, det skal jeg nok klare, Du, hvis det skulde gaa saa galt, men det gjør det ikke.«

»Tak, Tak!« sagde Digteren, »Du er mig en meget bedre Ven, end jeg har fortjent.«

Saaledes havde han aldrig før talt, og hvad Mere var, han tog Malerens Haand og trykkede den.

I det Samme kom hans Kone ind ad Døren. Han saae paa hende og sagde i den samme bløde, dæmpede Tone, hvori han havde talt sidst, men tillige hurtigt, som for at faa Tilstaaelsen gjort i en Fart: »Jeg vil gjerne dø, naar jeg blot i en Stund har været en sand og stor Digter,« - og hurtigere og hurtigere, for snart at faa talt færdig, vedblev han: »Hvad er det, jeg har manglet, maaske en Hurtighed i Blodumløbet, et eller to Puls slag til i Minuttet, en anden Spænding af en eller anden Nerve. Er det noget Saadant eller virkelig noget Andet? Formen for mit store Digt, den var mislykket. Hvor skal jeg finde den; jeg maa finde den.«

405

Saa sank han tilbage, træt af at tale, og de mørke Skyer trak atter op over hans Sind. Hans Kone fik kun vexlet et Par Ord med ham, men de vare venlige, og et »Tak, fordi Du kommer«, blev sagt helt kærlig som i de lyse Dage.

Men hurtig sløvede Mørket hans Sind, og saa havde hun intet Andet end at sidde og høre paa Uhrets tunge Fortælleren om Sorg og Nød i langsomme, langsomme Timer.

Men den næste Dag troede hun at have den gode Lykke med sig, da hun kom tidligt paa Formiddagen. Solen, den tidlige Foraarssol skinnede ind i den store Stue og lagde en bred Lysbjælke ind ad hvert Vindue. Der saae hejt livfuldt ud, og hun bildte sig ind, at han ogsaa var bedre.

Han var rigtig glad ved at se hende; hun maatte sætte sig tæt hen til ham, thi hans Stemme var svag den Dag, meget svag, og han havde Noget at tale med hende om.

Han talte smukt og kærlig, om de gode Dage, om deres første Kjærlighed, som ogsaa en tidlig Foraarssol skinnede paa, om deres unge Hjem. »Husker Du det?« - Om hun husker det?

Om deres smaa Sorger og Bekymringer, - hvor de vare smaa dengang; de vare jo kun en anden Form for Lykke.

Om dengang Børnene kom - om dem alle, og hvad de havde ventet af dem.

Og da han saa blev træt og ikke kunde tale mere, sagde han: »Vi vil huske det Gode, ikke sandt?«

Hun siger med en pludselig Rædsel i sin Stemme: »Ja, ja. alt det Gode, vi har Meget igjen.«

Han gjør vel i at tie og Intet love.

Maleren kom og satte sig stille ved Sengen, thi den Syge havde lagt sig hen og lukket Øjnene. Der var en underlig, ny Glans over hans ellers altid mørke, i Bitterhed noget fortrukne Ansigt. Da han pludselig slog Øjnene op, mødte de Malerens, som bekymret saae paa ham. Et Smil foer hen over hans Ansigt.

»Jeg troer, det kommer,« sagde han i en højtidelig Tone. - »Mit Ønske bliver opfyldt.«

Og Timerne gaa, den unge Foraarssol drager sine brede Lysbaand over Stuen, skinnende og stærke at se til.

Men han selv ligger stille med en egen Glans i 406 Udtrykket, der bliver stærkere og stærkere. Hans Øjne ere lukkede, men hans Læber bevæge sig bestandig. Han hvisker Noget og tier og hvisker atter. Ingen kan høre Ordene, men der er et Tonefald i dem, et Tonefald som af majestætiske, langsomme Vers.

Da han atter tier, hæver hans Kone sit Hoved og hvisker hans Navn. Han vender Hovedet lidt om imod hende, men tysser med Haanden: »Forstyr mig ikke,« hvisker han, »Timen er kommen. Nu har jeg fundet det. Nu er jeg en stor Digter. Det er ikke Feber, - jeg har det, jeg har det. Saa fik jeg det dog at føle, inden jeg døde. Døden tager det Lammende bort fra mig; kun den kunde gjøre det. Men jeg døer som Herre, som Stormand. Det er bedre end at leve som Træl.«

Atter mumlede han halvt højt i majestætisk Tonefald. Verslinierne faldt i en stolt, højtidelig Strøm.

Hans Kone stirrede paa ham. Aldrig havde han set saaledes ud som i dette Øjeblik, brændt, fortæret af Feber, men inspireret, stolt, lykkelig, løftet til den Højde, han sukkede efter i Livet, paa Dødens vældige Vinger.

Nu aabnede han sine Øjne og saae paa hende; han rakte hende Haanden. »Endelig, endelig,« sagde han og trykkede den fast og sikkert. »Nu er alt det borte, der har hæmmet og trykket .... men,« - og han trykkede atter hendes Haand, og atter bevægede hans Læber sig, men nu hverken til stolte Vers eller til hviskende Ord, men til et Suk, og det var det sidste.

TRE OG TYVENDE KAPITEL

De første Foraarsdage vare komne, og Folk begyndte at rejse. Paa Banegaarden var der den Travlhed, som hersker, naar Aftentoget til Korsør skal afgaa med Alt det, der skal ad Udlandet til. Droskerne kom hurtig kjørende op for Indgangen, Rejsende steg ud mere eller mindre ilfærdig, mere eller mindre febrilsk bevægede, mere eller mindre under den Forestilling, at naar man rejser, er der overvejende Sandsynlighed for, at Alt gaar forkert, at Toget ønsker at kjøre fra En, Billettøren at sælge forkert Billet og 407 Godsexpeditionen at forkomme Bagagen. Der var mange Mennesker i Forhallen og i Ventesalene, urolige Folk, gnavne Folk, sindsrolige Folk, afskedtagende Folk, og Folk, som hverken havde Afsked eller Bagage eller noget mere at besørge og rolig saae Tiden an. Alt dette var som alle andre Aftener, naar Korsørtoget skal afgaa, men der var tillige den Aften noget Særligt paa Færde, en notabel Afsked. Foruden de almindelige Vogne kom ogsaa den ene elegante Ekvipage efter den anden strygende op for Tilkjørselen, sættende baade Herrer og Damer af, flere af Damerne havde Buketter, ikke store og ceremonielle, men smaa, fine og duftende. Den Afrejsende var Schwerin, der gik til sin nye Post.

Det var et Savn, han vilde efterlade, derom var hans Verden enig. Han havde ingen Venner, Ingen der holdt særlig af ham, dertil naaede det Kolde og Egoistiske hos ham altfor langt op til Overfladen, han havde tvertimod mangfoldige Uvenner, men han bragte altid Liv og Bevægelse med sig. Hvor han var, kjedede man sig ikke, hvordan det nu end hang sammen. Damerne vilde særlig savne ham; det hed sig, at et Par vare utrøstelige, maaske med Rette, maaske ikke; en af de formodede Utrøstelige havde i al Fald sagt, at man nok kunde mærke, at der var Noget hos ham, som man skulde forelske sig i, men man kunde ikke finde det.

Intet Under derfor, at Afrejsen var en Begivenhed, og at Alle vare derude.

Hele første Klasses Ventesal var saa fuld som en Salon af fint, mest diplomatisk Selskab, ligeoverfor hvis livlige franske Konversation de andre Rejsende forstummede eller kun talte hviskende, som om de vare noget usikre i deres Ret til overhovedet at befinde sig her, eller i al Fald tale, naar der var et saa udenlandsk Selskab tilstede.

Flemming var ogsaa mødt, mest af Høflighed; han vidste ikke det Mindste om Schwerins Frieri til Helene; han var for meget hensunken i sig selv til at kunne være nogen skarp lagttager, og Schwerin var ikke let at gennemskue. Men i Vinterens Løb vare de dog, han vidste ikke ret hvordan, eller hvis Skylden var, komne længere fra hinanden end før.

Ved Afskeden holdt han sig nu noget tilbage, han og Schwerin havde kun vexlet nogle ligegyldige Ord.
408

Døren til Perronen aabnedes, og Selskabet strømmede ud. Foran Vognrækken var Trængselen stor, og de stødte sammen med en lille Gruppe, som maaske helst vilde have undgaaet dem, men ikke kunde, Helene og hendes Moder og Maleren.

Den Sidste skulde ogsaa rejse, og det for et Par Aar. Det store Billede havde gjort megen Lykke, og det havde jo nok opmuntret den brave Fyr lidt, men han syntes dog i det Hele, at det var rent galt fat med ham. Han havde slet ikke Lyst til at tage fat paa noget nyt større Arbejde, thi Helenes Ansigt kunde ikke anbringes derpaa. Han havde ikke heller Lyst til at gjøre noget af dem færdigt, som vare paabegyndte, og det af samme Grund.

Al Arbejdslyst og Arbejdsevne syntes ham at have forladt hans Atelier, og saa havde han en skjøn Dag taget den Beslutning selv at gjøre det Samme.

Han følte, at der var kommet noget Nyt op i ham ved hans uheldige Kjærlighedshistorie, Noget, som var
95 af 101 sider

dybere, end han før havde anet; han trængte til at faa et andet Indhold, og denne Trang og hans virkelige Afmagt brødes saa underligt i ham, at han vilde se, om det ikke kunde klare sig paa en lang Rejse til de lykkelige Steder, hvor han i sine Vandreaar havde følt, at han var paa sin rette Hylde ved at være Maler.

Den Forandring, der var foregaaet med ham, efterat han havde fattet denne Beslutning, havde taget det for Helene Antipathiske bort af ham. I deres Samtaler havde hun i høj Grad opmuntret ham til at gjøre Alvor af sine Rejseplaner. Hun mente og sagde det skaansomt til ham, at han, der ikke havde noget stort Fond af Dannelses, vilde have godt af nu igjen som mere moden Mand at se Noget af det Store og Skjønne i Verden. Og hun havde heri endnu mere Ret, end hun troede; hans Talent var i Virkeligheden af dem, der kræve luttrende Impulser baade af den ene og den anden Art for at udvikle sig, ja for at holde sig oppe. Og blev han selv, hvad han havde talt om ved Digterens Dødsleje, »en snavs Karl«, vilde ogsaa Maleren i ham blive ødelagt.

Saa blev Rejsen bestemt, og det Gode og Bløde hos ham havde i de sidste Dage været saa fremtrædende, at Helene 409 med sin Moder var taget ud paa Banegaarden for at sige ham Farvel som hans ældste Venner.

Og saaledes var det, at de to Grupper mødtes derude.

Man stansede et Øjeblik hinanden. Schwerin stod i det Øjeblik lige ved Siden af Flemming. »Hvor det er et smukt Ansigt,« sagde han i en fortrolig Tone til denne, »og det er underligt, men sandt, først nu i dette Øjeblik, da jeg maaske ser det for sidste Gang, gaar det pludselig op for mig, hvorfor jeg altid har fundet noget Bekjendt deri.«

»Og det er?« spurgte Flemming lidt nervøst, da han tav.

»Det er, fordi hun ligner et gammelt Familieportræt, vi have derovre, en Abbedisse, som først var trolovet med en Riddersmand, der lod sig slaa ihjel paa et Slags Korstog oppe i Lifland, og som saa siden tog Sløret og gjorde meget Godt og endte som en Slags Helgen. Jeg ønsker denne ædle Dame bedre Lykke, Korstogenes Tid er jo heldigvis ogsaa forbi.«

Han nærmede sig Helene, som han ikke havde truffet, da han gjorde Afskedsvisit, og bød hende Farvel. Hun svarede ham venlig og rakte ham Haanden. »Kun Et,« føjede han til, hurtigt og dæmpet, »De vil tilgive mig, at jeg friede til Dem, om jeg end siger Dem, hvad der var den sande Grund dertil. Jeg friede ikke til Dem for Deres egen Skyld, men for en anden Kvindes, som jeg vilde gjøre skinsyg. De var altfor god, og jeg angre det. Hører De, De tilgiver, De skal, De maa.«

I hans Maade at tale paa var der Noget af det Sympathetiske, som glimtvis kunde vise sig hos ham, forenet med en under den dæmpede Form flammende Energi, en selvbevidst Overlegenhed, som om han forud var sikker paa at faa sin Bøn opfyldt.

»Jeg har Intet at tilgive,« sagde Helene.

»Jo, De har, sig, at De tilgiver, De skal.«

»Naar De endelig vil have det!«

»Godt! Tak! Jeg ved, man kan stole paa Deres Ord. Saa Farvel.«

Hans Tjener kom og meldte, at alle hans Sager vare bragte ind i hans Kupee. »*Allons donc*,« sagde han med et junkermæssigt Sving paa Hælene. »Jeg troer ikke, at der nu er Noget glemt her. Saa, afsted.«

FIRE OG TYVENDE KAPITEL

Og de første Foraarsdage vare komne.

De vare komne med tidlig Sol, med klar Himmel og mild Luft. Men der var et Sted, hvor den klare Foraarssol skinnede paa Jammer og Elendighed, og den milde Luft var fyldt af pestsvangre Dunster. Det var paa en lille Ø, der ellers laa friskt og sundt et Stykke ude i det friske Hav, glemt af det faste Land, men ogsaa halvt glemme dette, omblæst af den friske Søvind, omlarmet af Bølgerne.

Til denne Ø havde et fremmed Skib, idet det søgte Nødhavn, bragt Kolera, som det havde haft ombord fra Rusland. I det Par Fiskerlejer, som laa paa Øen, var Renligheden ikke stor, og da der alt var gaaet adskillige Dage og Smitten havde faaet Lejlighed til at tage godt Fodfæste, inden man havde opdaget, hvad det var, saae det Hele strax alvorligt ud.

Og det blev hurtigt meget, meget værre. De første Efterretninger om, at der var kommen Kolera paa Øen, efterfulgtes næsten i Hælene af Budskab om, at Epidemien udbredte sig med rivende Hurtighed, at den var af ondartet Karakter og truede med at ville anrette de sørgeligste Ødelæggelser paa disse Steder, hvor saa mange Forhold bød Sygdommen den gunstigste Næring og Pleje.

Disse Efterretninger vakte almindelig Bekymring og Deltagelse i Landet. Den lille Ø var bleven et højst uhyggeligt Sted. De, der boede paa den nærmeste Kyst, holdt ikke af, at Vinden bar paa fra den, skjøndt den havde et Par Mil at stryge afsted over friske Bølger. Skibene holdt til alle Tider godt af for dens hvide skinnende Klitter om Dagen og dens Fyr om Natten, thi udenfor dem havde mangt et godt Skib løbet paa lumske Grunde; nu saae de over imod de hvide Klitter og det ensomme Fyr som et dobbelt slemt Sted, en Skueplads for Død og Gru, hvorfra jamrende Klager i de stille Aftener, naar Vinden lagde sig, syntes at lyde ud over de syngende Bølger, som vare Øens eneste Selskab og nu dens triste Fortrolige.

Efterretningerne blev værre og værre, det var aabenbart, 411 at Forholdene vare saa uheldige for en Epidemi som muligt, og der syntes ganske at mangle Plan og fornuftig Orden i de Bestræbelser, man paa Øen gjorde for at stanse den. Der var det særlig uheldige Forhold, at der manglede en Herredsfoged derovre, Embedet var lige ved Dødsfald blevet ledigt. Der var ikke synderlig Stads ved det til daglig Brug, og under disse Forhold kunde man ikke fortænke de Embedssøgende i, at de ikke meldte sig her. Embedet blev nu ved en Konstitution styret, som det bedst kunde, og det vilde aabenbart ikke sige meget.

»Det er rent galt derovre,« sagde Harald Holst til Flemming en Dag, han mødte ham, »det er aldeles forskrækkeligt, der maa gjøres Noget. Regeringen lader Tingene gaa sin Gang; man mærker, som saa ofte, at den ikke har Blik for det Heles og Stores Sag.«

»Som Du?«

»Ja. Jeg vil handle; jeg stiller en Interpellation.«

»Naar?«

»Den er allerede anmeldt, jeg ligger ikke paa den lade Side, naar jeg tager mig Noget for. Naar den kommer frem, kan jeg ikke sige, jeg bliver nemlig nødt til igjen at rejse over til min Kreds.«

»Er det nu galt fat igjen?«

»Ja det er, og meget værre end forrige Gang; min Forlovede er alt derovre, det er en Kvinde med Energi, kan Du tro, hun har sendt mig en Række Meddelelser af største Vigtighed. Mølleren bliver til Trods for alle sine Løfter ved at underminere mig til Fordel for sit eget Valg. Jeg har sagt, at jeg vilde gjenvælges ved de almindelige Valg, vi nu skal have, jeg har forlængst aflyst mine Udtalelser om, at jeg ønskede at trække mig tilbage. Det fortier han; eller han benytter det som Middel til at vise, at jeg er en Vendekaabe. Han vil nemlig for enhver Pris selv ind, nu da han først har faaet sine Kastanier raget ud af Ilden af mig. Han bliver godt hjulpen af en Værkfører ved mit Teglværk, som han har i sit Sold.«

412

»Men det kan vel ikke være saa vanskeligt at træde op imod alt det Vrøvleri,« sagde Flemming temmelig ligegyldig.

»Nej, Du har Ret, træde op i m o d, det er netop det, hvorpaa det kommer an. Du rører ved Hovedpunktet, jeg maa træde op som Mølleren's Modkandidat.«

»Hvad, hvorledes det?«

»Jeg svigter ikke mine Principer, forstaaer sig, men Du forstaaer nok, jeg maa have de Andres Stemmer, hvis jeg skal have nogensomhelst Udsigt til at slaa Mølleren, den Slubbet.«

»Ja vel, jeg mærker nok, hvad det bliver til.«

»Og ser Du,« tilføjede den Anden med en fiffig Blinken, glad over at blive forstaaet, »man har jo lært at blive lidt fiffig. Der er en lokal Embedsmand derovre, som ogsaa vil stille sig som Mølleren's Modkandidat. Ham maa Ministeren hjælpe mig med underhaanden at faa til at trække sig tilbage. Og nu kommer vi til det allerfineste, min gamle Ven; Af Ministerens Holdning i den Sag skal Tonen i min Kolerainterpellation komme til at afhænge; det kan Du bande paa. So geht's in der Welt. Det gjælder altid at handle, naar man vil vinde sit Spil i Livet, jeg vinder mit. Farvel.«

Saa sad en Morgenstund den gamle Gehejmerraad i sin Stue, da hans Søn traadte ind til ham.

»Fader, maa jeg tale et Ord med Dig?«

Gehejmerraaden lagde sin Bog tilside.

Da han saae paa Sønnen, blev han strax slaaet ved et Udtryk i dennes Ansigt, som var ham nyt. Han spurgte med en vis Spænding, som fik hans Stemme til at ryste lidt, hvad det var, han vilde.

»Jeg vil søge at faa Embedet derovre« - og saa nævnede han Øen.

»Paa Kolerastedet?«

»Ja, Fader. Jeg vil begynde nu og begynde for Alvor.«

Den gamle Mand tav. En Stund var der ganske stille i Stuen. »Gud velsigne Dig, min Søn,« sagde han saa, hans Stemme lød bevæget. Der blev atter Pause; saa rejste han 413 pludselig Hovedet, saae meget alvorlig paa sin Søn og sagde: »Det er jo, som Du siger, ikke sandt? Du vil derover for at virke og - leve ... Ikke for at dø?«

»Nej, Fader, ikke for at dø.« - Han saae ud af Vinduet, hvor det gamle Lindetræ vinkede med sine Grene, endnu uden grønne Knopper, men dog med Knopper, kraftige af Foraarets Liv. - »Maaske har jeg ogsaa tænkt paa at gjøre et Korstog for at falde i det. Men jeg er ikke bleven derved, jeg er ikke bleven ved Ønsket om at dø; men jeg vil nok vove mit Liv for at komme til at leve.«

»Er det, som Du siger, saa ønsker jeg Dig til Lykke min Søn og mig selv med. Gud ved, hvilken Sorg det vilde være for mig at miste Dig, han ved, at jeg ikke vilde overleve Dig trods Alt hvad der har været os imellem; men dog siger jeg uden Betænkning: Rejs, og Gud velsigne Dig for den Beslutning. Bedre, langt bedre er det at vove sit Liv paa den Vis, end om Du skulde blive ved at tage Liv og Pligt og .... ja Du forstaaer mig.« Han trykkede begge hans Hænder i sine, og Sønnen svarede ikke.

»Men, Din Ansøgning? Du ved, det haster, den gamle Kancellimand boer i mig endnu, kan Du mærke.«

»Ansøgningen er skreven, jeg gaaer til Ministeren i Formiddag og rejser forhaabentlig i Aften eller i Morgen.«

»Godt, min Søn, gaa derhen.«

Lidt efter sagde han: »Ja, ja, I unge Mennesker af denne urolige Tid, der ikke selv ved, hvor den skal hen, I er dog endnu ikke angrebne i Kjærnen. - Jeg har ogsaa et Sted, jeg vil tage hen.« Han pudsede sin Næse, og han pudsede sine Brillor og gik saa ind i sit Soveværelse.

Flemming blev siddende i sine egne Tanker. Han sad paa den samme Plads ved Siden af Faderens Arbejdssted, hvor han som Dreng havde siddet hver Dag og læst sine Lektier. Han vidste godt, at naar Faderen gjerne vilde have ham der, medens han sad ved sit travle Arbejde, saa var det ikke blot for at passe paa ham, som det hed sig, men fordi det for den tavse og alvorlige, ældre Mand var en Lykke at have sin Søn i Nærheden.

Han huskede, hvor ofte han havde mærket, at et Blik hvilede paa ham, et Blik, der ikke vilde iagttages, og som atter 414 flygtede til Aktstykker og Dokumenter, naar han syntes at bemærke det.

Han huskede, thi Børn ere fortræffelige iagttagere, der se Meget, og kloge iagttagere, der kunne tie med, hvad de se - han huskede hvorledes det saa jævnligen skete, naar Tjeneren havde sat Lys ind paa Skrivebordet, at hans Fader havde fundet, at det stod i Vejen her for Et eller Andet og havde flyttet det saaledes, at de unge Øjne fik det meste Lys. Han huskede, hvorledes han havde staaet paa denne Plads ved dette gamle Skrivebord mange, mange Gange og gjort Regnskab for, hvordan det gik i Skolen, og ærlig og sanddru meddelt hver Ros og Dadel, han fik; han huskede, hvorledes Faderen, naar der var Tale om Ros, gjerne havde fundet et eller andet Paaskud for at lade ham gjentage det.

Mange Minder dukkede i denne rolige Stund op fra længst forsvundne, rolige Tider, Minder om en vakker Dreng og hans ensomme Fader.

Men saa kom der efter disse en hel anden Række Erindringer om de samme To, efterat Barnet var bleven Mand og Faderen gammel, en gammel Mand, langt mere ensom nu ved Siden af sin Søn, end da hans Sidekammerat havde været en Dreng. Minder om bittere Ord, om heftige Bebrejdelser, nogle uretfærdige og overdrevne, andre, det vidste han, sande, altfor sande. Minder endelig om de senere Aars Samliv, der nærmest var blevet et høfligt og tomt Arrangement, men med Bitterhed og Savn paa begge Sider under den rolige Overflade.

Han skuede tilbage paa disse Erindringer, men paa en ny, sikker og glad Vis. I Virkeligheden ifærd med at styre ud i Livet under højst alvorlige Forhold, forekom det ham, at han nu stod paa en lys og sikker Strandbred og saae paa et uroligt Hav, han møjsommeligt havde befaret. »Hvad der end sker, dette er bedre,« tænkte han, og aldrig havde han troet, at man kunde føle Noget saa klart og tydeligt, aldrig før havde han fornummet, i hvilken Grad en engang tagen Beslutning opklarer Vejen, baade den, der ligger foran og den bagved.

Og han vidste grant, hvorledes Forvandlingen var kommet, han følte, hvorledes et Menneske kan ødelægges 415 tommevis, men reddes i en fast Beslutning, og han følte, hvem han skyldte, at han havde fundet sig selv.

Thi han talte fuld Sandhed, da han forsikkrede sin Fader, at han ikke havde valgt denne Post for at dø. I Schwerins Ord og i Tanken om at dø, at falde som Abbedissens tyske Ridder, og saa være sikker paa Abbedissen til evige Tider, havde der for ham været Noget, der havde ledet hans Tanke hen til at gjøre netop det Valg, han nu havde gjort. Men den dybe Trang til at rette sig op, den var kommen andetsteds fra, og derfra var ogsaa Anvisningen kommen til at gjøre dette for at finde en Gjerning i Livet. Over dette Afgjørende følte han Helenes Aand som den voxende Spire og de unge Knopper føle Solen som Livets Kilde.

Døren gik op; den gamle Excellence traadte ind. Han havde klædt sig om, var i Kjole med sine Stjerner og sit brede Baand og traadte saa fast og holdt sig saa rank, som han ikke havde gjort i mange Tider.

»Hvorhen Fader, hvad er det?«

»Jeg vil hen og anbefale Din Ansøgning,« sagde den Gamle med et halvt lunefuldt Smil, »det kan aldrig skade ved saa efterstræbte Embeder. Jeg gaaer til Kongen; han har altid været mig naadig og vil nok modtage mig idag, skjøndt det er udenfor Audienstid. Han har flere Gange spurgt mig, hvad Du tog Dig for. Nu« - her stoppede den gamle Mands Stemme lidt - »Nu kan jeg svare Hans Majestæt.«

Der var et Sted endnu, hvor den gamle Gehejmerraad skulde hen, men det havde han ikke talt om til Flemming; det var til Helene og hendes Moder.

Begge Damerne sad som sædvanlig i deres rolige Stue, den gamle Frue flittig ved sit Arbejde, Helene ikke videre flittig ved sit. Hun sad i Reglen med det kun som en Slags Indrømmelse til sin Moder, men det faldt i Skjødet, naar hendes Tanker gik altfor langt bort, og det var ikke sjældent.

Da den gamle Herre traadte ind, forbavsedes begge Damerne.

»Kjære Gehejmerraad,« sagde Fruen, »hvad er der paa 416 Færde? De ser jo helt straalende ud. - Og i Stads! Hvor skal De hen?«

Helene blev flygtig bleg. Hun anede strax, at hans Komme paa en eller anden Maade stod i Forbindelse med ham.

»Jeg har en god Efterretning at bringe,« sagde den gamle Mand. »Min Søn har faaet et Embede, som jeg er meget glad over, at han har villet søge. Jeg kommer fra Kongen. Sagen er afgjort.«

»Naa, jeg gratulerer,« sagde Kammerherreinden, »det er jo rigtig fortræffeligt. Men hvor er det? og hvad er det?«

»Det er ikke store Sager; det er et lille Herredsfogedembede ovre paa en Ø, og en Ø, hvor der for Tiden ikke er godt at være.«

Helene foer op.

»Dog vel aldrig Kolerastedet,« sagde Kammerherreinden forskrækket, »min Gud! men han behøver da vel ikke at tage derop, før den gyselige Epidemi er forbi.«

»Jo, Kjære,« sagde Gehejmerraaden stolt, »det er netop det, han vil. De har ingen Herredsfoged og kan ingen faa og trænger haardt dertil, og saa har han meldt sig.«

Helene slog Hænderne sammen med et Udtryk af inderlig, næsten henrykt Glæde:

»Det ligner ham!«

»Ja, ikke sandt,« sagde Gehejmerraaden glad til hende, »det ligner ham. De ved, ligesom jeg, hvilket lovende ungt Menneske han var, baade klog og god, og det har da holdt sig endnu,« og han tog hendes Haand og trykkede den. Hun fik Taarer i Øjnene, ja den ene løb ned ad Kinderne efter den anden.

Maaske saae begge de to Gamle det, men Ingen af dem syntes at bemærke det.

»Herregud, Herregud,« sukkede Kammerherreinden. »Ja, Vorherre sparer ham nok. Han holder sin Haand over dem, der gaar deres lovlige Ærinde.«

»Det haaber jeg ogsaa sikkert.«

»Naar rejser han,« spurgte Helene, »han rejser vel snart?«

»Han bliver udnævnt idag og rejser imorgen.«

»Men .... han kommer dog her og siger Farvel?« 417 »Det gjør han ganske vist.«

»Han maa komme, sig ham det, sig ham, at vi, at jeg venter ham ganske sikkert.«

»Det skal jeg,« sagde den Gamle og trykkede atter hendes Haand.

En Timestid efter ringede det paa Døren.

»Det er ham,« sagde Kammerherreinden.

De to Damer havde ikke talt sammen efterat den gamle Gehejmeraad var gaaet, men sadde hver for sig i sine Tanker. Hvem der mentes med »ham«, var der dog ikke nogen Tvivl om.

»Jeg vil selv lukke ham op,« sagde den gamle Dame og gik ud. Helene blev. Der blev varmt og trykkende i det polstrede Værelse, hun ilede hen og lukkede et Vindue op, som hun plejede, naar hun var i Bevægelse; den friske Foraarsluft strømmede ind, hun indaandede den hurtig og blev staaende ved Vinduet. Hun hørte Stemmer ude i Forværelset; saa aabnedes Døren, og Flemming kom ind, alene.

Hun ilede fra Vinduet henimod ham.

»Tilgiver De mig,« sagde hun, idet hun strakte Haanden ud imod ham, »tilgiver De mig?« Hun talte i en næsten ydmyg Tone. »Jeg behøver ingen Bebrejdelser; jeg har været uretfærdig og ond imod Dem, men det kommer Altsammen af ....«

Hun kunde dog sige Noget, men han kunde ikke tale, han lagde kun Armen om hendes Liv og hun lænede sit Hoved til hans Bryst; der vedblev hun: »De ved, jeg er ikke af dem, som bliver mest bløde imod sig selv eller mod dem, de holder af. Jeg bliver haard imod dem, jeg elsker og forlanger meget af ..«

»Det har været min Lykke.«

»Forlanger meget mere, end jeg har Ret til.«

»Sig ikke det. De ved jo, at De har frelst mig.«

Hun rystede paa Hovedet: »Jeg har vundet Dem, fordi jeg var villig til at tabe Dem, vundet Dem selv og Deres sande Kjærlighed, fordi jeg kunde tilbyde at ofre den, da den ikke var ægte, men tro mig, selv det var et stort Offer, et tungt Offer.«

418

»Helene! Kan De tilgive mig?«

»Hvilket, Kjære.«

»De Aar, jeg har spildt for os begge.«

»Med, at De ikke kunde blive enig med Dem selv, om De elskede mig,« sagde hun smilende, idet Taarerne tillige fyldte hendes Øjne paa en egen glimrende Maade. - »Tilgive det. Det er jo meget mere end tilgivet, thi uden det havde jeg jo ikke havt den Lykke, jeg nu har. Og hvilken Lykke troer De ikke, det er for en Kvinde at føre den Mand, hun elsker, tilbage til sig selv.«

»Frelse ham for sig selv, vil De sige.«

»Nej, føre ham tilbage til hans eget bedre Jeg. Troer De ikke, at den Lykke nok kan maale sig med den, ungdommelig Kjærlighed giver, som kun har kjendt Solskinsvejr. De tier? Tvivler De? - Saa veed De endnu ikke ret, hvad Kjærlighed er, og jeg har endnu Noget at lære Dem.« Hun smilede atter ved disse Ord, et saadant Smil havde han ikke før set.

»Jeg undrer mig kun over mig selv. Hvad har jeg gjort for at fortjene Alt dette. Kun det, at jeg maaske sætter mit Liv en Smule i Vove i rent bogstavelig Forstand. Jeg har aldrig været Dem værdig, men tro mig, jeg føler det.«

»Mig ikke værd. Nej, De veed stadig slet ikke, hvad Kjærlighed er, det tænkte jeg jo nok. De veed slet ikke, i hvor høj en Grad De er min Herre.« Hun lagde Hænderne paa hans Skuldre og saae ham ind i Øjeit, idet hun gjentog: »Min Herre, min høje Herre.«

»Det er de stolteste Ord, jeg har hørt i mit Liv. Med dem vil jeg rejse.«

»Og med dem skal De komme tilbage; thi De kommer tilbage, jeg veed det.«